

De morbo gallico liber absolutissimus / A Petro Angelo Agatho Materate [i.e. Giovanni Bonacci] (eo legente) scriptus ... editus, et scholiis marginalibus illustratus. A quo etiam additae sunt exercitationes quaedam ... a reliquo orationis contextu secretae. Additus etiam est in calce de morbo gallico Tractatus Antonii Fracanciani.

Contributors

Falloppio, Gabriele, 1523-1562.
Bonacci, Giovanni.
Agato, Pietro Angelo, active 1526-1566.
Fracantianus, Antonius, -1567.

Publication/Creation

Patavii : Apud Lucam Bertellum & socios, 1564.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/maqzypvw>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

1564

Unable to display this page

Fix

2153

~~hezy~~

asm

Lawrence

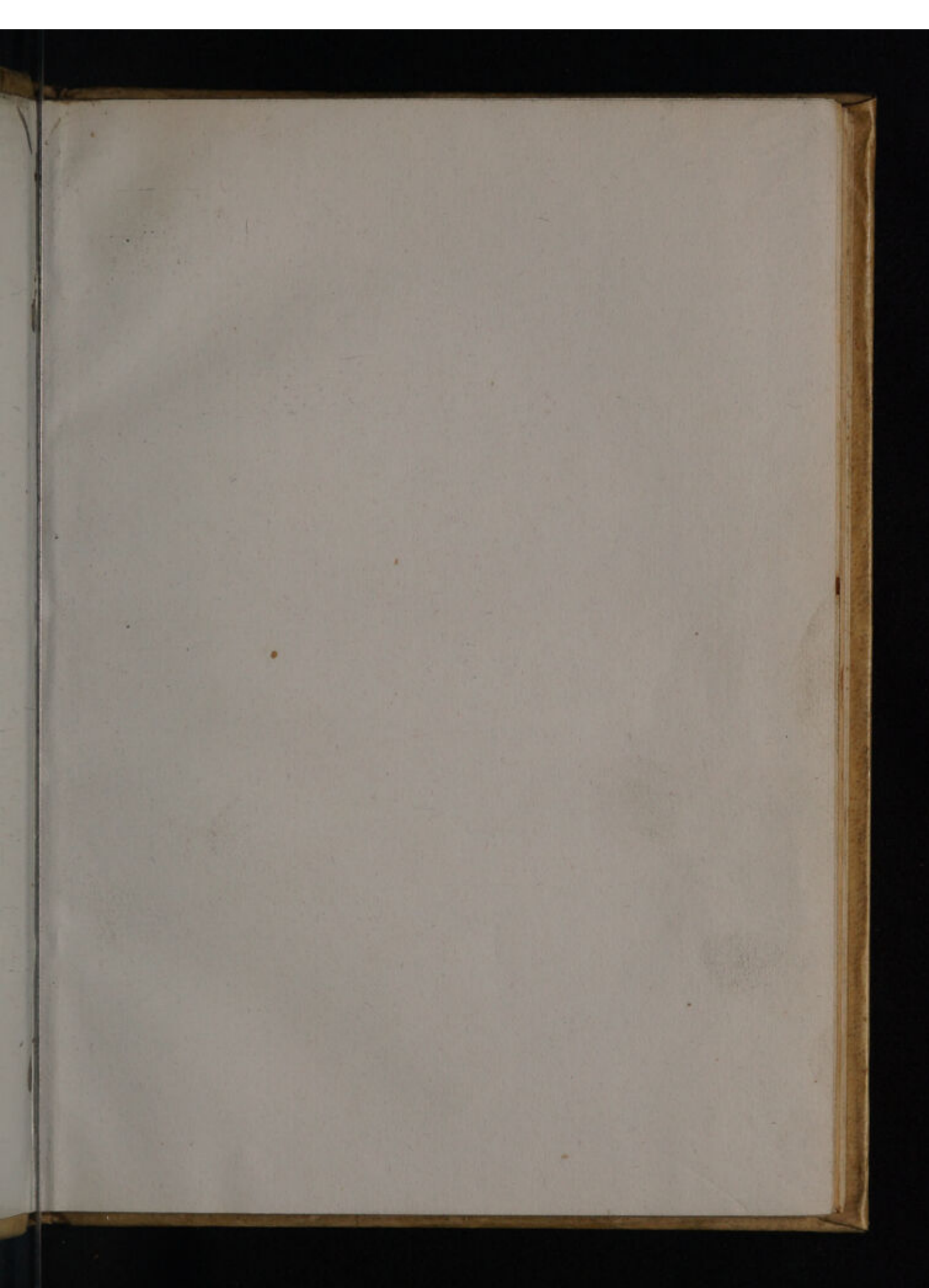
Polit. orig

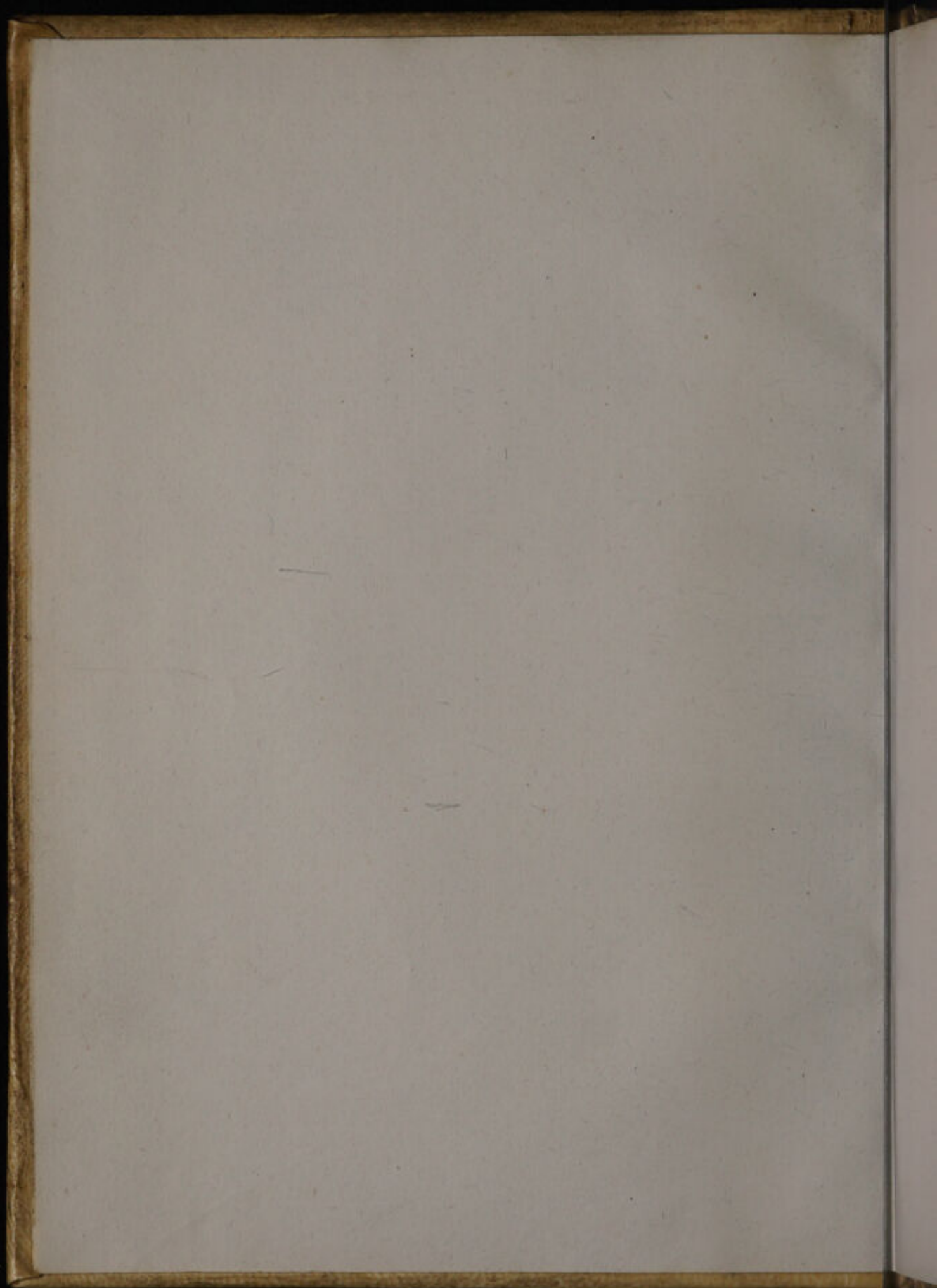
an

cc

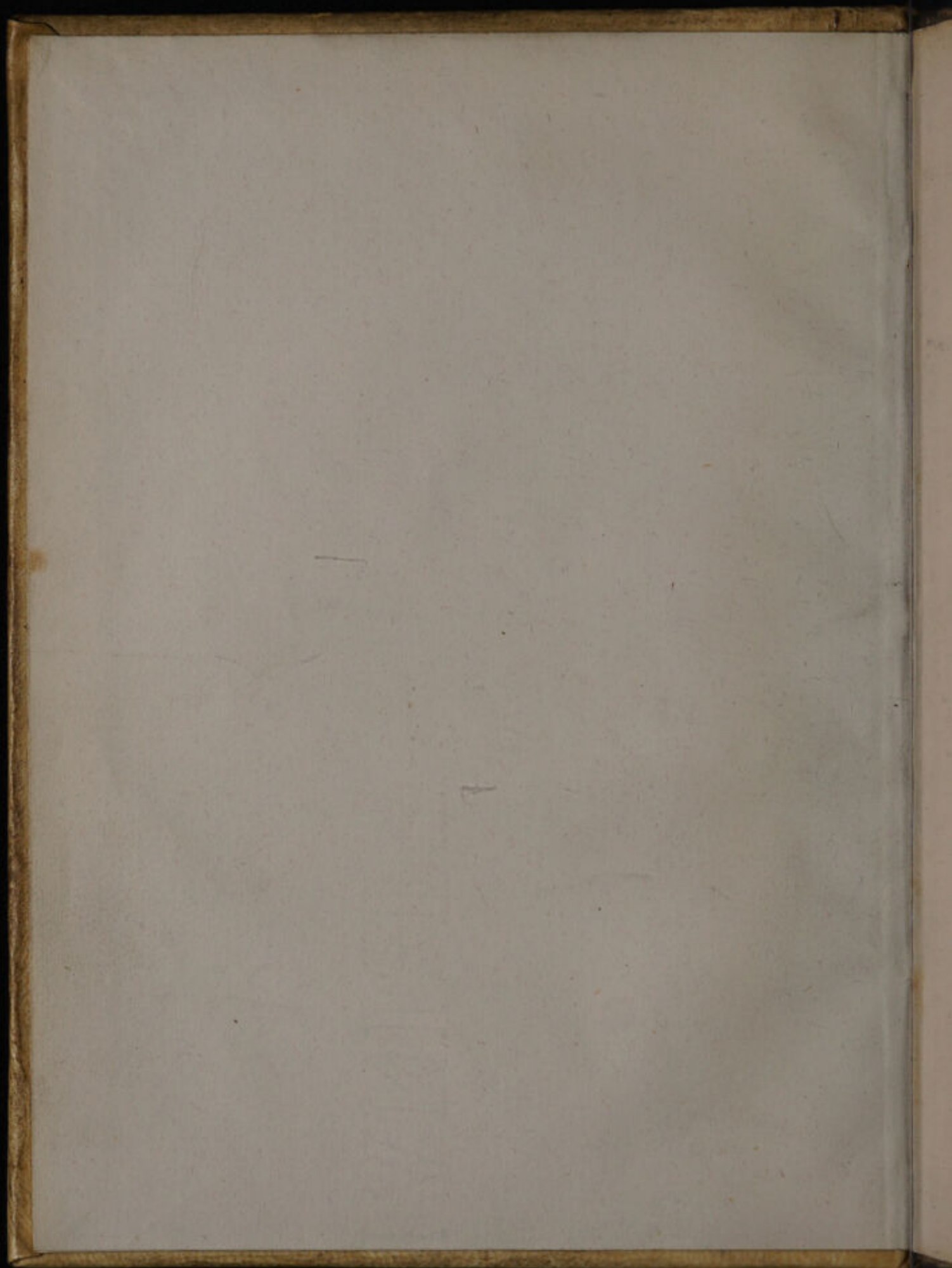
80

15

Unable to display this page

GABRIELIS

FALLOPPII MUTINENSIS

PHYSICI, ET CHIRURGICI NO-

STRORVM TEMPORVM EXIMII

DE MORBO GALLICO

LIBER ABSOLVTISSIMVS

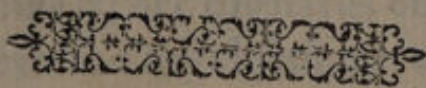
A Petro Angelo Agatho Materate, (eo legente)
scriptus, iam in gratiam hominum editus,
& scholiis marginalibus illustratus.

*A quo etiam additæ sunt exercitationes quædam
nobiles passim insertæ, passim hac nota []
à reliquo orationis contextu secretæ.*

Additus etiam est in calce de Morbo Gallico tractatus,
Antonii Fracanciani Bononiæ in loco eminentis
scientiæ Feliciter legentis.

EDITIO PRIMA.

Non sine Privilegijs.

PATAVII, Apud Lucam Bertellum, & socios,
M D L X I I I.

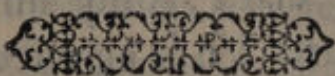
ILLVSTRI AC REVERENDISS.

D. D. OTTAVIANO PRAE,

CONIO ARCHIEPISCOPO

PANHORMITANO.

Petrus Angelus Agathus. S. P. D.

TINAM Fabri uestri Si-
culi in componendo homine
ita elegans, atq; omnibus ab-
solutum numeris extitisset
opus, ut sub Momilucerna
nullus accusationis locus es-
set derelictus. ei & enim si pe-
ctus fabricasset fenestratum, posteritatis talia fo-
rent. & ego iam in explicanda mea erga te beneuo-
lencia, alacritate, promptitudine, atq; denique ob-
servantia non laborarem: Penitus aperti essent
cordis affectus, & animi passiones oculis subie-
ctas cerneremus. Sed postquam Vulcani fabrica
defectum passa est; nec dignatus est artifex emen-
dari, Socrates aliud nobilissimum excogitavit in-
uentum, quod Dii faxint, ut in me adimpleatur.

Cupiebat enim, ut animæ nostræ laminis aureis
constructæ essent. o quàm foelix, quàm hilaris ui-
uerem, si animam in me aureis intextam filis pal-
parem. Tū nanque præciosissimus lapis lydius
ipsam examinando aurum ab auricalco secerner-
es, puramq; reddendo non argentum, non ada-
mas, non æs, non stannum, nec uilissimum plum-
bum, sed pura, clara, soli q; simillima moles in
ea conspiceretur: Vnde ego secum libentissimè
tuos tuos inter Thesauros recondi sinerem: at
posteaquam Faber defecit in ambobus, quid ego
efficiam ut animum meum undequaque perspe-
ctum habeas? Anno elapso libellum de D I F F.
D O C T R. omni labore, studio, cura, atque di-
ligentia, editum dicaui, ambabusque manibus
tradidi: in eo solus labor, solertia sola, ac in ca-
pita reductio mea erant: Iam annum munus de-
bens eisdem tuæ aternitatis aris Hunc sacro, in
quo præter ista nonnihil ex propria officina addi-
tum est: & si cætera defint me ipsum inuenies
tuum: quis enim Tibi se totum non traderet? quis
hodie tecum certare potis est animi uiribus, au-
thoritate inter Proceres, cordis sinceritate, pe-
ctoris fide, faciei hilaritate, uultus gratia, & ma-
iestate? Quòd si ad amplificandam laudum tua-
rum gloriam, nostra, utrumque ualebit oratio,

illud ea potissimum ratione efficere se facile posse
confidit, si præclara illa uirtutis præmia, quæ
omnium, quibus nota sunt oculis clarum tē, ac
perillustrem reddunt, cunctis etiam iis, qui hæc
aliquando legerint aliqua sint ex parte perspecta.

MESSANA Siciliæ ciuitas nobilissima, in-
geniorum Mater, eloquentiam, sapientiam, ac
tanti uiri Prudentiam non semel admirata, cum
primū sese obtulit rerum occasio, Te unum no-
uit, quem sibi ex multis deligeret, quem grauissi-
mis in rebus dignum iudicaret, qui apud C A-
R O L V M V. I M P E R. Messanensium
Oratorem ageres. Excepit Tē quidem gratissi-
mē Imperator ille, ut omnium maximus, ita
quoque sapientissimus, & audiuit sæpissimē cū
hominum Oratorem disertissimum, tum uerò di-
uini uerbi prædicatorem ornatissimum: ubi quā
gratus ei fueris, quanta cum dignitate, & Chry-
stiana pietate in *A*ula Imperatoria uersatus sis,
qua ingenii dexteritate, morum suauitate, ac ser-
monis elegantia cuncta tractaueris, ex eo cuius
notum esse poterit, quod Messanensium rebus ri-
tē, optimē, atque ex sententia confectis, Mono-
politanae insuper Ecclesiæ Episcopatu donatum
te ultro à se dimisit C A R O L V S. Qualem te
deinde *A*ntistitem, & Chrysti animarum pasto-

Messana
ciuitas Siciliæ

rem, Monopolis Fortissima illa, atque fortunatissima urbs 14. annos experta sit, uniuersorum ciuium iudicium facile tandem omnibus indicauit, cum scilicet te suum Antistitem, ut Parentem patriæ, & Monopolitanæ Reipublicæ Patronum optimum rogarent, ut ipsorum nomine *PHILIPPVM REGEM INVICTISSIMVM CAROLI* Imperatoris filium adires, & quod ciuibz illis commodum eo tempore, ac necessarium esset, tua apud Regem Catholicum ac benignissimum, auctoritate, & gratia impetrares: Et quid, ubi te primum *Amplissima Regia* uidit, à *REGE* illo prudentissimo, & uirtutum tuarum aestimatore solertissimo non obtinuisti? Breui Monopolis, ac sua opinione longè ampliùs uoti compos facta, reuerfum ad se Patronum salutauit, excepit, atque amplexa est. Sed quem te uirum agnouit dum secum ageres amplissimus ille Regum, atque dignissimus, quam animi tui formam, morum, & uitæ Ideam alta, regiaq; in mente effinxerit; quanti denique te fecerit, omnibz palàm esse uoluit, Nam perexiguo temporis interuallo tres deinceps uirtutum tuarum meritis manifestandis, augendisq; gradus, digna tanto Principe liberalitate construxit. Monopoli enim in Ariani Primum;

Unable to display this page

Unable to display this page

Unable to display this page

Gabrielis Fallopp.

Tib. Cas. Non est accusandus Plin. quoniam fuit diligentissimus historicus. Hippoc. fuit Cous. Cum autem inter insulas Asiae à Ptol. numeratur. Hippocr. igitur fuit Asiaticus, non Europeanus, Morbus ergo antiquus Asiae, nouus fuit Europe, meritò ergo cum Plin. teneo. Purunculorum aliquando genus contagiosum, dum uigeret adhuc Resp. Luc. PAVL. & QVINT. Mart. COSS. delatum pariter hoc nouum genus morbi ad alias nationes. Cum hoc factum uideamus superiori etate, cumq; nostra tempora maiora peccata habeant (causam huius explicandam relinquo Theologis, tantum hoc dico quòd propter peccata & egritudines) meritò & DEVS tentauit castigare nos flagellis nouis, nouisq; generibus affectuum, inter quae fuit illud quod Petiolas uocamus: neque est 40. annus, quo audita est lues ista: aderant febres pestilentes, sed non cum puncticulis istis. Nouissimu est, quod prae manibus habemus & morbum Gallicum, seu gallicam scabiem appellamus, missum à Deo ut timidiore facti, Veneris luxuriam relinquamus, & studijs non solum literarum, sed etiam bonarum artium incumbamus. Nec dubitandum est si nouus sit nec ne, quoniam temporibus nostrorum patrum nondum repertus, nondum auditus, tunc temporis, elephantias crassabatur: Iam una excepta Gallia, in qua plurimi sunt Elephantici, in Italia, & reliquis regionibus rarissimi sunt. Instituta hospit alia Diui Lazari uacant fere cuncta, Gallica scabies corrodit omnia, Hec inuasit nos anno 94. supra 1400. & uidete originem. CAROL. Imperator summæ authoritatis, atque ingenij ardentissimi (Imperatorem uoco exercitus Ducem) cum glisceret animus in bellum, conuocato eo anno maximo exercitu, inuasit Italiam, & sub eius Imperio subacto Mediolanensi Ducatu, Hetruria tota, & cedentibus rebus publicis Florent. &c. Romam inuasit, Inde Neapolim de iure hereditario sibi putans competere cum exercitu maximo 80000. militum aggredi tentauit. Tunc temporis apparuit hic morbus. Et quoniam primum milites Venerei sunt, mala uictus ratione utuntur, Galli & cibarijs, & potibus indulgent, hinc factum est, ut ita grassaretur ista lues in hoc exercitu, ut fere omnes laborarint: Illinc dissipata per Italiam, reuisit Hispanos, atque Germaniam peragrauit. Quæret quis an sub ortus in exercitu uel ipsi aliunde communicatus affectus? dico communicatum fuisse, nec ab eo celo originem traxisse. Nam inter Ianuenses nobili ingenio fuit Christophorus Columbus, qui Colonus à Petro Martire diligentium rerum Indicarum scriptore uocatur. Hic in re nautica exercitatus ualde non solum in his maribus, qui ambitum nostræ terræ circueunt, sed in latiori, & exteriori Oceano, Cum pelagus ingrederetur Atlanticum percipiebat uentos magnos flantes, & diuturnos, qui orti à partibus occidujs

-f

Ischirius
morbus

Morbus Gallicus
qui in respit
habetur

Christophorus Columbus

Europam uersus aduolabant, Hispaniam, scilicet, atque Africam. Hac experientia actus dicebat à mari attolluntur halitus, & fiunt uenti, sed non diurni, uespertina hora insurgunt, & perdurant usque ad mediam noctem, sed quòd per tres, sex, aut nouem dies perseuerent hoc non fit à mari, sed à terra, at ab illo mari occiduo etiam quindecim diebus durabant, ergo necessarium est oriri à terra, quæ distet quidem, sed non longè. Hæc ratio philosophica est, & uera; quoniam non potest ab aquis exurgere sicca exhalatio diuturna uentorum materia, arguebat ergo esse terra non ualde distans. ratio est, quoniam si huiusmodi terra ualdè distaret dissiparentur uenti trium dierum, & non possent peruenire ad huiusmodi partes. Declaro; poterat esse ut pars nostra habitata, & India Orientalis produceret uentos, qui longo circuitu recurrerent ad Occidentè, sed longus est tractus, idèò dissipati essent à uapore longo maris, & continuo, ergo ultra Oceanum terra est non longè distans. Hoc ita constituto uir ille admirabilis satis sibi confidens, intrepidus, ad Ferdinandum & HELIS. Reges Castell. accessit, communicauitq; concilium suum. Reges illi prudentes, & liberales cum cognouissent certa argumenta Columbi subministrarunt Liburnicam unam, et Celoces tres omni genere annonæ, armamentorumq; communitas, & primus fuit qui Indiam uiderit occidentalem, quiq; nouam terram salutauit, Inuenit solidum, Infinitas Insulas, homines siluestres, atque incultos, Auri argentiq; Thesauros, & sciatis quòd nisi tanta moles Auri illic ad nos delata esset eius tam immensam copiam non uideremus, & quauis Hispanis imponamus ex suis Indijs nihil boni delatum, tamen falsum est. Inuentum est certè preciosissimum metallum, inde delata est copia & ingens Margaritarum magnitudo, sed est etiam adiuncta spina, atque aloes melli admixta. Detulit enim Columbus triremes Gallica lue refertas. ibi mitis est morbus, & instar scabiei, sed ad nostrum ueniens orbem ita ferus, ita immitis factus, ut caput, oculos, nasum, palatum, cutim, carnem, ossa, ligamenta, uiscera tandem omnia, infestet, inficiat, corrumpat. Columb. redijt in Hiss. 94. anno. Nam Kalendis septemb. 92. cepta est nauigatio, duo anni absumpti, partim eundo, partim inuestigando, partim redeundo; & quia secum reduxit milites non tanto auro quanto morbo onustos hi alijs partem mercis communicarunt, qui in Italicis expeditionibus stipendia sumpserunt, cum fieret illa maxima obsidio Urbis Neapol. ubi pater meus affuit, Hispani calidissimi, atque cauti milites, qui gladijs hostes, dolis, & arte offendunt, nam dolus an uirtus quis in hoste requirat? cum ipsi pauci, Gallorum numerus propemodum infinitus, nocte egrediebantur, relinquentes propria præsidia, & puteos uenenabant. Nec satis hoc erat,

*Cum uariis
inuentis locis
by uirum noiam*

Mult. scri
bit Col.
Reges de-
riliile tan-
dè pactis
annis 8. ex
pertos ho-
minis in-
genium.

*Columby
primus fuit
laus huius
noiam.*

*NB. Morbus hic
in huius milibus
& non in subit
tm.*

A ij

*Copia Auri ex huius seportati sed
a Margaritæ. si talis n. esse. in Gallia.*

Gabrielis Fallopp.

Italos Pistorum in exercitu aduerso degentes pretio corruperunt, qui gypsum pani admiscebant. Tertio cum uim contagiosi affectus cognouissent, ob ammonitionem caritatem gentem inutilem propellentes clam scorta, & ea quidem formosissima ab urbe expulerunt. Galli affecti erga Mulieres, ducti pulchritudine, egestate coacti, illas exceperunt, libentissime luxuriarunt cum eis infrenes iuuenes, & ita passim totus exercitus infectus. Hac ratione apparuit ibi hoc nouum morbi genus, postea totam Europam infecit. Cuius tractationem ego iam instituo, & eam distinguam in quinque capitula. primum erit de nomine morbi uario; secundum erit cum ego dixerim esse nouum, an sententia eorum uera sit, qui dicunt esse antiquum, & disputabo an possit coniungi cum morbo antiquorum, aliquo, nec ne, Tertio disputabo quid sit, quae forma sit, quae causa sit eius, & cur infinita habeat symptomata, & cum Proteus sit in uarias atque uarias sese monstrans figuras an sit unus, uel plures. Praeterea explicabo signa, & symptomata cognoscendi morbum. in quarto docebo curationem integram eius potu, suffumigijs, exercitatione, & inunctionibus. In quinto omnium symptomatum, quae tot numero sunt, curationem perstringam, sed agamus iam de Nomine ipso.

De Nominibus uarijs morbi Gallici.

CAP. I.

IN materia morbi Gallici proposita sunt capita discutienda, inter quae primum locum habent nomina eius, quae sunt principium, fons, & origo omnis nostrae cognitionis. & haec non simplicia sunt, sed sicut morbus uniuersae Europae communis, ita uarias sortitus est appellationes. Vnde Italici Gallicum uocant, & uariolam Gallicam ratione dicta, quia in Gallis primum apparuit. Galliscabiem, uel morbum Italicum uocant, quia reuera in Italia primum infecti sunt, hincque tanquam praemium uictoriae partem hanc preciosam mercem in Regionem suam detulerunt: uocant quinetiam Hispanicam scabiem, quoniam affectus ab Hispanis communicatus est: Germani & ipsi habent proprias uoces; nam apud aliquos meuium reperietis, & ita ego legi apud aliquos scriptores Germanos. appellationis causa non ita constat, nisi dicamus, quod meuium significet partes obscenas inuasas morbo. meuium enim obscenum est. Hispanicam etiam scabiem nominant. In Hispania morbum Neapolitanum, & huius audistis causam, quia primum in obsidione Neapolis floruit morbus. Vocant etiam Patursa. fortasse est nomen hoc proprium in India, a quibusdam interpretatur morbus magnus, foedus, & uolentus. Aliqui ad imitationem antiquorum scripto-

Magna uariola Gallica non infacere nominat neapolitanum etiam ubi se putat.

Plin. li. 26
cap. 1.

De Morbo Gallico.

3

rum, (qui solebant lichenem Mentagram appellare eo quòd agresti modo mentum primum inuaderet postea faciem quidem collum, pectus, manusq; foedo quoddam fursure occupat) Pudendagram uocant: quia primum inficit pudenda & foeminea, & uirilia. Hieronymus Fracast. Philosophus, Medicus, Mathematicus, & Poeta excellentissimus (quæ species laudis non ita multis conueniunt) dum iuniori esset in ætate scripsit Poema de morbo Gallico ita iucundum, ita uenustum, ut plurimi cum antiquis conferant. Hic uocauit siphila morbum istum, quia ex amore, & coniunctione Veneris inter hominem, & foeminam ut plurimum suboritur. Et ita siphilis quasi concordia & amicitia Venerea partus appellatur. sed quicquid sit non refert dummodo sciamus his nominibus talem speciem morbi significari.

Apud Malabatos morbus ista dicitur.

*Siphilis
Cuius dicitur.*

An Nouus, an antiquus sit morbus iste: & primò an idem cum
lepra arabum. C A P. I I I.

MODO oportet ut secundum contemplemur, an scilicet hic morbus sit ex illis, de quibus antiqui tractarunt, uel non. Magna est lis inter medicos de hac re. Aliqui tenent non esse nouum, sed à ueteribus dependere, alij nouum defendunt. Et primi fuere dicentes græcorum esse elephantiasm, lepramq; Arabum. Et quamuis mutarit uocem, non mutauit tamen naturam, & symptomata. Præcipuè autem hoc rethorico argumento mouentur, quòd in aduentu Gallici morbi cessauit elephantias, unde pſenodochia Diui Lazari uacant, & instituta sunt santi Iobbi, in quibus colliguntur Gallico laborantes. Sed postea adsunt inditia, quæ sumuntur à natura, & symptomatibus, & primum eadem est ratio contagij in utroque, si quis sudet in lecto cum infecto, si quis os ori iungat, si coiuerit cum muliere infecta, inficitur Gallico, sicuti lepra inficiebatur.

Rationes.

Secunda.

Secundò si nos obseruemus quæ solent suboriri in elephantias (quamuis huiusmodi affectum non uiderimus) erunt eadem cum his, quæ in Gallico suboriuntur. si consulamus Bibiam inueniemus suboriri pustulas albicantes exasperantes corium, & hoc etiam à scriptoribus notatur fieri in lue Gallica, & elephantias ergo non possumus negare esse idem genus morbi:

Tertia.

Addatis tertio quòd in lepra decidunt pili non solum capitis & barbae, sed uniuersum corpus depile redditur, hoc autem symptoma in Gallica scabie deterret mulieres, & homines ualdè. Ideò meritò dicimus utrunq; morbum unum & eundem esse. His rationibus colligunt aliqui ex superiori bus medicis morbum Gallicum esse elephantiasm. Verum mea sententia de-

Quarta.

Impugnatio.

*et ista sunt
lepra.*

A Gallico morbo nascuntur
filij - fori in hinc.

Cur lepra sit Satyriasis dicta.
Gabrielis Fallopp.

1 R. Gallig morbo
q. toto sed nō
Elephantiasis.

2 R. 3. 4. 5.

the p.

Scal. ad
gar. exer.
179 refert
se uidisse
linguam
hoi cuidā
adeo grā
de ut mē-
daci su-
spicio filē
tium indi-
cet pte rea
manū fce-
minae du-
plo altera
maiorem
ob eleph.

Ad rōnes
ad primā.
Ad secun-
dam.
Ad tertiā

Ad quar-
tam.

cipiuntur. quia uideo toto cælo distare morbos istos, & utinam elephāti-
ita perisset ut non reperiretur, quoniam arte insuperabilis morbus: Gallie-
cus superatur, & nostris temporibus ita mitis, ita familiaris effectus, ut
(sicut demonstrationibus probabo: licet doctissimi uiri aduersentur, at-
que propterea errent) ex toto, & maxima cum facilitate superetur. Hac
igitur ratione colligo non esse unum, & idem genus morbi. Præterea mor-
bo elephantiaco semper filij nascuntur infecti, at in Gallico raro hoc fit,
ergo non est isdem morbus. Sed uidere alias differentias, primò in elephan-
tiaco sub lingua oriuntur tubercula, & Glandule sub auribus, at in Gal-
lico non est hoc ergo. præterea in eleph. tota cutis redditur obstracosa,
que obducit uniuersum corpus, non oriuntur pustula tantum, ut in Galli-
co. addatis in eleph. superuenit Satyriasis, ardor quidam cocundi, unde ele-
phantici semper cupiunt coitum, uiceuersa in Gallicis appetitus deperdi-
tur, non quia territi sunt, sed quoniam non adest tentigo, ut in leprosis fre-
quenter accidit; & ideò lepra satyriasis dicta est, quia Satirorum more lux-
uriant, uel quia facies turpis ut in Satiris. Qua ratione cum uideam
hæc ideò nequaquam colligo morbum Gallicum esse lepram. Sed dicet quis
superueniente Gallico cessauit eleph. sunt nugæ. nam quauis in Italia non
sint copie magnæ elephantiorum, tamen possumus uidere aliquos. Præte-
rea accedat quis uestrum in Gallias, & uidebit copiosa hospitalia eleph.
ego interea mirabar dum peragrarem regionem illam non erat minimus pa-
gus, in quo non essent eleph. hospitalia. & tamen in Gallia est infinita ferè
gallicorum multitudo. Præterea ratio illa non ualet morbus iste contagio-
sus est ut lepra, ergo lepra, ptyxis, ulcus pulmonum, scabies queq; conta-
giosa est, & tamen istas lepras non appellamus. Addatis in Gallico pu-
stulae & squamæ rotundæ oriuntur, at in lepra in principio subrubræ, in fi-
ne albæ, & ostracose sunt. Addatis in morbo Gallico nunquam omnes par-
tes inficiuntur, aliquot sanæ reperiuntur particule, quæ corij naturam ser-
uant, licet tota massa sanguinea, totumq; corpus inficiatur: at in lepra nō
inuenietis nisi cinericium colorem, & ostracosum in tota cuti: Addatis
& rationem pilorum. uerum est quòd in morbo Gallico cadunt pili, barba
supercilia, capilli, sed non axillarum, nec inguinum nisi rarissimè: in le-
pra cadunt omnes pili, imò incipit casus ab axillis, pariter à pudendis: &
hoc in omnibus procedente morbo. ergo non colligemus à casu pilorum esse
morbum eundem. In lepra cadunt pili, quia incipiunt crustæ, quæ sunt in
causa, ut cadant pili; uel exasperatur cutis, at in morbo Gallico uidetis
cutem lenem, leuigatam, imò pleniorē, turgidiorē, & superueniet de-
fluuium pilorum. cum ergo nihil patiatur ad sensum corium gallici, in ele-

Elephantiasis morbus nō differt. ut ex. 1. 2. 3. 4.
Nō Crisostomus Boetius. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
Iulianus quædam. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

phanticis patiatur quis erit tam stupidus, qui eundem esse affectum sub-
stare audeat? itaque qui collegere morbum Gall. esse lepram decepti sunt,
mea sententia, & ideo dicamus esse distinctum ab omnibus lepris.

Quod non sit sahafatum Auic. CAP. I I I I.

ALII fuerunt, qui cum uiderent morbum Gallicum inficere ca-
put dixerunt esse Auic. sahafatum, de quo ego mentionem feci inter
species scabiei. Sahafatum dicebam esse duplex uel inficiens uniuersum cor-
pus, quod est lichen Græcorum, uel tantum caput, quod uoluerunt esse Gal-
licum. mouentur hac ratione quoniam primum crustis inficitur caput,
postea succedit casus pilorum, qui nunquam renascuntur, demum succedit
dolor capitis, & grauitas. Præterea est contagiosus affectus ergo est mor-
bus Gallicus. Domini nec possum sententiam hanc probare: & primum,
quod me mouet est, quoniam nos certò scimus quid sit sahafatum, isti cum
ignorarent sahafatum, & Gallicum dixerunt esse eundem morbum: sed ego
hac rectè noui. Sahafato omnis turba Heronum laborat, quæ tinea uulgò ap-
pellatur, Nam in ista primum incipit rubere cutis, deinde exasperari, ter-
tiò feruere, quartò crusta obduci, quintò fit decisio pilorum, sextò fiunt fo-
ramina parua: at in Gallico non primum rubor apparet, non exasperatur
corium sine subortu pustularum, exasperatur per accidens ratione crusta-
rum supernascentium. Præterea cadunt pili, sed ut plurimum renascuntur,
in sahafato uerò difficilis est renatio: multos uidi, qui laborant Gallico
nouas pennas induisse, licet in aliquibus nunquam renasci potuerint, at in
sahafato nunquam renascuntur. Præterea multa sunt symptomata Gallici,
quæ non accidunt sahafato, & ideo malè dicunt qui tenent Gallicum & sa-
hafatum idem esse.

Lib. 4. fen
7. tract. 3.
cap. 1.

Impugna-
tio.

sahafatum
kinda.

An Gallicus cum Alboti sit idem. CAP. V.

Super sunt illi, qui uolunt esse albotim, quæ est spēs morbi, de qua Auic.
lib. 4. fen 7. tract. 3. quæ eadem est cum Termintho Græcorum de quo
Actius & Paul. & domini uocatur Terminthus hac ratione, quia suboriun-
tur crustulæ in cruribus, quæ uidentur ueluti grana Terebinthi, unde Ara-
bes Terebenthinam uocant lachrimam albotis. Hanc uoluere aliqui esse mor-
bum Gallicum, quia in morbo Gallico circa crura quædam subrubræ pustulæ
oriuntur, quæ assimilantur granis dictis. Quauis hoc symptoma re-
periatur in morbo Gallico tamen non est idem cum Alboti, quia in alboti

Tertia o-
pinio.

Aet. li. 4.
c. 62. Pau.
li. 4. c. 24.

Impugna-
tio.

Gabrielis Fallopp.

*Mal. 2. m.
e. Febry*

tantum crura patiuntur. in Gallico corpus uniuersum. deinde omnes Chyrurgi norunt quid sit malum mortuum recentiorum, istud est albotis, de quo nos loquimur, omnes uno ore negabunt esse eandem speciem morbi. Ideo & hi decipiuntur. Quidam alii uoluere quod esset ignis persicus, ignis sacer, pruna, antrax. Sed hi toto cælo errant, ideò eorum opinio contemnenda est, propterea neque etiam confutanda.

Quòd non sit dolor articularis nec Variolæ, nec Psora.

C A P. V I I.

IN morbo Gallico dolores articularum insignes oriuntur, ideò aliqui uoluerunt esse morbum articulare, ratio probabilis uidetur. tamen aliis superuenientibus symptomatibus cognoscimus diuersos esse affectus. in podagrico enim morbo tofi sunt gypsei: in Gallico ossei. Gummata etiam differunt, & multa alia. Sunt qui hunc morbum uariolas appellarint, sed cū constet uariolas esse puerilem affectum, Gallicum uerò omnis ætatis, sed potissimum iuuentutis, ideò hi grauitèr delinquant. aliqui Psoram esse dixerunt ualidis colligentes hoc rationibus, primò quoniam pustula rotundæ, & subrubræ in utroque oriuntur, secundò quia in ambobus decidunt squamæ. sed non adest pruritus ita insignis in Gallico. Præterea in Gallico decidunt pili non ratione crustæ, ut in Psora. Præterea non desinit Gallicus in Elephantiasim sicut Psora male tractata. Præterea in Gall. adsunt dolores articularum, ulcera pudendorum, tumores ateromatici, corruptio ossium, & putredo quæ in Psora non adsunt. Præterea crustæ Psoræ corrumpunt pænitus subiectam carnem, in Gall. sepe cadunt manente illesa carne. Præterea in morbo Gallico sunt aliqui lichenes, qui non sunt in Psora.

Quòd non sit communis nec æstiuus epidemialis contra Leon.

C A P. V I I.

*Leon. opinio.
Ratiō.*

QUI maioris nominis sunt, ueluti Leon. qui ex inferis artem medicam reuocauit, quiq; cum summus esset philosophus multa docuit, multa scripsit, multaq; illustrauit, cum quo quem conferamus non habemus, quoniam suis temporibus cepit morbus hic pullulare, peculiarem edidit de hoc tractationem. & ueluit esse morbum communem, & epidemiale æstiuum, quia habet easdem causas, quas habent morbi epidemiales. hac ratione quoniam uidebat plurimos omnium generum infectos esse, senes, uiros, iuuenes, & adolescentes, fæminas, & puellas, hinc colligebat

gebat esse epidemiale. æstium autem habebat ex Hippocr. 3. aphor. 21. ubi loquens de morbis æstius numerabat inter eos putredines pudendorum, Glands in Gallico exulceratur, præputium patitur, idè morbus æstius est appellandus. Vir iste doctissimus reperiēbat etiam causam communem huius morbi, & dicebat inundationes aquarum corrumpere aerem, atque æstiuo tpe parere morbos. at temporibus Alexand. Pontif. in quibus apparuit hic morbus factum est illud diluuium, quod penè totam Roman submergit, idè aer putredine infectus iure hunc procreauit affectum. Quod autem inundationes hos faciant morbos probatur. Nam Pelagio Pontif. regnante post diluuium pestis successit, & inuasit scabies, quam nemo medicus uincere poterat. Idem Bonif. 4. Pont. euenit. His igitur rationibus meritò concludebat hunc morbum Epidemiale. atque æstium esse.

Sed addatis sententiam Astrologorum hoc confirmantium, dicunt enim hoc factum motu, & lumine astrorum. & ita cum genitus sit morbus ab astris, & aere corrupto non possumus negare esse epidem. Quod astra hoc fecerint probant, & dicunt quod anno 1483. facta est constellatio pessima, & diabolica. nam Idibus octobris hora secunda post meridiem coiungere simul Mars, Iuppiter, Sol, & Mercurius in Libra, in octaua totius hemispherij domo, quæ dicitur domus ægritudinis. Præterea aiunt Iouem fuisse combustum, quod pessimum est. Præterea eodem anno Kalendis nouembris. in eadem domo, & signo coniunctæ sunt Martis, & Veneris stellæ: præterea Iouis, & Veneris coitus factus est ibidem. Eodem præterea infelici anno Luna duas passa est Eclipses, alteram in Tauro, alteram in Scorpione, quæ maxima mala, & pessima tormenta portant. Idè hic morbus Gallicus cum malū sit, & pessimum genus affectus, & cum sequutus sit illa tpa, eundem prænunciabant astra illa: his igitur rationibus nos Leon. confirmamus sententiam: quod sit epidem. Hæc sententia falsa est apud me. & primum ad causam Astron. leuiorē dico quod quamuis astra agant in inferioribus motu, & lumine. Lumine quia uarijs reflexis, atque directis luminibus uariæ fiunt concoctiones in inferioribus, motu, quia dum mouentur rapiunt inferiora excepta terra, & idè de necessitate fiunt attritiones, & collisiones, & ita excitatur leuis tepor, qui est in causa multarum generationum, & corruptionum, hoc ego credo, tamen postea quod illos aspectus debeat medicus obseruare non credo, potest magis cantaros, & urinales contemplari quàm cælum. at dicetis uos. Hi futura præsentunt: scitis quare? quia semper loquuntur. hinc Melancolici dicebat Arist. sæpe diuinant quia plurimū loquuntur, si pauca dicerent nunquā fortasse diuinarent. Dico ergo quod quamuis sidera

astrolog.
confirma
tio.

Impugna
tio

Al Rahim Aphrodisium.

Ludit.

*Moderatō tam
Xanthi g. siderat
aspor.*

Unable to display this page

(an. 12) *oblata q. corpori*
Amor h. m. m. m.
 De Morbo Gallico.

6

munis morbus, sed sporadicus dicitur, id est dispersus, sed reuertamur ad communes. ex his aliquot sunt perpetui, aliquot temporanei. Temporanei sunt ut quoniam aestate plurimi uno morbo afficiuntur communi, qui postea cessat autumno superueniente, si uero non cessat perpetuus est. exempli gratia Pisis Tumor, & durities splenis perpetuo durat. In portu laboris qui dicitur uulgo portolabrone nemo est, qui non laboreat regio morbo: ex 100. hominibus uix unum immunem eximes. Viceuersa annis superioribus Patauij crassabatur pestilens febris in aestate, at hieme cessauit. Hæc temporanea fuit affectio: illa æterna, & perpetua. Sed quæ est causa istius perpetuitatis? non nisi perpetuitas, & præsentia causa, existente causa perpetua, morbus perpetuo tempore durat, si causa abeat, cessat ægritudo. Sed quæ sunt causæ, quæ potissimum faciunt morbos communes? Ego reperio in Hippocrate tria. oblata scilicet ipsi corpori, actiones humanas, & extrinsecus aduenientia. si hæc perpetua sunt perpetuo conseruant affectum. sed oblata quæ sunt? Respondeo ex autoritate Hippoc. esse aquam potissimum. causa est, quia hac aluntur plantæ quibus uescimur nos, & bruta, hac abluuntur corpora, hanc bibimus, hac fercula paramus. Addatis inter extranea est ambiens aer, atque locus. de actionibus multa dici possunt; sed non solent actiones esse causæ potissimæ morbi communis. si igitur hæc adsunt necessariò fiunt morbi communes. Nam si aer alicuius regionis perpetuo crassus, solum humidum, aqua perpetuo mala, semper perseuerant diuturnæ ac inextinguibiles affectiones. aer Pisis semper malus est ratione cuiusdam reflexionis, quæ fit à Montibus sancti Iuliani à tergo positis. ex his enim reflectitur aer aquæ Maris. Præterea Arnus stagnat ibi diu lacus putres generans ob miscelam aquæ marinæ cum fluiuatili. addatis quòd etiam solum ipsum malum est, & nisi quot annis putei expurgentur semper cænum redolent, & malum sapiunt odorem, ideò cum hoc perpetuum perpetui sunt ibi morbi communes, qui Endimici à Gal. & alijs scriptoribus appellantur, uel Endimiales, non dico Epidimicos. sed accidit ut istæ tres causæ non perpetuæ sint, sed ab aduentitia natura mala, quæ desinit fiunt morbi communes non perpetui, & sunt illi, qui à Gal. Epidimi, Epidimij, & epidimici uocantur, à nobis epidemiales. cessant hi: quoniam perpetuæ non sunt causæ, cum autem communes sint causæ, communes sunt morbi. ista tria communia sunt aqua, aer, locus, & quia non perdurant istæ causæ, ideo neque perdurant affectus. Videte igitur differentiam inter Endimicum, & Epidimicum morbum, Endimicus est communis perpetuus, Epidimicus est communis non perpetuus. Verum sciendum quòd rursus epidemiales morbus distingui-

Morby Cois
Temporand
M. p. p. p. p. p.

Causa morborum

Aq. n.

Aer
Locus.

Re. Cui p. p. p.
Ep. p. p. p. p.

Morbi Endi
-i

Epidimij

B ij

Endimij & morby p. p. p. p.
Epidimij & morby p. p. p. p.

Gabrielis Fallopp.

*distinctione Epi-
demialis
morbi*

*Epidemialis
pestis et malig-
na.*

*Iam
alligari
morbum Gal-
licum post
Epidemiam*

*Ad obliuionis
asportum*

tur ratione tempestatum anni, quoniam alio morbo epidem. corripitur
populus aestate, alio hieme, & ideo quidam aestiuales, quidam dicuntur
biemales, quidam autumnales &c. Iterum distinguimus huiusmodi mor-
bos ratione ipsius moris, & naturae agritudinis, aliquae enim sunt beni-
gni moris, ita ut non interficiant, breues, & acutae, & uel longae & mi-
tes, & haec dicuntur epidemiales simpliciter, uel sunt pessimi moris inter-
ficietes, uel corrumpentes saltem aliquam partem, praeterea etiam con-
tagiosae sunt, & istae non simpliciter epidemiales, sed malignae, & pes-
tilentes dicuntur. Vnde omnis pestilentia epidemialis morbus est sed in-
terficiens, & una cum perniciem coniunctum habens contagium, & dicun-
tur pestes epidemiales, hac ratione, quia omnis morbus, qui perniciosus
est pestis dici debet, & qui cito sua natura inducit mortem, nam interfici-
cit hominem sicut uenenum extra assumptum, itaque quoties epidemialis
morbus corripit regionem, & simul interficiat homines uocamus epi-
demialem pestilentem, uel pestem epidemialem. Haec autem exemplo pa-
teant si uer ualde austrinum, calidum, & humidum, & aestas successerit
ardens ex Hippoc. orietur lippitudo, uel scabies, quae inuadunt uniuersum
populum. si autem populus bibat aquam bonam, quae postea inficietur
oritur epidemialis morbus ueluti accidit saepe, ac saepius in castris.
Praeterea si aliquando ducitur populus, uel exercitus de una regione in
aliam corripitur morbo epidemiali. Hoc patuit superioribus annis ex di-
luuiis qui uniuersam Italiam occuparunt, post sex annos semper epidemia-
les morbi insurrexere. Hoc ego collegi ex Gal. His constitutis ueniamus
ad rem nostram. isti dicunt morbum Gallicum esse epidemialem aestiuum.
Epidemialem: quia nullam habuit rationem aetatum, ideo morbus commu-
nis est concedo, & est epidemialis, nego hoc, quoniam non habet illas cau-
sas, quas morbi habent epidemiales. causae morborum epidemialium tres
sunt, aqua, aer, & regio, Gallicus morbus non a solo, non ab aqua, non
ab aere ergo non epid. Dicent hic ortus est ab astris, quae infecere aerem,
praeterea ab aquis infectis in exercitu Gallorum, Rursus diluuium cor-
rupit solum, fontes, & puteos Tempore Alexand. Praeterea exercitus
Gallorum ex Gallia migravit in Italiam ergo pp mutationem loci orta est
lues illa. Ad astra dicebam quod cum constellatio fuerit ante xi. annum
quomodo potuit tandiu perdurare? Imo dico quod nulla particula illius
elementi aeris 33. anni. potuit reperiri in 94. quoniam denuo, ac denuo
aqua conuertitur in aerem, & aer absorbitur ab igne. De ueneno, quo
aqua infecta sunt, dico quod orta est pestis grauissima, & febris mali-
gna in exercitu, & sicut febres, & pestis non fuit perpetua ita debuisse

*Sic morbus Gallicus non fuit pestis sine
ante Epidemiam pestilentem, uel pestem epi-
demialem*

Unable to display this page

Gabrielis Fallopp.

*Astra homin.
coloris eripim.
ho homin. in lae
so p. causa
ty morbi
cui no. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

aerem, nee locum, sed actiones hominum, et haec sunt contactus, et confri-
catio hominum inter se. Ideo morbi communes alij patrij, alij epidemia-
les, alij oriuntur ab actione communi hominum, scilicet a contagio, cuius
generis est iste morbus, et ob hanc causam nouus erit. Iam non possumus
nouum dicere, quia ferme 100. agitur annus, quo hoc laborat Italia. di-
citur autem Nouus, quia cum non cognouerunt antiqui Medici. Dictum
ergo hucusq; est qua ratione primum eruperit morbus, qui ue fuerint pri-
mi medici, qui talem luem nouerunt, et nomen affectui imposuerunt. et
quoniam controuersa est an nouus an antiquus roes quibus probabant an-
tiquum adduxi, Impugnaui, deleui: oppositas probantes nouum roborau-
i. et dixi delatum morbum ab Indijs, et per contagium toti Europae
communicatum; Nunc relinquitur ut descendamus ad rem ipsam ad na-
turam, scilicet eius; sed praestat prius subiectam speculari materiam.

De parte quae primò, et per se laboret, et quod non est communis
toti corpori. C A P. I X.

Hijden

Prima o-
pinio q
totu cor-
pus sit sub-
iectum.

Impugna-
tio.

Videndum est quid nam sit ista lues, sed quoniam ueluti Hydra ap-
paret, quae non unum capud sed septē habebat, et uno resecto mul-
ta renascebantur sic merito istius morbi laborat, capud, facies, crura, ar-
ticuli, pudenda &c. ideo necessario querendum quae nam sit pars, quae pri-
mò, et per se laboret: deinde succedet facilis naturae morbi inquisitio. Pos-
set quis dicere quod uniuersae partes corporis sint subiectum. Quod falsis-
simum est. nam sicut in febre, et alijs communibus morbis audistis, sunt
communes morbi, aut respectu corporis uniuersi, aut respectu speciei, re-
spectu speciei, qui uno, et eodem tempore, et senes, et pueros, et uiros
et foeminas aggreditur. Praeterea dicitur communis respectu corporis,
ut febris, quae inuadit totum corpus, nam licet cor primò patiatur tamen
totum patitur corpus. At Gallicus morbus corripit omnes particulas cor-
poris ergo communis est. Sed habetis instantiam, quia aliquando capud, ali-
quando pudenda ut in pueris assumentibus lac Gallicarum mulierum non
patiuntur, ideo non possumus tutò affirmare morbum esse communem.

Quod pars quae primò et per se patitur non sint pudenda.

C A P. X.

Siquid morbus non est communis queramus quae sunt particulae, quae
primò inficiantur ab ipso morbo? In hoc dissentiunt scriptores, qui

uariè multa obseruarunt. quidam tenent esse pudenda, & mouentur hac ratione ualida, quoniam primum, quod inficitur uel est sedes ipsa, uel pudendum mulieris, aut uiri, cum igitur uideant quòd sepius per has uias concipitur morbus, & semper remanet uestigium circa pudenda, nisi ex toto tollatur lues idè illa primò, & per se sunt subiectum. Et quod est hoc uestigium? Fermè semper nisi sanentur hanc habent conditionem, ut quoties cum muliere digladiantur etiam si munda sit, excorietur saltem glans. Hoc est genus reliquij. Præterea sanatur caries, post hanc succedit caro dura, callus durus qui ad annos producitur, nisi ex toto liberetur eger. hoc est secundum. tertium est quoniam in aliquot reperietis, qui ulcere, uel carie Gallica laborarunt, quòd suboritur in pudendo, uel per dorsum, uel ad latera ueluti neruus, pars quedam dura & oblonga usque ad finem uoletudinis perseverans. Cum hoc obseruarint Medici colleguerunt partem præcipuam, atque Regiam affectus huius sedem esse pudenda. Præterea Gonorea decidit, caries erodit, prorumpunt bubones. Hæc sunt principia, & ueluti milites leuis armaturæ uictorem Gallicum exercitum præcedentes, quis ergo dubitabit subiectam partem primam esse se pudenda? Verum quauis hæc sententia probabilis sit, à me non probatur ratione hac ducto; quoniam multos uidi lue hac laborantes non infectos circa pudenda, nam per intromissam ori linguam, per oscula, & suauiam, per sudores, contactus, & amplexus communicatur ægritudo ista. Præterea solet mulier patiens cariem in palato communicata saliuam, & sanie inficere amicos. cum igitur tot uis introductur morbus ergo pudendum non est subiectum proprium. Præterea obseruabitis in Praxi puerulum lac matris infectæ suggestentem infici, & tamen pudendum nihil pati. Præterea uidebitis puerulos nascentes ex foemina infecta, ut ferant peccata parentum, qui uidentur semicocti ueluti Gambari elixi, non habere pudenda infecta ergo pudenda non propria sedes morbi. Incipit per pudenda, cōcedo, sed incipit etiam per omnes partes, per quas fit communicatio, sed maior communicatio fit in re Venerea per has uias, idè ut plurimum pullulat morbus per partes istas, non autem proprium subiectum sunt. [causa autem cur hæc uia præbeāt ut plurimum huic infectioni aditum est, quia tum propter motum, & frictionem incalescunt partes, & rarefiunt, tum quia obscenæ sunt calidæ atque humidæ, & idè facilius putredini uiam subministrant.]

Secunda
opinio q
sint pudē
da.

Bl. lig. 2 morbi
i. c. m. 7/7.

2

3

Impugna
tio.

partes q. f. uia
- form. uia q. uia

cur p. f. uia
f. uia q. uia
- uia q. uia

proprietor of the
family no 52
Anker

Quod nō sit cutis nec crura proprium subiectum. contra Leonicensem.

C A P. X I I.

Vbi

vbi

De Morbo Gallico.

9

Ponitur opinio propria & concluditur esse hepar.

C A P. X I I I.

SI igitur uolumus reperire subiectam partem oportet eam semper la-
borantem isto morbo inuenire. si unus est morbus, & non communis
necesse est, ut sit unius partis semper laborantis, aliter non esset unus mor-
bus, nec una pars laborans opus est ergo ut habeatur pars ista affecta sem-
per. & ad inuestigandum hoc absque Gal. praesidijs frustra laboraremus:
quae tria sunt in primo de loc. affec. & in lib. de const. art. primo est natura
partis affectae, secundo sunt causae efficientes morbum, tertio sunt sympto-
mata consequentia morbum. Videamus primum. Quoties cernimus con-
stitutionem, uel naturam partis esse corruptam, illam morbosam esse colla-
gimus. Videamus hoc in morbo Gallico, Non possumus tuto, & certo
ad sensum hoc in eo iudicare, nos uidemus cutim exulceratam, quis erit,
qui non dicat laborare cutim si amisit propriam unitatem? dolet capud,
cadunt pili, corrumpitur os cerebri quis erit qui non dicat capud esse sub-
iectum? igitur cum Gal. haec tria proposuerit qui ad hoc unum tantum
respexere decepti sunt, concludunt enim illas particulas esse subiectum,
sed non proprium, primum, per se, & necessarium, quoniam contingit al-
liter se habere. ideo non ueniunt in cognitionem radicis intimae, quae uere
est morbus. Praeterea obseruemus adnata, cadunt pili dicemus laborare
cutim, tamen non est uerum, quia non semper hoc accidit. Praeterea ue-
niamus ad partes partium. solet per contagium introduci, non ne oculi,
pulmo, corium, cor &c. laborant per contagium sicut etiam pudenda &
nulla pars est proprie subiecta morbo Gallico, quia nulla perpetuo labo-
rat, sed aliquando haec, aliquando illa, ideo ista uia non praebet nobis co-
gnitionem loci affecti: Veniamus modò ad causam. Quae est causa? con-
tagium. & quamuis puerulus qui suggit lac malum nutricis inficiatur, ta-
men magis contagium inficit, quam lac: pariter natus ex matre infecta
inficitur, sed contagium magis potest. Et quamuis quidam summae auctori-
tatis uoluerint defendere castas matronas dicentes aqua benedicta infectas.
Infectio illa habuit originem per unum asperges, scio ego. non conceda-
tis ergo oriri nisi contagio. Videamus ergo an à contactu possimus inue-
nire partem propriam. Non possumus certe: quoniam cum sit contagium,
quod aut afficit pudenda, aut corium, aut cor, aut pulmones, aut oculos,
non est particula praeter istas, quae per contagium laboret, igitur aliqua
erit ex his, quae erit uerum subiectum, sed nullum horum perpetuo infe-
ctum igitur causa non poterit indicare nobis locum affectum. Restant laesae

*Ad inuestigandum
partem subiectam
morbi, tria
op. 1.*

*Naturam partis
affectae*

*2. Causa efficiens
morbi*

*N. R. dicitur 2. q. d. d. d.
in fine ap. 1. b. 1. 1.*

Gabrielis Fallopp.

3. *Syphum*
in

Actio naturalis
in morbo galli
est
afflictus.

Epar
propr
for san
prin morbi
gallij

actiones. Videamus in morbo Gall. quæ actiones leduntur; & diuim generum sunt, alterum continet lesionem, quæ non durat, ut cum adest tristis sensatio circa caput, circa nervos, & circa crura. sed non perpetuò, quoniam aliqui non laborant, & idè de his non considerandum cum perpetuus non sit morbus in illis particulis, nam nos quærimus partem, in qua perpetuò residet morbus. alterum genus est actionum lesarum, quæ perpetuæ sunt. Inspiciamus caput, uos uidebitis in eo nullam lesionem perpetuam, nec quæ pertineat ad facultates intimas, nec quæ continet sensus exteriores ergo non est læsio cerebri, ergo nec capitis. Veniamus ad cor. in corde perpetua læsio non adest, nec circa actionem eius, idem dico de pulmonibus, idem de reliquis partibus quæ est ergo læsio? Actio naturalis semper est affecta, qua attrahitur alimentum, retinetur, & concoquitur, apponitur & assimilatur, & quicquid excrementi est excernitur. Indicant hæc primum grauitas corporis, torpedo quedam, hæc non dependet nisi à læsis particulis similaribus, uos uidetis colorem immutatum ab immutatione humorum qui pendent à naturali facultate. Videmus nigrum, pallidum, album, & mortuum colorem. Præterea fit congestio excrementorum in omnibus particulis, unde oriuntur gummata, tubercula in ossibus, & perihostijs, unde hæc, nisi ex labefactata uirtute naturali, quæ decoctum non apponit, crudum non concoquit, excrementum per debitas, & consuetas uias non expellit? Hinc fit etiam læsio in defluuiis pilorum, hinc generantur infinita excrementa, hinc sanguis à naturali statu recedens immutatur. si igitur hoc perpetuum est, idè necessarium est hunc morbum afficere fontem fouentem hanc facultatem; & hoc est epar, in quo tanquam in propria parte oritur morbus. Confirmat sententiam hanc auctoritas grauissimorum uirorum, quorum maxima pars declinat in eam. Huius opinionis fuit Antonius Musa præceptor meus. Brassauola, Mōtanus, Antonius Gallus, qui scripsit de ligno Guaiaco libellum. Nicol. Massa medicus Venetus, Petrus And. Matt. Cum igitur unus sit morbus, qui habet uaria symptomata cum unā particulam requirat illud epar erit, colligimus autem hoc à læsione actionis naturalis, cuius principium, & fons continetur in epate. sequitur ut naturam morbi iam prosequamur.

De Natura morbi an simplex an compositus & primò contra Bras.

C A P. X I I I I.

CUm uiderimus partem affectam, uideamus naturam morbi, an simplex, an compositus, an unus, uel plures. Quidam dixere esse plu-

rium specierum. Vnde præceptor meus uoluit 234. species explicare. sed labor fuit uanus, & inutilis. Quidam Nicolaus Mattheolus, quem secutus est. Io. Sueffanus Neapolitanus fuit huius sententiæ, quod esset congeries omnium malorum simul. Quæ opinio suspecta est, quoniam ægri- tudo hæc non superatur à multitudine medicamentorum, nec oportet totum pharmacopolium accipere, sed simplicissimis tollitur auxiliis, ideo unicam naturam habet. & quanuis simplicia ista diuersas habeant partes, tamen Salsaparilia, Guaiacum, argentum uiuum uniformia sunt, nec diuersas habent partes & his sanatur, ideo nullo pacto dicenda est multiplex affectio sed simplex.

Bras.
Nicol.

Vnim & affectus
no multum p. h.

Contra Manard. C A P. X V.

QUæ ergo erit? Io. Manardus Ferrariensis opinabatur esse solutionem continui: quam sententiam imitari uisus est Montanus, in libro, qui scriptus sub Montano editus est; libri enim qui circunferuntur non sunt Mont. sed partim sui, partim sui discipuli, Mont. nihil edidit, res ab illo proditæ ita integræ erant, ut nihil limatius nihil doctius, & quanuis affectarit Paradoxa, tamen tanta eloquentia astruebantur ut uisa sint axiomata. si iam edita conspiciatis Paradoxa falsissima apparent, quæ uera sunt inueniunt, atque ineleger scripta sunt omnia. isti sue gloriæ intendentes eam deturparunt, & profitentes esse Pauones Montani nihil intelligunt. Ideo oro uos ut non imponatis illi uiro, quæ olent artis ignorantiam: sed quæ & elegantiam, & ingenium acerrimum, & peritiam sapiunt sua dicito, quæ minus, Pedagogis illis qui noctuæ turpes magnanimam in cathedris aquilam representabant, imposito. In eo igitur libello de morbo gallico uidetur Mont. consentire cum hac sententia Manardi. At hoc falsum est. quoniam in epate, non tumoris, non ulceris, non uulneris adest uestigium, ego uolui per anathomen hoc experiri, & secui in uno anno plusquam 50. homines, et nunquam reperiui solutionem continui in epate. Indicatur etiam à curatione, quia non est curatio solutæ unitatis, quoniam soluta continuitas semper indicat exiccationem cum uenione partium, & adstrictione, modo adstringentia potius obsunt, quam prosint in gallici curatione. sed Mont. hac ratione mouetur, quoniam morbus incipit cum ulcere & cum ulcere desinit. Hoc uerum est de partibus exterioribus, tamen ob id non dicemus ulcus esse morbum gallicum, quoniam ulcus non est perpetuum. defluunt pili, adest Gonorea sine ulcere, & tamen adest morbus gallicus. sunt symptomatici affectus consequentes, tamen non est propria natura gallici.

ed. = si sol.
ho. p. h.

Montani laus

si p. h. =
si p. h. =

In p. h.

si p. h. =

Unable to display this page

temperies ista foucatur à materia, & sequatur materiam. Nam uidemus, quòd in erisipelate est intemperies calida, & sicca in parte, si euacuemus sanguinem statim cessat caliditas, & intemperies, quæ concomitabatur materiam, & dependebat à materia, & ideo euacuata materia cessat intemperies, quod non est dicendum in morbo gallico. Quæ est ista materia quæ morbum istum præcessit? Videmus iuuenem dormientem una hora cū amassa infici, quæ est materia ista, quæ defluit ad epar? nulla: ergo falsum est per continuatam euacuationem fieri sanationem morbi. Præterea est necessarium quòd si sit morbus cum materia adsit tumor; Intemperies cum materia est quando materia non adest in uenis, sed in loco affecto, ut uerbi gratia: in manu est materia dupliciter uel in uasis, uel extra uasa: si in uasis; non facit morbum: si extra uasa; facit morbum: locum autem affectum uoco propriam substantiam particularum, non uenā. ista docentur à Gal. qui dicit, quòd ueluti ros diffunditur materia per particulas ipsas. si multa est facit tumorem, & sic reuertemur ad primam sententiam, quòd sit solutio continui; tumor autem iste cum intemperie calida, & sicca est erisipelas, ergo gallicus morbus est erisip. hoc est falsum, ergo falsum est esse intemperiem calidam, & siccam. Præterea curaremus sine indicatione. Nam lignum Guaiacum, salsaparilla, suffumigium ex cinabrio, exercitatio, uictus ratio tenuissima, calefacientia sunt, & siccantia, & tamen sanatur epas, & à gallico penitus absoluitur, ergo ratione contrarietatis, necessario igitur concludimus, quòd affectus aut sit frigidus, & humidus, aut non calidus, & siccus. Ad Rationes: incipit cum ulceribus, hoc non est uerum semper. sed si sit, hoc fit quia labefactantur naturales actiones epatis, ideo subnascitur feruor ex inconcoctione. & sic fiunt ulcera. & si incalcescit epas ob id non est intemperies calida, & sicca. Ad secundum accidunt excrementa biliosa. frequentissimè est hoc, non semper, accidit autem hoc ex feruore excitato, tamen feruor est symptoma morbi, non autem natura morbi. Ad illud de defluuiò pilorum, hoc uerum est, sed non semper, sed cum sit est propter humores acres, qui oriuntur ab epatis intemperie, non autem sunt morbus. At incipiente morbo gallico semper opinatus sum, quòd sensim, ac sensim incalcescat, & siccetur epas, hæc autem non natura morbi, sed consequitur de necessitate affectum, qui est causa feruoris, feruor est causa caliditatis & siccitatis, quæ sensim, ac sensim fit. Ego quero ab istis huiusmodi caliditas, & siccitas epatis est æqualis intemperies, uel in æqualis? si est intemperies æqualis ergo est altera Natura, non igitur erit morbus, quia morbus naturam destruere intendit. Per intemperiem siquidem æqualem intelligimus temperaturam

Secundo de
caus. sym.
cap. xi.

Ad primam
rationem.

Ad secundam

Ad tertiam.

Incipiente morbo gallico
sensim, ac sensim incalcescit
epas, & siccetur epas

Incipiente morbo gallico
sensim, ac sensim incalcescit
epas, & siccetur epas

Gabrielis Fallopp.

introducitur in particulam, quæ est uelut altera natura. Exempli gratia, epar in iuvene est calidum, & humidum, in sene frigidum, & siccum. ista est intemperies, sed æqualis, quia sensim, ac sensim introducta est. & hæc est illa intemperies, de qua sepe fit mentio: & hinc est, quod nascuntur quæstiones in consultationibus: clamantes digladiamur, & sumus concordantes. quis dicet temperaturam esse calidam, & siccam, aliquis uero frigidam, & hi ad uaria respicientes uaria enuntiant. hic & enim innatam, ille aduenientem considerat temperaturam. si est intemperies inæqualis est mutatio temperaturæ, quæ nondum facta est naturalis parti, & præter naturam est, & nondum æqualiter inuasit omnes minimas particulas, & hæc est morbus. Quæro ego an caliditas in epate sit inæqualis intemperies? Gal. secundo de caus. symp. uolebat hanc non fieri sine dolore, at in epate non sentiunt egrotantes talem dolorem. Dicent epatis substantia non habet sensum, sed sensus est in membrana exteriori. Verum est quod paræchima, caro illa epatis non habet sensum, quia non est constans ex substantia neruosa, non habet neruum admixtum. At ego dixi in Anathome contra alios; neruorum infinitas propagines disseminari per totum epar, ergo epatis substantia habet sensum. Nego consequentiam, quia non sufficit hoc, sed requiritur ut disseminentur in substantia nerui mixti. dices ergo non ualet ratio. Valet ratio, quoniam non solum in morbo gallico epatis substantia patitur sed uenæ, arteriolaræ & neruuli sibi coniuncti laborant, quoniam si laborat epar, quod est fons laborant exteriores actiones naturales, & communicatur per particulas illas habentes neruulos coniunctos, ergo si intemperies ista inæqualis est, & magna, epar sentiet dolorem, quoniam morbus gallicus intensissimus, quia effectus intensissimus ergo in principio morbi huius sentiri necesse est dolorem grauem, at non sentitur ergo non est intemperies inæqualis. Constitutum ergo sit morbum gallicum non esse intemperiem frigidam, & humidam epatis, pariter neque calidam, & siccam, tamen in morbo isto, & diuturno epar sensim, & sensim contrahit intemperiem æqualem calidam, & siccam, quæ non est morbus, quoniam sanamus lucem Gallicam, & non remouetur intemperies hoc autem accidit, quia ex affectu feruor oritur, hoc autem consequens est morbum, non morbus.

Quod non sit calida, & humida intemperies, nec putredo.

CAP. XVIII.

ALIJ opinati sunt epar pati intemperiem calidam, & humidam, & huiusmodi esse Gallicum, neque solum hoc: sed putredinem addūt

*In epate non est
dolor
fieri sine*

*Epar habet sensum
disseminatum
in epar.*

*Caliditas in epate
non est morbus
sed effectus*

Unable to display this page

Gabrielis Fallopp.

per eliquationem, & hæc concretionem, & congelationem præexistentem requirit, ut seuum, & cera eliquantur ratione caloris, hoc non potest dici in hepate, quia non est congelatum, nec liquatur, ergo humectabitur per se, hoc est per admixtum corpus humidum, quomodo breui spacio temporis tanta humiditas introducet in hepate, ut intemperetur? non possum ergo colligere hanc opinionem esse ueram, scilicet Gallicum esse intemperiem calidam, & humidam. De putredine, nam qui asserunt esse intemperiem dicunt quasi quandam adesse putredinem. Videamus, in hepate duplex potest esse putredo, aut in humore existente in uasis, aut extra uasa, in propria substantia solida, quero de qua putredine intelligunt, si de humorum putredine loquuntur hoc non querimus, sed querimus naturam propriæ substantiæ hepatis. secundò si in humoribus proponunt putredinem ergo proponunt perpetuam causam febris, quia in uiscere tanti momenti si sunt humores putridi communicatur uapor cordi. Possunt dicere. inter signa morbi Gallici connumeratur febricula inditium est igitur quòd aliqua adest minera putredinis, quæ non est nisi in epate. Hæc febris non est perpetua, nec frequens inditium huius morbi, ergo sequitur quòd hæc non est forma morbi. si autem uolunt putredinem esse in substantia nos haberemus nomen, uel sfacelum in hepate. Hoc non dicendum idè non est putredo. est contagiosus morbus, sed non ob id est putridus, quia non omnis affectio contagiosa, putredinem coniunctam habet, sed propriæ substantiæ alterationem, & immutationem, ista alteratio aut est materialis, aut formalis, materialis cum corrumpitur substantia, & dissipatur, exempli gratia in scabie ab humore acri eroditur substantia corii, ego quero corium quid patitur? dico quòd patitur in substantia ratione materiei: ista est una passio, quæ pertinet ad materiam, in Nome patitur ipsa substantia quo ad formam, non quo ad materiam, quia corrumpitur habitus uitalis, & naturalis, denigratur uel liuescit pars, remanet intacta caro, os, neruus, & materia, & corium ad minimum redactum non potest seruare formam corij; in scabie morbus est contagiosus, quia corrumpitur substantia corij, corpuscula quædam educuntur, & oritur feruor colliquans coriũ, & exedens cutim. scabies non est putredo, quia non perit forma substantiæ partis, licet exedatur corij materia. ecce quòd omnis morbus contagiosus non est putridus, ille est putridus, in quo non pereunte materia subiecta perit tantum forma materiæ remanentis, tandem postea perit materia. quod est nouum genus morbi, quod non possum dicere, habeo enim multa, & ideo digredi minime ualeo. Sed addunt unum quòd ista intemperies calida, & humida postea processu temporis sicca euadit & calida hoc potest probari non esse uerum rationibus

Adm. p. r. i. o.
p. r. i. o. - h. e.
p. a. t. o.

febrilis - u. b. o.
gallina - u. b. o.

N. o. o. r. i. o.
p. r. i. o. - h. e.
p. a. t. o.
u. b. o.
u. b. o.

bus dictis, ò Dij boni. non unus esset morbus sed duo. nos querimus an unus morbus à principio ad finem, & hoc concludimus esse uerum. Quomodo ergo eadem affectio erit in principio calida & humida in fine calida, et sicca intemperies? Præterea si hoc esset nunquam sanaretur morbus gallicus, quia nunquam superabitur ista intemperies? Nos per calefacientia, & siccantia, & quæ feruorem inducunt lucem hanc uincere tentamus, qui uolunt esse calidam, & siccam intemperiem saltem postea superarent per medicamentum refrigerans, sed omnia desinunt in suffitus, lignum Guaiacum, & salsamperiliam. non uideo saccarum uiolaceum, nec exhibitum refrigerans aliquod ipsum hepar. Haberm multas alias rationes, sed quoniam leuiiores sunt, & à uobis ipsis excogitari possunt, ideò concludo affectū hunc non esse intemperiem calidam, & humidam, neque frigidam, & siccam, neque calidam, & siccam, quoniam hoc non possum indicare ex aliquo.

*o uisum est per se
quod in principio
non est calidum
et sicca.*

Quod affectio gallica non distinguatur ratione quatuor humorum.

C A P. X I X.

Nescio quid uolunt illi, qui distinguere intendunt morbum hunc ratione humorum, quoniam uident in homine aliquando hos, aliquando illos abundare humores: faciunt hi quatruplicem morbum, & non uident quod multiplicant entia sine necessitate. cum autem maior pars doctorissimorum consentiat unum esse, & unius partis affectum, ideò necessariū est asserere non esse ueram sententiam horum. Quid ergo erit? non ulcus, non tumor, non intemperies, non putredo, ergo nihil? utinam Dij hoc facerent, non enim oporteret homines excruxiare, & miseros iuuenes nunc hoc nunc illo medicamento uexare. ideò aliquid est & maximum. uideamus ergo ueram eius naturam, & modum generationis, sed prius an sit morbus.

An affectio Gallica Morbus sit nec ne. & si morbus in quo genere.

C A P. X X.

Morbus Gallicus nouus est, quia nulla habetur eius mentio apud antiquiores, non à cælo delapsus, nec exurgens ab inferis, sed per contagium ex occiduis Indijs communicatus, unam habet partem, quā propriè affectam dicimus, & hepar est. non est intemperies calida, & humida non calida, & sicca, non frigida & humida, nec frigida, & sicca, nō solutio continui, non tumor præter naturam, non aliqua passio in confor-

Gabrielis Fallopp.

matione, & numero, ut facile quis conijcere potest. relinquitur ut nos in-
uestigemus an morbus sit. Nam cum omnis natura morbi aut sit partium
similarium, & hoc consistit in temperamento, aut partium instrumentalium,
& consistit in conformatione, numero, & situ, aut sit communis ambo-
bus, & consistit in unitate soluta, cum morbus Gallicus non sit ex istis, er-
go non est morbus. Tamen credo esse morbum, & omnes mecum in hoc con-
sentiunt. sed quis nam erit morbus? omnis alteratio, & immutatio quali-
tatum naturalium ledens actiones partium morbus est, nam color mutatus,
frigiditas & caliditas actualis nunc accedens nunc recedens a partibus,
quia non ledunt actiones non erunt morbi, sed immutatio ledens necessario
est morbus, hæc est definitio Galeni, & nature, & est uelut axioma in
medicina. Videamus iam quot nam sint genera rerum in corpore humano,
quæ possunt fieri morbi, illæ erunt a quibus nascuntur opera in corpore na-
turaliter existente: color cutis, quia nullam edit certam operam, siue mu-
tetur, siue non, non est morbus, sic dicendum de caliditate, & frigidityte
moderata, quia ex ipsis non dependet opus. Hoc dixi ut reuocetis in men-
tem causam cur in natura morbi necessario lesa actio requiritur, quia ac-
tione integra pars non erit lesa necessario. Hoc stante uideamus quot nā
sint in particulis ipsis ad quæ consequantur necessario actiones, ego repe-
rio tria: sunt temperature manifestæ, temperatura formalis, & omnia, quæ
pertinent ad conformationem. Prima est caliditas, frigiditas, humiditas,
siccitas. istæ sunt causæ quarundam operationum in particulis siue sint sim-
ples, siue composita. Vnde os sua frigidityte, & sua siccitate agit. secun-
dum erat harmonia resultans ex quatuor qualitatibus, nam quando dicimus
os esse frigidum, & sicum non est formalis temperatura ossis, est propor-
tio, quæ latet sensibus, quæ est forma ossis, ab hac oritur operatio, & hæc
est ut os generet os. tertium genus est, numerus, quantitas, conformatio, fi-
gura scilicet collocatio particularum. & unio, & dissolutio; ista cautate
hoc effecimus, quod angustiori non possumus; & hoc non est, quod ego pro-
bem, ista ergo tria sunt, in quibus omnes morbi continentur; morbus galli-
cus est morbus ergo debet contineri in uno ex his capitibus, non est primi
generis, quia non est caliditas non frigiditas, non siccitas, nec humiditas, sim-
plex nec composita, nec tertij generis, quia non est conformatio & c. ergo
pertinet ad secundum genus, hoc est ad formam, & substantiam rei, nam
cum dico temperaturam, & harmoniam illud est ac si dicam substantiam
totam. si igitur dantur isti morbi ergo necesse est, ut Gallicus contineatur
sub hoc tertio genere. Sed quis dubitabit an detur hoc tertium genus cum

Angl. id. - si
- rly.

Morby gd.

S. - h d - k
amor morby
no

Tim. in v. - k
nd. amonim
partis alim

Morby galling & mor.
by in h. m. f. a.

dubitatio

De Morbo Gallico. 19

in lib. de diff. morb. & caus. morb. & in principio Meth. non inueniatis hanc diuisionem factam à Galeno de hoc secundo genere, idè uana diuissio, & non dantur morbi isti: Quòd dantur hi morbi in tota substantia probatur, quoniam tria genera rerum reperiuntur, & hoc probatum est, quòd autem temperatura sit diuersa ab illis qualitatibus constat sensu, ratione, & operibus. nam nos habemus manifestè hæc omnia in medicamentis. Accipite Reubarbarum, siccatur, & calefacit. quæro ego qua ratione id facit? dicetis quia habet hanc facultatem siccantem & calefacientem. postea educit bilē, qua ratione? non nisi sua forma, sua temperatura, quæ quàmuis resultet ex contrarijs qualitatibus, in quibus uincit calidum, & siccum; tamen est distinctum quoddam. ut quàmuis grauis sonus, atque acutus concentum confectuant, aliquando tamen symphonia non est grauis, nec acuta; sed est concentus, harmonia ex graui & acuto resultans, ita à forma Reub. prouenit coleraeductio, & est diuersa hæc temperatura à qualitatibus. Ecce patet quòd distincta sunt opera, aliud est siccatio ossis, aliud est generatio alterius ossis, primum à qualitate ossis, secundum à natura, & substantia propria originem ducit. læditur ergo forma, uel ut actio diminuatur, uel ut aboleatur, uel ut intendatur, & hic est morbus: ut quando caro non potest gignere carnem, ob corruptam formam, non ne corruptè, et deprauatè agite? non ne est caro illa? ecce quòd caro cum deberet generare carnem ex toto aboletur, uel carnem malam gignit, & sic læditur actio in forma tota, ergo dantur morbi in forma, in quo consentiunt recentiores medici & Gal. approbauit læsiones à tota substantia, licet de hoc tertio genere mentionem non faciat; nam morbi prouenientes à ueneficijs, uenenis, & maleficis aspectibus infiniti sunt, & non possunt referri nisi ad formam, non ad qualitates, & ideo petunt distinctas partes, & ab aliquibus uocantur morbi in substantia, quia tota substantia laborat. at Gal. non fecit de hoc mentionem in dictis locis, quia non cadit sub rationem methodi, & ideo cum ipse Methodum instituere uellet omisit. Secundo quia rarum est genus morbi, ideo proposuit frequentia tantum, non quia fuit ei ignotum, quia sexto Methodo, & 3. de temp. hoc meminit. colligo igitur quòd dantur morbi in tota substantia, & sunt à ueneficijs, à uenenis, à maleficis aspectibus, & per contagium. & hi morbi inmanifesti sunt, cæteri sunt manifestissimi. possunt ne agnosci? tribus inditiis, primum est, quia non cedunt alicui medicamento inuento ratione, quoties uidetis aliquod genus morbi tractatum à medico diligenti, in quo ex arte medicamenta applicentur, & quòd non sanatur, Præterea alius Medicus alia tentat secundum rationem, & in uanum

solatio.

*probat qd dicitur
morbi in tota
substantia
Expt Reubar*

Expt in oss.

corrupta

*Gal. approba
uit læsiones
à tota substantia.*

*Cum Gal. Methodum
in lib. de diff. morb.
non mentionem
facit de hoc
genere morbi.*

*Cum hi morbi
non sanantur
medicamentis
T. 1. de diff. morb.*

Gabrielis Fallopp.

pestis tota est febri
pestis
fascinationes
3

Tres sunt spiritus
19.

Morbi a tota substantia
analogia ad spiritum
in parte nobili
et ex parte patet.

Tota huiusmodi
Huiusmodi
respondeat in
morbo gallico

NB

Morbus Gallicus
Ergo 1. spiritus

laborat, dicatis esse naturam morbi occulti consistentem in tota substantia, & nescimus eam metiri: secundum inditium est ex longa observatione obseruatum à doctissimis uiris partim ex sua experientia, partim ex scriptis aliorum, partim ex historijs, dicimus in tota substantia consistere pestilentiam ipsam, uel febrem pestis, non dico febrem pestilentialem, sic dicimus in tota substantia consistere uenenum, uel ictum uenenatum, fascinationes omnes, quæ sunt puerulis. Et medici testantur hos morbos afficere partem nobilem uel cerebrum, uel cor, uel hepar, tertium signum est ut non indeterminatè nec indistinctè afficiat aliquam partem, sed istè determinatè afficit hanc, ille illam. & ita cognoscimus analogiam, seu proportionem istius affectus in tota substantia ad aliquam præcipuè partem nobilem, & ad aliquem spiritum. nam tres sunt spiritus, animalis, qui à cerebro, uitalis, qui à corde, naturalis, qui ab hepate (in quo satis dubiè proposuit Gal.) originè ducit. Ego diuertendo non possum probare hoc, quia non est locus, teneo tamè quòd datur: si ergo aliquis morbus habet analogiam ad aliquam partem, pariter habebit analogiam ad spiritum illius partis, & istè ad spiritum capitis, ille ad spiritum cordis, uel cerebri. quòd hoc sit uerum dicimus, quòd uenenatus morsus dicitur affectio in tota substantia alicuius uisceris, hoc est cordis, perit homo ex ictu uenenato, quia statim laborat cor morbo in tota substantia, quia morbus habet analogiam ad spiritum uitalem. est hic mulier quæ uestitur indumentum peste laborantis, primum quod tangitur est corium, primum, quod recipit sunt uenæ, & porositates, afficitur primum cor ergo non indifferenter omnes partes. Præterea est iuuenis uestem induens phisici, & breuiter inscitur pulmo, quia affectio ista habet præscriptam illam partem nobilem. His ita constitutis uideamus modò an istæ notæ adsint in lue gallica. & primum hæc est una potissima conditio, quòd non cedit medicamentis inuentis ratione. testantur medici, qui aderant in principio, qui desperarunt in arte, cum uiderent. Methodo non potuisse inuenire rationem curandi, & erant in maximo despectu medici tunc temporis apud omnes, & nisi Hispani illi superuenissent docti quomodo ibi morbus sanaretur, & nisi casu chirurgici audacissimi inuenissent Hydragyrum adhuc rebellis esset morbus, adhuc seuiret. Præterea hepar est quod inscitur, & hepar est pars nobilis ergo adest secunda conditio. De tertia quòd tantum hepar, & nò aliæ partes, patet. ego uideo puerulum conceptum in utero matris ex materia gallica, illi per spatium nouem mensium non est infectum nisi epar, non ne potuit insci cerebrum, & cor in illa collui? Ergo sciat is quòd Empirica est morbi huius curatio, cum habeat lesionè par

tis nobilis, & determinatæ, cumq; sit affectus in tota substantia: sed quidam uolunt reddere causam cur hepar in hoc morbo inficitur. & hæc est. nos uidemus quod inficitur homo per contagium aut osculo, aut coitu, aut aëritu communicatio ista primum fit ad uenas, quam ad arterias, quoniam copiosiores uenæ reperiuntur, & in coitu, & frictione, aperiuntur, dilatatae admittunt saniem illam, & materiam gallicam, & quia uenæ istæ pertingunt ad hepar, non ad cor, ideo primò, & per se hepar inficitur. at arteriæ sunt solidiores, nec sunt frequētes in exterioribus, & hæc est ratio cur leditur primum hepar non cor. Pulcherrimum quidem est hoc commentum, atque inuentio subtilis, & placet his, qui uolunt certas rerum reddere causas. sed ego nolui credere hoc, quia si esset uerum sequeretur, quod in icu uenenoso non primò cer, sed hepar laboraret, pariter in usu uestimentorum phthisici, & pestilentis hominis: tamen uidemus infici cor. Pungitur cuticula in icu uenenoso, & tamen uenula aliqua perforatur, præterea uenenum epotum pertransit per hepar, & sæpe non ledit hepar, sed cor, ad quod secundò uenit: in puerulo quem dixi nutriri in utero per nouem menses possibile non est quod aliquando non communicetur cordi cum sit puer inclusus in sacculo gallico, sed quia morbus hic habet analogiam ad spiritum, & totam substantiam hepatis, ideo hic morbus occulto modo intro ducitur, & est ex tota substantia hepar inficiens, cuius mensuram scire, aut uerbis explicare non possumus, sicut nec etiam formarum, at actus, & passionis in tota substantia notos dico antiquioribus, & etiam Gal. nam si legamus eum tertio de temp. cap. primo, uidebimus certò, quod dum loquitur de medicamentis inquit, quod nullum medicamentum calefaciens, aut siccans, refrigerans, aut humectans agit à propria substantia, ex quo loco colligimus quod dantur actiones, & passionis, & alterationes in corporibus nostris, quæ nihil habent commune cum temperiebus, idem 1. 3. medi. 6. loquens de dolore inquit, quod nos debemus tentare inuentionem medicamentorum sedantium dolorem, si illud quod facit dolorem à tota substantia facit, debemus inuenire medicamentum à tota substantia sanas. ego uideo Gal. supponere alterationem à tota substantia ledentem. Venenum à tota substantia facit dolorem, non quia calefaciat, aut siccet, uel alia qualitate aggrediat, ideo ex his colligere possumus Galenum cognouisse alterationem, & imutationem à substantia propria, & quod morbus gallicus sit in hoc genere morbi prò concluso, & declarato habeatis, quod autem habeat analogiam ad spiritus naturales, hoc est quod primò, & statim illos corrumpat, atque inficiat probo. Nisi inficeretur primò spiritus sæpe, & sæpius non

Contra qd in
ca hepatis inficiens
in morbo
gallico

Refertur hanc
rationem

NB
qd Galenus et
alii non uident
analogiam ad spiritum
naturalem sed ad
spiritum vitæ

Uenit à tota
substantia hepatis
et facit

probatur Morbus
Gallici huius
Analogia ad
spiritum vitæ

Unable to display this page

Unable to display this page

Gabrielis Fallopp.

De causis. C A P. X X I I.

Contagium
in hunc modum

Composita et hinc

p² f² m.

p² f² m. hinc
v² n² m² h² f²
ad hunc modum
f² h² m² h² f²

Or.

C² h²

N.

2² f²

Qua ex causa oriatur gallicus iam dicendum est, cum sit certum non esse morbum, qui ortum ducat à causis communibus, ab aere, aqua, & sole, cum non sit epidemialis affectus, præterea cum non oriatur ex interna humorum colluie à rebus non naturalibus facta; Verum omnis occasio in contagium refertur; & primum sunt cause externe. secundo interne. inter externa est contactus per communicationem substantiæ, communicatio fit communicata sanie, uel fuliginosis uaporibus ex infecto corpore ortis, sed non una est ratio extrinseca, qua huiusmodi substantia communicari possit, neque omnis pars est apta ad recipiendam communicationem. Partes aptæ primum sunt pudenda, quæ requirunt hæc duo; primum, ut molles sint, deinde ut per attritionem incalescant, & rarefiant; Hinc est quod qui non admodum duri sunt in coitu, hoc est qui non tardè emittunt semen difficilior inficiuntur; qui uerò tardè illud iaculantur, facilius, quia incalescunt magis, rarefiunt partes, & præbetur aditus morbo. Præterea oportet ut pudenda sint admodum mollia, nam dura, & callosa non ita facile admittunt uaporem caliginosum: Hinc ego inter mille homines non credo quod uiderim duos qui habeant detectam glandem, & præputium decurtatum infectos Gallico. ratio est quoniam detectæ glandis durius corium redditur, atque callosus. At qui oblongum habent præputium, glandemq; obductam facilius infectos uidi, quia glans, & interna pars præputij mollior est. Præter pudendas partes additur etiam os ob molliem ipsius, & raritatem substantiæ, quæ facile admittit sanie; unde osculis, & lingue, & salivæ communicatione lues alteri infigitur. Præterea tota cutis quoties est rarefacta uel receperit scabiem gallicam, si quis cum ipso scabioso dormiet, scabiei præritum sentiet, atque luis gallicæ morsum. Hinc coitus inter extrinsecas causas connumeratur, sicut exosculatio, contactus, & fricatio. Verum adduntur & usus uestium: nam si quis gallici caligas induatur gallico inficitur; Hocq; maximè erat temporibus nostrorum parentum, & iam agitur 20. annus, quando non ita liberè accedebant ad Hebræos ad emenda uestimenta, sed nunc non ita facilis est occasio indumentorum. si quis uteretur caligis sanie imbutis inficeretur certè, sed non ita facile, scio autem ego eos qui curati sunt à Gallico atque eisdem ubi sunt calciamentis iterum in luem incidisse. De ablutis non est timendum. Iste sunt cause extrinsecæ, inter quas addatur mammillarum suctio. Primis temporibus credebant ex usu uitrorum, atque poculorum posse nasci affectionem

C² h² m²
Et o² f² m² h² f²
f² h² m²
f² h² m²
v² f² m²

sum ex hunc m² se.
m² h² m² f² h² m²
p² m² h²
h² m² h²

De Morbo Gallico.

17

*olm magna ipis
mobi aut mltis
m r n 7.*

affectionem istam. & ego locutus sum cum sene, qui habebat domi duos la-
borantes, habentes partes posteriores ulceratas, & asserebat se infectum
ob usum eiusdem latrine. Videte quanta morbi istius erat rabies; Hodie
non est timendum de hoc. Inter causas internas connumeratur primum uis
imbecilla spirituum naturalium, nam non omnis communicatio substantia
inficit. exempli gratia est hic laborans pestilenti morbo, omnibus nobis co-
municatur eadem fuligo, & tamen hic inficietur peste, ille uero non, huius
causa intrinseca est non extrinseca, quia eundem attrahimus aerem, & est
quia cordis spiritus istius imbecillus est, illius uero robustus. Ita in morbo
gallico sunt decem coeuntes cum gallica, quorum sex non inficiuntur, quo-
niam hepar habent robustum, & spiritus potentes, non facile aptos pati,
sed paratos hosti resistere. Addatis dilatationem uasorum, nam nisi uena,
pori, & meatus dilatentur nulla fiet communicatio, ut possit fieri transitus
uaporibus, & saniei. Hinc est quod qui habent penem solidum, & durum,
non ita facile corripuntur. Addatis accensionem facilem humorum. ego
obseruaui quod qui sunt frigidioris habitus non ita facile corripuntur,
neque frigidiores etate ut senes, quia in his non facile humores inflaman-
tur, senes coeunt fortasse frequentius, quam iuuenes, & licet non ita prom-
pte, coeunt tamen. Ego obseruaui senes adeuntes meretrices publice infe-
ctas, & numquam infectos, ego non possum dare aliam causam nisi quia hu-
mores non facile incalescunt, quia habitus, & etas non facile incalescit.
[potest etiam referri occasio ad duriciem cutis, ad siccitatem, ad paucam
quam cum eis habent foeminae delectationem, ad duritiem glandis, & internae
cutis praeputij eorum, quoniam cum in tot congressibus usi sint suis lanceis
qui fieri potuit, ut non obduruerint, quae omnia in causa sunt ut hosti im-
petum facienti resistatur.] Addatis, & substantiae naturam, melliciem, &
lenitatem partium. Addatis ultimò animi affectionem, nam non est dubium,
quod si quis affectione intensa, coiuerit cum muliere, & agatur amore ni-
mio non inficiatur. [Et haec erit fortasse alia causa cur senes non inficiantur
ita facile quoniam friget Venus in eis, & amor frigidus est infixus me-
dullis: curis animum implicitum habent, familiae, filiorum, atque nepotum
solicitudine uexantur, non ita ut iuuenes cogitationibus expertes non nisi
praesentibus uoluptatibus intenti, totos se brachijs meretricum atque earum
amplexibus dedunt.] Hinc est cur reperiamus tot maritos infectos gallica
eo non inficere coniuges & è contra. consulatis nobilissimos, atque excel-
lentissimos uiros in praxi exercitatos. Vnde hoc? ego credo quod proue-
nit ex animi passione: quum Adultera cognoscit amasium feruet amore, &

Can. for In viny

*In bonis vix
spiritus*

Dilatare uasorum

*Accensio facili
humorum*

Alij Can. s.

Affectio n. s. p.

*Cur si q. m. m. l.
in for. gallico
non inficitur v. m.
jose.*

Gabrielis Fallopp.

ideo inficitur. non amat uirum, non feruet animus, non incalcescit cum eo, sed frigida iacet, atque morosa. Præterea fortasse morsus adest conscientie, restans esse adulteram, ideo sine amore coit, & potius timet: ob id multi credunt habere coniuges honestas, & castas, quæ tamen lue gallica plorant. Præterea contracta est consuetudo coeundi ideo in utroque deest affectio animi. Ego nunquam uidi hominem gallicum in primis nuptijs non inficere uxorem, quia tunc in illis primis diebus Amor adest, sed in his, quæ pepererunt, in quibus antiquata est consuetudo coeundi cessat hæc causa. Videamus iam signa quibus morbum istum cognoscere possimus atq; ab alijs secernere.

De signis.

CAP. XXXIII.

Cognita ea gallici Natura, quæ ex consequentibus affectibus cognosci potest, atque patefacta causa, hoc est contagio, superest ut loquamur de signis, quibus cognoscimus talem lue adesse corpori humano. Et quoniam signa, aut sumuntur à natura affectionis, aut à causis morbi, aut à consequentibus morbum, aut ab analogia, si nos naturam morbi capiamus nullo modo possumus cognoscere; quoniam latens est hepar in penitioribus partibus. Præterea morbus est in substantia, substantia autem non patet ad sensum. ab ipsa causa possumus reuera coniectari aliquid, sed non est certa & necessaria causa, ut quoties quis coiuerit cum infecta, necessario contagium sentiat, miserrima esset iuuentus, si hoc esset: aliquando centum adulescentes scortum infectissimum, atque turpissimum causa ioci cognoscunt, & tamen uix unus inficitur. facit quidem, si cognoscimus mulierem laborasse gallico ad coniecturam, sed non ad demonstrationem, & ad certam fidem. ab analogia non expectemus signa. omnia quæ possunt demonstrare continentur sub effectibus, & consequentibus morbum, qui sunt duum generum, alia sunt pura accidentia, & symptomata, alia sunt morbi: symptomata sunt, defluuium pilorum, dolores capitis, & arctuum, leuissime infectiones cutis. Morbi sunt ulcera seuißima, tumores inguinum, & aliarum partium, pustule &c. quæ uelut umbra corpus, gallicum cõsequuntur. Verum cum in morbis diuturnis dentur tempora, principium, incrementum, status, & declinatio, & cum morbus gallicus diuturnus sit merito distinguitur in sua tempora. & ratione istius mutatae etatis sunt symptomata propria morbi principiantis, quiescentis &c. hac ratione ego distinguam omnia symptomata in duas partes, in illam quæ continet affectus consequentes ad gallicum principiatum, & in illam quæ continet affectus inueterati morbi.

*Et quod dicitur
non inficere uxorem
non inficitur.*

*Signa in gallico
sunt morbi.*

*Adhibere non
possumus nisi
in gallico.*

*Signa in hoc
morbo sunt
ab affectibus
consequentibus.*

Prima continet hæc signa. statim cum adolescens infectus est sentit leuem lassitudinem spontitiam omnium membrorum seuum morbum pronuntiantem, cum tamen prius robustissimus, & animosissimus esset. Percipitur grauitas in corpore toto, & præcipue à somno. sentit torporem, grauitatem, segnitiam in uniuerso corpore. ratio huius est, quia infecti sunt spiritus naturales, qui sunt immediatum instrumentum facultatis substantantis corpus, & ideo grauius hoc q̄ antea uidetur. Præterea adest dolor uagus, paruus per uniuersas partes, post lassitudinem corporis nunc dolet capud, statim cessat, aditq; humerum nunc dextrum, nunc sinistrum, linquit hos, reuidet crus unum, aut alterum, & sic facit de singulis membris. Causa est uapor quidam, qui incipit eleuari ab hepate. nondum genitus est humor malus morbi, sed ratione hepatis efferuescentis ob communicatum morbum gignitur uapor paruus, ideo dolores sunt uagi. Tertiò incipiente morbo, & aliquantisper ingrauescente, immutatur color faciei. Videbitis angelicam, uacem, splendidam faciem iuuenis mutatam in deterius spatio triū, aut quatuor dierum. Quæ mutatio? Fallopius ignorat. sufficit quòd sit mutatio, toto celo distat facies posterior à priori, immutatur color, & spiritus oculorum. os, labia, genæ subuertuntur. & notate signum, quod potest explicari, & est quòd sub oculis apparet circulus liuidus, qualis apparet in mulieribus menstruatis. obseruate an ebrius sit, an uigiliis laborarit, an somno imbutus nimio, an curis uexarit animum, si hoc non est laborat morbo gallico. Quartò solet suboriri calor insignis in uestigijs manuum & pedum etiam in hieme. Hæc causa patet quoniam in facie animum cognoscimus. ob spiritum uaporosum, qui ortum ducit ab hepate, quo laborante laborat facies, hinc extrema hæc feruent grauitè affecto uiscere, hinc ille liuor. Quintò addatis somnolentiam sepe interruptam, & quasi corporis inertiam. Ratio est ob turbulentum uaporem, qui ob contractum morbum, & feruorem, augetur. Addatis mæstitiem. erit latus iuuenis festiuus, hilaris, atque iocosus, cras erit infectus gallico subitò mæror succedit. Vnde hoc? nisi quia affectio exorients adurit sanguinem, qui ad animum uapores turbulentos euehit? Solet aliquando febricula adiungi ob feruorem circa uiscera feruentia. sed hoc raro fit. Ottauo in loco est caries moderata, hocq; est signum Patocnomicum quasi; quoties ergo uidetis cariem quandam gallicam, leuem tamen, circa pudendum, & quòd occasio præcesserit, dicatis esse Gallicum morbum. quæ est ratio? Non potest suboriri caries, nisi duabus causis, aut quia sanies pudendi feminei sua acredine erosit pelliculam, uel communicato contagio hepatis per spiritus naturales; hepar pro-

Leuis lassitudo.

Dolor uagus.

mutatio coloris.

Calor in manibus & pedibus

somnia interrupta

Mæror.

Febricula

Caries.

pathognomicum.

Caries duplici causa

causa unum.

Gabrielis Fallopp.

Bubo.

Gonorea.

**Signa con-
firmati
morbi &
primū sūt
pustule.**

**Ulcuscula
in puden-
dis.
Not.**

**Voce mol-
lificatio
& raucedo
uocis.**

pellit eos infectos, & contagiosam saniem ad pudendum, de carie quomodo cognoscitur quando est gallica, & quando non est gallica, dicam postea.

Nono in loco succedunt bubones moderati. coiuuit adolescens cum femina, superuenit torpor, mæstitia, & post duos dies apparet bubo paruus, non dolorosus, non ualide crescens, significatur, quod morbus lenis est, & incipiens. Sed causa istius est, quoniam inguina sunt partes emulgentes hepar, & ideo excrementa hepatis mala excernunt; hepate igitur infecto insurgens uis eius ad repellendum simul, & semel excrementum casu in uiscere repertum excernit, & ita fit bubo. Ultimum signum est Gonorea gallica signum incipientis morbi, quæ nobis indicat istius Protei Naturam. Primis illis diebus per spatium 40. annorum, non erat defluuium pilorum; agitur iam 30. annus, quo hoc defluuium incepit, non sunt 15. anni, quibus obseruata est Gonorea gallica. Ex quo colligimus uariam esse naturam morbi, & possumus expectare noua symptomata; Utinam leuia sint, quomodo autem cognoscenda hæc gonorea postea docebo, ne hic aggregem omnia. Causa autem eius est labefactatio spirituum, qui regunt facultates testium, & ita dissipatur robur illarum partium, & sic non possunt continere semen, sed continuo stillat. At iam progressi, & confirmati morbi signa inuestigamus. Primum sunt pustule in uniuerso corpore duræ, & graues in capite, & barba. aliquando cum crusta, aliquando non; aliquando cum sanie, aliquando non. & sciatis non posse esse morbum nisi sex, aut ad minus quatuor mensium, quando huiusmodi symptoma pullulat. Qui incipit hieme producet crustas principio æstatis, qui uere, autumno, &c. Suboriuntur autem pustule; quoniam materia infecta transmittitur ab hepate; secundo quoniam pars laborans pustulis non bene concoquit sua excrementa, & ideo congerit ea. Secundo suboriuntur ulcuscula in pudendis callosa, uel sunt callosa, quæ inceperant. Quoties uidetis sanatam cariem, & quod remanet calli circa cicatricem, tenete esse confirmatum gallicum, ideo moneo uos, ut hoc recordemini in curationibus; quoniam calli illi sunt manifestissima, & demonstrantia signa morbi confirmati. Tertiò in loco est uoce mollificatio. in faucibus gurgulio dependet, quem uueam uocamus, quæ si humida fiat pendet, & humectat fauces: Vnde fit raucedo uocis: aperite os, quum audietis uoces istas raucas, & uidebitis uueam humectatam. & non est catarrhus distillans. dicite esse gallicum confirmatum. [causa huius humectationis est spiritus naturalis labefactatus, qui unâ cum sanguine infectus mediantibus uenis ambitum totius corporis circuit, & ideo imbecilles eius functiones subministrat. in uentriculo prauè concoquit, ideo pituitam, in

*post Cariem sanata si remanet rally
signum manifestissimum morbi gallici
confirmati*

cerebro mucum, in uenis sanguinem pituitosum generat, quæ si adurantur processu morbi acris fiunt, & ideo ratione huius humide humorum lacune non est mirum si uoca humectatur, si ratione acridinis sanguinis scabies cutim infestat: si radices pilorum erodens corundem defluuij causa existit, palatum ulcerat, os, atque nasum, cum galtea cerebri conterit, atque fons est, & principium multorum aliorum symptomatum. raucedinis autem uocis causa est humiditas, atque excrementa canales impediencia.] Quarto addite tumores glandularum in faucibus, quum hoc est non dubitate de infectione gallica iam confirmata: quoniam communicatur materia infecta capiti, quæ excernitur ab emunctorijs. Addite corruptionem palati, & dentium. quum hæc adsunt non possunt reperiri gradus morbi intensiores. Adduntur sexto in loco dolores firmi, & clamosi, (ut isti dicunt;) 22. hora incipit dolor, non peruenit ad mediam noctem, & clamor percutit auras. Nam dolores isti fiunt à uapore quoddam noxio, & maligno, qui attollitur ab hepate, & ab excremento ingesto per malam nutritionem in particula qualibet, & præcipue circa peribostia cuiuslibet partis. Præterea addatis corruptionem ossium capitis, & brachiorum antequam appareat aliquod ulcus. Quomodo autem cognoscitur os corruptum integro corio remanente dicam postea. Addatis 3. tumores ateromaticos, (quæ gumbata uocantur assumpta similitudine ab arboribus quoniam in morbo gallico crescunt tubercula emulancia gummas arborum) fiunt autem aut quia pars ipsa non bene nutritur, & coaceruat excrementum, uel quia hepar communicat materiam infectam. Addatis. 9. in loco ulcera maligna uniuersum corpus obsidentia, quæ exulcerant totum corium, caput, & uniuersas partes ob copiam materie peccantis. Sed commune illud symptoma, defluuium pilorum sepius etiam infestat. Iam est transactus 40. annus, quo non radimur ob uituperium nostrum, antea non erat defluuium pilorum, & radebamur. Hispani inducere Tirannidem in Italian, Gallicum, & barbæ longæ usum. Casus autem pilorum causa est materia salsa, & erodens. SED pulcherrima insurgit questio, animaduersione non indigna; quare est, quod pili capitis, & barbæ tantum concidunt, & non ex alijs partibus uniuersi corporis. sed locus hic non requirit ista. Addamus crustas quasdam, uel callos, rhagades dictos, uel impetigines, & præcipue in uola manuum, & planta pedum. Hæc sunt dolorosa ualde, adsunt enim rimæ quædam, & ulcera serpentia, & horum causa est materia pessima pituitosa ualde exusta, quæ confirmata luc ualida in hepate, oritur. Accedit penultimò id, quod præ cæteris me summopere grauat, & est tinea

Tumores glandularum in faucibus.
corruptio palati, & dentium.

*Dolores firmi
& clamosi*

corruptio ossium cap. & brachiorum.
Gummata.

ulcera maligna per totum, defluuium pilorum.

Imò Rex Philippus atque Pater Cærolus ueram conati sūt introduce re Monarchiā quæ primas tenet in tribus spēs

*et 2/4
in Rhagades*

Gabrielis Fallopp.

Tr. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. me. plu. ralitas en. tium ma. la, unus er. go Prin. ceps. Not.

Ca. 2. a. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. me. plu. ralitas en. tium ma. la, unus er. go Prin. ceps. Not.

Astma. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. me. plu. ralitas en. tium ma. la, unus er. go Prin. ceps. Not.

nitus aurium: Ultra 10. annos nunquam audiui ab aliquo mentionem fa-
ctam de hoc tinnitu: ego primus obseruavi, iam 8. agitur annus, rari sunt,
qui huiusmodi tinnitum non habeant in ualde confirmato Gallico. obserue-
tis diligentissimè hoc, cum scriptum non reperiatis ab alijs. hic tinnitus
solet ob alia suboriri, sed etiam fit ex Gallico. [Sed hic obseruans effectum
satur causam spreuit, uel fortasse tanquam ex dictis hauriendam; Nos ad
eam properemus. cum constet ab hepate uapores noxios ad capud attolli,
cumq; continuò, & continuò subministrantur, uis capitis expellens tentat
per omnes debitas propellere uias, deducit ad cutim, ut ratione pororum
exhalent, hinc cadunt pili ob erosionem; demittit ad os, & ideò palatum
corrumpit, atque dentes; per nares fugat, & ideò eum ulcerat; ultimò co-
natu per aures tentat detrudere, cumq; flatus, uapor hic infectus sit, at-
que crassus uiolentia ciectus sonitum facit] Ultimò succedunt aliquando
quædam affectiones, ueluti astma, quæ superueniens indicat morbum in-
curabilem, non crucietis egrum astmaticum, quia non sanabitur. De his
omnibus symptomatibus ego postea lenitionem, atque curationem tradam,
& licet difficillima sint tamen polliceor me inuenisse medicamenta, quæ cer-
tò, citò, & tutò (quantum fieri potest) curant.

De curatione morbi, & primum de exercitatione.

C A P. X X I I I I.

**Exercita-
tio.**

Cratio 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. me. plu. ralitas en. tium ma. la, unus er. go Prin. ceps. Not.

INter cap. proposita in hoc tractando negotio quartum curationem mor-
bi continet post cognitam affectus naturam, causas, atque signa, quæ cu-
ratio multiplex est, & uaria, hac præcipue ratione, quoniam non habet uim
collocatam in Methodo ipsa, semper fuit empirica, quia casus, & experien-
tia simul iuncta remedia subministrarunt, & quoniam casu inuenta sunt re-
media uaria, ideò uariæ sunt rationes curandi morbi. prima ratio est illa,
leuis tamen, quæ est maxima corporis agitatio, & exercitatio: & hæc ua-
let in Iuuenibus robustissimis, qui solo sudore facta simplici corporis ex-
purgatione, sanati sunt, aut lucta, aut Iaculo, aut saltu, aut lusu pile: tan-
tus calor crescit, tanta discussio fit excrementorum, renouantur spiritus,
& fiunt puriores apti ad superandam labem. & hoc non est mirum si alia
quando uiscus per sese ipsum sanat lue nondum radices iactas habente. Vnde
de febris putrida cessare solet absque medicamento, quia nondum hæret
partibus solidioribus. in febre ethica sanantur corpora per medicinam,
quia humectamus, & frigesacimus partes, Ita in gallico, quando incipit

nondum hæsît in intimis particulis fieri potest ut per se restituatur spiritus, affectio & enim illa spiritalis est. Ad rem igitur reuertamur: solent aliqui excitato uehementissimo sudore sanari. sed hoc tantum fit in primo principio morbi in robustissimis corporibus, & etiam in plurimis robustis non ualet. succedit modo suffumigium.

q. by Externatio
g. f. orat in f. orat
m. h.

In quo proponitur suffumigium. C A P. X X V.

Alia est ratio empiricorum per suffumigia; Inuentum est antiquorum, ut suffitibus sanemus uarios affectus. Empirici tentarunt omnia, & tandem inuenere suffitum ex cinnabari præstantissimum, sepiissime tamen nocet, sed inter genera curationis connumeratur, & non dubitate, quod sanatur aliquando. tamen duplex est suffumigiorum species, altera benigna, altera grauis. de quibus suo loco.

suffumi-
gium.

In quo proponitur Hydrargyrum. C A P. X X V I.

Tertia ratio pulcherrima est per Hydrargyrum purum, quod absorptum superat morbum deferens excrementa ad palatum, hoc facit mihi admirationem. Tria sunt quæ ualde turbant mentem meam, primum magnes, secundum medicamentum expurgans, tertium Hydrargyron. in quo obseruo miracula naturæ. Hydrargyro hoc parantur unguenta quæ internodijs applicata sanant, & de hoc suo loco dicemus. Hæc ratio empirica est, quia multa solent incommoda subsequi, si casu ex toto non sanet, quoniam nunquam inunctus uir uir remanet, affectus proritur, & peior redditur.

Hydrargy-
rum.

Tria sunt
quæ turbant
mentem meam.

Magnes
m. h.
p. h.
h. h.
N.

In quo proponitur præcipitatum. C A P. X X V I I.

Quarta ratio est cum Hydrargyro præcipitato, in quo miraculum apparet, uos uidetis argentum uiuum conuerti in præcipitatum, in puluerem, tamen iterum potest in Hydrargyrum reduci: uidetur species resurrectionis, miraculum Deo reseruatum. hoc exemplo apud incredulos possumus confirmare, ut uerbo Dei ex nostro cinere resurgamus. plures ergo usus istius præcipitati incolumes fecit. sed hæc ratio plurima habet coniuncta incommoda. de quibus postea. ego docebo hæc non quod semper ut amini, sed contra obstinatos, & ut incommoda sequentia cognoscatis.

Præcipita-
tum.

N.

præcipitatum iterum per in hydrargyrum
reducitur, & hoc est in præcipitatum per
uoluntatem huiusmodi.

Gabrielis Fallopp.

De curatione per Methodum, & primò de uictus ratione.

C A P. X X V I I I.

methodus

Alij tentant Methodo rem hanc aggredi: (quanuis ab empirica principium sit, subministrata à casu, & experientia) ista est uera, & regia curatio, de qua primò tractare tentemus. Proponatur Iuuenis laborans morbo Gallico, & morbus adhuc crescat, proponuntur tres indicationes tres scopos constituentes. Nam diximus morbum esse affectū in tota substantia hepatis, cui succedit ebullitio spirituum, ad quam intemperies calida, & sicca adueniat, quæ non est natura morbi: sanatur morbus, & tamen relinquitur caliditas, & siccitas. Tertiò diximus, quòd stante agritudine succedit generatio excrementorum in omnibus partibus. Hoc constituto prima indicatio respicit excrementa; secunda feruorem illum: tertia naturam morbi: opus ergo est ut nos totam affectionem auellamus, contemperemus intemperiem, & euacuemus excrementum. sed quoniam excrementorum copia solet esse impedimento curationi, ex secundo & tertio Meth. habet rationem cause, sine qua non, ideo sine eorum euacuatione curationem aggredi non tentemus. secundò cum habeamus intemperiem calidam, & siccam, ideo eam auferamus, postea quàm excrementa excreta sunt. nondum autem factam ne fiat prohibeamus. ista autem ratio erit methodica penitus, empirica tantum in curatione luis. Hoc autem fieri non potest nisi ita muniamus corpora, ut nihil officere possit, & primò castigemus res non naturales, quæ profunt curationi, non obsint: & ideo moneo uos, ut in principio statim habeatis rerum non naturalium curam, quia morbus longus est, & ualidus, ideo oportet optima diligentia uti: inter quas primum locum habet aer, in quo non uidetur aliquid notandum, quoniam experientia docet, ut Gallico laborantes non prohibeantur ab hoc, uel illo aere, tamen aer attrahitur continuò à nobis ideo potest uariare affectum. & hoc notauit ego experientia ductus, aer marinus (dummodò sit in loco salubri) est præstantissimus omnium in morbo Gallico. Crebra est mercatura Gallici Venetijs, sed aer saluberrimus est, secus oporteret relinquere locum inhabitatum, & aliunde nouos colonos expiscari: rarò uidi adolescentem euntem illuc cognoscentem mulierem, qui non redeat infectus, sed aer marinus prohibet, ut non corrumpantur homines penitus. Romæ sunt meretrices, sed non adeò uiget morbus hic. At Bononiæ aer pessimus est quia frigidus, & acutus, statim morbus ibi petit capud, atque palatum inficit, idem Florentiæ accidit; licet ibi per aliam uiam reuertentibus scorta

Tunc in diu
hanc in supi
hinc ppo

Res nō na
turales.

Aer.

Air marini
est optima
gallia

scorta sint infestissima. Patauinus aer mediocris, & salubris est, morbus enim non nisi hepar petit, ideo possum monere uos, ut si amicus inficitur gallico, & fuerit in aere frigidiori, & tenuiori, moneatis, ut eat ad crassiores, & calidiores saluberrimum tamen: Ratio etiam ciborum habenda, sed precipue detur, qui resistat putredini, & impediat seruorem. Fugite fructus præter modum quia faciunt sanguinem frigidum quidem, sed aptum ad ebullitionem, ueluti mustum sanguinis, quoniam aquosus est. Carnes humidæ fugiant. pessimæ sunt agninæ. suillæ carnes humidæ sunt, sed non adeo ut pisces, & agninæ, sed tamen ita proritant morbum, ut mirum sit, non dico salitas carnes, sed recentes, quoniam administratur hepatis humor fouens morbum. fugiendi pisces in lacunis nati. Veruccinæ, & uitulinæ hedinæ etiam bonæ sunt. addo auiculas. Arietine, caprinæ, & bouinæ pessimæ, & in summa tam carnes, quam pisces saliti à mensa gallicorum profliganda. Inter illa, quæ comedantur, si quod noxium est tria sunt, quæ principem locum obtinent. Cape communes, cape ascalonides, quas scalognas uulgo appellamus, & allia. Nihil magis proritat præter coitum his tribus. Radices Rauani addite, sed non adeo crudeles sunt, crescit lichenes, tinnitus aurium, uidetur ardere hepar, itaque facite ut fugiant isthæc uestri ægri. Vfus aromatum bonus est, & malus. est bonus ueluti Garyophyllum, Nux moscata, cardamomum, cinnamomum, & similia habentia uim roborandi uiscera, quia absument excrementa. Verum quia aliquando fit nimia ebullitio in hepate, ideo non nimis laudo. sed si uenter laboret date parum piperis non in puluerem contrahit, sed tamen crasso modo confracti: si autem adsint ulcera circa scadem abstinebitis ab omnibus aromatibus, & pipere. Præterea panis sit optimus. sed unum uidetur considerandum, an biscottum Panem exhibeamus nec ne? aliqui dant in principio, aliqui in exhibitione decocti, aliqui nolunt, ut aliquo modo dentur panes isti, & dicunt primum, quod non conficitur: talis panis, est duræ concoctionis, si fugimus carnes bouinas ob difficilem concoctionem ergo & hunc. Præterea siccatur humorem naturalem, & absument, inutilis ergo est hic panis. Tamen ego alterius sum & fortasse melioris sententiæ, non quod panem biscottum necessario demus in principio; mihi probaretur, si etiam daretur, quia non uideo se qui aliquod incommodum. Quod difficilius conficiatur, uerum est, sed si bene fricetur dentibus, facillime potest concoqui. accipite panem biscottum, & ponatis in humido, uedete an humidum absorbeat; qui potibus oblectantur solent facere offam optimam, mollem, & teneram, ut facillime

Cibus & potus.

Fructus.

Carnes.

Pisces.

Salica.

Cape.

Allia.

Rauani. radices.

Aromata.

Garyophyllum.

Piper.

Panis an biscottus exhibed.

Primā rō qd nō dandus sit.

2. ratio.

Ad primā.

Gabrielis Fallopp.

Not. fol.
probl. Ar.

*de piscibus pinguibus
in Com. by*

Ad secundā

Vinum.

Fercula.

Acetaria.
con. uult
cicerbita
esse son-
cho Dios.

absorbeat cum pane biscotto, quia melius, & citius emollitur. Dico tamen quod non debemus durum præbere biscottum sine alio; sed si postea bibatur facilius digeritur, quoniam per duplicem concoctionem uiscidum absuitur. Hinc Arist. querit in problematibus cur pisces pingues, & carnes semper ascendunt per fauces, & diu sunt in uentriculo? Respondet, quia adest tenacitas ipsa, quæ superata est per duplicem concoctionem, uis uidere? quia facilius fit maceratio: Ideo colligo si bene emollitus sit panis biscottus, quod bene concoquitur; Ad secundam rationem dico uel sumitur alimentum, uel ut medicamentum: si agit ut alimentum humectabit corpus humiditate, quæ magis sicca est, quam illa, quæ resultat ex humidiori pane: sed illa humiditas præstantissima est, quia inde resultant spiritus & humores minus apti ad ebullitionem, & ad fouendum morbum. Si uero ut medicamentum propinetur ergo absument humiditatem præter naturalem, non naturalem, sicut facit lignum Guaiacum, sed quid de uino dicendum? uinum calidum, & robustum inimicum est gallicis, ideo exhibetur impotens, & imbecille, quod à Galeno oligophoron dicitur; & si possent bibere aquam bonum esset. Fercula sint ex illis, quæ sine obstructione refrigerant. spinachia, lactuca, pisces petrosi, fercula ex hordeo, ex zea. Acetaria ex cicorio, ex cicerbita. Feniculi radix coquatur cum his. Asparagi lacustres dulces boni, montani amari inimici, acetum bonum, & omnia non calefacientia, dummodo uentriculum non offendant, bona sunt.

De Motu, & quiete somno, animi pass. excrementis.

C A P. X X I X.

Quies &
motus.

Somnus.

IN instituenda recta ratione rerum, quæ quidem non naturales sunt, quæ uel impedimento esse possunt medicamentis adhibendis cum explicauerimus ordinem in uictus ratione scilicet cibo, & potu, & aere eligendo, relinquitur ut de motu, & quiete loquamur. Quies semper noxia est, nisi excrucientur partes & doleant artus: semper motus opportunus est. Cum autem duplex sit motus, alter, qui satis est ad excitandum calorem uiscerum, alter uiolentus, fiet motus primus, aut lusu pile, aut saltu, aut iaculatione; imò si fieri possit, ut fumentes lignum Guaiacum obambulent per talamum, præstantissimum erit, dummodo consistere possint: Motus uiolentus erit contrarius, quoniam ualde resoluit calorem innatum. Somnus longus, quamuis faciat ad concoctionem excrementorum, tamen malus est; quia replet caput, & laxat omnes artus: & licet post assum-

ptum syrupum matutinum, & uepertinum concedamus somnum, tamen
 exceptis illis temporibus uigiliae oportunae sunt, quoniam siccant, & fere
 uorem extinguunt: sed animi passiones, & immutationes notandae. Qui
 laeti sunt, qui derident morbum, licet cadat his barba, & capilli nunquam
 animus affligitur, hi duplo citius sanantur, quia uiget tunc calor natura-
 lis: contra mœrores, molestiae, timores excruciant homines, & impe-
 diunt medicinarum actiones. Vnde quum furiosos, desperatos uideo egros
semper malum profero iudicium de his; quia producitur longo tempore
 morbus. At concessus amicorum, concentus, sonus, animiq; tranquillitas fa-
 ciunt multum pro sanitate recuperanda. Habenda quoque excremento-
rum ratio, ne uapor efferatur ad capud, ideò clisteribus aut glandibus le-
 nimus aluum. De excrementis seminalibus not. quòd quidam sunt, qui nisi
 coiuerint nunquam sanantur, tamen rari si sunt. Et ideò omnibus mandate,
 ut caueant à uenere, quia omnia proritantur: & si possem meminisse exem-
 plorum numerus esset infinitus eorum, qui curati à morbo gallico post quin-
 decim dies coeuntes exacerbato morbo cruciati sunt. [Huius effectus
 causam modò hilares adeamus, si uerus est, quoniam fortasse dubitamus;
 sunt qui nisi coiuerint non liberantur, & sunt salaces, robustissimi iuue-
 nes, atque optimè refectioni post potum decocti. An quia excrementum est se-
men retentum, & letos iuuenes reddit coitus moderatus? hilaritas autem
 necessario requiritur his, qui citam, & tutā querunt sanationem, & natura
 liberata ab eo, quod eam grauabat fortior reddita reliquias morbi fugat?
an quia dictum est exercitationem principiatum propellere morbum quia
 auget calorem naturalem & hic coitus (si moderatus sit his) idem facit,
 & propterea unitus suscitatus, affectus reliquias expellit: at sepius prorita-
tur morbus, si liberatus à Gallico quamprimum adit scortum. quoniam
 Natura continuatis medicamentis, Ieiunijs longis, potu aquae, ciboq; te-
 nuissimo labefactata, coitu duplo imbecillior reddita non potest quod reli-
 quum est morbi propellere, Natura enim sanat, non medicus, nec medie-
camenta. & eo magis si coitu utantur immoderato; spiritus enim, & ca-
 lor innatus supramodum resoluitur, humidumq; radicale, quo natius ali-
 tur calor exiccatur. Dubito autem an uerum sit, sanatos à morbo gallico
 post 15. dies redeuntes ad coitum exacerbato morbo infestatos esse. Coitus
 enim solus per se, (si homo liberatus est extoto) non potest lucem illam
 introducere. quare enim introduceret? an quia homo imbecillus est, emac-
 ciatus cruciatus? at multi morbi imbecilliores reddunt emaciant magis,
 cruciant grauius, post quorum sanationem si coeat non inficitur gallico.

Animi pas-
 sio. Hilaritas bona
 est pro sanatione
 per se.

AB

Excremē-
 ta. Huiusmodi uolunt
 Semen. spiritus.

Obi - uolunt huiusmodi

in qd non
 sanantur nisi
 uolunt huiusmodi

Cui - obijci à uis
 perinde morbo.

Sanatio per se
 non potest
 huiusmodi

Unable to display this page

Unable to display this page

Unable to display this page

De Medicamentis euacuantibus pituitam. CAP. XXXII.

Tandem apparentibus signis concoctionis adhibeo medicamenta euacuantia, quæ sunt agaricum, turbit, hermodactilus, & coloct. & hæc in usu sunt apud omnes. sed duo postrema potissima sunt. Vnde empir. puero hermod. puluere utuntur cum iure, uel uino dulci, & felici cum successu. Vnde pillul. de hermodact. pill. fetidæ, pill. cochiz simplices sine ueratro optimæ sunt. Præstantissima autem est hiera pachij. Facta prima euacuatione oportet iterum euacuationem aggredi, & in hoc casu ego non soleo novos dare syr. ne grauem egrotantes; sed aut lingendum liquorem, aut electuarium solum exhibere. aliquando syrup. de fumot. comp. mel. rosat. & oximel simul mixta quantitate trium, aut quatuor coclearium matutina hora, & uespertina ante cenam duabus horis cum electuario dicto: & cum iterum præparauerim iterum euacuo, ut dictum est.

vacuantia
pituitamHermoda
cilorum
pulis.
Pil. uariæ.
Hiera. pachijElixirio uero
Elix.

De euacuantibus bilem.

CAP. XXXIII.

Verum si materia ista non pituitosa existat, sed biliosa quid agendum? si uidemus biliosum habitum, urinas, fecesq; citrinas, prægressæ agitudines à bile ortum duxerint, sanguis sit tenuis, tunc oportet bilem educere. & ut facilius id fiat solemus præparantia exhibere, quia raro accidit, ut non sint obstructions, & diuina materia egreditur solet excoriare, & dysenteriam producere. Interea dum uolumus corpus præparare oportet propositam naturam antidoti recordari, & ideo frigida in hoc requiruntur, cum syr. de fumot. de cicor. cum illo de pomis solemus admiscere sonchū, quia malignitatem hepatis sedat: his addimus decoct. ex fumot. & ex citri semine, & cortice factum. Præparato corpore deuenimus ad purgationem, quæ per se patet, ex medicamento ducente bilem. Reubarb. præstantissimum est; & quamuis calefaciat hepar quia tamē roborat, ideo ex eius infusione, & syr. uiol. uel ros. sol. conficimus pharmacum: Postea iterum eisdem syr. præparamus, atque iterum purgamus, sed solemus ascendere ad scamon. cum infus. reubarb. & castigamus. cum elect. de psillio, uel de succo ros. & cum syrup. ros. sol. propinamus. Sed ego semper in morbo gallico soleo uti rebus, quæ ex rosis constant. si uolumus elect. demus de succo ros. uel rosatum Mesu. si uolumus solutium, demus rosaceum.

vacuantia
bilem.

Reubarb.

Rosæ. in morbo gallico
reubarb. sol.

Gabrielis Fallopp.

Elect.

De elect. bili conferente.

C A P. XXXIII.

Alectuarius quod est? solemus accipere saccar. ros. saccar. uidol. ana. unc. iij. & addimus pulueris corallorum rub. pulu. ebor. pulu. sem. citri ana. drach. i. succi concreti ex soncho succi conc. scordij ana. scrop. ij. his conficimus elect. & exhibemus matutina hora cum syrup. uespertina ante cenam per duas horas. & hæc de elect. ad bilem conferente dicta sint iam ad melancolicam transcamus.

De melan-
colico hu-
more.

De præparantibus melanc.

C A P. XXXV.

Verum si casu fiat (ut plurimum accidit) quod natura uacuanda sit humor melancolicus existens ex habitu corporis in principio, in progressu uero propter hepar infectum. Montan. d. quod si habemus morbum, in quo sit feruor, & intemperies calida, & secca, & humores crasse, & tosti, possumus duo efficere, primum attenuare, & incidere, & aptum reddere ad euacuationem, secundò possumus diluere, & concoquere. d. primum diluendus est humor, postea attenuandus, quoniam attenuatio fit siccantibus, & ideo si primò fieret, humor aut augetur, aut fermentaretur, & sic morbus augetur, & ideo Hipp. ubi loquitur de oximelite, dicit quod acetum uel attrahit in molem humorem melancolicum, uel generat illum, hoc medicamentum est attenuans, siccans, & frigidum, quanto magis lederet si esset calidum, & siccum. Ideò laudat Montanus, ut in morbo, in quo melancolicus humor abundat primò diluamus humorem, postea attenuemus, demum euacuemus. Quomodo autem concoquendus humor iste? per concoctionem intelligimus rem non ordinariam, nam præparatio humorum, attenuatio, & c. est concoctio, de hac non loquimur, sed intelligit Mont. concoctionem, idest eliquationem, & dilutionem: Quomodo autem eliquantur humores isti? ueluti omnia alia ab arte. quædam enim à uiolento calore ueluti metallæ quædam ab humido calore, & tenuissimo, & est quoddam genus metalli, quod talcum uocatur, si hoc esset in fornace uitæria per spatium trium mensium non eliquaretur, & uocatur à Plin. Talcum, tamen balneo mariæ eliquamus ductum in puluerem. [Sed postquam Talci huius mentio facta est, eius naturam, atque descriptionem hauriamus: causamq; inuestigamus cur humido calido liquetur, non humido frigido,

Montan.
Humor Melancolicus
3. de rati.
uic. i auc.
in ultima
parte.

Talcum.

De Talco & quæ
dignitas.

Unable to display this page

Gabrielis Fallopp.

nulam redigitur, at oportet humidum calidum esse, quia angusti eius sunt
 pori; hinc splendor, hinc lux, quia superficies leuigata compressa; modò ca-
 lidum strictos aperit poros, & dat aquæ uiam, ut in intimas partes pene-
 ret, eum liquefaciat; latere autem aqua non sufficit calida, quia uiolento ca-
 lore absumptum est humidum conuersum in uapores, & arctissimæ relictæ
 sunt uix, ex quibus transitus non patet aquæ; Hinc prouerbum uulgatum
exijt de eius ablutione, quoniam superficies tantum abluatur; interna humo-
 rem non sentiunt. adde quòd siccißimo existente latere, cumq; diu ignis in
 eo laborarit, sicut in calce seruatur minera ignis, atque uestigium flammæ
 & hinc est quòd in calce accensio fit, atque ebullitio in latere quoties proi-
 citur aqua, quia quasi seminarium ignis relictum erat in eis, & in illa sicci-
 tate latebat; sunt ergo ueluti flammulæ latentes quæ liquefieri non possunt.
 At calx liquefit, dico quòd humido dissoluitur, atque calido in se excitato,
 causa est humidum in eo, & tenacitas penitus consumpta, qua corpora ter-
 mino consistunt suo, & amissa alienum querunt; in latere continuans illud
 humidum, quo later consistit, & est, relinquitur & densius, & compactius
 redditur; & ideo non dissoluitur. Hæc dicta sint breuiter, ut ingenia alio-
 rum excitentur, non ut profitear esse nouarum causarum inuentor, arcana-
 rumq; perscrutator, Hæc relinquo Gardano qui nouit arcana æternitatis.
 modò ad rem nostram descendamus] sicut ergo in metallis è terra uenis ex-
 haustis, ita in humoribus nostris uidere licet. melancolici humores à ma-
gno calore assantur, non eliquantur, at à tenui calore ætenuantur, atque li-
 quantur, hoc autem primum fit per rationem uictus calefacientem, & hu-
 mefacientem: inter humectantia sunt carnes teneræ, ptisana ordeacea, & ex
 zea, & tritico: sed quia ptisana refrigerat ideo oportet cinnamomum ad-
 miscere. Vinum pauciferum, oligophoron, & sub dulce facit calorem con-
coquentem. frictiones moderatæ cum inunctis manibus ol. amigd. dulc. Ali-
 quando fouendus uenter fomento tepido, ol. mastic. uel uino dulci, in
 quo decoctum sit canem. & folia maluarum, & flor. borag. Potiones etiam
sint huiusmodi: est s. r. de duabus radicibus sine aceto: hic calefacit, nulla ra-
tione seccat. syr. bisantinus simpl. syr. de pomis pariter simpl. decocta autem
sint, quæ non seccent, & erunt ex liquiritiæ radice, ex borag. bugloss. capill.
uen. cicor. & endiu. ista possunt fouere, & excitare calorem moderatum, ut
nulla fiat assatio. Hoc facto cum credimus eliquatos humores, tunc uenimus
ad præparantia uera, quæ habent uim ætenuandi, & tunc mutandi syrup.
sumimus enim syr. de fumo terræ compositum, & si nolumus hunc accipimus
bisantinum compositum. syr. Sabor Regis præstans erit. Præterea non dimit

prouerbum
 exijt de eius
 ablutione
 cum nō solat
 uel de

cum cal huius
 et nō dicitur.

Victus ra-
 tio in hu-
 more me-
 lancolico
 Vinum.
 frictiones

syrupi.
 Decoct.

ppan diu

Electuar.

Unable to display this page

Noting of the Labors whyn in receipt in Magistralia
Gabrielis Fallopp.

Vinū Bra-
ſau ad hu-
mel. ſol.
liming.

Ego præter dicta communia mentionem facio istorum, quæ magistralia sunt, opus enim est semper Medicum habere aliqua recondita, & ego eo libentius uobis communico, quò mihi cariora existunt. Vini huius descriptio est ista. Recipe. fol. senæ, & folliculorum senæ ana lib. ij. polipod. unc. 6. mirab. omnium ana unc. i. agarici, Rhabarbari ana unc. i. s. macis, mastice ana unc. s. gummi arab. ligni aloes ana drach. iij. fumiterræ, epithymi ana unc. ij. corticum hellebori nigri unc. ij. s. zingib. drach. v. Hæc simul misce, & teruntur, & infunduntur in sufficienti quantitate uini albi dulcissimi, & si non habetis aliud sumite maluaticum & infundite per 24. horas. postea addimus foliorum borag. bugl. rosar. florum uiol. flor. mali citri ana unc. s. pascul. lib. ij. coriand. præparatorum unc. ij. Hæc simul parum bulliunt, postea cotatur uinum, & uase uitreo obturato seruatur, & quotidie assumatur cithus matutina hora ante cibum 4. horis, exit domo æger, & habet aluum solutam. hoc autem fit per aliquot dies: sed solet accidere, quòd post illas in principio euacuationes uincitur morbus leui alteratione. & ideò non uenimus ad lignum guaiacum, sed exhibemus elect. hoc per 30. dies. accipe saccar. horag. ros. bugloss. uiolati ana unc. iij. succi scord. succi cic. coner. ana drach. i. mithridati optimi drac. ii. specierum diarod. abb. specterum diatr. sandal. ana drac. i. s. corti. guaiac. puluerizati. unc. s. syr. ros. recetis quantum suff. misce in mortario, & tunde diligenter, & ita paratur elect. quod exhibetur matutina hora, quando surgit à lecto quantitate unius auellane: & multi sanati sunt, & expertus sum in quamplurimis: at quia multoties fallit, aut quoniam inueteratus est morbus, & confirmatus, aut alia de causa, ideò ad ueram antidotum descendere oportet, quod quidem lignum est Guaiacum, in qua rōe curationis oro uos ut oculis, atq; attentis auribus astetis.

Electuar.

N

In quo proponitur uera antidotus. C A P. XXXVII.

IN morbo gall. facta euacuatione, alteratis uisceribus, atque exhibito syrūp. uel uino præparato, ualide expurgato corpore, & elect. roborato, ut dictum est, si uidemus confirmatum morbum debemus uenire ad ueram, & certam uiscerum alterationem, & hoc est, quod possit immutare hepar, & restituere. Medicamentum hoc est decoctum ligni santi uel guaiaci, quod casus inuenit, experientia confirmauit. instituta dieta per tenuissimam uiscerum rationem, & potu decocti, in quo est uis attenuans, & facultas superans morbum. Fuere quidam boni uiri, qui cum uidissent uim guaiaci, & tenuissimum uictum, credidere, quòd totum, quod agit medicamentum agit

Guaiacū.

exiceando, digerendo, & sudorem prouocando, & sic aequè seccabit, & digeret aliud genus ligni. & ita aliqui tentarunt decoct. ligni iuniperi, aliqui ligni ex pinu uetustiori, alii ex cupresso, teda, citro, radicibus aceris, sanasseq; affectum. Ego uidi aliquos curatos ligno fagi, qui coniecti in triremes atque instituta uictus ratione tenuissima laborantes ex toto liberantur. sed iste non est usus medicus, sunt nugæ omnes, quòd guaiacum sanet, quia siccet, uel digerat, uidemus enim quòd nullum aliud lignum præter indicum facit hoc, quod querimus; qui recte curare uolunt assumant guaiacum, non ut sudorem tantum ciant, & siccent solum, sed ut tota substantia tanquam antidotus morbum expellat, uideamus igitur quidnam sit hoc lignum. secundo quas facultates habet. tertio quot generum sit, quarto quomodo eligendum, quinto qua ratione exhibendum decoctum factum ex hoc ligno.

Vbi examinatur iuniperus & soluuntur problemata quedam.

CAP. XXXVIII.

[Sed postquam facta est Iuniperi mentio nolui in medio cap. aliquid addere, ne cursum lectionis impediam, sed obiter hæc paruula dicenda occurrunt in hoc cap. inclusa, quæ curiosi uideant, atque rerum cupientes cognoscere causas, tetrici uerò, ac alijs negotijs fortasse maioribus impediti currant sine his. Scribit Scalig. in lib. quem ad Gardan. scribit exerc. 180. cap. 19. Grandiorem Iuniperum, quæ Cedrum maxime æmulatur, Harar uocant Arabes, Afri nominant Ettaleh. eius medulla in Numidia, candida, in Aethiopia, nigra, in Libia, purpurea, qua in scobem comminuta dicuntur Afri Medici felicissimo successu uice Galaci ad morbum Indicum profligandum uti: Aliud etiam præstantissimum remedium inuenit hominum curiositas, atque mali acerbitas, quòd qui eo laborant, in Africa non nisi remedijs sanantur, si in Numidiam, aut in Nigriticam sese conferant Aethiopiam solius cæli beneficio sine ullis medicamentis conualescere dicuntur. Et ne gratis hoc dixisse uideamur (ut plurimi faciunt meri recitatores Historiarum) utriusque addere liceat rationes, atque prius subtilitates quasdam in medium proferre. Iuniperi decoctum salutare est, in quod succi sanè traiectio facta est, ranenta (iudice Dios.) necant deuorata. Idem fit in colocbintide; multum enim pinsendam, & cribrandam tenuissimo in cerniculo iubent ne homines enecet: è contra Hiuchæ succus lethalis, farina salubris, porri succus perniciosus, porrum ipsum editur sine noxa, Videamus omnium istorum causas. si morbus Gallicus est infia

Si uiam tota
medicam expellat
non ximato re
si tuu quo nro soli

Scaliger.

Afri in N. gri hini
Aethiopia si q. hini
us sanantur

Intra q. p. m. i.

Hiucha

Gabrielis Fallopp.

an in Ligo
possi sanare
Morbum Gallin.

fabr in de prome
1700

Cur dicitur in i
si salubre, in i
mte lethalia

Cur Afri in
Numidiam
a Gallis liberantur

ciens hepar à tota substantia, Iuniperus eum non nisi qualitate occulta, & substantia propria sanat: licet sui siccitate, & ui excalfactoria dici possit humores illos putridos fouentes morbum, naturæq; obistentes temperare, quemadmodum enim humiditas mater est putredinis, ita siccitas ei resoluatur: an quia acris est, & erodit humores illos putres, & digerit ex Dios.lib. 1. Plin.lib. 16. cap. 25. an quia cariosam senectam non sentit, atque tanta eius cum igne familiaritas, ut multi asserant ex Iunipero factos carbones tanta esse ui, ut per annum integrum ignem seruent incorruptum fortasse Prometheus fur solaris ignis auxilio Mineræ huiusmodi ligni facula usus est, & uestales uirgines absque labore ignem annuum his carbonibus seruabant. at ignis erodit omnia, conterit quæcunque ei afferuntur, ita decoctum iuniperi oblatum humorem putrem resecat, exedit, atque uindemiatur. Decoctum autem salubre est, Ramenta lethalia, ratio est haud absimilis ei, quæ in coliquintidis apparatu circumfertur; si enim optimè non tritatur, & cribratur heret, atque ulcerat, sic iuniperi scobes ob siccitatem adherendo suffocat. Succus autem huius & porri interficit. ratio pendet à duplici causa una est partium tenuitas unde est facilitas penetrationis, altera est libera qualitas, & facultas ad nocendum in succo ipso, posteaquam soluta est societas, quam iniunxit cum parte terrestri, quæ pars eius ferocitatem cohibebat qualitate aduersa, quemadmodum eius crassitudine tardabat coleritatem: At quare est quod Afri transeuntes in Numidiam, aut Nigriticam Aethiopiam solius cæli beneficio à lue gallica liberantur? an quia Numide hodie Arabes dicti incolentes mediterraneas Africæ oras, montibus assueti, Nomades dicti à Plin.lib. 5. cap. 3. & 34. à permutandis pabulis circumferentes domos plaustis ductilibus unde uagi dicuntur, uagabundis enim populationibus dediti ex equo, & lancea solis uectigalia hauriunt currunt semper, semper armis uacantes in regionibus illis calidioribus sudant, atque continuo laborant, & ideo si exercitatione liberamur ab huiusmodi morbo transeuntes in Numidarum aciebus ubi non nisi exercitati, non nisi graues uiuunt prouincias adeuntes possibile est, ut ab hoc morbo liberentur. Præterea in Nigriticam Aethiopiam accedentes sub æquatore, & Zona torrida positam liberantur à lue ista, quia caliditas aperit poros, ex quibus diffant uapores putridi. Hinc est quod Neapoli & in Iapigiæ regionibus calidioribus non ita seuit morbus, sicut Patani, atque in alijs, frigidioribus locis, inde enim diffant uapores à materia putrida eleuati, non congeruntur, non simul coaceruantur, sicut his, ubi frigiditate stipante, &

cutim densante intus detinentur, continuo crescunt, uniuntur ualidiùs, agunt fortiùs, obsident uiscera, atque erodunt; neque homines ita citius in regionibus frigidis aduertunt hoc morbo laborare, quia malum intus occluditur diù seruatur, medullis infigitur, & eius curam non habent, nisi quando radices firmas iecit, & robur habet uirium ualidissimum, ita ut facile, quouis remedio superari non possit. Additur etiam quòd Neapoli, ubi prius apparuit mitior fortasse redditus est, & magis naturæ familiaris, aut quia ibi meretricum fugiunt amplexus, & non sunt ita scortis dedicati, sicut alibi. Hæc problematicè, & probabiliter dicta sint, non demonstratiuè, quia cursim non est possibile demonstrare. modò ad ligni indici examen descendamus, & de hoc isthæc dicta sufficiant.]

De Natura ligni Gaiaci.

CAP. XXXIX.

Primo ergo de Natura Gaiaci loquamur. Vno excepto Io. Gallo, atque consaluo ouido, omnes alij ignorarunt eius naturam. Io. Gallus scripsit de usu ligni sancti; consalius fuit Hispanus nobilis, qui scripsit historiam Indiarum Hispano Idiomate ad CAROL. V. hic erat doctus, & acumine ingenij excellens. Communis est opinio quòd lignum hoc sit una planta, cum geminas esse constet: Non una est arbor, sed duæ sunt, & distinguuntur in propria Patria uarijs nominibus, & id, quod soleo dicere lignum nouum, & lignum uetus referatis ad duas species. Vna est, quæ uocetur in propria regione Guaiacan, nos Guaiacum, uel Gaiacum uocamus, & est lignum ex una specie. habemus præterea palum sanctum, uel lignum sanctum, quod differt à priore, & adsunt notæ, effectus, sapor, gustus diuersissima; quoniam autem palus sanctus desit ferri ad nos, ideo doleo non posse uobis ostendere. Qualis est arbor Guaiacus? à Consaluo ita describitur primò in summario cap. 86. secundò in historia integra lib. 10. cap. 2. est (inquit) arbor altissima, et maxima, quæ ad Iuglandis altitudinem pertingit, aliquando paulò minor est: cortice prædita est pullo, & uiridi macula maculato, ita ut subalbidus sit color: Folia habet Arbuti. (plantam hanc uidere potestis in collibus istis, nos utimur fascibus ad ignes, & quando exornant ædes pro nuptijs, uel sacris, frons est ueluti lauri, corbero appellant: & producit fructus rubros, qui comeduntur à pueris) fructus luteos profert per maturitatem, qui sunt ueluti gemini lupini simul coniuncti (ego habui hos fructus à quoddam Monaco) lignum durum, ponderosum, & in media substantia nigrum, circumquaque subalbidum. Hæc

Ita hunc ischy frigidus non in quatuor hunc ubi est in quatuor.

Gaiacum

Io. Gallo, et Consaluo

lignum Guaiacan

palus sanctus, uel lignum sanctum

Gaiaci de scriptio.

Arbuti arbor

Gabrielis Fallopp.

Lignū san-
ctum & e-
ius descri-
ptio.

*habet l. lignū
palustre in
g. s. m. m. b. r.
q. m. s. m. m. b. r.
f. m. s. m. m. b. r.*

*lignū sanctū iam
nō habet.*

*Error n. q. d.
color ligni*

*Note lignū Guaiacū
et.*

est uera descriptio illius scriptoris, qui fuit in Indijs, & ea quæ uiderat i-
teris mandauit. conferatis hanc cum descriptione Io. Leonis Aphricani,
qui in ultima parte descriptionis loquitur de ligno gallico, quo utuntur
Aphricani, & est lignum habens folia spinosa, uti Iuniperus, unde colli-
go esse speciem cedri, & si sanat sanat digerendo morbum, non quod uerè
sanet: secundum lignum est Palum sanctum toto uelo distans à priori. Ar-
bor ista est magnitudinis Fraxini non uastissima, folia habet Arnoglossi
folijs simillima, ita pleniora, ita pingua, & tamen crassiora, & breuior-
ra, Flores luteos producit, quos saccaro condire solent, soluunt aluum, si-
guram non potui cognoscere, nam à Mercatore donatum mihi est uasculum
cum his floribus, assumebam mane coclear, & soluebant aluum bis, & ter
fructus rotundi sunt iuglandum nucum forma, aliquando magnitudine,
crassitudine præueniunt nucum iuglandum maiorem, cortex est coloris ci-
nericii, & amulatur fraxinum, in interna parte color pullus. Habemus
igitur Guaiacum, & lignum sanctum, quanuis in consultationibus indiffe-
reter sumamus has arbores; & licet eadem sit uis utriusque, sciatis ta-
men, quod in alijs morbis diuersæ sunt facultates; & primò authorita-
tem Consalui testor, secundò experientiam. Refert Consalius quod quan-
uis usus utriusque ligni sit ad Gallicum, tamen lignum sanctum habet ma-
iores uires ad alios morbos. Præterea ego superioribus diebus obseruau,
quod in podagra, in articularibus morbis, & in ischiatico affectu, atque
in roboratione uentriculi parum, aut nihil prodest Guaiacum, & prius
obseruau, quod palum sanctum nimis præstans est in his, & in arctum
etiam doloribus. Iam non inuenitur lignum indicum sanctum, & ideo nō
miremini si medici tantum tribuunt ligno Guaiaco, & eo utuntur in om-
nibus morbis forsan docti experientia, iam 20. annis superioribus, quando
lignum sanctum copiosum erat, iam non amplius de illo offertur, aut pa-
rum: Guaiacum facit quidem aliquid ad hos morbos, sed non plenè: in li-
gno sancto non adest color niger, credebant superiores, quod pars nigra
esset uetusta, alba, noua arboris, sed decipiuntur & ego deceptus sum
cum his; sed postea cum adhibuerim diligentiam, & fuerim in loco, ubi ui-
di strues magnas horum lignorum potui obseruare omnia, & sic cognoui
etiam differentiam inter lignum Guaiacum, & sanctum. Ego uidi frustum
Guaiaci paruum, & habebat nigrum interius, contrà uerò uidi crassitu-
dine me lignum sanctum non habens nigrum in se, ideo dico esse naturas
lignorum diuersas. semper in Guaiaco est nigredo in medio, circumqua-
que adest color subalbidus, sapor amarus cum acredine quadam, in Gaiac-

co continetur pinguedo parua, tamen, ut ex ipsa oleum educere possimus: Hæ ergo sunt notæ Gaiaci nigredo in medio, subalbida circumstantia in-
tercurrentibus lineis subnigrioribus, sapor amarus, acredo quædam, &
in eo pinguedo contenta. Notæ pali sancti. tota substantia flaua est, odor
suauius certè, pinguedo copiosissima, ita ut duplicatum oleum extrahamus,
sapor acer magis, & minus amarus, unde decocta pleniora, pinguiora, & ac-
riora ualdè; sentimus suauem odorem: Talis est Natura lignorum. At hæ-
bemus uetustum, & nouum. si Guaiacum uetus, cortex crassus, truncus ma-
gnus, amaror, & acredo parua. Iuuenescens inditia sunt amaror maior,
& insignior acredo, & amplitudo trunci tenuis, & gracilis: quod dico de
Guaiaco, intelligo etiam de ligno sancto. sed magis odoratum, magis pingue,
magis acre, & minus flauum est iuuenescens sanctum lignum. nos tenerri-
mum accipere solemus, & ita in indicis regionibus accipere solent ex te-
nera arbore. Verùm quoniam ex his arboribus una species defertur ex in-
sula Hispaniola, uel ex insula beata, quæ distant à nostra regione, altera
defertur ex insula Diui Ioannis, idè ligna rancida fiunt, quia nauigatio-
nes longæ, idè non possumus uti recentioribus lignis, & quoniam uirtus
magis seruetur in arbore maiori, semper eligere solent lignum maius. Nun-
quàm utemur in Italia Guaiaco, quod non fuerit ab arbore resectum ante
quatuor, aut quinque annos, & idè semper maiorem truncum laudamus.
sed Not. in primis diebus solebant exhibere tantum lignum, & non erat u-
sus corticis, repertum est postea corticem habere maiorem uim exiccandi,
& idè mercatores capere corticis mercaturam facere, quoniam cortex
plurimi uenditur, nam lingum uno Mocenico uenditur pro singula libra,
cortex duobus, propterea lignum ob defectum tegmenti corrumpitur, &
ex hoc non habemus Guaiaci decoctionem bonam. isti mercatores excoriāt
lignum, sicut cætera: Quoties ergo cum cortice habere potestis capite,
quia in eo adest maior uis, quàm in excoriato.

Not. de
hoc oleo
loquitur
scalig. ad
Gar. ex.
161.
Pali san-
cti notx.

Notte Vahishig
at his 2nd of his.

Electio li
gni sancti

Contra 2^a m.
intra 1^a m. xix
m.

XB. 601.

An Guaiacum notum Antiquis.

C A P. X L.

Sunt aliqui, qui opinati sunt antiquos de hoc locutos, & uoluere esse
Sinuentum Arabum, & lignum Auic. quod Karon appellat, & d. esse li-
gnum indum, uocat quinetiam Kallem, confirmant hoc quia huiusmodi me-
dicamentum facit ad affectus articularum sicuti Guaiacum. Decepti sunt
hi à uoce ligni Indi. Nam temporibus Auic. non patebat hæc india occiden-
talis. Et quamuis Mattheolus, & alij scripserint ex Taprobane, & Calea-

2. lib. tra.
2. ca. 384. *ed 20/4*
Aut. 170; Harv
not colling.

H

Gabrielis Fallopp.

Math. v. l. 1. 1. 1.

2. li. trac.
2. ca. 335.

2. d. 1. 1. 1. 1. 1.
in uer. Esting

Mont. cre
debat gua
iacum na
sci in Ita
lia.

Impugna
tio.

Egani
plum

Epilogg

chut deferri, tamen quicquid ligni habuimus in Italia delatum est ex Hi-
spanis Castiliensibus ab Indiis occiduis. Nunquam Lusitani lignum Indici
ex Calechut asportarunt; Erat igitur lignum Auic. ex Indiis orientalibus,
non tamen est Guaiacum, nec palus sanctus. Aliqui uoluerunt esse lignum de-
scriptum ab Auic. quod Hestdeen, uel hestebdehen uocat: Alij sunt qui ue-
lunt esse Ebenum, & isti non ualde decipiuntur, minus decipiuntur in Gaia-
co, at in Palo errant penitus, quia Ebenus nigra est, palus est lignum flauu.
at in Gaiaco adest nigredo, fundum petit aquae sicuti Ebenum; ergo idem
sunt. Sed hi etiam delinquant: quoniam Ebenus (excepto cortice) tota ni-
gra est, ebenus facillime maceratur in aqua, facilius igitur destruitur, &
odorem fragrantem mittit, in Gaiaco non est intensa nigredo, difficile ma-
ceratur ob pinguedinem suam, & non nisi spacio 24. horarum, at ebeni fru-
stra magna per 10. horas: fetet Gaiacum si aduratur, praeterea difficilius
urit. Hac ratione huiusmodi fui sententiae, quod hoc lignum ignotum
fuerit antiquioribus Arabibus, atque Graecis, sicut nec morbus Gallicus no-
tus. Montanus credebatur Guaiacum nasci in nostris regionibus, & uolebat
esse arborem, quam Eganum uocant, quia in medio est nigredo, & circum-
quaque subalbidus color. sed quia non habet amarorem, & acredinem, hoc
non obstat (dicebat) quia hoc est ratione soli effeminati nostri, in quo nasci-
tur. Sed grauitur delinquit Mont. Videte folia Egani, sunt folia trifolij.
cortex non habet eundem colorem, magnitudo ligni diuersa, fructus Gaiac-
ci sunt ueluti gemini lupini, in egano est ueluti quaedam siliqua, ideo distat,
& forma, & figura, & toto celo. propterea non uenite in hanc haerese-
m uos habere Gaiacum. Sed quenam est arbor haec? est Laburnum Plin. &
Vitruuij, & domini consentit descriptio, & appellatio, qua uocatur haec
arbor in Italia: Bononiae, & Mutinae Lauorno dicitur Planta Egani. Re-
uertamur igitur ad nostrum institutum, & dicamus, quod uera curatio af-
fectionis propositae erit per decoctum ligni Indici, cuius duplex species, al-
tera, quae est Guaiacum, altera, quae est palus sanctus; & quod utrumque
aqualiter facit ad morbum Gallicum profligandum, sed in reliquis affectibus
frigidis articulorum, & uentriculi imbecillitate praestantius est Guaiaco
lignum sanctum, ita fortasse dictum ob sanctos & miros effectus, qui ab eo
deriuant: sed ambo a propria substantia sanant Gallicum, ceteros autem se-
dant morbos sudorem excitando superfluas humiditates exiccando, digere-
do, atque hepar, & uentriculum roborando. Videamus modò, quae sint
qualitates, & uires eorum.

Lignū Guaiacū sanat morbum Gallicū & spem
substantia

*NB frigida amara & sic 2 x dicitur perhibere in morbo a can-
cero in lippitudine, frigida vero lippitudine, & phlegma sunt partes*
De Morbo Gallico. 30

De qualitatibus & uiribus ligni Indici. C A P. X L I.

Primum si deradamus statim duo percipiemus, amarorem quendam, quo explebitur totum os, deinde acredinem insignem, quæ stimulat palatum: Tertiò si decoquamus in aqua decoctum primum amarescit in ore, secundo mordicat, tertiò si ulcera abluimus ualde pungit, & mordicat. Quartò solet calefacere strenuè uentriculum labefactum. & est hæc communis opinio, & experimentum meum. Ita enim calefacit, quòd si in interiebus calidis detur fouet, & auget intemperiem. Ideò Guaiacum colligimus calidum esse, nam omnia amara necessariò calida sunt; & si frigida sint amara, illa constant ex duabus partibus, quarum altera, quæ est in superficie amara, & calida est; frigida autem latet, & plures sunt partes latentes, quàm manifestæ, ideò refrigerat, at in Gaiaco multæ sunt partes amaræ, & non tantum superficiales, nam prima decoctione amarum est, in secunda remanet amaritudo, & propter hanc rationem assero totum amarum, & per consequens calidum. Acria omnia calida sunt, ut in pluribus, at in guaiaco semper acredo adest in primo, secundo, & tertio decocto ergo calidum est. præterea usus confirmat, quia calefacit. sed in quo gradu? est ualde calidum, & quamuis quidam dicant esse temperatum, eo quòd sanat homines à multis morbis calidis, & frigidis, calidos tepore suo, frigidos etiam tepore suo dicunt morbos profligare, Decipiuntur tamen isti, & cerebrum non habent, cum testentur medicamentum amarum, mordax, esse moderatum. si Galeni artem callerent id non dicerent; nos uidemus amarorem ergo adest materia suffocata calida multas; abhorret sensus, ideo est calidum in principio tertii gradus, uel in secundo finiente. Calidum igitur sit. Præterea nos uidemus, quòd medicamentum hoc ualde siccatur, sepe. n. capimus decoctum guaiaci, & madefacimus lintecolū, quo inungimus ulcera, & pustulas non solum gallica, & sanantur. Ego uidi in lippitudinibus, & perturbationibus oculorum, & lachrimas, & fluxiones desisse ob decoctum Guaiaci, & maxime corticis: ergo medicamentum est siccans, in eodem gradu. at in cortice maior adest uis siccandi, ueluti caliditas aliquantisper cedit, maior enim est in ligno, quàm in cortice: in cortice siccitas maior, sed hic excessus ita paruius, ut insensibilis sit. Inter omnes alias facultates habet, quòd sanat Gallicum, non quia siccet, aut calefaciat, sed quoniam ligni natura talis est; Nam ad id, quod à tota substantia lædit requiritur medicamentum à tota substantia sanans. Hanc substantiam solus Deus sibi reseruauit, nos cognoscere non possumus.

Amaritudo ligni.
Acredo.
Mordicatio.
Calefacit lignum & uentriculum robustat.

Gradus caliditatis ligni.

Lignum siccatur.

Cortex siccior.

Gabrielis Fallopp.

An lignum indicum ualeat ad alias infirmitates.

CAP. XLII.

AN uero omnes morbos sanet nec ne? ego credo quod hoc medicamentum sit bonum ad alias affectiones, cum tota substantia agat. Exempli gratia ego uideo antiquos usos scamonio ad expurgandum, & etiā ad exicandum. squama æris ad expurgandum corpus, & etiam ad detergendum, siccandum, excalefaciendum. Idem dico de Veratro albo, & Nigro ad expurgandum humorem melancolicum, & ad calefaciendum. altera facultas pendet à toto temperamento, altera uenit ab elemento prædominante. Idem dico de hoc ligno quāuis faciat ad Gallicum expellendum à tota substantia, tamen quoties siccandum, roborandum capud, & uentriculus medicamentum est præstantissimum, sed tamen non probo, quod in omnibus morbis tribui possit. Ego sanau iuertiginosos, podagricos, dolores articulorum patientes, robaui uentriculum, & capud. & si hoc potest facere iua artetica, resina terebentina, potest etiam hoc decoctum. sed ego magis probo lignū sanctum quā Guaiacum, quia habet pinguedinem maiorem, & uim fortiorē. Hæc sint satis de historia, speciebus, loco, & facultatibus ligni. Videamus iam usum.

De modo utendi ligno indico. CAP. XLIII.

VTuntur autem ualde uario modo, alij puluerem exhibent, & faciunt confectionem ex saccharo, & pul. alij faciunt pastillos, & pilul. alij electuaria parant. alij flores exhibent saccharo conditos, quia habent uim soluendæ alui. alij germina tenuissima saccharo præparant, alij syrupum ex succo foliorum inde delatum usui habent, alij radicem magnopere probant: & ex hoc colligimus medicamentum hoc habere in substantia sua ne scio quid temperati respicientis humores corporis humani. quod flores soluant aluum ego testis sum, quia à Laurentio Piscobaldo (dum essem Pisis) habui uaseculum ex floribus huiusmodi, color erat luteus cum amarore deuicto à saccharo, sicuti fit in rosis & borag. Omnes autem, qui ibi scripserunt, ubi folia uiridia habentur, testantur quod succus foliorum plantæ exhibitus celerrimè sanat; & semper soluit aluum. Ideo non male faciunt, qui continuatis per pharmacum factis expurgationibus, dum bibitur decoctum, sanant egros, licet quidam dicant, quod impeditur actio ligni, imò cū nos habeamus lignum uiride bonum erit admisceri aliquid: propterea Ena

Ad alios morbos q. st. 2.

Flores alui soluant.
Syr. ex foliis.
Radix.

Ubi nō male faciunt q. pūgat in s. ph. q. pūgat ligni

pirici decoctum Guaiaci miscet cum uacuantibus. præterea Mattheolus, Brasau. ex hibent quoddam genus uini cum ligno hoc. sed de his aliàs. alii qui sunt qui exprimant ex teneris germinibus succum: Hispani aliquando fr. deferunt. Alij contendunt in radice efficacissimam adesse uim, & ita decoctum parant, alij utuntur tantum cortice, & sunt Empirici nostrorum temporum. Bonus est usus, sed potior ligni. Ego credo maiorem uim inesse ligno; quoniam ego uideo quod in omnibus ferme uegetantibus facultas potissima solet reperiri in humido radicali, & unctioso, quod reperitur in eo, quod oleum appellamus, cum que in ligno copiosum contineatur hoc oleum, ergo copiosior uis in illo, quam in alio: illa expurgant magis, quia recentia sunt; si haberemus lignum recens idem faceret. præterea in usu ligni si unctuosum lignum capimus citius intentum assequimur: ergo uires in oleosa substantia continentur. Reperitur etiam uis in radicibus, sed hæ plurimo scatent excremento, quia terræ infixæ, & ex his pabulum non ad huc ita bene digestum sicut in ramis attrahitur. Utamur ergo ligno.

*Cur maior vis
in ligno q̃ in radice*

Quale lignum sit eligendum.

C A P. XLIIII.

Cum igitur constitutum sit ex ligno usum præstantissimum, necessarium est, ut ueniamus ad modum utendi ligno, in quo hæc obseruare debetis, primum quale lignum, & qualis cortex eligendus, secundò præparationem, tertio modum exhibendi, quarto rationem uictus in exhibendo ligno. Primum ad electionem non est dubitandum, quod debemus præstantius eligere, & est palus sanctus, uel lignum sanctum, hoc est flauum pingue, nullam nigredinem habens. si hoc habere non possumus accipiamus Guaiacum, cuius maior est copia. In unaquaque autem specie mediocre præstantius est. Nos habere possumus ex antiqua, mediocri, & iuuenescente arbore. Mediocre lignum erit, quod non erit totum nigrum, nec maiori ex parte album, non tenue, non crassum. ego eligo mediocre, quia magis urget unctuositas in mediocri, quam in senescente. In iuuenescente, quamuis maior sit, est tamen excrementosa. Præterea debemus præstantissimum eligere ratione morbi. in ualentissimo ualentissimum eligimus, ut si affectus inueteratus capimus palum sanctum medicrem. si mitis morbus possumus mitiori ligno uti in genere, & etiam in specie. Præterea habenda ratio ætatis, nam in senē utimur senescente planta, in robusto mediocri. Quarto pro tempestatibus anni solemus eligere lignum, in frigida enim ut potè hieme, calidiori, acriori, & anarior-

Electio
ligni.

1. Ratiō ligi f/v

Mediocris lignum.

oph.

= Ratiō morbi

Ratiō ætatis

+ Ratiō tempestatibus

Gabrielis Fallopp.

ri, (hoc autem sensu percipimus) æstate utemur minus acri, & minus amaro, uel ex ueteri, uel iuuenescente arbore. Quæ autem sunt notæ ut nos perfectum habeamus? Eligimus semper ex uetusta arbore Guaiaci, quod habeat magnam quantitatem nigri, sit crassissimum, cortex sit crassus, & ita hærens ligno, ut uix ferro separari possit, & quoties uidetis corticem facile separari à ligno (quoniam maceratum est lignum aqua salsa) pessimum est. in mediocri ligno, mediocria sint omnia. Sed curetis, ut abradatur portiuncula ligni, & inter abradendum si non percipitis odorem ligni dicatis esse uetustissimum, uel corruptum. Tertium signum est, ut dum abraditur pingue uideatur, ita ut præ pinguedine scobin a gliscat. Quartò gustetis rasuram, & si mordicat statim fauces, & postea amaritudinem sentiatis præstans est. Præterea admoueatiscobinam, uel ferrum, si lignum habet poros manifestos, & dum limamus apparent foramina parua, & superficies non remanet æqualis, & plena, pessimum est; hinc decoctum clarum sit, non amarum, non acre. Addatis quòd sit ualdè ponderosum. Præterea non habeat in parte albedinem, quæ non inclinet in pullum colorem, & recurrentes uenæ per partem albam non sint nigre, sed subuidentes liuore infectæ, quia secus esset corruptionis inditium. Experimentum demum ligni est ut abradamus, rasum cogamus. si decoctum turbulentum, ualdè amarum est, & acre, bonum est, corticis notæ sunt primùm ut sit ex mediocri, uel antiqua arbore, malus cortex ex tenuiori ramo: cognoscimus autem si ex arbore annosa sit, uel mediocri, quia habet frustra magna, & canales nimium patentes: secundò requiritur, ut cortex sit ualdè crassus; tertiò ut sit ualdè durus: quartò ut in interna superficie uideatur ueluti niger cinericio insperso colore. Talis color est color præstantis corticis, si frangatur uidetur niger, at non ut Ebenus. ista sunt corticis optimi indicia. sed notate unum. superioribus annis Hispani detulere corticem, qui erat similis in exteriori, & interiori parte cortici Guaiaci, sed cortex hic non uidebatur uestire plantam maiorem, quam quæ duobus digitis simul iunctis comprimi possit: Hic cortex ita exiccat, ut ad tabem homines reducat, & propterea Venetijs, Florentiæ, & Ianuæ fuit interdictus, & dubito ne cum cortice bono misceatur; Timete ergo illum diabolicum corticem, & abigite etiam corticem tenuioris Guaiaci cum eo, si canalis est angustus expellite, & non dubitate Guaiaci bonum corticem ex tenui trunco proicere, ut egros uestros tutò, & sine noxa sanetis. istæ sunt notæ, quibus nos debemus huiusmodi corticem eligere. Iam ad præparationem ipsam descendamus.

Notæ ligni optimi.

Corticis notæ.

Not.

Cortex malus
diabolicus

Unable to display this page

Gabrielis Fallopp.

gnum conspiciat acereum scobis crescentem ueluti acereum formicarum,
si imponitis manum teporem percipitis suauissimum. Hac ratione comminu-
nuto ligno, duplo turbidior, duplo acrior fiet decoctio, quam ex alio li-
gno aliter comminuto: Hac ergo sit prima preparatio ligni: sequitur mo-
do ut de ipsa decoctione tractemus.

De decoctione ligni.

CAP. XLVI.

Decoatio

Cour Ro. A. L. L.
Lyon 12 Aug.

Macera -
tio. *L*

2017-24.

Vasa in
quib' pa-
ratur de-
coctum.

olde wylde Vin
opgeleed.
van Vinen.

Melior & in fine
in dupliq. cast. q. u. & siccum ignem

FActa hac preparatione deuenimus ad decoctionem. In qua notare debetis, quod communis hæc est ratio, ut pro qualibet uncia ligni ligati detis libram aquæ & 2. unciarum. Verum tamen est quod si habeamus negotium cum tenero adolescente, calido habitu, & æstate, tunc solemus pro qualibet uncia ligni accipere lib. unam cum dimidia aquæ; sed ut plurimum statur est consuetudo, ut pro qualibet uncia libram aquæ capiamus, at in conficiendo decocto solemus accipere lib. 1. ligni, & 12. lib. aquæ, nisi fuerit æstas, quando non potest seruari syr. & tunc capimus ligni unc. 6. aquæ lib. 6. Hieme lib. 1. cum dimidio ligni, aquæ uero lib. 12. in medijs temporibus lib. 1. ligni, & lib. 12. aquæ. Sed assumptam scobem ligni oportet macerare per 24. horas aliquando tamen magis, aliquando minus. Solent nostri seplastarij macerare lignum in aqua frigida, sed non placet. obseruate differentiam inter decoctum, in quo maceratur lignum in aqua frigida, & in quo maceratur in aqua calida, nam duplò acrius, & amarius, atque turbidius erit decoctum, in quo lignum maceratum fuerit in aqua calida: Macerate ergo in calida, ita ut serueat: Præterea obturetis optime uas, quod collocetis in loco, ubi sint fures, & sepelliatur usque ad medium in furfuribus, nam hac ratione seruat diu calorem; deinde operiatur uas pannis linteis, ut fiat maceratio optima, & decoctum bonum. Notanda est etiam ratio uasorum. Aerea non laudo, quoniam cum decoctum pingue sit, & omne oleum alteret æs, acquireret malam qualitatem, & malum saporem: idè aut habeatis lapideum uasculum quod defertur ex lacu Lario, uel Comensi, et dicuntur uulgò lauezzi, aut ollas testaceas uitro obductas: Præterea uasa ænea stanno oblinita optima sunt: Præterea uasa uitrea perfecta esse solent. Sed not. quod decoctio ista dupliciter fieri potest, aut in duplici uase, aut ad ignem siccum: consuetudo, facilitas, ægestas obtinere, ut plurimum conficiamus ad ignem siccum: abundantia, & commoditas inuenit, ut coquatur in duplici uase, hoc est ut uas decoctionis ponatur in caldario pleno aqua repleto quinetiam palea, ne siala uacillet,

Et hæc est uera ratio decoquendi, quoniam tunc fit uera elixatio quasi naturalis, ex calore humido. Aliqui dicunt decoctum fieri dilutius hoc modo. ista non sunt dicenda: exemplo possumus hoc reprobare aquarum multarum in balneo marie paratarum, quæ præstantiores sunt; nam per adustionem non fit melius decoctum, sed per maiorem eliquationem, atque mixturem, quæ à calido humido in balneo accidant marie, neque partes uisuosæ, aut calidæ ligni ita dissoluuntur, igitur decoctum meracius, turbidius, acrius, amarius, et ideo hunc usum magis laudo, quam in secco igne. Diligentiores coquunt in uitreo uase, et felicissimo successu; quia fit purissimum decoctum sine corruptione, et sapore aliquo: Præterea cum uasa illa sint angustiora non multa fit exhalatio, et ideo magis elixatur, et concoquitur lignum, igitur in eligendo uase eligite habens angustissimum os, et semper coquatis cum operculo satis comprimente ne ita facile absuatur aqua, et euanescat: Coquitur decoctum hoc lento igne. Primum scilicet leuamus lignis excitare feruorem; quum incipit feruere, parua flammula carbonum utimur, ereptis lignis; sed continuata debet succedere ebullitio. Bulliat ad consumptionem medietatis; hoc est ex usu communi: Verum si requirimus maiorem exiccationem, et uim medicamenti ualidiorem, descendimus ad consumptionem duarum tertiarum: si minus exiccans querimus, et dilutius, uenimus ad consumptionem unius tertie; Ita quod primo modo remanent sex libræ; secundo, quatuor: tertio, otto: Hæc est norma faciendæ decoctionis; quæ solet aliquando refrigerari antequam coletur, aliquando bulliens colatur panno mundo, et spisso, ne lignum turbet decoctum: sed non multum refert an frigidum, an calidum coletur, nisi timeamus uasis prauum saporem, sin minus linquite. Hoc est primum decoctum. at inter coquendum spuma colligenda est ad usum, qui patefiet. Secunda decoctio fit hoc modo: Accipimus idem lignum, neque amplius maceramus, et in eadem quantitate aquæ decoquimus: et consuetudo obtinuit, ut bulliat ad consumptionem tertie partis, ex 12 lib. reliquuntur octo, sed in hoc secundo decocto solemus augere quantitatem aquæ, quoniam aliquando addimus 18 lib. aquæ, aliquando 15. hoc solemus facere quando bibaculum ægrum habemus, qui uult quatuor, et quinque ciathis explere sitim. secundo augemus dosim aquæ, si fuerit æstas, quoniam coguntur ægri tunc bibere inter cœnam, et prandium: Præterea quando habemus habitum calidiorem, et quando calida tempestas adest. quum igitur 18 lib. aquæ capimus remanent 12. quum capimus 15. remanent 10. et hoc est in prandio, et cœna bibendum: Alij solent addita noua aqua ligno eidem

Septuagesima
 l. m. p. d. k.

Norma faciendæ decoctionis

2. decoctio.

Gabrielis Fallopp.

3. Deco-
ctio.

facere tertium decoctum, quod fit pro ablutione manuum & faciei. alii
quot sunt, qui consuetudinem habent attrahendæ aquæ per nares pro abla-
tione nuci, uel alterius ulceris; alii abluunt ulcera aliarum partium. alii
quot habent rhagades in sede, aliquot hemorrhoides, in hoc casu hoc tertio
utimur decocto. Notate tamen, quod aliqui medici exhibent primum de-
coctum etiam pro prandio, & cæna, & ita unum tantum faciunt, sed hoc
rarò est, & quando uolunt nimis exiccare. Vnum addo. solemus in emacia-
tis corporibus in imbecillis uiribus præparare lignum cum iure carnis uitu-
linæ, pulli, aut hædi, quod ius non sit pingue, & sic eodem modo coquitur
& necessarium est scire hoc. Et hæc de simplici decoctione dicta sint, mo-
dò ad compositas transeamus.

*Decoctum ligni
in iure carnis*

De compositis decoct. ligni.

CAP. XLVII.

Decoct.
ex ligno
& cortice

DEcoquitur lignum Indicum non solum simplici ratione dicta, sed
etiam uario modo miscetur, & componitur, sed primò simplicio-
ra, deinde composita magis proponam: Magis simplex decoctum est ex
cortice, ligno, & aqua tantum, & hoc utuntur probatiores medici,
quando uolunt habere decoctum robustum. Ratio consificiendi hæc est. ut
accipiamus eandem quantitatem ligni, & eandem aquæ, & addamus cor-
ticem, qui non habet quantitatem determinatam, aliquando enim est dua-
rum, aliquando trium, aliquando quatuor unciam pro libra 1. ligni, at
pro semuncia corticis addimus lib. iiii. aquæ: exempli gratia lignum erit
unius lib. & duæ uncie corticis aquæ lib. 16. quando uolumus robustius
medicamentum, capimus ligni lib. 1. cort. unc. 6. aquæ lib. 18. uerùm con-
tundimus corticem in puluerem non tenuissimum: & postea maceramus 24.
horis. coquimus ad consumptionem tertiæ partis, & eadem ratione, qua di-
ctum est in simplici decoct. In aliquot locis parant huiusmodi decoctum
cum uino. Hic non est in usu, at in Hetruria multis in locis. Huiusmo-
di decoctio hoc modo paratur. Recipe scobis Guaiaci lib. 1. corticis eius
lib. semis, aquæ lib. 18. infundantur hæc secundum artem, bulliant ad con-
sumptionem duarum tertiarum, ita ut sex lib. relinquuntur decocti, hoc
facto addunt tres lib. uini potentis albi, subdulcis. Habent apud Ligures
uinum præstantissimum in hoc casu, quod appellant Racestia, & est genus
iucundissimi uini, & uinosi, sed habet hanc notam, ut superet omnia gene-
ra uinorum in excipiendam qualitatem, & substantiam medicamentorum.
Apud insubres, & in tota Gallia transpadana usque ad Pedemontanam re-

Ad uinum addo

Decoctum
cum uino

Ad uinum addo

*Vinum in Liguria
Racestium*

gionem habent uernaciam uinum robustum. in partibus, quæ circa Romanam, & in Neapolitano agro habent uinum Neapoli delatum dictum Greco di Somma. Habemus nos Romaniam. Maluaticum non est bonum: corrumpitur enim citò, & non admittit medicamenti qualitatem: additur igitur uini lib. iij. & post ebullitionem unicam eripitur ab igne, & seruatur pro syrupo. postea fit secunda decoctio usque ad medietatem, postea additur uinum, ut supra, quod exhibetur pro prandio, & coena: & illud quod additur pro potu non habet certam normam. si uolumus suauiore addimus maiorem copiam uini: Aliqui infundunt lignum in uino, & faciunt totum decoctum ex uino; sed hoc pessimum est; quia uinum non est apta materia ad macerationem: Præterea in longa ebullitione amarorem quendam acquirit, & hac ratione laudo communem usum macerandi in aqua, & demum additur uinum hoc, uel illud. Vinum autem additur dupliciter, uel ut satisfaciatur medicamentum, uel ut non arefcat, aut remaneat in uentriculo. aliquando accidit, ut totum decoctum expuatur, ideo ut citius penetret additur uinum. sed si potest fieri sine uino præstantius est. Habemus quinque etiam compositius medicamentum estq;. ligni Guaiaci lib. 1. corticis lib. semis, aquæ lib. 18. macerantur hæc secundum artem, deinde bulliunt ad consumptionem tertiæ partis, postea addimus Cardui benedicti, cuius frequens est usus * Chamedryos, Betonicæ, Pentaphili ana manip. 1. iterum bulliunt ad medietatis consumptionem, ita ut totum decoctum non sit plusquam 6. lib. postea addimus uini lib. iij. & post unicam ebullitionem colamus, & exprimimus. Est alius modus. Recipe idem lignum, eundem corticem, & eandem quantitatem aquæ, macerantur, bulliunt, eodem modo, deinde additur Rorismar. feniculi, stecados, betonicæ ana manip. 1. semis. anis. Vnciam 1. bulliunt iterum ad consumptionem dimidiæ partis, ut relinquantur 6. lib. & tunc adduntur tres lib. uini modo dicto. Vltimò conficimus alio modo. Recipe eandem quantitatem ligni, & corticis, & addimus post macerationem, & ebullitionem radicem enulæ campanæ, radicem altæ, radicem siccaturum irios ana unc. 1. capill. ueneris, liquiritiæ, stecados, ana unc. semis bulliunt simul ad consumptionem medietatis, & demum adduntur lib. iij. uini, & fit eodem modo, ista sunt decocta in usu apud Empiricos, & alios medicos: Qui solent hæc exhibere non faciunt secundum decoctum, sed parant uinum ex Guaiaco, quod propinant in prandio, & coena, & hoc modo parant. Recipe ligni indici lib. 4. corticis pulu. ueriz. lib. ij. capill. uener. cetrach. florum cordial. radic. bugloss. foliorum ci-

*l. solo vino
fieri possunt
pro potu
cum a solo vino*

Tertia decoctionis species polita magis.

* De hac Dios. li. 3. c. 111. Pli. 24. ca. 15. 4. species decoctionis.

Quinta species decoctionis

Vinum ex Guaiaco pro potu.

Gabrielis Fallopp.

ponuntur medicamenta omnia in aliquo uase ligneo & accipitur uinum & feruidum redditur, & postea in eadum illum infunditur, ubi macerantur per tres dies clauso cado, postea diligentissime colato, & seruato pro potu in mensa lymphato cum decocto simplici secundo, aut etiam puro utimur pro potu. & egri bibunt felici cum successu ex consilio probatissimorum medicorum, Præceptor meus Brass. & Mattiolus solent in his decoctis admiscere medicamenta purgantia, & Venetijs femina, & Tonsores solent uti his. Admixtio medicamentorum purgantium in syr. non displicet; non utor tamen continuo, quia non est tutum medicamentum: si enim Guaiacum recens, uel succus foliorum soluit uentrem, & sanat, ergo possumus in syr. soluentia medicamenta admiscere, idè, si egri leuiter ferunt, atque uenterculus laudo: Mouet me hæc ratio: lego enim in historicis, quod non omnes Indi capiunt succum foliorum ratione solutionis alui, & idè solent ipsi siccare lignum, & parare decoctum ea ratione, qua nos paramus: igitur hac ratione & probo, & improbo medicamenta soluentia cum syr. medicamenta purgantia mixta cum decocto, quod bibimus pro prandio, & cæna sunt diabolica, est enim admixta sena, hermodactili &c. fugite hæc medicamenta. Ad rem igitur rediens laudo in syr. admixta soluentia, quorum normam, atque modum querite apud Mattiolum. Habemus ultimum decoctum pro puerulis, & lactentibus: Nam sepe nascuntur pueri infecti, uel solent à nutricis lacte infici. in eo casu primum nos solemus mederi Nutrici, ut illa decoctum accipiat: secundo duo facimus pueris. Primum est quoniam exhibemus iuleb factum ex decoct. Guaiaci. & ita Recipe. guaiaci tenerrimi unc. iij. aquæ gram. lib. iij. infunditur, maceratur secundum artem, & coquitur ad consumptionem duarum tertiarum, postea colamus, & accipimus medicamentum hoc, & cum sufficiente saccaro conficimus iuleb. Utimur autem aqua graninis, ut ratione aquæ, & ligni non succrescant uermes ratione saccari nascentes: Præterea secundo facimus decoctum ex Guaiaco simplicissimum, & destillamus in balneo Mariæ, & istam aquam dulcem exhibemus pueris bibendam. istæ sunt rationes præparandorum decoctorum, in quibus notate quod omnia conueniunt in morbo Gallico, at ego non utor, nec utar nisi simplici illo decocto, aut composito cum cortice, uel cum uino, uel sine uino. ego proposui uaria decocta, quibus nunquam utor; at quæ cum uino fiunt, quia inflammant raro utor. Ego si quid immuto est, quia loco aquæ communis sumo aquam cicorij, uel sonchi pro temperando hepate calido, & aliquando incoquo simul sonchum, uel cicor. aliquando soleo in ultima decoctione admiscere passulas pro suauitate.

Mixtio li
gni cum
purganti-
bus an bo
na.

potest et bonum
ut bonum.

Ultimum
decoctum
pro pue-
ris.

Lib. l. p. p.
is. l. l. l.

Secunda
aqua pro
pueris.

Lib. l. p. p.
is. l. l. l.

Itaque sciatis, quòd in morbo Gallico simplex decoctio præstantissima, reliquis utantur medici, mihi non placent.

In quibus egritudinibus utamur prædictis decoctis.

CAP. XLVIII.

Vsus sum istis decoctis, sed non in morbo Gallico. & primò ego utor illa ultima decoct. composita in astmate, in destillatione frigida à capite, atque in maximo lapsu uentriculi. reliquis nunc in cephalæa ex materia frigida, nunc in epilepsia, addita peonia; aliquando in ischiade penultimo, & antepenultimo decocto. utor aliquando in paralysi, & in lippitudine oculorum, In fistulis lachrymalibus, & in summa in omni refrigeratione uentriculi, in refrigeratione articularum, & podagricis affectibus ab intemperie frigida, usus sum huiusmodi decoctis satis felici cum successu. Decoctum uerò simplicissimum dico facere semper ad morbum Gallicum incipientem, non rebellem: in inueterato in usu esse compositum ex ligno, & cortice, aliquando cum uino, aliquando sine uino: conclusum ergo sit hoc, atque reliqua decocta composita potius facere ad alios morbos frigidos uentriculi, cerebri, & articularum, non ad morbum Gallicum, idq; sit cum aquæ sulfureæ non possunt, & quamuis iuuenes optimi non uideatis factam mentionem omnium istorum in consultationibus hoc est, quia recurrimus ad Thermas tanquam ad sacras anchoras. uerum quia potestis esse in locis, ubi hæ sacre aquæ desunt, ideo docui uos, ut loco balneorum substituat. sequitur modo tractatio quo tempore sit decoctio ista propinanda.

De tempore, quo exhibendum decoctum.

CAP. XLIX.

Sed quo tempore exhibendum decoctum? oportunissimum est Ver: Ver. quamuis enim nos calorem, sudorem, & multam digestionem desideramus, tamen nimius est calor æstatis, resoluta sunt corpora, atque imbecilla. quare medium ueris, & principium æstatis oportunissimum tempus est: secundò est Autumnus: Aestas, & hiems inopportuna sunt, altera propter calorem nimium, altera propter frigiditatem, sed si ex his eligere deberem, eligerem hiemem; fugite caniculares dies: habemus Hippocausa hieme, quibus temperatè calefacimus talamos. primò ergo in loco uer, secundò autumnus, tertio hiems, quartò in loco aestas. modò ad locum transeamus.

Ad Astmatem
ad Cephalæam
Epilepsiam
Ischiadem

Loco Theriacali
ad Hippocausa
ad caniculares dies
ad Hippocausa

Auelinus.

Hippocausa
caniculares dies

Gabrielis Fallopp.

De loco. C A P. L.

Non in omni loco possumus exhibere decoctum. Antiqui ultra 30. annos solebant carceribus detrudere egros, in loco clauso, atque umbris cimmerijs obducto, & macerabant 40. diebus ossa, & totum hominem: Bene agebant adeo seuus, adeo ferus, adeo immitis erat morbus: uerum cum mitior sit factus non ita debent esse seueri medici, Ideo nos exponimus in Talamo sicciori, non exposito uentis munitis fenestris papiro; praeter foras non semper clausae seruantur: praeterea concedimus egro domicilium exire, dummodo uenti sileant, pluuie & nebulae serenum, atque tranquillum, aerem non perturbent; & praecipue si aeger maiore afficiatur: sequitur ut de quantitate decocti assumendi tractemus.

De quantitate decoct. assumendi C A P. L I.

Quantitas decocti.

In quantitate ista seruamus has normas, primo affectum quantus sit: si magnus, & rebellis magna quantitas exhibenda: sin minus contra. In puero minorem exhibemus portionem, quam in adulto. habenda etiam ratio complexionis, in calido habitu parum, in frigido multum; hieme magis, aestate minus: si uenter debilis paucam damus quantitatem, si robustus immensam. Haec quantitas exhibetur, (quando magna est) per duos syros, si pauca per unum syr. tantum. Praeterea a quatuor unc. ad decem distendimur. in uentriculo puerili a 4. usque ad 6. in robusto ad 8. in robustissimo, & ualenti morbo ad 10. & 12. ascendimus; sed raram hoc est. At seruanda est alia Norma. maior enim est dosi syr. matutini, quam uespertini; quoniam matutina hora euacuatus est uenter, praeterea ob somnum adest maior uis: est quinetiam seruandum aliud, in primis tribus, aut quatuor diebus non exhibemus, nisi quotidie syr. unum, idem facimus in extremis quatuor diebus in fine, at in reliquis, duos propinamus matutina, scilicet; & uespertina hora, quae stata, & firma esse debet.

Quot diebus debet assumi decoctum. C A P. L I I.

terminus.

Vsus obtinuit, ut decoctum Gaiaci exhibeamus ad 40. dies, quoniam morbus gallicus longus est, ideo longam curationem requirit; uerum hoc agimus in mediocri: in incipiente uix ad 30. uel 25. ascendimus, in inueterato ad 60. peruenimus. Quis erit terminus certus? Quando uide-

Mitior in
Medi in
30. n. r.

In syr. 8. & 10
10. n. r.

Minor Dos. i
Syr. Matutini
Vespertini

In 25. 30.
40. n. r.
n. r. 100.

mus, quod cessarunt omnia symptomata, si cessarunt 25. desistamus; sin minus perseueremus, quousque symptomata desint. sed si post 60. non cessent symptomata non linguatis, persistatis instituendo uictum nobilium, & aeger usque ad 100. dies bibat syr. ne redeat morbus, aut confirmetur magis. Sed duo sunt symptomata rebellia, quæ si remanent, non sperate sanationem: sunt quedam cicatrices callosæ duræ, credo quod bottones uulgo dictos habeatis; sunt illæ cicatrices ueluti bottones; & nisi ad ultimam sanitatem biberit aeger, semper periculum imminet recidiuæ. Alterum est Gonorrea gallica, quæ si decocto, uel alio medicamento non cessat (de quo loquar infra) seruatur etiam morbus: Ideo facite post 40. dies ut bibat syr. unum.

Not.

Si nulli in gonorrhoea
uenerit ad 70. dies

De hora exhibendi syr. & de seruandis.

C A P. L I I I.

AD horas uero exhibendi decocti accedentes, dicamus; Medici exhibent matutinum ante prandium per 4. horas, uespertinum ante prandium per 3. uel 4. horas, 6. horis post prandium, si autem euenerit, quod non exhibeamus, nisi unum syr. matutina hora, non est tanta habenda ratio: Addatis quod semper syr. debet bibi ualde calidus, ut cieat sudorem. Secundo debet bibi ab ægroto declinate in lecto. ebibito syr. solent ægri superdormire, & hoc tentandum est, ut citius concoquatur, & diffundatur per habitum: sunt qui mandant cooperiendum capud, at de hoc dicā postea.

Hora sumendi syr.
rup.

Syr. sit calidus.

De ijs, quæ uitanda sunt.

C A P. L I I I I.

Sed debet uitari Venus potissimum quando exhibetur decoctum, sunt qui semel utentes Venere non sanantur: sunt diabolicæ Ancillæ, Venereæ, excitantes desiderij igniculos, dum decoctum præbent, fugite has, propellite extra domos. Secundo fugienda est animi excruciatio. sed fugiendus lusus cartarum, interdicatis uestris ægris lusum hunc: hæc enim meretratura est cum fraude maxima.

Venus fugienda.

Animi passio.

Si in ludo
interdicitur

De corrigendis.

C A P. L V.

ALiquot etiam sunt corrigenda. & primum Nausea quedam superuenire solet, ex qua interdicatur potus ægris. huic occurrimus, si suauius cum decocto admiscemus, & hoc est Iuleb, quod primis diebus cum co-

Nausea.

Si lps in qtuor

Gabrielis Fallopp.

Abhorre-
tes bisco-
tum.
Dolores.

Suppres-
sio alui.

Deliquiū
animi.

panis in vino.

infundimus. Aliqui præditi calido uentriculo Nauseant, ideo paremus decoctum in aqua frigida sancī, uel cicorij: præterea dilutum dandum est decoctum. Aliqui panem biscoctum comedere non possunt: his occurrimus dando panem communem. præterea solent succedere dolores accerrimi post 4. uel 8. diem usque ad 15. his duabus rationibus mederi solemus, altera hortando ægrū, ut patienter ferat, quoniā hæc est natura ligni, & quamprimum cessat. altera fouendo partes, & inungendo, hoc autem dicam fusius, quum de dolore loquar. Succedit etiam suppressio alui, & tunc lassitudinem percipit æger: huius clysteribus occurrimus alternis diebus. sunt qui abhorrent clysteres, his semel in die exhibemus syr. cum duabus unc. mellis rosacei: et si erit homo, qui nō poterit detergi à melle ros. communi, admiscemus mel lis ros. sol. unc. 1. aliqui pillulam ex aloe præbent, sed mihi placet mel. Aliquando superuenit deliquium animi, & hoc post 24. dies accidere solet ratione tenuis uictus, ideo concedatis ouum quotidie matutina, & uespertina hora: aliquando offulam panis infusam uino obtuli. sed ægri aliquando concidere solent, quia non nutriuntur, uel quia biscoctus panis paucus. tunc ouo exhibito, uel pane in uino occurrimus, ut dictum; at si uenter non concoquit panem biscoctum tunc date communem. Cognoscetis autem hoc, quia quando datis pharmacum cum eo educitur insignis quantitas decocti fului, sublutei, turbidi, cum qua supernatant micæ, & frustula panis integra, in eo casu occurratis huic symptomati, & date panem purum, et minorem decocti portionem, quam si cum Iuleb miscebitis melius erit. Hæc sunt symptomata, atq; eorum correctio. iam ad excrementa transeamus.

De excrementis.

C A P. L V I.

Lotium.
Sudor.

IAm transeo ad id, quod ad excrementa pertinet. & Not. q. duo sunt genera excrementorum, quorum habenda ratio, unum est siccum de quo locutus sum. s. feces. secundum genus eorum, quæ solent expurgare corpus tria continet, interea enim per lotium, interea per sudorē interea per pharmacum educitur. & quamuis non sit necessarium, ut materia expurgetur, sed ut alteretur uiscus, tamen bonum est: si fiat per lotium, optimum quidem, sed nullus Medicus illam uiam tentauit, quoniam quamuis expurgatio bona, tamen non tentandum deferri materias calidas ad renes, & eo minus si adsit gonorea, quia tunc proritabitur, & plus sequetur incommodi, quam utilitatis, per sudorem autem sunt solliciti Medici quum excitatur sudor copiosus semper soluitur morbus, unde aliqui iuuant hanc uacuationem simplicio

eissimo modo, ut eger tegatur pannis, ut sit in lecto calido, & calidum bibat syr. alij capud operiunt. sed in hoc est difficultas: laudo in his, in quibus capud non aestuat, & in quibus pustulae luxuriant, & defluuium timeatur: Alij accipiunt panem calidum ex furno, & apponunt ad dorsum, & latera egrotantis, ut percepto calore humide facilius sudent. Non placet, quia inficitur panis, estq; mala ratio. Alij latrem calidum inspersum uino obuolutum panno linteo ad pedes ponunt. haec est bona ratio, & laudo. seruata tamen hac norma, quod fugiatis in his, in quibus Rhagadibus pedes laborant. Vltima ratio est, ut per aluum excernantur excrementa. & Gaiaecum solet aliquando soluere uentrem. sed aliquando non facit. Maior pars Medicorum Roman. Hetruscorum, Gallorum, & Insularum laudat euacuationem interpollatam per pharmacum; unde, si non ualida sit euacuatio per sudores, semper. 8. 10. uel 12. quoque die aliquid uacans exhibeatur. at si copiosus sudor adsit supersedeatis à pharmaco, siue sudor à natura, siue ab arte fiat. aliqui damnant usum Medicamenti. non laudo hos; omnia enim argumenta, omnes rationes, quibus astruunt sententiam suam desumuntur ab immutata euacuatione; & certè non debemus immutare euacuationem naturae. cum igitur per lotium, aut sudorem natura euacuet, non debemus pharmacum propinare. Haec est ratio demonstrans. sed quum dicunt, si sudor non adest per insensibilem euaporationem fit euacuatio, hoc falsum est. quoniam non est adeo tenue excrementum Gallici: at quum excrementa corporis quotidie per sudorem copiosissimum excernuntur, ut inde integram sperare possimus euacuationem, in hoc laudo, ut non exhibeantur medicamenta purgantia cutis enim recipit excrementa, natura morbi propellit excrementa ad cutim, & ideò per sudorem euacuantur: si autem non sit sudor copiosus, expurgandum pharmaco. Verum Gal. in lib. de atrabile cap. 4. dicit quòd per sudorem euacuantur tenuiora excrementa, ideò aliquando Medicamentum purgans exhibendum, sed raro, bis scilicet, ut excrementa crassiora educantur. 20. scilicet die, et in fine. Medicamenta autem, quibus utimur in expurgando corpore, sunt pill. cochiae preparatae cum Veratro. aliquando sena, cum Epithymo, & hermodact. additis passulis in eodem syr. aliquando confectio hanech. solemus cum syr. miscere syrup. ros. sol. ut dulcior fiat potio: Iam uerò ad uictus rationem descendentes dicamus.

De Victus ratione.

CAP. LVII.

Superuenit tractatio de uictus ratione dum assumitur decoctum; semper instituitur sicca, & tenuis ob paucitatem uictus ratio. Haec autem

An capud
tegendum. n. 5. f. 1

Pharmacum.

NB
en singulis
8. uel 10. diebus
interpollatam
non

Bis in die
Medica-
menta pur-
gantia.

Victus ra-
tio.

Unable to display this page

Quid agendum post dictam, si intemperies calida hepatis
persistat. C A P. L I X.

Cuscuta coccinea
Corymbosa p.

C A P. L X.

und hat sich
affordern in
die Welt zu
setzen.

Cinæ de-
scriptio.

Unable to display this page

in moderata quantitate . solent accidere sudores ualidissimi, & ideo non exhibendum medicamentum purgans, nisi in fine . Et ita quotidie fit decoctū : nam ex duabus lib. accipimus quotidie duas unc. & sic integra radix duodecim diebus perdurat, postea repetimus eandem radicem seccatam, & eius quotidie unc. iiii. incoquimus, & sic perdurat. 6. diebus, donec tempus 18. dierum absumatur . si uero 36. diebus exhibere uolumus sic sumimus unoquoque die unc. 1. radice, & coquimus in 12. lib. aque, ut fecimus: post 24. dies sumimus repetite radice. unc. ij. & sic complebimus: sed iam utimur 18. diebus. si autem fiat alui suppressio capimus decoct. cum ol. ros. & mell. ros. & addito sale clystere efficiamus, & ita lenitur aluus . Ego usus sum isto medicamento in infirmitatibus uiscerum, in cancribus exulceratis, & in lippitudinibus felici satis successu, sed non in morbo Gall. Not. tamen quod ex usu radice istius ualde pinguis fit homo . reliqua miracula in nostro orbe edere respuit .

Radix fidei

De electione Cine.

CAP. LXII.

Si uultis eligere sumite ruffam, ponderosam, non exesam carie. & in hoc **Electio.** diligentes estote, quoniam ex 100. rad. non inuenietis 4. bonas. sed duo uitia habere solent: alterum quod sunt spongiosæ, & leues; alterum quod erunt exesæ à carie. si uos non habetis nisi istas (ut plurimum sunt) prauas & uitiosas, semper eligatis exesam à carie, dummodo ponderosa sit; quoniam minus mala est. eius quæ leuis est decoctum putrescit, & non habet uim aliquam, nullum emolumentum inde trahit aeger . Hæc est secunda ratio, qua Germani aliqui, atq; Galli tentant morbum Gall. superare: sed Nos ad Tertiam descendamus, quæ Regiam præferret Maiestatem, & est falsæ perigliæ decoctum, quod ego expertus sum felicibus auius, atque omine bono.

De Salsapariglia.

CAP. LXIII.

Inter rationes sanandi Gallici alias dixi esse Regias, alias non Regias . Regiæ sunt, quæ tuto, & infallanter sanant, non Regiæ, quæ non frequentius, & non sine incommodo curant . Inter Regias, primas tenet dicta ex ligno Indico, quæ dicta est . inter has radix Cina numerabatur, quam ego non ualde probaui: super est altera Regia ratio, quæ fit per falsam parigliam . Hæc radix delata est ab Hispanis & Insulis Occiduis; & à quibus

Regiæ ualuerunt in di. uallu. 7?

Salsapariglia.

Gabrielis Fallopp.

Nota

unde asperum

duo gene
ra falsa.

Est 1. *Smilax aspera*
2. *Smilax aspera*

Smilax a-
spera ea-
dem cum
falsa pari-
glia.

Differētia
inter no-
stram fal-
sam & In-
dicam.

busdam falsa pariglia appellatur, eo quod cum ea nil aliud medicamentum comparari possit. alij sparta pediglia uocant: quoniam spargitur hæc radix ueluti pes digitatus: Vulgò in Italia dicitur sarza pariglia: ista, (ut au-
diui à fide dignis oculatis) oritur, in Insulis Occidentalibus propè Made-
riam, pullulatq; frequens in arena. istius est naturæ, ut producat longas,
& crassas; profert tuberculum uarijs in locis, ex quo erumpunt capilla-
res radices infinitæ, fibrosæ, & longissimæ. Radices autem, uel capillamen-
ta illa, aliquando tenuia aliquando crassa existunt: alba intus percurrente
fibra neruosa, & dura, quæ anima uocatur: cortex durus est, ita quod
uidetur ueluti concreta caro circa medullam: Duum autem est generum;
alterum, quod habet corticem plenum, pinguem, & crassum; alterum,
quod habet corticem tenuem, & siccum: utrunque bonum est, dummodo
non ad sit in exteriori superficie præter modum nigredo; & quanto lon-
giora capillamenta, tanto præstantius, dummodo album sit non exiccum,
ut palea. Radix hæc insipida est habens ita paruum amarorem, ut uix sen-
tatur: nullum habet odorem: Solemus habere crassam: sed si habet colo-
rem intus subluteum, & apparent uestigia, ueluti uermium, hæc mala est,
ueluti exesa, paleacea effecta; fugite illam: sed magis istam: quamuis ple-
na sit, & habeat carnosum corticem; fugite, ueluti uenenum, hanc, quia pes-
sima est. Aliàs credebam esse radicem Ebuli, & perstiti in ea sententia plu-
rimis diebus, donec Hispanus ad Ducem Flor. integram apportauit plan-
tam, & hinc patuit error meus. & uidi esse radicem smilacis asperæ, de
qua Diosc. lib. 4. & scriptores antiqui mentionem fecere. Quod magis cõ-
firmaui experientia: Nam cum in monte Sancti Iuliani Pisis uidissem smila-
cem asperam curauim effodiendam, & semper usus sum loco falsæ pariglia, et
per biennium illud, quo ibi fui, semper felici cum successu plurimos à lua
Gallica liberaui. cum igitur uiderem eandem materiam, easdem notas, &
facere eandem, imò maiorem experientiam, deueni in sententiam dictam.
Tota Romandiola scatet hac planta, in agro Ariminensi similiter copiosissi-
ma reperitur. est Coenobium sancti Benedicti in quo pleno est copia cor-
nu. inuenitur etiam inter Pisaurum, & Fanum. Est tamen differētia inter
nostram, & Indicam: quia illa, quæ defertur ex Hispanis habet radices ma-
iores, crassiores, carnosiores: nostra, breuiora capillamenta habet, quia illa
nascitur in solo arenoso, nostra in saxoso, & cum non multum alatur sit te-
nuior. in reliquis, isdem est sapor, isdem cortex, eadem medulla, & facultas,
imò uiuacior in nostra. Cum ego detexerim quod smilax aspera sit Salsa
pariglia, ueni in hanc sententiam, quod medicamentum sit optimum ad pro-

Salsa pariglia u. Smilax Aspera.

figandum morbum Gallicum. Dimittamus experimentum, cui nolunt credere pertinaces. Dios. dicit habere uim antidotam in morbis contagiosis, & connumerat folia, & grana inter ea medicamenta, quæ uenenis exhibentur, ideo Regium est hoc auxilium, & antidotum ad fugandam luem istam. & hac ratione ego fido falsæ magis quàm ligno. imbecillior est certè ligno, habet tamen ipsa nobiles uires, quibus superat Gaiacum. & est quòd si post superatum Gallicum restet ulcera, Rhagades circa sedem, duplo citius sanat hæc, quàm lignum Indicum. Erat scolaris Papiensis, qui tofis offeisis, & lapideis laborabat circa pedes, et Tibias, ego breui discussos illos uidi ope sal seperiglie. & prima uice usus sum hac in milite Luccensi, qui dicebatur il Capitan Capon; hic habebat in capite tumores, & gammata, quæ per decem dies euauerunt omnia. Cum ergo in Gallico ad sunt ulcera ad hoc medicamentum confugio, tanquam ad certissimum, & tutissimum auxilium. & si non facit prima dieta, facit saltim secunda, uel tertia. Præstans est Gaiacum, tamen ego utor falsa in leuibus. soleo etiã miscere hæc duo simul. sed prius doceamus modum conficiendi decoctum falsæ.

*Ad Lignum m
v. rem p. t. Gaiacum
m. optimu
salsa.*

De modo conficiendi decoct. falsæ.

CAP. LXIIII.

Ego semper seruauì hanc normam, sicuti accepi ab Hispanis. accipio falsæ unc. iij. & aquæ lib. x. comminuo falsam in partes minutas: & quia adsunt capillamenta, & tubercula, aliqui proiciunt tubercula. sed malè faciunt. capite totam falsam, & secare in frustra parua, postea macerate in aqua calida per spatium 24. horarum. si est nostra falsa macerate tantum una nocte. sed notate quòd nostra uiridi uti non debemus. siccate, & maceretur per integram noctem in eadem quantitate aquæ. sed quæret quis cur siccanda, si uiridis esse potest? Quoniam in radice uiridi continetur humiditas quedam, quæ dissoluit uentriculum, ut nihil magis. humiditas enim aquea cruda id facit; & hac ratione capi sicca uti. ubi est macerata coquitur ad consumptionem medietatis, postea colatur, decoctumq; seruatur ad syrupum. deinde eandem capimus falsam, & addimus aquæ lib. 15. & sine infusione bullit ad consumptionem tertie partis, & hoc decoctum ualet pro cæna, & prandio. Verum est, quòd aliquando facio secundum decoctum cum uino, hoc modo. facto primo decocto accipio aquæ lib. 15. & eandem quantitatem falsæ, & bulliunt ad consumptionem medietatis; deinde antequàm auferam lebetem ab igne addo uini albi, impotentis, subdulcis lib. iij. & post unicam ebullitionem ego colo. admisceo autem ui-

Decoctu
falsæ pari-
glie.

Sic in Papi

*In uiridi t. h. uini
dicitur solui in uino
in uino.*

Secundūde
coct. falsæ
cū uino.

Gabrielis Fallopp.

En v. 2. 37²

falsa cum
cortice,
Gaiaci
mixtio.
m. n. lign.

num, aut quando uolo ut aeger domo egrediatur, & uires stent; aut quan-
do uenterculus imbecillus est; in reliquis nunquam uinum admisceo. soleo
etiam miscere corticem Gaiaci cum falsa, & ita accipio falsa unc. iiii. toti-
dem Gaiaci, aliquando corticis unc. ii. non utrunque, hoc enim rarissime ac-
cidit, nunc hoc, nunc illud addo. Recipe ergo falsa unc. iiii. ligni unc.
iiii. uel corticis unc. ii. addo aquae lib. i. 2. bulliunt ad consumptionem medie
tatis. Ad potum pro prandio, & cena, accipio lib. i. 8. aquae, quae bulliunt
ad consumptionem tertiae partis quando addo corticem, eadem etiam sit
quantitas aquae, quamuis duae sint tantum unciae corticis: Aliquando quum
habeo agrum satis delicatum, & nolo exhibere haec, coquo falsam in i. 2.
lib. aquae ad consumptionem medietatis: quum facta est ista coctio ego habeo
in catino uel scobem Gaiaci, uel corticis puluerem; & ibi colo decoctum
feruentissimum, & ita maceratur, & acquirit uires; & hoc modo par-
tur syr. pro prandio, & cena exhibeo tantum decoctum secundum falsae.

*Salsa leuiter offit
diu Vomitu*

Dois.

Terminus
assumendi
decoct.

Ratio, qua admisceo est, quia leuiter offendit uentriculum falsa parili de-
coctum: aliquando soluit uentrem, ideo guaiacum admisceo. Secunda ratio
est, quando habeo morbum, quem uolo eradicare, & opus est uti falsa. Ter-
tio quando habeo inueteratum gallicum utrunque sumo, & lignum, & sal-
sam: aliquando his addo, sed raro, corticem, & exhibeo huiusmodi deco-
ctum ea ratione, qua lignum. syr. uespertinus est unc. 6. matutinus 8. ali-
quando, quum uolumus agrum domo egredi, tantum unum damus; tribui-
mus autem decoctum aliquando ad superationem sitis. Dies sint ad sum-
mum 25. minor terminus est 15. dierum. aliquando praebemus ad 30. & 40.

De uacuantibus quum bibitur decoct. falsa.

C A P. L X V.

*sint in f. 37² Math.
9 - syr. u. h. m. v.*

INterea dum bibitur decoctum damus necessario medicamentum pur-
gans. 8. diebus singulis, & solemus uti eodem syr. sed infundimus senam,
epithymum, & hermodact. scilicet, foliorum senae unc. semis, epithymi dra-
iii. puluer. hermod. drac. ii. liquir. drac. i. passularum unc. semis, syrup. unc.
8. & calefacio syr. cui infundo haec per totam noctem: matutina hora bul-
lit, ita quod tertia pars consumitur, aliquando loco hermod. addere soleo
corticem rad. helleb. nig. scrup. ii. aliquando soleo addere praeter haec syru.
ros. sol. unc. ii. uerum si aeger nollet accipere potum aliquando exhibeo pill.
cochias, uel pill. de hermod. uel conf. hamech. dum assumitur seruatur eade
norma, quae in Guaiaco seruabatur. Notate tamen unum, quod decoctum
falsa

Unable to display this page

Gabrielis Fallopp.

De suffumigijs.

CAP. LXIX.

Suffumi-
gia.

Quib^o suf-
fumigia
uitanda.

Prima oc-
casio utē-
di suffumi-
gijs.

2. occasio

Ufus suffi-
umio-
nis anti-
quus.

A Pud Empiricos suffumigijs quandoque Indicus morbus profligatur: quæ ratio curandi non est Regia, ut prædictæ. causa est, quia sæpe ac sæpius grauißima succedunt incommoda, nec ita tutò procedit talis cura ratio. quare semper probaui, ut talem (Quantum fieri potest) fugiamus. aliquibus enim pessima, & lethalis est. ut in macilentis, in habentibus tem- peraturam calidam, & siccam, in his, quibus adest pectoris angustia, uel propter tubercula existentia, uel propter obstructa uasa, uel quando destil- lat aliquid à capite. Perniciosa est quinetiam illi, qui sputum cruentum quæ- doque edidit. Qui peripneumonia laborant, si suffiuntur, pereunt: postre- mò illi qui disenterijs, uel lienterijs corripuntur ab his suffumigijs uacae- re debent. ego nunquam usus sum his, nisi stante una conditione, uel ad sum- mum gemina, & non miremini. Prima est, quando ex morbo gallico suce- cedit lippitudo rebellis, ut adnatam inflammet membranam, & corneam excoriet. in hoc casu, usus sum cauterijs, decoctis, & alijs, & tamen sym- ptoma in suo robore perstitit, deueni ad suffumigia, & sic sanatus est æ- ger. Primus autem curatus fuit Notarius quidam, qui in alijs multum me fatigauit, & postea mulier quædam suffitibus ipsum incolumem reddidit. Alia occasio est: in hominibus magnæ authoritatis, cum Indica labe infe- stentur timent inminens capillorum defluuium, & quia homines sunt, qui habent grauiora, & maxima negotia, ideo prohibendum est defluuium illud, & quando non potest alio modo prohiberi, ad suffumigia deuenimus, quia firmant cadentes pilos, & purgant Viros illos à dedecore, & infamia, ta- men tentanda sunt alia, antequam istis operemur. Præterea sint homines robusti, ualidi, ac robore uirium ualentes. in alijs occasionibus fugite hæc ut diabolus crucem. Not. autem quòd Antiqui usi sunt suffitibus ad uaria, ad exiccandum thoracem, & capud, atque ad expurgandum, quia trahitur materia ad pulmones, ad palatum, & inde sic euacuatur. hac ratione no- stri utuntur suffumigatione, suffumigijs, suffimentis suffitione, suffitu, suf- fimine, quæ synonyma sunt. His expurgant capud, ut faciebant antiqui, unde quandoque miror uim artis nostræ, quæ nihil reliquit intactum: Va- cuamus per sectam uenam, per secesum, per uomitum, per lotium, per u- dores per insensibilem euaporationem, demum per suffitus. hinc patere po- test quot modis expurgetur hoc miserum corpus.

Suffimenta ista habent hæc: primum aperiunt omnes meatus corporis; sua natura statim penetrant per corpus, penetrando alterant, detergunt uiscera, Et primum cor, & cerebrum ipsum est, quod alteratur, per pulmones communicatur cordi, per nares cerebro, per uenas hepati; quod patet experientia, suffimenta enim semper soluunt uentrem, & deducunt excrementa ad intestina, sicut pharvacum purgans ergo penetrant ad intima uiscera. Nec est dicendum hoc facere, non quia penetrent, sed examinando sua frigiditate, ratio est, quia sunt calidissima medicamenta, secundò finis est calidissimus, à quo excitatur quidam maximus sudor, ergo suffumigium permeat uniuersum corpus, et ita alterat uiscera præcipua: præter alterationem id efficit, quòd uacuat, & uacuat ea ratione quandoque per secessum, licet raro; quandoque et ferè semper per pulmonem, ac fauces, & hoc ut plurimum: per 7. uel 8. dies expuit catinum sputi per singulos dies ad quãtitatẽ lib. x. uel 6. Tertiò uacuat per sudorem insignẽ.

*Ad om. suffimenta
pertinent.*

*Maxis diuina
suffumigia
sunt.*

Hæc agunt suffumigia quæ uniuersa sunt: Alia sunt, quæ particularia dicuntur, uerbi gratia ob defluuium pilorum, debilibus utimur in capite; quandoque in manibus exulceratis suffimus manum; idem fit in pedibus Rhagades passis: alia sunt communia, de quibus capimus agere, quæ uacuant per cutim, per os, ac superant deinde morbum Gall. alterando uiscera: Rursus distinguuntur tales suffitus siue communes, siue particulares in leues, ac intensos: leues, ac moderati sunt, qui ex leui materia fiunt, qui in morbo uix incipiente conueniunt: alii uerò ex materia ualida admodum; hiq; sunt diuini generum, quia materia illa ualida uel est uenenosa, uel benigna: Imprimis de illis loquamur, quæ communia sunt, quibus suffimus corpus uniuersum, quæ licet sint ualida, constant tamen ex materia non uenenosa, & benigna sunt.

Particularia
res suffi-
tus.

Leues.

Validi.

Primum non est adeò ineptus Empiricus, qui non expurget corpus ante usum istorum, uel unica, uel duplici, uel triplicata uacuatione, pro

Vacuatio

Gabrielis Fallopp.

*Corpus purgatum
purgatum*

*Alius co-
dex addit
turbit.

Mons

Deliquiū
anīmi ne
superue-
niat.

Ad deli-
quium.

Norma
sufficus.

Semel in
die suffu-
migandū.

ratione humoris peccantis, habitus, & morbi. si malum confirmatum est, fit etiam uacuatio robusta; quas rationes uacuandi petatis ex suo loco, ubi tractauimus de euacuando corpore incipiente morbo, uel robusto existente. Empirici dant mel ros. duabus uel tribus diebus, deinde pill. de hermodact. uel pul. u. hermod. * cum iure pulli. faciatis hoc, uel illo modo, prout uidetur uobis. Expurgato corpore reficiat uires per duos, uel tres dies, concedimusq; bona cibaria. deinde uenimus ad operationem suffituum. Et primò oriente sole duo oua sorbilia damus, mox offam panis in maluatico uino infusi, tum parum bibat; postremò hoc facto coclear assumat saccari ros. demum per octauam partem horæ quiescat. Interea paramus talamum paruum, quem ualidè calefacimus, ut sit sudatorium, uel balnei locus; deinde paramus papilionem, uel padionem, uel tentorium ex materia densa, sub quo ollam carbonibus flagrantibus plenam imponimus: ipsamq; agrum nudum collocamus subter, qui sedeat in sede parua, ac habemus materiam paratam, quam sensim igni inspargimus, & fumus in tentorio circumuoluens se detinet; corpus ipsum attrahit; & cum materia deficit subministratur alia, atque alia, atque ibi (si potest) per horam stet integram, aut dimidiam, aut per quartam, uel tertiam horæ partem, pro ut ualet pati æger. Notate tamen, ut, dum est sub papilione, semper cum interrogetis, ne deficiat animo, quia sepe incidere solent. idè loquamini secum, ut cadat ab illa angustia: Et si leui uoce respondet statim extrahatis: uel si dicat superuenire deliquium animi, eripiat subitò, quia aliqui ferre non possent. Ego autem occurro huic, ne superueniat. appono arundinem longam, ac perforatam, quæ extra papilionem tendat, per quam, impositam in ore aerem attrahit non perpetuum quidem, sed quando est maximè calefactus, oportet enim attrahere suffumigium non solum per porositates, sed etiam per os, atque nares. Aliquando mando, ut teneat nares extra papilionem facto foramine in illo. Sed si concidat animus uino, uel aqua frigida inspersa in faciem excitatur. At si non incidit in deliquium, cum sudauit obuoluimus ipsum linteo, atque in lecto locamus, ut stragulis tectus sudorem perficiat, atque ibi duabus horis sit. Hac ratione suffitus parare solemus. Suffimus autem hac norma, ut primis tribus diebus semper suffumigia faciamus, postea tribus, ac tribus aliis, ut sint 9. aliquando per plures dies suffumigamus, prout morbus est: nam si tertia die uidemus, quòd exulceratur palatum, & quòd materia emanat statim cessamus, præterea si superuenit fluxus alui desistimus, uel sit hoc in 3. uel 4. uel 5. uel 6. die, Tamen semel in die suffumigamus, matutina. s. hora: post sudorem ipsum siccemus, postre-

mò comedat, & bibat dilutum uinum, in alijs uictus sit plenus.

Victus rō

De symptomatibus superuenientibus. CAP. LXXIII.

Succedunt in suffitibus symptomata quedam, aliquando alui solutio, Sympto-
aliquando corruptio palati, aliquando labefactatio omnium dentium, ^{mata.}
que solent succedere etiam in inunctione ex Hydrargyro, & cum de hac
agemus de his omnibus pertractabimus.

De suffitibus ex materia benigna. CAP. LXXIIII.

Dixi quòd duplex est ratio suffitus, altera, que recipit materiam be-
nignam, altera uerò, que recipit materiam malignam. Primò de suf-
fitibus materiam benignam suscipientibus dicamus. inter quas hæc est pri-
ma formula ualida tamen, sed inter ualidas mitior. Recipe thuris mas.
aloes Myrrhe ana drach. i. Cinnam. pulu. Cipri appellati, storacis sicce, spi-
ce nardi, nucis mos. ana drach. semis ambræ, uel carabæ unc. semis musci gra-
na duo, hæc simul misce, & teruntur leuiter, ita ut potius contusa sint, &
cum paruo cocleari subministrantur supra carbones ardentes. secunda com-
positio Hæc est recipe sandal. alb. rubr. & citrin. ana drac. i. nucis mos. ma-
ceris, squinanti, gariophyl. canforæ, assari ana drach. semis, corticum mali ap-
pioli sicceatorum, ambræ ana unc. semis, miscentur, & terantur, & addita
terebentina sit pasta, ista diuiditur postea in pillulas, que super carbones
imponuntur sensim, ac sensim: Tertia compositio, & ualidior hæc est. Re-
cipe storacis sicce, belzuini, ligni aloes, gall. moscat. ana drach. semis, gum-
mi heder. drac. i. ladan. scrup. ij. squinanti, cinnam. ana drac. semis: albi ani-
mæ, ambræ ana unciam semis, misce, teruntur, & cum stirace liquido for-
matur pasta, ex qua pill. ut supra. Sed facta est mentio de quoddam medica-
mento, quod non ita reperitur in officinis, scilicet album animæ, quod sacru-
m est, & genus quoddam resinæ concretæ, limpide, lucide admodum, ita ut
uideatur saccharum ros. & est diuum generum, una nigra, alia alba, & sube-
lutea, & utraque uocatur agnimen ab Hispanis uulgariter. Nam Petrus
Martir. ab Anglaria quandoque animum, quandoque animam uocat in qua-
dam historia. quocunque tamen sit, non refert. sciatis tamen, quòd istud al-
bum est illud, de quo loquor, & defertur ex Canibali bus regionibus (ut re-
fert Petrus Martir) & emanat ex arbore, que habet effigiem ficulneæ in
ramis. frondibus, &c. & præstantissima est arbor. quia primò profert quas

Prima de
scriptio
suffitus
benigni.

2. com-
positio.

3. compo.

Album a-
nimæ qd.

AB

Animum in de
a f... et quæ
f... in

Gabrielis Fallopp.

dam palmulas, ex quibus conficiunt cibum, & potum, & enim detracto cortice emanat ex ea farina quedam, ex qua possunt fieri fercula, & panes. Vltimò scatet hæc resina, quæ preciosa est, & optimo odore prædita, & per suffitus siccatur. Hæc apud Hispanos, & Romæ apud CARDINALES habetur in usu ex omnibus ad siccandum caput, ut si accipiamus parum huius resinæ, & supra carbones flagrantés imponatur roborat caput, thoracem, & hepar exiccat, neque grauis est eius gustus. Sequitur ut iam de malignis suffitibus agamus.

*Excent. cap.
p. 2*

De suffitibus malignis. CAP. LXXV.

*d. artificialis quoniam duplex est alter factitius, quod hodie habetur sit. n. ex sulf. & arg. uiuo. nec colore nec virtute cum naturali. conuenit. Præsentaneum. n. uenenum est. alter est uerus cinnab. quod non adhuc constat quod sit, lis est sub iudice. Prima maligni suff. descriptio. 2. descriptio. 3. descriptio.

SVperatur affectio Gallica suffitibus, qui penetrantes per uniuersum corpus siccant cerebrum, cor, hepar, & totum habitum: Hi sunt duum generum, alterum particularium, alterum communium: alii uerò sunt leues ex his, alij autem robusti; alij ex materia benigna, alij ex materia maligna. Quæ sint ex materia benigna diximus, nunc de formulis ex materia maligna tractemus, quæ tres numero sunt in usu, & basis earum est cinnabaris * artificialis, sandaraca græcorum, & auripigmentum; & ista tria sunt, quæ (cum sint uenena mala) sua natura uenenosam infectionem suggerere solent; & ut redigamus rem ad summam, sciatis quod tota res consistit in Hydrargyro, uel in alia materia consimilis naturæ cum eo, ut est arsenicum, sandaraca, cinnabaris artificialis, & præcipitatum. condiuntur ista cum aromatibus, ut uiscera roborentur: Nam aliter offenderentur, & aromata sunt præcipuè Resina, & gummatum genera. Prima uerò formula hæc sit. Recipe cinnabaris unc. iij. & intelligo per cinnabarim, arte factum, quod uulgò cinabrium dicitur. Myrrhæ, Thuris, Mastice ana unc. i. aloes hepaticæ, sandaracæ Arabum, stiracis siccæ, belzuin, ana drac. iij. miscetur hæc, & tunduntur non ualde, & fit puluis, qui supra carbones inspergitur. Secunda ratio hæc est. Recipe cinnab. unc. iij. sandaracæ græcorum. drac. i. s. myrrhæ, thuris, ligni aloes, ladani, ammoniaci ana unc. i. tunduntur hæc crasso modo, & cum terebent. miscentur, & parantur pillule, quæ imponuntur supra carbones: Vltima ratio est. Recipe cinnab. unc. iij. auripig. sandaracæ græc. ana unc. semis, præcipitati drac. iij. thuris, aloes hepaticæ, mastice, myrrhæ electæ, belzuin, storac. siccæ, ladani, ammoniaci ana unciam semis, miscentur, crassus fit puluis, qui inspergitur supra carbones flagrantés. Talis est ratio componendorum medicamentorum, quæ habent uim uenenatam, & inimica natura expellunt.

*fastidius xpi yhnus de Argento
Cinnabaris
alig (Nahis qd si de qd stat. rito)*

Gabrielis Fallopp.

N. ad capud: Ego reperi homines inunctos per triennium ante, & uenientibus gummaribus in tibijs detecto osse uidi collectum ibi argentum uiuum. Hac ratione ego non probo medicamentum: utor aliquando, quando non potui uia Regia assequi intentum. ego uidi adolescentem laborantem Gallico, in quo omnia Regia infeliciter experta sunt, Empiricus Hydrargyro curauit: quare in rebellibus affectibus, et desperatis usus sum, & præcipue cum tenerim prius alias uias, omnia genera medicamentorum: & quando utor hoc semper Gallicam seruo rationem, quæ est, ut primò expurgetur corpus. Empirici statim post purgationem inungunt, post expurgationem exhibent decoctum Gaiaci per decem dies, quia ualide operatur Hydrarg. & propter decoctum magis agit. sunt nuge. ego præbeo decoct. ad robur uiscerum, capitis, cerebri, & hepatis, & tunc uenenosum medicamentum non ita offendit; hac præparatione facta in unguimus. Antiqui solebant inungere post prandium, & canam, ut uires robustiores essent. Verum Posteriores melius instituerunt matutinam unctionem: statim expergefæcto agro imponitur clyster, nisi solutam habeat aluum, postea accepta testa cum carbonibus inunguntur internodia omnia exceptis manibus. Primum inungunt pedes per transuersum, ubi est tarsus, postea internodium tibiæ, deinde media femora, medias ulnas, & media brachia, postea totum dorsum semper fricando ad partes inferiores: dū aut internodia unguunt faciunt per transuersum, & ista unctio fit fricando, ut penetret, postea imponunt stuppam, uel ex lino, uel canabe, & ita ligant calidam; Si poterit sudare, sudet inuncto capite. si sudare non potest, dormiat ad duas horas: Postea surgat ita inunctus, & linteis obuolutus, comedat res bonas, & bibat uinum præstantissimum leue, & (si potest haberi) suauissimum, & dulcissimum: Solent inungere per tres dies primos, & postea per tres, & denum per tres alios usq; ad 9. aliquando ad 12. & 15. sunt aliqui; in quibus apparent symptomata in 3. diebus in aliquibus non apparerent nisi 15. superuenerint. in his solent interpolare potionem Gaiaci per 8. aut 10. dies, & uacuare, & postremo ualidius parant unguentum & iterum inungunt. aliqui sanati sunt in prima unctione, nonnulli in secunda aliquot in tertia: sed sciatis quòd quando perueniunt ad 15. Semper cessant Empyrici: aliqui nebulones ultra 13. procedunt. & nihil faciunt, quia tunc non penetrat argentum uiuum, & ideo ita tardè symptomata non apponunt; & propterea noua expurgatione, & præparatione est opus. Sed uidete an mirum sit hoc. si bibatur argentum uiuum illud non facit, quod facit unctum; uidi mulieres quæ libras eius biberunt, ut abortum facerent, & sine noxa. Ego exhibeo in uen-

mibus

N.

*Arg. & Vin. bibitur illud ut faciat
q'd facit in unctum.*

Quando
ad Hydrar
gy. confu
giendum.

Hora inū
gendi.
Modus in
ungendi

Terminus
inunctio-
nis. *N.*

*9. 12. 15
dies*

mibus puerorum, & nullum parit symptoma, solum necantur uermes. ex hoc credatis, quod est occulta intima uis, & facultas huius medicamenti. Est aliud notandum quod solent Empirici (postquam aliquem per sex dies inunxerunt, & non succedunt symptomata) addere maiorem quantitatem argenti uiui, nunc unc. i. nunc ij. & ad placitum est hoc, & sine noxa fieri contingit: Cum superuenerint symptomata cessate ab unctione: Horum autem symptomatum quedam frequentia sunt; quedam rara. Sæpe accidit, ut inuncti homines habeant palatum inflatum, & excoriatum, linguam crassam; loqui non possunt, non deglutire, dolet lingua in tollerabiliter, quia maxima fit inflammatio: ad hæc succedit tanta copia saniei, ut uix tantum expuere possint: dentes omnes labant, uacillant, suo dimouentur loco, & sordes tanta colligitur circa os, ut non appareant, & sæpe, ac sæpius concidunt. Medicamentum sua natura, ueluti aëris uolat ad palatum: In eo casu instituatis uictus rationem facile concoquibilem, contusum scilicet ex carnibus delicatis, uinum subdulce sit, fercula ex iure satis pleno, uel ex pane; & ita copiose alimus, quoniam insignis sit euacuatio: aliquando enim 7. 8. & 10. unc. humiditatis expuunt per spatium 6. 7. 8. 10. & aliquando 20. dierum. Secundò opus est, ut uideamus, an prætermodum intumeat lingua, oportet enim (si hoc est) ad reuellentia deuenire. Ego timebam aliàs secare uenam, uidi tamen suffocari homines ratione tumoris, imponebam cucurbitulas, postea ausus sum secare, & benè successit. secui uenam Capitalet, & non cessauit fluxus ad palatum materie malæ, sed solum sanguinis, qui currit cum illa materia, & facit illam inflammationem, retrahitur sanguis, cessat tumor, & inflammatio, & non retrahitur materia. & ratio est, quia colluies illa sequitur hydrargyron collectum in illis partibus: nam cum incipit in calefcere materia euaporat, & agitur ad partes superiores: Paret hoc. Nam illi, qui faciunt bagattellas. solent anulū formare, uel æreū, uel argenteum, qui excauatus impletur argento uiuo, & ponunt supra carbones: quum incalcescit saltat, per spatium quartæ partis horæ, & hoc fit ratione Hydrargyri, qui agitur requirit exitum ad superiora, & cum sit corpus ponderosum exagitat anulum; non tamen totus explendus anulus, sed dimidia pars, præterea colligatis etiam ex hoc: quando in agro Vincenatino faciunt Malgama; in illis enim montibus, in quibus argentum effoditur, aliquando pauca est materia argenti, admixti sunt lapides. Recipiunt metallum illud, & moliunt molendino, ueluti farinam, postea puluerem cum lotio, aqua salita, & argento uiuo reddunt in pastam, quam abluunt; tota materia lapidea egreditur; & remanet in fundo catini argentum uiuum.

Ad uermes puerorum.

Terminus definiti ab unctione.

Symptomata.

victus rō.

Ad puerum suffocari
linguam semo
uicem.

con Argenti
vi. p. m.
patitur.

Præstigia torū anulū.

Malgama

Gabrielis Fallopp.

*Argenti Vinum
sublimatum
in Corposum
modo.*

cum argento. Hæc aliquando panno colant, sed sæpe non succedit, quia alie quando Malgama tostum factum est; tunc accipiunt bocciam uitream, & imponunt capitellum uitreum ad destillandum ad ignem, ascendet argentum uiuum, & per narem descendit: Ita sublimatur hoc medicamentum in corpore humano egrediens per palatum nostrum; ideo cum medicamentum pe-
tat palatum secum fert colluuiem mali: Præterea solemus uti frictionibus, cucurbitulas parare scarificatas, & ultimò ad localia uenire, quæ cohibeant fluxionem, detergant materiam, & moderate siccent.

Ad corrigenda symptomata.

C A P. L X X V I I.

Quo ex-
trahitur
arg. uiuū
à palato
& denti-
bus.

ad dolorē
oris.
deterfio
oris.

Rimæ.

ad dentiū
motum.

*Oleum sulphuris in
aqua plantag.*

Fluxus al-
ui, & di-
scateria.

Obseruandum quinetiam est, ut (quantum fieri possit) extrahamus Hy-
drargyron imbibitum in palato, & dentibus: & est, ut eger ser-
uet anulum aureum in ore, uel nummum aureum purum uetustum: & bis,
& ter extrahetis plenum argento uiuo: Cum uidetis aureum imbutum arg.
uiu. accipite tunc carbones non admodū flagrantēs, in quibus anulum proici-
te, & hydrarg. euanesceat; & iterum frigefactus aureus aut nummus, aut
anulus ori imponitur. At egri os lacte abluitur, si fuerit dolor magnus;
non ita seuiēte dolore scrutatur, addita aqua ordeacea: si nullus dolor, ad-
misceatur mel ros. ad detergendum: si autem aliquando est reprimendum
cum aqua ordeacea addimus syr. Myrtinum, uel diamoron appellatum, uel
papauer. uel nenufar. aliquando uenimus ad aquam solani; uel plantag. ali-
quando ad usum succorum repellentium, ueluti ad succū fol. rubi, fol. plant.
aliquando ad succum fol. uitium: aliquando utimur Ptisana Ordeacea mel.
ros. syr. myrtino uel diamor. simplici purissimo ad detergendum: De rimis,
& ulceribus oris non sitis solliciti, statim sanata lingua à melle ros. sanan-
tur et Rimæ. Ad deterfionem autem, præter dicta, aliquando utimur
oximellite bene cocto, & ualde acri: aliquando ut deterfio, & mitigatio
fiat simul miscemus mel ros. uel oximel cum butiro: sed Not. quòd cessan-
te fluxione ita labant per menses plures, dentes, ut cadant, necessarium est
ergo sistere, ne uacillent semper, aut cadant. igitur soleo duobus medica-
mentis uti: primum uitor medicamento siccante, & detergente sordem, &
exedente gingiuas corruptas, & est oleum de sulfure uel purum, uel mixtum
cum aqua plantag. Cum fuerint mundati, recipe fol. plantag. folior. oliuæ,
& folior. salu. & coquo in uino albo austero, & huiusmodi decocto col-
luitur os, & dentes, & firmantur, ut non timeamus, quòd cadant: Aliud
symptoma succedit, & est, quia soluitur aluus, & fit disenteria, aliquando

enim excernitur sanguis purus, uel ramenta, ut in dysenteria ipsa excernuntur: in hoc casu si uires robustæ sint non sistamus fluxum, sed leniamus, & efficiamus, ne excoariatio maior fiat; primum infundendo lac calibeatum, uel in quo extincti sint lapilli nigri, uel succum ptisanæ cum lacte puro, aliquando decoct. ordeï cum ol. amygd. dulcium: aliquando accipimus capud ueruecis, & facimus decoctionem cum ordeo, & fol. maluarum simul coctis. Quandoque (imbecillis uiribus existentibus) deuenimus ad adstringentia, & sic utimur ol. Myrtin. infuso, uel ol. onfac. infuso succis plantag. uel rubi. admiscemus bolum arm. lapidem hæmatitem; Vtimur aquis adstringentibus, aliquando secamus uenam, aliquando ad laqueos, & alia genera reuulsionum descendimus. Si autem symptomata hæc non superuenerint bene nostrum, & nihil aliud agendum.

Chrysostomus q. 2. de morbo gallico.

De uarijs unctionum generibus.

CAP. LXXVIII.

VNctionum autem genera uaria sunt: ego duo tantum proponam, quæ mihi experientia confirmauit: isti cum utantur multo Hydrargyro semper habent eum præparatum; & ipsi testantur, quod duplo citius agunt: Præparatio fit per æstiuos calores, sputo enim humano macerant Hydrarg. qui utuntur Hydrarg. semper dicunt, Recipe Hydrarg. extincti &c. hoc assumptum à scriptoribus probant Empyrici. habent uasculum ligneum, in quo ponunt Hydrarg. matutina hora, expuunt, & in mortario percutiunt, & collocant ad Solem spacio 30. dierum: Ego utor rarò hoc medicamento, & mando ut tunc temporis in arundine salua extingatur: si uos eritis consumpturi magnam copiam præparate illud, & semper habete: Iam uenio ad uarias formulas compositionum. quarum hæc est una. Recipe Hydrarg. extincti salua unc. iij. olei ueteris unc. iij. olei thuris (fit aut hoc, ut oleum masticinum) unc. ij. ol. mast. unc. 1. pingued. porcine unc. ij. & semis, olei lau. unc. 1. & semis, cereæ propolis, seu uirginis unc. ij. dialtheæ unc. 1. Thuris, masticis an. unc. 1. sagapeni unc. 1. & semis, eliquanda liquantur, terenda teruntur, & miscentur, addita tanta cera, ut fiat linimentum molle. & cum uoluerimus extrahere ab igne, & medicamentum incipit refrigerari, addimus Hydrargyr. & diu concutimus, ut optimè miscatur: Cumq; usi fueritis hoc medicamento per 6. uices, et uidebitis, quod non incipiant signa aliqua, addite nouam quantitatem Hydrarg. unc. ij. uel iij. & iterum inungatis ad 9. dies uel plus: Secunda formula hæc est. Recipe ping. galline, assung. porcine, assung. ursine an. unc. iij. ol. lil. alb. ol. lau.

Præparatio Hydrargyri.

Prima cōpositio.

2. cōpositio.

Gabrielis Fallopp.

rini an. unc. ij. Hydrarg. extincti unc. 6. pinguedines non eliquantur ad ignē, sed detractis pelliculis teruntur in mortario diligentissime, deinde sensim, additur Hydrarg. extinctum nouiter salua: & ducitur medicamentum in mortario per duas, aut saltem unam horam. deinde infunditur oleum, & optimē agitur pistillo, postea adduntur isti pulueres Thur. mast. Myrrh. ammon. stiracis, pulu. saluie pul. sticados libargyrii, cerussę an. unc. senis; & ex his fit puluis tenuissimus, qui sensim infunditur in mortario, et fit præstantissimum medicamentum; et sexta unctione certò agit, ut plurimum.

De præcipitato, quod exhibent per os.

CAP. LXXIX.

Sciatis autem, quòd non solum, Empyrici sanant in unctione ista, sed exhibitio argento uiuo per os, non quale est, sed præcipitato: & sunt Chymiste qui profitentur inuenisse secreta, & facere præcipitatum præstantissimum pro morbo Gall. aliqui commune præcipitatum exhibent. De ratione conficiendi præcipitati communis non loquar, quia nota est. sed secreta illa à me explicabitur, ut uos possitis præparare, & non cedatis istis nebulonibus; nam Medicus debet omnia nosse, & bonum, & malum: præparatur igitur hoc modo. Recipe arg. sublimatum (in quo est Hydrargyr. nam fit ex eo. & quamuis additur sal. & alumen, tamen Hydrarg. est quod fit arg. sublimatum) & supra marmor terunt, postea multam miscent farinam cum hoc, & affundunt aquam, & faciunt massam, quam inunctis digitis butiro capiunt, & orbiculos efformant; postea ponunt hos in Elambicco, ex quo extrahunt liquorem, cuius ope præcipitatum efficiunt. Accipiunt enim 6. partes huius aquę V. C. unc. 6. auri unc. 6. miscent, & optimē amalgamant. (Mixture, quę fit ex Hydrarg. cum metallis, uel aquarum fontium cum metallis amalgama dicitur) & ista aqua absorbet aurum. postea recipiunt uas uitreum lati oris, & collocant hoc in furno chymistarũ, & sepelliunt dimidiam partem uasis in cineribus calidis, & subiecto lento igne in calescit materia, quam ponunt in uase illo, interea fit pellicula, crusta leuis in superficie, quam colligunt cocleari, & in uase uitreo reponunt. & hæc crusta continuò, & continuò crescit: quum cessant crustę auferunt uas, & postea coquunt has pelliculas in uase uitreo donec appareat puluis sub ruffus; & hoc est præcipitatum. Demum præparant. Nam affundunt. aquam ardentem supra præcipitatum, & postea supra calidos cineres usq; ad euaporationem aquę imponunt. & hoc ter fit. istud exhibent formatũ in catapocia pro morbo Gallico: aliqui dant commune præcipitatum, ita præ-

*Præcipita-
ti præpa-
ratio. chy-
mica.*

*Amalga-
ma quid
sit.*

præparat.

*Making of the silver
in water
of mercury.*

paratum. Propinatur autem pondere scilicet uel 7. grat. ad summum 10. sed raro. postea miscent medicamento, & addunt fucum. Medicamenta addita sunt aloes hepat. Myrr. Mast. uerbi gratia aloes scrup. sem. Myrr. & Masticis gran. iij. præcip. gran. 5. miscent cum mell. ros. & efficiunt duas pillul. aliquando fucant cum carbone trito auellandarum, uel salicis tantum quantum fucant præcipitatum. isti Chymistæ uolunt cooperire fucum isto, ne timeatur præcipitatum: Deprehenditur fucus accipiendo aurum, cuius contactu attrahitur argentum uiuum, quod in propriam redijt formam. Aliqui exhibent has pillul. matutina hora, aliqui uespertina, aliqui statim ante prandium, uel post prandium. Incommoda autem subsequi solent non pauca ex assumptione talium pill. soluitur enim aluus copiose, uomitur mouetur uiolentiſſimus; dysenteria inducitur; rumpitur in pectore uena. Medicina hæc pro asinis, & rusticis seruetur, atq; à talamo iuuentium hominum excludatur. Ista sunt genera medicamentorum, quæ hominibus industria, & Morbi Gallici uiolentia inuenta sunt. Iam relinquitur, ut à symptomatum tractatione nos expediamur.

De numero symptomatum Gallicum sequentium atq; de ordine,
quo tractabuntur. CAP. LXX X.

ANtequam de tam amena decedam prouincia non erit ab re symptomatum habere tractationem, quorum numerum, atq; ordinem, quo tradere institui, simul aperiam. Primum enim uos docebo carici, uel tarulorum curationem: secundò bubonum Gallicorum sermonem instituan; tertio instruan uos rationem curandæ Gonorrhæe Gallicæ: quartum erit capillorum, atque pilorum defluuium, in quo declarabo quomodo restituendi, quomodo prohibendi, atq; detinendi ne cadant. Quintum continet dolores capitis, & internodiorum. Sextò sunt Tumores gummosi, & ateromatici. settimo erit ossium corruptio et periostiorum, atq; neruorum 8. in loco sunt pustulæ, quæ suboriuntur supra capud, et faciem & per totum. Nonò sunt ulcera maligna in palato, in sede, & in sinu muliebri, & in omni parte corporis. Decimò sunt Lichenes, uel Rhagades, uel calli in uestigijs pedum, & uola manuum. Undecimò succedit institutio sermonis de Cephalea, hoc est stabili dolore cap. Duodecimò, est difficultas respirationis. decimotertio est marasmus, quæ duo postrema insanabilia sunt ideo de his ne uerbum quidem faciam. [Addite decimoquartò in loco aurium tinnitum, quem omisit fortasse, quia (ut infra dicet) eius ignorat curationem per lo-

Not.
Ho. exhi
bēdi præ
cipitatū.

Caries.
Bubo.
Gonorea.
Pil. deflu.
Cap. dolor, & articul.
Tumores ossiū corruptio.
Pustulæ cap.
Ulceræ palati sedis, & sinus.
Lichées.
Rhagadis.
Calli pedum.
Cephalea
Difficultas respirationis.
marasmus

Gabrielis Fallopp.

calia enim insanabilis est, & nisi decocto auferatur in superabilis, erit ac penitus rebellis.]

De cariei Gallicæ causis.

CAP. LXXXI.

Caries.

Caroli

*Vlterius de pascencia
Scriptoribus ab hoc
Carie.*

Causæ ca-
riei ex
aliis.

1. occasio
cariei.

2. occasio

Not. solu-
tionē pro-
ble.

*Cum cōtrahit cariem
in p̄sēntia nō cariosa*

3. Occa-
sio.

Vlcera quedam, quæ in cole adolescentum, aut in sinu mulierum so-
lent superuenire, pustula uirgæ appellatæ sunt à chirurgis, qui etiā
& ulcera uirgæ uocant. nos uulgò tarolos, uel carolos nominamus ad
similitudinem cariei, quæ ligna exedit, quoniam uirga ab his ulceribus exe-
ditur: Antiqui Scriptores Græci, & Arabes ueluti Paul. Aetius, & Auic.
locuti sunt de ulceribus depascentibus colis: Sed differunt illa à carie. simi-
liter chyrurgici posteriores loquuntur de his, sed non sunt eadem cum his,
quorum curationem dare intendimus. Superiores chyrurgici loquentes de
depascentibus, dicunt duplici ex causa fieri, uel ex turpitudine alba, uel ni-
gra collecta inter glandem, & præputium. hanc turpitudinem sordem ap-
pellant; uolunt igitur, quòd quoties sordes ista continetur inter præputium,
& glandem, bulliens faciat huiusmodi cariem: Vnde monent, ut continuò
abluamus pudendum urina cum farina tempore hiemis: estate uerò aqua
frigida, quum cognoscimus mulieres; sed de his non loquemur nos, loquemur
autem de carolis. Quæ uarijs occasiōibus prouenire solent; aliqui per con-
tactum, quoties pudendum hominis contangitur à femineo pudendo infecto:
sicut enim manus infecta scabie inficit manum sanam, ita pudenda inter se:
hac ratione quia communicatur sanies, uaporue malignus Gallicus ab infe-
cto pudendo, qui solet exoriri per exesam cuticulam, & per hoc genus dicti
ulceris. aliquando huiusmodi ulcera nascuntur, quia in ipso coitu, excremen-
ta per attritionem incalescant, & sic putrescendo inficiant pudendum uiri-
le. Nam erit mulier, & uir, qui laborarunt Gallico, pudenda non infecta
ulcere, tamen quia casu retinetur sordes, uel in sinu mulieris, uel in pudendo
uiri, per illam frictionem sordes incalescit, & putrescit. ex quo apta est ad
generationem cariei Gallicæ. & hinc est, quòd multi mirantur, quòd adhi-
bunt meretrices, & uidebunt partes mundas, & tamen carie inficiuntur:
sordes fuit causa ulceris communicatis uaporibus malis redundantibus ex
Gallica muliere: Et domini hæc est causa cur multi à pudendo non carioso
cariem contraxerint: Vultis uidere? si adolescens bibat lac mulieris in-
fectæ, inficitur. multò ergo magis in sordibus illis latet minera putredinis.
Tertiò inficitur hepar, & transmittit excrementum ad superiores partes,
& ita facere solet ulcera in ore, & palato: si ad partes inferiores uel est

tenue, & transmittit ad priapum, & facit cariem; uel est crassum, & transmittit ad inguina, & facit bubones. si uero utraque materia luxuriat facit utrunque. Quarto oritur caries ratione laboris, quando quis uiolenter equitat, & diu, & retinentur sordes in pudendo, satis longas patitur tentigines, eo magis præputium in calefcit, & est causa cariei, quia illa est apta putredini, cum sit uia ad expellenda excrementa: ex Gal. s. in lib. Methodi: aliquando nascitur caries per attritionem: Sunt Meretrices, quæ ut uideantur uirgines, & sibi, & adolescentibus augeant delectationem solent uti aquis adstringentibus; Iuuenes habentes magnam, atq; crassam uirgam uiolenter impellunt, attritione illa (fortasse existente glande molli) nascuntur caries, & ulcera: superiores illas medici excalefactiones uocant, has posteriores, excoriationes. Nos non loquemur de omnibus his, sed de ueris Gallicis carolis dictis siue carolis. Qui sunt ab alijs distinguendi: calefactiones, excoriationes &c. facillè sanantur (ut docebo quando locus dabitur, & occasio) sed caries non ita facillè:

4. Occasio.

5. Occasio.

*Ex caliditate
Ex corruptione.*

De tribus cariei Gallicæ speciebus.

CAP. LXXX.

Gallicæ cariei tria sunt genera, uel sit caries ob contactum, uel ab hepate originem ducens, uel quia sordes reperitur. Vnum est, quod continet cariem benignam, gallicam tamen, secundum mediocrem includit, tertium est quod habet malignam, à qua Deus omnes fideles Christianos liberet: Signa cariei benignæ sunt. Primum enim suboriuntur pustulæ quedam parue, & candidæ, quæ quidem non excedunt crassitiem unius grani panici minimi: pustulæ erumpunt; his ruptis remanet ulcusculum rotundum in medio habens punctum candidum, penetrans aliquantulum simplex, uel duplicatum: aliquando tota corona glandis inficietur huiusmodi ulceribus: quandoque simul copulantur, & ex duobus, uel tribus, uel quatuor unum fit, ita, ut sit ueluti linea cingens, & coronans glandem, ista est sine dolore; leuis, & moderatus pruritus; facillimè cedit medicamento. Secunda species seuior est, & ista est genus quoddam ulceris rotundi, sed in medio non adest punctum album, adest liuor in ulcere, & labra leniter attolluntur purpureo colore infecta: aliquantisper profundum est hoc ulcus: Hæc est secunda species. Ultimo in loco est pessimum, & ualde malignum ulcus, non rotundum, sed uaria figura figuratum, ac uarijs depictum coloribus, liuido, purpureo &c. callosa habet labra. serpit seuiissimè, & aliquando nome coniunctionem habet, hoc est putredinem. Has species oportet distinctissimè co-

cariei tria genera.

Benignæ cariei signa.

Secunda cariei species.

Tert. species.

Gabrielis Fallopp:

Cariei ex
calefactio
ne & attri
tione cu
ratio.
Secūd. rō.
Tertiā rō.
cariei gal
lici nō le
uis, cura
tio.
Prima rō
curandi.
Secūda &
tertia rō.

pulvis pri
mus.

Pulvis se
cundus.

Quarta rō
curandi cū
non appa
ret ulcus

Vngtū Aegyptiacū

Quinta rō
curandi.

Præcipitatum

gnosceret, & diligentissimè tractare, benigna enim moderatè tractamus, & non timemus. at de duobus reliquis formidandum de ualida infectione: Si caries erit per calefactionem, aut per attritionem sanatur facillimè. Recipe aquam plantag. & aqu. ros. & his madefactum linteum imponite, & statim sanatur. Si resistat. Recipe ung. diapompholig. & duorum dierum spatium sanatur. Si aliquando requiritur medicamentum robustius recip. aqu. solani, & aquam plant. & dissoluatis minimam portionem alum. rocche, & tunc linteolo locum madefaciatis: Si autem fuerit caries uerè Gallica, & non leuis, sed maligna, uel malignissima fugite ualidè, & purè repellentia, quia nascerentur bubones, sed medicamento aliquo, quod robustè excicet, & superet malignam ulceris naturam, utimini: solemusq; aliquando decoctione aliqua abluere matutina, & uespertina hora: & hæc fit decoctio gailci solo, aliquando admixta aqua plantag. Quandoque recipimus uinum album austerum, & incoquimus lignum Indicum, & rosas: & hoc abluimus: post ablutionem inspergimus aliquem puluerem robustum siccantem. Medicamentum hoc est præstantissimum antiquorum. Recipe cinerem seminū aneti, & squam. eris præparat. & inspergamus supra linteolum madidum decocto eodem, uel aqua ros. Aliquando Recipimus squam. eris, aloë hepa. & tutiam præparatam, & inspergimus æquis portionibus: Quandoque uenimus ad ualidiora præsidia, quando exedit intus caries, & non apparet in superioribus: in eo casu pulvis non est oportunus, quia non ita penetrat: Ego soleo uti ung. Aegyptiaco, & accipio stilum acutissimum, quod uix intingo Vnguento, & postea impono in foramine cariei, excitat statim dolorem, sed cessat, & est medicamentum certum: & non imponatis supra linteolum, sed tantum guttulam, ueluti millij, infundatis. supra autem ulcus accommodamus aut linteum, aut gossipium madidum rosacea, uel aliqua alia aqua refrigerante, ut his impediatur inflammatio: aliquando oportet uenire ad medicamentum siccans robustè, quod insita facultate inimicum sit huic morbo, in eo casu recurrimus ad præcipitatum. Mea autem medicina semper est hæc in alijs, non in me. & in leuibus, & in mediocribus, & in robustis; sed ego diluo ita, ut nullum excitet dolorem. si moderata caries utor præcipitato mixto cum ungu. rosat. mesu. et capio præcipitati drac. i. ungu. ros. mesu. unc. i. & semper intelligo de præcipitato præparato. si rebellis caries inspergo præcipitatum purum unica uice, aliquando bis, aliquando ter, uel quater, rarò uenio ad quintam insperfectionem. Insperfo præcipitato impono linteum uel gossipium madidum aqua ros. Si uideam altera die æquale redditum ulcus, siccatum, rubicundum, tunc aut impono mixtū præcipita-

Unable to display this page

Gabrielis Fallopp.

omne uirulentum pus. solemus autem accipere aquam calibeatam, & in ista incoquimus aliqua ex dictis medicamentis, uel ex plantis, uel ex animalibus, & infundimus. hoc facto parare solemus pulueres, & inspergimus: erunt autem hi ex illis ossibus exustis, & metallis, & corallio, bolo arm. ac lapide hemat. & his additur aliquid Thuris, aut masticis. Verum aliquando non possumus inspergere pulueres. ex ideo accipimus mel ros. syr. mirt. & uinum gran. & postea accipimus pul. partim ex plantis, partim ex ossibus, partim ex metallis, & efficiamus linimentum secundum hanc formam. Recipe pulu. scab. torment. an. drac. 1. pulu. eburis combusti, corall. rub. an. scrup. ij. boli orientalis drac. 1. thuris scrup. 1. mell. ros. syr. mir. uini gran. an. unc. sem. hæc misce in mortario, & postea gossipio imposito in specillo inungimus locum. Verum si caries est in sinu muliebri in hoc casu ego utor medicamento ex terebent. & primò abluo, impono postea pessarium cum medicamento, quod tale est. Recipe tereb. lot. & cum aqua scabiosa unc. 1. mell. ros. unc. 1. pulu. scabios. tormentillæ an. drac. 1. boli orient. eburis combusti, cornuceru. usti, aloes an. drac. semis. farine lolij scrup. ij. misce, & imbutur pessarium, & felici cum successu, hoc genere emplastri uti possumus in cole uirili: quum uerò incipiunt ulcera hæc suppurari deuenimus ad detergentia. & fit decoctum ex lupinis, ex lolio, & ordeo optimum est, si his ad miscemus mel ros. uel oxim. at si insignis est putredo opus est causticis robustis uti. & primò liquore ex plantis confecto admisceatis ung. ægyptiacum in bona quantitate, & per clystere abluatis. Madefaciatis quinetiam aqua alum. magistrali: sed non utamini hac eo modo, quo in officinis præparatur: ego docebo infra quomodo soleo parare eam: utor èt arsenici aqua. uel aliquo ex his, quæ traduntur à Gal. 4. de comp. med. per genera 10. quædam componit Aetius lib. 1. 4. cap. 49. Paul. lib. 40. cap. 44. ung. ægip. cum alum. & calc. bonum est. si autem non superatur his deueniatis ad ferrum ignitum: semper tamen habenda ratio partis sanæ, & prohibenda inde (quantum fieri potest) inflammatio, & sic utimini empl. ex lente, & cortic. græ. empl. ex farina lolij & ordeï, uel succis ex rubo, uel ex folijs utium, uel plantag. uel scabios. uel poligoni. & si est hiems utimini istorum aquis cum linteaminibus, & non dubitate quòd maiorem uim in his aquis uidi, quàm in succis, & expertus sum in fluxu sanguinis narium, accepi succos, et nihil fecerunt, accepi aquam stillatitiam, & statim desit; cum corruptela hæc incipit superari oportet uenire ad detergentia ut ad succum appij, & postea carne expleatis, & talis erit curatio.] Præter institutam dietam soleo balneare pudendum quotidie decocto Gaiaci, uel in quo sit decocta scab.

linimentum

Cariei in
sinu mu-
liebri cu-
ratio.

pessarium

lignis.

scabios. p. fl.

Al

balneū pu-
dendi.

*Maur. v. s. m. ays. Stillatiz Herbarij 17
in succis*

et tormentil. et si essent cauerna ego clystere abluerem septies, octies, et decies. si mundum est ulcus deduco cicatricem per hos pulueres squam. aris, squam. ferr. atq; pompho. ex his facio pulu. quem leuissimum inspergo ad ulcera. aliquando sunt, qui cariem per tres annos ferent. sanabitis uos hoc modo: supra pulu. dictos ponimus ung. isid. uel solum, uel mixtum cum ung. diapomph. si mundum non est ulcus ponite prius præcipitatum, postea dictos pulu.

pulvis caritatis

De tumore præputij, ex carie.

CAP. LXXXIII.

Accidit deinde in carie, ut intumescat præputium, et non possit detegi glans, uel si detegitur cum maximo sit dolore, et excrutiat unde in hoc casu quotidie detegatur glans, et ne exedatur, noua medicamenta ponantur: Secundò not. ne præputio deuoluto glandem relinquatis detectam, quoniam tunc ad coitum laceratur; ideo aduertendum ne inueratur præputium, et agendum est, ut recurrat, cum dolore, et potius ut glans tecta, quam detecta maneat: sed in eo casu, in quo tecta est glans quid agendum? Si apex præputij erit angustatus solemus dilatare cum fistula plumbea, postea facimus decoctum quod per clystere immittimus inter præputium, et glandem, et hoc decies in die. facta ista ablutione solemus recipere linteolum mundissimum mollissimumq; imbutum medicamento oportuno ad exiccationem cariei, et specillo impellere ad ulcus. cognoscimus autem loca ulcerum ex dolore partium exteriorum, et ita quotidie matutina, et uespertina hora medemur. decoctum tale est. Recipe decoct. ligni Decoct. Tumor præputii.
indici lib. i. decoct. scab. agrim. beton. ros. tormentillæ, plantag. lib. iij. tutiæ præpar. squamæ aris præpar. aloes hepat. boli orient. an. drac. i. et sem. hæc simul bulliant parum; postea colatur medicamentum et infunditur clystere: Unguentum autem est rosaceum mesu. cum præcipitato. in exterioribus partibus imponimus linteol. madidum isto decocto, uel imbutum diapompholigos, uel aqua ros. et plantag. aliquando unguento facto ex linim. simplici, et diapalma simul mixtis, nam impediunt putredinem, et siccant moderatè.

glans nō mouetur

Decoct.

Unguent.

Lib. i. drac. i. sem.

De callo præputij.

CAP. LXXXIIII.

Aliquando ita callosum fit præputium, ut non amplius possit detegi glans. in eo casu nostri chyrurgi, et bene, secant præputium, et

Gabrielis Fallopp.

Sorho qm

Nona ratio curandi callosum præputium.

uidetur colis, ueluti equus præfectis naribus, et omnes hucusq; illud fecerunt, præterea dum intumescit glans dolet. ideo uos ego docebo à mè inueniam tam nouam rationem curandi; omnes ego sano plumbo. uerbi gratia habebō præputium ita angustum, ut non possit ingredi specillum, in eo casu accipio fistulam parua ex plumbo, et ita impono in foramine, et uolo, ut aeger per illam mingat: interim ego oleo amygdalarum dulcium inungo, uel pingui gallinae, uel pomata. secunda die ego impono parum maiorem fistulam, tertia ad huc maiorem, et hoc modo procedo deinceps, ita ut spacio octo dierum possit detegi glans, et sic emollitus remanet callus, et præputium dilatatum. Ego his non solum in cariebus utor Gallicis, sed et quando est hoc à natura factum.

Quomodo curandus tumor præputij ita ut recurrere non possit. CAP. LXXXV.

IN carie solet succedere hoc incommodum, quod aliquando ita stringitur præputium ob cicatricem, ut non amplius detegi possit glans: aliquando sanant medici inepti ita ut recurrere non possit docuimus quomodo dilatandum præputium fistulis plumbeis. quando autem recurrere non ualet inuersum aliquot sanauit, aliquot non. Primum formamus instrumentum plumbeum rotundum semicirculare, quod ponimus supra glandem, et postea fasciis quibusdam tentamus reuocare præputium supra plumbeum circulum, qui ponitur supra glandem, et ita per multas uices persistamus donec assequamur intentum.

De carie in canali uirgæ. CAP. LXXXVI.

Solent suboriri in canali etiam caries. cognoscetis autem ex sanie manante, et maximo dolore in tempore minctionis, has uerò curabitis eadem ratione, qua in glande existentes, atq; exteriores, curastis.

De cicatrice callosa et ueluti neruo post cariem remanente. CAP. LXXXVII.

Hoc modo sanatur caries, cui solet geminus affectus superuenire; prius est callosa cicatrix, mobilis loco, crassa, liuida, dura, et rotunda, quæ quandiu durat, tandiu morbus Gallicus perseverat, et uidentur ne-

*Quinto Callo m
Morbo gallico durat.*

Unable to display this page

Gabrielis Fallopp.

ligatione debetis linteolum, uel gossipium madefactum aqua ros. imponere,
 & postea ducere præputium supra linteolum: & hæc ratio tuta est ab in-
 flammatione: altera die abluetis diligenter: si sunt mortuæ apparent deni-
 gratæ, uel liuidæ: si rubicundæ non benè strictæ sunt. si nigræ altera die
 cadent: si rubræ sunt, iterum trahamus capita fili, & stringamus optimè.
 Cadentibus istis, obseruandum, an relictæ fuerint radices hærentes glandi:
 si radix relictæ est, solemus madefacere aqua aluminosa magistrali, cuius de-
 scriptionem communicabo infra: minima ergo gutta istius aquæ uel simpli-
 cis, uel temperatæ madefaciatis. Alia est ratio, quam exercere solemus
 per præsectionem. Quando timeo ne sint Gallicæ præscindo forcipe, nō est
 magnus dolor, in eis enim non uiget sensus exquisitus: & quia egreditur
 multa copia sanguinis, hac ratione laudo: facite ut exeat in maxima quan-
 titate: post præsectionem, & cohibitum sanguinem, uel squamæ aris præpa-
 ratæ portionem, uel aquæ dictæ guttulam infundimus. si autem præcidere,
 aut ligare non possumus. multi multa faciunt. Ego tamen leniora tentare
 soleo cum medioamentis discutientibus, & habeo peculiare constans ex am-
 mon. & accipio ammon. præparati cum aceto unc. 1. asse fetidæ drac. 1. cal-
 canti usti & rubificati scrup. ij. ex his cōstituo massam, cuius portionem im-
 pono supra uerucam, & quotidie abluo partem, et renouo medicam. sed oportet,
 ut æger sit continens, quoniam ualidissimus fit pruritus, ita ut libentis-
 simè ad fricationem incitet: si autem accidat, ut usu istius medicamenti in-
 tumeat glans, imponimus ungu. de cerussa in exteriori, & satis est: & eo-
 dem modo sanamus uerucas in feminis: Aliquando uenimus ad caustica, &
 primò est aqua illa aluminosa magistralis: aliquando ad oleum sulf. aliquan-
 do ad olei calcanti usum descendimus: uerùm ego habeo pulu. ex ars. cristall.
 & auripigmento præparatum, quod diuinum est; si nos sciamus illo uti.
 Notabile medicam. Nam accipio huiusmodi pulueres æquis portionibus, & misceo simul. postea
 specilli apicem madefacio salua, & intingo in hunc puluer. & tango hoc ue-
 rucam, & ita, ut minima huius portio supra uerucam maneat, postea capio
 gossipium siccum, pono supra uerucam, & facio, ut præputium recurrat.
 Hoc exedit unica uice sine dolore, sed ponite in minima quantitate: Præ-
 paratur autem arsenicum hoc modo. Tero arsen. supra marmor, postea in
 catino aceti pono, ita ut acetum supernatet, tunc colloco soli æstiuo donec
 exiccetur acetum, & tribus hoc facio uicibus. postea tribus aut quatuor
 uicibus macero aqua pura; Eodem modo præparatur aurumpigm. sed noli
 te exhibere nisi in minima quantitate, ne accidat uobis, ut iuueni nobilissimo
 accidit hac æstate, hic uerucam habebat, Medicus causticum imposuit, quod

Paratio Arseni

Unable to display this page

Gabrielis Fallopp.

* in lectio
nib^o 1555.
habet di-
ctamū al-
bū. dosis
uerò om-
nium est
drach. ii.
2. Formu-
la paran-
di linteī.

*Recipe radice gentiane, Aristolochie longae, arist. tenuis rotundae * ana
drac. i. puluer. sand. alb. rubeorum, ligni aloes, an. scrup. ij. puluer. corallo-
rum rubrorum, spodij ex ebure, cornuceru. usti an. drac. sem. fol. scordij, son-
chi, beton. scabios. tormentillae an. man. i. rosarium man. i. et sem. scobis Gaia-
ci unc. ij. squamæ æris drac. ij. præcipitati præparati drac. i. et semis uini
maluatici optimi potentis lib. i. et sem. aquæ sonchi, aquæ scabiosæ lib. ij. assu-
mitur uinum et aqua, et in his infunditur scobis Gaiaei per 24. horas, de-
inde adduntur reliqua omnia, et bulliunt simul ad consumptionem medietatis,
deinde colatur decoctum, et exprimuntur medicamenta ista diligentissi-
mè. in hoc decocto perturbato maceratur per noctem pannus linteus puris-
simus, deinde siccatur in umbra, et hoc fit tribus uicibus, ter. enim macera-
mus, ter etiam siccamus. postea paramus frustra ad proportionem propriæ
glandis, et semper habentur in marsupio, uel in cauo illius patris fæmoræ
lium, quæ brachett. dicitur. [Sed quoniam diligenter rem istam inuestiga-
uimus in gratiam uestram addere decreuimus formulam eandem alio modo
traditam cum uir iste excellentissimus 1555. profitebatur. ut diuersitatem
uideatis, et in rebus subingredientibus, et in dosibus, et iudicium uos tū
ex uobis ipsis afferre possitis ultra istarum, melior, tū etiam auxilio ele-
gantissimi, atq; probatissimi tractatus de dosibus quem anno superiori à ue-
stro Excellentissimo, et nobilissimo D.D. Hyeronimo Capiuaccio habuistis,
sine cuius certis, atq; benè considerata cognitione uix nouas formare rece-
ptas uix antiquorum examinare etiam exercitati norunt. formula talis est.
*Recipe rad. arist. rotundæ gentiane, dictamnis albi an. drac. ij. scordij, sonchi,
rutæ an. unc. i. et semis ligni aloes, sandalorum omnium, seminum citri an.
drac. i. rabarbari, tormentillæ, * Hyperici an. drac. sem. Mithridatiæ con-
fect. drac. ij. Guaiaci linati unc. ij. uini maluati optimi, aquæ sonchi an. lib. i.
et semis lignum prius maneat in aqua et uino per totum diem; postea bul-
liat ad consumptionem tertiæ partis, et tunc infundantur reliqua et simul
macerentur uno die postea bulliant ad consumptionem mediæ partis, et co-
late et exprimate sed obseruate, ut uas, in quo medicamenta hæc bulliunt ual-
de clausum sit. et si hoc fieret in balneo mariæ esset optimum. hoc facto,
lintheum lincum in hoc decocto ponite tribus diebus, aut duobus in illo ma-
cerando, postea in umbra loco calido siccato, iterum madeat iterumq; sic-
cato, tertio madeat de siccetur, et pluries (si uisum fuerit) hoc ita opti-
mè siccatum in carta, aut lintheo compressum seruato ad usum: possem hoc
medicamentum multum laudare, sed uos experiemini, uos igitur uobis ipsis
testes eritis. Si autem uos nimium timeatis, et queretis medicamentum
robura**

* Hyper-
icon her-
bæ sancti
Ioan. uo-
camus. de
qua dios.
lib. 3. cap.
172. Hanc
uocāt, dæ-
monifu-
gam, eo qd
celestium
gratiarū
noxios
malorum
demonū
uapores à
nobis ar-
cere puta-
tur. coral-
lus etiam
idē facit
ex Mars.
fic. in lib.
de vita ce-
litus cōp.
cap. 14.

2. for-
mula

Nb. Hypericon herba S. Iohannis
demonifuga et
Tractatus de do. sibus Hyeronimi Capi-
uaccij

Unable to display this page

his Agnus Vitis

aque ad cariem gallicam perniciose sunt, ideo eis non utamini. Utuntur autem aqua bona ex aerug. eris, & aqua ros. & ista bona est. sed iam de his sit satis, ad aliud symptoma descendamus.

De bubone gallico. C A P. X C.

Bubonum
Varia ge-
nera.

panosthix

Cause bu-
bon.
1. causa,

2.
3.

4

Differ. in
ter galli-
cu bub. &
non gall.

Signa bu-
bo. gallici

Am ad bubones, que est passio corporum glandosorum accedentes dicamus. hæc corpora multos patiuntur tumores, quos nouit antiquitas. quandoque enim duos, & sirosos à nostris scrofulis dictos: solent tumores inflammatos pati, & præcipue in inguinibus, quos Græci bubones uocant, & ueterum cognitionem attigerunt: sunt etiam alij calidi, parui, & maligni qui figetla à Græcis, à nostris phymata uocantur, qui, ut plurimum, pestilentes sunt. hos omnes nouit uetustas. Verum in inguinibus tumores alij gallici suboriuntur, quos non nouit antiquitas, hi анги uocantur, codoscella, tincones, & panocchie dicuntur: codoscella uocantur Mediol. & in Insubrium regione. istius bubonis aliæ dantur cause quam aliorum, nam omnium bubonum inguinum cause sunt aut motus uiolentus, aut ulcus, aut febris pestilens, & maligna. Quidam obambulabit per loca montana insuetus, inflammabitur uniuersum corpus, laborat ualde, tunc solet pati inflammationem inguinum; aliquando suboritur ulcus in pede, uel crure, cum fiat attractio à superioribus succedet tumor in inguine. tertio oboritur pestis, putrescit hepar, quod exonerat materiam ad inguina. hæc de causa non oritur bubo gallicus: sed quia hepar infectum gallico tentat emissionem ad propria emunctoria: si materia crassa, transfundit ad inguina; si tenuis, ad colem: aliquando ad dextrum, aliquando ad sinistrum, aliquando ad utrumque latus, aliquando in media pube. Ego tres uidi bubones indicantes maximas uires expultriciis, & materie infectæ copiam. Quomodo autem cognoscitur gallicus à non gallico? à scrofulis distinguitur, quoniam raro scrofulæ nascuntur circa inguina, in axillis & ceruice ferè semper suboriuntur: bubo gallicus non nisi in inguinibus: distinguimus à bubone facto ex labore, ex præcedentibus causis. si peragrauit longinquum iter, cucurrit multum, non cognouit mulierem, iam agitur mensis, uel duo ergo non est gallicus. præterea ulcus, quo crus laborat, patet. at si laborauit, aut laborat carie superueniente tumore in inguine, gallicus est: si dices præcessit dolor ob medicamentum impium positum in præputio: concedo: tamen caries gallica est, quia eius materia transmissa est ad hepar. secundo quum præcessit gonorea contagiosa est tumor gallicus. tertio cum adolescens cognouerit mu-

lierem nuperrime, & non habet certam causam, cui referat bubonem illum, tunc gallicus est, nam solet oriri bubo absque gonorea, & carie. Natura huius tumoris est, ut statim incipiat erumpere tumor, qui diu est generum: aliquando colligitur materia circa glandes in membrana uestiente glandulas, uel replente cavitatem inguinum, aliquando substantia propria glandulae intumescit. Quoties glandula intumuerit, ita magnus fit tumor, ut excedat magnitudinem panis unius solidi: alia est ratio, qua cognoscimus huiusmodi tumorem gallicum, quod nunquam peruenit ad maturationem. turbat medicos ualde ista species tumoris in corpore glandularum: illius, qui est extra glandes primum signum est paruitas; secundum, celeris maturatio. tertio cognoscimus ad tactum tumorem esse in membranis, & non esse aliquod corpus circumscriptum, quod intumeat. Sunt, qui querunt presagium maturationis: nunquam presagiatis citam maturationem in his, qui sunt in corpore glandulae. citam predicite in alia specie. praeterea si est a materia frigida fit sine rubore, sine dolore, & qui laborant liberè incedunt; ratio est, quoniam, ut plurimum, bubones gallici sunt ab hac materia frigida transmissa ab hepate. Sed accidit, ut aliquando calida portio misceatur, & tunc dolor, rubor, caliditas apparet, & de isto pronuntiabimus celerem, & bonam maturationem. Habemus naturam, & causam bubonis, & qua ratione cognoscere debeamus, & praedicere possimus. Iam ad curationem ueniamus.

*potest oriri bubo
sine gonorea
et carie.*

*Duogene
ra bubo. Gallici*

*bubo in ftu
glandularum
maturatur.*

Præfagiū.

De curatione bubonis.

CAP. XCI.

IN omni incipiente bubone primum respicite duos scopos, ut non solum impediamus fluentem materiam, sed eam trahamus, quoniam est materia maligna, & contagiosa, & experientia compertum est, iuuenes cum laborant in bubone, & hic expurgatus fuerit, quia est ueluti emissarium a natura factum, absque alio medicamento sanatos esse. & omnes repellentes materiam includunt morbum in uisceribus. secundus scopus est doloris mitigatio, si adest. primo ergo mitigemus dolorem, & laxemus locum: ratione doloris ponimus ol. chamem, ratione relaxationis ol. amygd. dulc. solemus accipere lanam redundantem sordibus, in qua est uis relaxandi, & molliendi, & inungimus eodē oleo, & ponimus. sed aliquando non satis est hoc. Aliquandoq; ego recurro ad motū, & mando, ut ludant gladio, uel pila parua, ut saliant, & motu illo fiat fluxio. praeterea uenimus aliquando ad usum cucurbitulae, quum timemus maximam luem, & maximam infectio-

*Primus
scop⁹ cur.*

*non attitudinē
non repellentes.*

*2. scop⁹
cur.*

*dolor mitigat⁹
oleo
chamem.*

Moly.

Gabrielis Fallopp.

An secan
da uena
uel phar-
macu pro
pinadum
in bub.

*Primum p. f. q.
com. q. d. m. b. g.
n. m. g. d. m.
a. m. g. d. m.*

Maturans
bubonē.

2. Formu-
la empl.
maturan-
tis.

Diachilon

3. Empl.
pro bub.
rebellib.

nem: hoc autem raro est. Nunquam secanda uena, uel exhibendum phar-
macum purgans. nunquam repellentia. si secetis uenam retrahetis mate-
riam. si pharmacum ualide purgans propinabitis idem fiet. Et ex hoc con-
cludimus, quod quando uos uultis secare uenam, aut pharmacum exhibere,
notetis etatem bubonis, si crescat non faciatis. si consistat, uel decrescat tu-
to descendere potestis ad hæc. ego statim uenio ad relaxantia, et ut mun-
dem uiscera, et non agitem materiam, quæ est in fluxu, præterea, ut syropos
preparantes exhibere possim. exhibeo florem cassiæ, nunquam seco uenam,
nisi fuerit maturatus bubo. sunt quidam, qui non exhibent pharmacum, uel
secant uenam, nisi ueniant ad maturationem bubones. sed sero sapiunt Phry-
ges. sunt bubones, qui spacio trium mensium non maturantur. sed potestis
secare, et exhibere pharmacum, si bubo constiterit, et non crescat amplius,
et hoc modo uenit citius ad maturationem. hoc facto possumus uel resol-
uere, uel concoquere bubonem, et reducere ad suppurationem. ego laudo
utrumque, licet postremum magis probem, nam quamuis per primum resol-
uamus, et discutiamus per uapores, tamen secunda ratio est commoda ma-
gis. quia non solum euacuatur materia, quæ fluxit ad locum, sed habemus
irritamentum naturæ, quo ipsa cogitur ad expellendum materiam: et ita
per duos menses, uel plures expurgamus hepar. secunda causa est opinio
hominum. crasse enim Mineruæ homines credunt (quod quoties digeritur
bubo, et in halitum uertitur, licet caliditas insit medicamentis) quod facta
sit repulsio, ideo ne Medici habeant hanc famam, secunda uia deueniant ad
maturantia. Inter maturantia ego habeo quedam familiaria, quæ etiam
Medici huius ciuitatis ex me desumpserunt. habemus alia ex farinis, et ca-
ricis uerbi gratia. Recipe rad. althææ lib. i. farinæ communis unc. ij. cari-
catum coctarum in aqua unc. i. et sem. farin. sem. lin. unc. i. ping. gallinæ
ueteris, pingued. porcine an. unc. ij. misce, et cum decocto radicum althææ,
et carui. fit emplastr. secundum est, quod constat ex fermento, capis lil. alb.
coctis, melle crudo, et rad. alth. et misceo pro empl. Sed quia ita tardant ad
maturationem huiusmodi tumores, ut fatigati sint medici (aliquando enim
per duos menses durant) hac ratione ego habeo empl. Diachilon ex gum-
mis, et est empl. officinarum, cui adduntur tria gummata, ammoniacum, bde-
lium, et sagapenum. Ego accipio hoc diach. et dissoluo cum pinguedine
gallinæ uetustioris. sed hieme Recipio diach. unc. i. ping. unc. sem. in æstiuo
tempore diach. unc. ij. ping. drac. ij. Quando autem rebelles sunt bubones Re-
cipio diach. magnum mesu. et addo tria genera gummatum, et eadem por-
tione pinguedinis utor. maturatum bubonem secamus. sed notate quod qui-

*Alig. spatio triu mensium uo matri-
mum hi bubones*

dan stulti monent, ut debeamus secare bubones crudos, & præter id, quod experientia indicat, quod male agunt, si fuerit bubo in glandula exit foras, ita oportet auferre. deinde habeo auctoritatem Gal. & Hipp. in 2. de off. medici, ubi Hipp. d. quod nunquam debemus secare tubercula immatura, & dantur ibi multe rationes à Gal. curate igitur, ut semper maturantur, maturatos secate, aut caustico aperite. si autem audaciorem habemus adolescentem sectio ualde opportuna est: ego laudo magis causticum, quia per eum auferimus quantitatem corij, & fit latius ulcus, & non remanent cauernæ. Præterea cum isti tumores sint, ut plurimum, à materia frigida per caustica calefacimus, & siccamus, hoc autem notamus ex sanie exeunte post causticum, quoniam uidemus eam concreuisse, ueluti uiscū. hoc autem factum est ex caliditate, & siccitate caustici. Not. si uolumus bene aperire per ferum oportet, ad imitationem antiquorum ad folium Myrti. ualde dolorosa est sectio ista, & nisi fiat hæc semper difficilis est curatio: hoc autem facit medicamentum causticum sine dolore. sed ego aliquando etiam seco. & not. ut non pungatis tantum, ut aliqui faciunt, ego seco totum tumorem, & ista sectio fienda per ductum inguinis, non per rectum corporis, sed per transversum. post sectionem linamenta imponenda, quibus osculum aperiatur, ne succedant fistulæ. ego miror de his, qui patiuntur bubonem per se aperiri per erosionem factam à sanie. miror primum, quia nimis diu manens sanies facit cauernas; secundum, quia oscula facta à sanie plura sunt, et parua, & imminet periculum fistulæ, ideo uel secetis, uel caustico aperiatis. facta apertione per medicamentum, in primis diebus uos imponatis medicamenta mitigantia dolorem, & ideo cum luteo oui terebentina, uel oleum abietinum ponitur. ad extra ponitur emplastr. maturatiuum per tres, uel quatuor dies, ut si quid relictum est materiae congeste maturetur. mitigato dolore, & concocta materia omnia facimus, ut seruemus apertum ulcus ad 40. dies uel ungu. Isidis, uel linamentis siccis. ad extra ponatur Empl. diapalm. ad moderandam fluxionem, ad impediendam putrefactionem. uel miscemus cum diapalma linimentum simplex, si adsit caliditas: cessante caliditate imponimus diapalma solum. si crescat mala caro medicamentis prohibitis dictis exedimus. si glandula aliqua promineat in eo casu ego aliquando, intercidi filo glandulas, & feci, ut cadant, sicut de carunculis dictum est, aliquando cum trocisco de minio descripto in abaco medicamentorum causticorum exedo, perforando eas. Aliquando puluerem inspergo ex ars. & auripigmento, & ita cadit glans; postea expleo ulcus medicamentis opportunis, & deduco ad sanationem. Quandoque superueniunt fistulæ duæ, 3. 4.

Quo tem
pore secā
di bub.

*quoniam multum
in bubo.*

Causticū
sectione
melius.

*subtr
si in
si in
si in*

Quomo-
do fiēda,
sectio.

Mitigan-
tia dolo-
rem.

*si in
in*

Unable to display this page

brae, & lucide fiunt, & perlucet sicut bombices illi sericini, quando habent sericum maturum. hoc prouenit, quia uapor, & humiditas, multa infecta colligitur ibi, quae, cum tenuis sit, facit splendorem. hoc ita posito incipit defluuium pilorum. Querimus quid agendum? cum hoc fiat à malo humore erodente indicatur, ut euacuemus malum humorem à loco affecto. secundo, firmemus pilos stringenti medicamēto, ut detineatur pilus, donec fuligo regerita reficiat exesam radicē. si aut ceciderint pili, indicatur eorū regeneratio, & primū de cadentibus dixi q. euacuatur uniuersum corpus, & institutum est. sed me conuerto tantum ad locum affectum, quid est agendum? ego soleo duabus rationibus euacuare, uel per interna, uel per externa. interna sunt masticatoria, & sciatis, quod non est medicamentum certius euacuans, quam radix piretri. semen, stasisagrie, uel mastix, piper etiam, Garyophyllorum etiam fructus, & ita uolo, ut agri quotidie mandant huiusmodi. medicamenta, ut copiosissimo spūto retrahant materiam à partibus cutaneis. non contentus sum isto, sed per exteriora tento uacuationem, & hoc dupliciter, uel per sudorē, uel per medicamentū; nam ego reperi, & expertus sum, quod in hoc casu, si possum proritare sudorem copiosum, mando, ut cooperiant capud, si illud aestuosum non habent. si hoc non possum tento ablutiones lixiuii quodam digerente, & utor sapone habente uim actenuandi, digerendi, et euacuandi, et hoc alternis diebus, uel tertio quoque die, uel quotidie, lixiuiū est hoc, Recip. fol. absynth. beton. roris. calamen. montani pulegij, abrot. an. pug. 1. assar. drach. 1. rosar. man. 1. nucas supressi contusas numero 4. haec bulliunt in lixiuiio tonsorum, & post bullitionem colatur lixiuium, & ita abluatur capud diu, & fricatur diligentissimē. Et saepe soleo incoquere agarici drach. 1. s. uel ij. ad maiorem euacuationem & non utor sapone communi, sed quod habeat ualidam uim siccandi, excernendiq. humorem; utor enim sapore Constantini, qui describitur à Paul. lib. 7. & paro hoc modo. Recip. ros. rub. aloes, gallarum, cortic. granat. malabatri, sed loco eius nardi indicae, sarcocollae an. unc. 1. balaustiorum, myrrhæ, sandarach. græcorum, notate, spicæ nardi an. drach. 5. costi, (& loco costi accipimus Zedoariam communem) drach. ij. & scrup. ij. saponis Gallici quantum suff. & pro hoc sumimus saponem candidum in usu. conficimus ex his orbes, siue pillu. quibus fricamus capud: ego hanc descriptionem posui, quia quædam mutauī. sed not. unum, quod antequam ueniamus ad usum ablutionis soleo mandare, ut agri abrasant capud, ne inter abluendum cadant pili. & quoniam non possumus radere barbam, decurtemus more hispanico, & credo quod hic usus à callida illa gente fuit intro-

Causa lucidæ faciei.

vacuatio.

*p. m. h. =
rubia*

Ablutio.

Lixiuium.

Sapo constantini.

*Donatus barbam
more Hispanico.*

Gabrielis Falloppi

*Imidum
optimu*

2. g. rubri

R. R. R. R. R.

Adstrin-
genda cu
tim.

Suffigiu

Remedia
post casu
pilorum.

an. R. R. R.

Ablutio-
nes.

Aquæ.

Aq. Albi. R. R. R.

unctionis

ductus quò defluuium pilorum non appareret. si possumus eorum casum 8. diebus impedire, non amplius postea cadunt. facto hoc abluimus, post hæc deuenimus ad adstringentia corium. ego habeo familiarem ladani succum concretum, contundo enim lad. & macero in ol. myr. & ol. ros. onf. & ita inungo locum uespertina, & matutina hora, et bene succedit; aliquando non utor adstringentibus, sed digerentibus materiam per halitum insensibilem. & probaui hoc medicament. ut foueamus locu decoct. sem. sinapis. aliquando uidi aliquos usos decoct. in aceto radicum rafani, quæ acres sunt. & in summa omnia calida, & acria habentia uim attenuandi, et digerendi optima sunt: sed oportet postea, ut stringamus cutim. ad quod familiaria mihi medica-
menta sunt ex ladano, ut dixi. Accidit autem, ut aliquando non possumus detinere pilos, in eo casu confugiendum est ad medicamenta non tuta. multi sunt, qui potius desiderarent dolores, & gummata, quàm quò caderent pi-
li, quia ridiculi fiunt, & sepe non cognoscuntur. ne turpitudine hæc superue-
niat ad suffumigia confuginus, et solemus suffumigare aliquando faciem tan-
tum, & capud. si autem seuißimum timemus morbum deuenimus ad unie-
uersi corporis suffumigationem ut descriptum est supra. at ego utor in ca-
pite tantum, & facie. Aliquando accipio pro suffumigio sand. omnium,
Thuris, ligni aloes an. unc. sem. myrrhæ unc. i. cinnabaris, auripig. an. unc. i.
misce, fiat puluis, qui supra carbones inspergitur. seruatur capud supra suffu-
migium, & spatio trium, sex, uel nouem dierum continetur defluuium. alie-
quando ad robustiora uenio. & sic Recipio aloes, thuris, belzui, campho-
ræ an. drach. iij. galliæ mos. drach. i. ligni al. drach. ij. cinnab. auripigm. Mar-
ebisite aureæ an. unc. i. misce, fit puluis, qui inspersus ardet ob suffitum. &
quum timemus, ne suffitus hic particularis satis sit, deuenimus ad suffitum
uniuersi corporis, qui semper certò defluuium sistit. Sed si ceciderint pili,
& renascantur quid agendum? debemus seruare antiquorum præcepta, ut
expurgemus, & siccemus corium, & apponamus medicamenta, quæ ex alto
educant. & primò habemus in usu quasdam ablutiones cum lixiuio, habe-
mus aquas stillaticias, habemus inunctiones. Pro ablutionibus hæc uobis
erunt familiaria. Recipe puleg. calamentum, & abrotanum, & coquo in
lixiuio, & utor frequentissimè; nam siccat locus, & materia educitur
males facimus autem aquis, & primum locum tenet aqua mellis stillatitia, se-
cundum urina stillatitia, & non stillatitia. tertio in loco habemus aquam
stillatitiam factam ex his. Recipe uini maluat. urine pueri, lactis uaccini
an. lib. i. mellis communis crudi lib. s. misce & per elambic educitur aqua
quæ præstantissima est breui spacio temporis. tertiò sunt unctiones, inter
quas

quas una est, quæ euforbium, tapfiam, & Gariophyllum admittit. & ego
utor etiam in alopecijs, quas patiuntur Venetæ mulieres. Medicamentum
hoc modo fit Recip. Euforb. drach. ij. tapfia, uel radic. tapfia unc. semis,
turbit orientalis drac. i. garioph. pulu. drac. iij. olei amygd. dulcium lib. i.
& sem. teruntur terenda, & misceo cum ol. in uase uitreo, quod sit ualde
capacius, quàm sit quãtitas medicamenti, hoc ponitur in caldario aquæ, quod
bullit per octo horas: postea aufero ab igne, & altera die (ita ut tres
sint) bulliat per 8. et horas. demum per spaciũ quatuor, uel quinque die-
rum, ut desideant feces, seruo uas: & colligo olei partem integriorem, &
seruo ad hunc usum, ita ut unica die, & nocte uiderim erumpere pilos. Me-
dicamentum hoc acre est, ideo parum inungamus; nam si copiosè uteremur
faceret herpetem milliarem, & inflam. & erisipel. oportet ego ut cauti
scitis: si succedit ardor oleo uiol. uel lacte, uel ol. amygdal. dulcium utor.
uos igitur moneo, ut utamini hoc medicamento, non quotidie, sed alternis
diebus, die potius, quàm nocte, & in minima quantitate. Hæc faciunt ad in-
crementum pilorum: restat iam dicendum, quod primo loco explicandum
fuerat scilicet quid indicat defluuium pilorum fieri ex defectu alimenti bo-
ni, quod non gignatur, quia non rectè nutritur pars, cutis, facies, atque pal-
pebræ. nam quodammodo tumentes atque liuidæ redduntur, quæ aquosum
alimentum, et incoctum esse ostendunt. sed iam tempus est uos ad pustu-
las destinare.

Vitis.

M. H. L. or
C. H. L. orS. H. L. or
C. H. L. or

De pustulis.

CAP. XCIII.

Sequuntur pustulæ, quæ inter Gallica symptomata connumerantur, quæ
cum in uniuerso corpore suboriri soleant tria loca præcipua habent.
primus est capud, & facies. secundus est palatum, & quæ pertinent ad nu-
cam, tertius est sedes uel canalis inter utranque natem. Duum generum
autem sunt pustulæ, alterum est sine cortice, crusta, et squama, alterum cum
his crassis, & crassissimis. quæ sunt sine crusta sunt, ut eleuetur cutis ali-
quantisper ueluti in escaris, uel exanematibus græcorum prominētibus sit.
forma aliquando longa, aliquando rotunda. color in medio est albus, circum
quaque, ueluti porcinae carnis salitæ color. hic non potest explicari. non
enim est ruber, non albus, non pallidus, sed secat per transversum perman,
talis est color pustularum sine cortice, & tales apparent sub palato, sede,
facie, & capite. secundum genus est habentium crustam, & istæ rotundæ
sunt, ut plurimum, & crustas adeo crassas faciunt, & prominentes, ut ue-

Pustulæ. H. L. or
C. H. L. orPustul.
duo gene-
ra.Forma.
Color.

*prostat in cap. 20 et 21 hanc vlt. in manib.
sunt cornuum signum Gallic.
Gabrielis Fallopp.*

Saniei co-
lor.

luti cornuum principia uideantur. isti cortices aliquando aridi, aliquando
turgentes sanie sunt. Sanies aliquando lutea, ueluti mel: aliquando alba, ue-
luti pituita, aliquando subnigra, tenax tamen. quandoque pituitosa est incli-
nans in aliquam nigredinem. ex his quedam integre, quedam rimose. non
sunt ualde dolorose, nisi ualde fricentur, aliquando etiam si excoquantur do-
lorem non pariunt. at maior pars nihil sub se continet, et præcipue, quæ
nascuntur in capite rotundæ sunt, crustamq; habent tenuem. quoties ego
uideo pustulas istas in capite, aut rhagades in manibus, inditium certum
NB. profero gallici, cætera signa fallunt nos, hæc certissima sunt. Et quoniam
sunt aliqui habentes hepar calidum, qui continuatam habent euaporationem
à uentriculo, et hepate in caput, ideo possent aliqui decipi. ideo notate di-
stinctionem inter has, et gallicas pustulas. fricate utranque, et auferatis
quamam supercrescentem, postea dimitte ægrum, ut quiescat per spatium
duarum, uel trium dierum, et non tangat pustulam si crescit, et fiet maior,

Not. diffe-
rentiã in-
ter pustul.
gall. & nõ
gallicas.

N siue penitus deleta remaneat, tunc est signum non esse gallicam si est gallica
post tertiam diem in eodem statu, in quo erat reperietis, et difficiliter mo-
uebitur. Cause istarum pustularum sunt abundantie humorum: si est bilio-
sus semper est mixtus cum melancolico, et pituitoso uiscido. huiusmodi ma-
teria partim transmittitur, partim in loco nascitur. quoniam præcipua lo-
ca habent à me explicata. ergo loca illa concurrunt ad generationem hæ-
rum pustularum. tamen maiori ex parte ex fluxione sunt, et qualis fluxe-
rit materia, talem colorem pustula, et sanies contrahit. Curatio istarum
est. primò, ut sanetur hepar, et simul et semel pustule; aliter autem cu-
ramus pustulas oris, aliter reliqui corporis. primum uerò medicamentum
est aqua plantag. in qua decoctum sit lignum indicum, et os abluimus. uti-
mur Guaiaco ad flocandum, plantaginis aqua ad extinguendam inflamma-
tionem. si dolor, et inflammatio magna sunt decoctum Gaiaci cum lacte mi-
scemus. si maior inflammatio aqua plantaginis, et lacte abluimus: aliquan-
do aqua ordeacea cum fol. rubi, et rosarum, circa sedem. solemus sanare de-
cocto Gaiaci madente linteolo bis, et ter, et quater in die. aliquando opus
est refrigerantibus, et siccantibus, et sic madesacimus linteolum in aqua
plantag. solan. et ros. tertio solemus accipere ung. isid. et diapompholig.
æquis portionibus, et imponimus feliciter. Sed non ita breuiter sanatur
effectus, sæpe non cadunt medicamentis his, ideo ad robustiora uenimus, et
hoc peculiari utor aqua scilicet aluminosa magistrali. sed quia hanc aquam
pollicitus sum describere, ideo eam uobis comuncare intendo. Recipe aqua-
rum plantag. aq. ros. an. lib. 1. aluminis rocche, argenti sublimati an. drac. ij.

de causis.

Curatio.

Ad pustu-
las oris.

*Aq. plantag. cum Guaiaco.
in linteolo.*

Ad pust.
fedis.

aquæ alu-
min. de-
scriptio.
notabilis.

NB

Aqua Aluminosa Magistralis

accipimus sublimatum, & alumen, & terimus. deinde locamus aquam in
phiala uitrea, in illo uase, quo utimur ad decoquendam aquam, quæ dicun-
tur inghistare di acqua cocta. ponimus uas in carbonibus accensis supra
craticulam ferream, & bulliat ad medietatis consumptionem, postea repo-
nimus per spatium quinque dierum, ut desideat sublimatum, & sex aluminis
& omnium, & postea extrahimus aquam limpidissimam, quam seruamus in
uase uitreo. uoco aquam aluminis, ne deterreantur ægri, appello magistræ
lem, ne seplastarij misceant aquam cum alum. & dicant uobis esse aquam alu-
minis. Utimur igitur aqua ista, sed non simplici, quoniam erodit. contem-
peramus nunc duplici quantitate rosaceæ, nunc triplici, nunc quatruplici, et
si non rosaceæ, plantaginis, uel solani. hoc quidem uerum est, quod in pustu-
lis ani solemus uti pura aqua ista, & in uerrucis priapi etiam pura utimur.
in pustulis ani, quando uidemus supercrescentem pustulam, ueluti caruncu-
lam. in ore nunquam pura utimur, nisi casu detectum esset os. ut dicam suo
loco. sed nunquam frustratus sum ab opera istius aquæ. in pustulis autem
faciei, & capitis primò solemus recurrere ad remedium commune, & est
spuma decocti ligni indici: aliquando utimur sapone nigro purissimo, & in-
ungimus. tertio si non succedit soleo aliquando crustas ui auferre, & inun-
gere locum præcipitato misto cum ungu. ros. mesu. Quarto si neque præci-
pitatum, neque sapo, neque spuma succedit in hoc casu soleo recipere ol. scorp.
& ping. gallinæ ueteris, & seuum hircinum æquis portionibus, & quotidie
ungo, & sic siccantur. quandoque impotens est hoc, & confugio ad sacrum
illud medicamentum idest ad oleum uiperarum. Ego enim accipio duas ue-
ras uiperas, aut sint mares, aut femine, & ita uiuentes seco in frustra, &
expleo phialam oleo communi, & expono solibus canicularibus, et fit oleum
acerrimi odoris, & acutissimi, & acerrimam, & acutissimam uim habet, &
ego tot uires inueni, ut multis soleam uocare nominibus; et non alios docui,
semper enim parauit domi. ad rem igitur recurrens, quando habeo pustulas
ita rebelles hoc oleo utor, quod oleum facit, ut non cadant pili, si inungatur
capud. si autem robustius ad huc requiritur medicamentum inungo locum
primò hoc oleo, postea madefacio aqua magistrali pura alternatim: Quan-
dò sanatæ sunt pustule uestigia quedam remanent, quæ molesta sunt. ideo
ad hæc penitus delenda recipimus radices uirides chelidonij maioris, &
contunde cum sulfure, & inunge, quia nigredo abire solet. si rubedo sit,
cerussa, & lythargirie argenteo loto utor, & agrestæ succo dissoluimus, &
uespertina hora unguimus. uel dissoluimus cum succo limonum. Tertio re-
cipimus cortices ouorum siccatos, et molimus supra marmor, demum dissol-

*1. De Garag,
no pum & huc*

Pust. fa-
cici & ca-
cur.

spuma ligni

Oleū ui-
perarum.

N

Pro de flu-
uio pilo-
rum.

Vestigia
pust. quæ
curanda.

Gabrielis Fallopp.

uimus uel onfacio, uel succo limonum. & loco apponimus. Hec igitur sit curatio pustularum. succedit ualde seuum symptoma, qui est articu-
lorum dolor.

De dolore articulorum.

C A P. XCIIII.

Dolor.

Doloris
qualitas..

cur nocte
infeliter
dolor.

Punctio-
nis causa.

*Dolorum quorundam
curatio auctoritate
Galeniana, quod tri-
solat ad id, quod
per se non potest*

Vacuatio
materie.

*putat hunc
hunc*

Medic. tu-
tius pro
sedatione
doloris.

putat hunc

Fomentum
primum.

PEculiare, & maximum est symptoma in morbo gallico dolor articu-
lorum. primum capitis uniuersi, uel dimidij, deinde articulorum su-
periorum, & inferiorum, & precipue internodiorum. hic dolor die quietus
scit. noctu, uel ante cenam, uel post cenam solet excruciare, & insomnes
reddere homines. dolor est pungens, quasi distendens, & lacerans. fit autem
dolor ab excremento genito in partibus, & transmissio ex uentriculo, et he-
pate. est enim materia pituitosa, & melancolica facta per adustionem.
excruiat autem nocte duabus de causis. tum quia humor frigidus est, &
nox frigida, propter similitudinem nature. uel (quod certius est) cum tota
die, & ob motus, & solem corpus habeat meatus apertos fiunt distilla-
tiones, & nocte stipantur pori, & ideo dolor aduenit. pungunt isti dolo-
res, quia fiunt circa perihostia. solent esse cum tumore, & sine tumore. si
cum tumore, tractabo quum de gummis agam. si sine tumore, primum san-
nandi sunt per sanationem uisceris, per decoct. Gaiaei, & salsa, quod dea-
coctum efficit maiores dolores per 12. dies uel 15. post 6. uel 8. diem ideo
prænuntiate hoc, ne scandalo afficiantur agri: exacto 12. uel 15. die cessa-
re incipit dolor. sed circa loca affecta quid agendum? duo facere possumus.
Empirici solent mitigare dolorem per euacuationem materie a partibus in-
timis, & extimis. Unde habent pulu. hermodact. qui bis, uel ter cum uino,
uel iure exhibitus mitigat. pulueris hæc est compositio Recipe Hermodact.
& turbit ana drach. iij. diagridij drach. ij. Zinzib. drach. i. mastic. drach.
sem. saccari candidi, uel albißimi drach. 6. misce, tunduntur hæc, et fit puluis,
cuius exhibent drach. i. uel cum iure, uel cum maluatico uino ante prandium per
quinq; horas, non est ualde tutum medicamentum, quia uomitum prouocat et
robuste aluum soluit, tamen mitigat dolores. si uultis tutius medicamentum
accipiat is pill. fetid. uel de hermodac. scrup. iij uel drachm. i. circa
locum affectum que agenda sunt? applicanda ea, que habent uim attenuandi,
& digerendi, & que non obstruunt, & hac ratione omnia emplastica fu-
gio: quia obstruunt. & confusio ad digerentia, & attenuantia. inter ea,
que bona sunt, capio primum leuia. & primo est fomentum ex sacco re-
pleto furfuribus calidis. & ita calidum impono. replere etiam solemus

sale, & millio callidissimis. aliquando hæc non faciunt. & Recip. folior. Aliud fo-
 puleg. fol. calamenti, florum chamæmeli, fol. salu. & roris. an. man. i. hæc mentum.
 bulliunt in aceto, postea habeo sacculum plenum furfure, infundo in hoc
 calidissimo aceto, exprimo sacculum, & inpono loco affecto ita calidū.
 aliquando loco aceti, incoquo in lixiuio acri, quandoq; in uino potenti;
 uerum, si quod est, quod mitiget, est oleum rutaceum, ol. lil. alb. completū.
 oleum scorp. & ultimo ol. uiperinum, quod supra descripsi, & h. c. est
 præstantissimum.

Oleū rosa
 ceū ad do
 loris miti
 gationem

ol. l. y. j.
 y.

De Gummatis Gallicis atque eorum cu-
 ratione. C A P. XCV.

Verum accidit, ut post dolores, uel cum doloribus, tumores infe-
 stent circa articulos, internodia, in media fibula, in medio cubito,
 & his caput sepe coronatur, ut regni Gallici insignia præferat. isti tu-
 mores cum contineant materiam crassam, quæ est ueluti gummi eliqua-
 tum, idè gummata gallica uocantur à medicis. hi tumores duorum sunt ge-
 nerum, alter tophaceus est, alter autem minimè. tophacei sunt constan-
 tes ex materia penitus lapidosa, & uidentur ueluti tophiossei, uel materia
 illa, qua ligantur ossa fracta. secunda species tumorum est, quando mate-
 ria est mollis, quæ tripliciter apparet, nam aliquando est ueluti laridum, ali-
 quando est minus crassa, & est similis polentæ, & est atheroma gallicum. ter-
 tia species est sicut mel, & dicitur melitiris gallica. in capite, ut plurimum
 sunt uel substantia laridi, uel mellis, uel polentæ. circa pedes, sunt maiori ex
 parte lapidosi, & tophacei, ita in tibijs, in intermedijs nunc tofacei, nunc
 molles existunt. loca sunt ligamenta articulorum, corpora ossium, perio-
 stia, in quibus tumores dolorissimi sunt; aliquando in superficie ossis cre-
 scit affectus iste. Materia est, ut plurimum, pituitosa, tenax, & melancoli-
 ca, cum natura bene concoquere non potest. aliquando miscetur bilis, & ita
 fit meliciris, aliquando est pituita minus crassa, & fit atheroma. aliquando
 crassa est, & melancolica, & fit tophus, uel steatoma. occasiones tumorum
 proueniunt à uisceribus affectis, sed ut in pluribus, post inunctionem. hi-
 drargyri, qui non sanant egros. Hæc igitur est occasio non leuis: quia cū
 inungantur partes illæ, imbecilles redduntur, & morbus petit loca illa:
 unde accidit, ut cū aperimus ossa illa corrupta, hydrarg. inclusum repe-
 riamus. cognoscuntur tumores isti, primò à duritie, secundo ex præceden-
 tibus signis gallici, tertio ex dolore in nocte, hoc dico, quia possunt suboriri

Gūbata.

Gūmatū
 species.

Loca.

Materia

Causæ.

Signa.

Atheroma gallicum
 molle
 Laridum.

signa morbi
 ex t. morbi
 signa

Gabrielis Fallopp.

tumores etiam in non laborante indica lue. sed isti, de quibus instituta est tractatio isthæc, cruciant noctu tantum, illi uero noctuq; diuq;, uel neque noctu. Notandum autem est, quod aliquando sunt simplices tumores, aliquando habent osium, corruptionem: sed qui habent os corruptum, diu sunt generum, atheromaticus, scilicet & melleus, ut plurimum autem hoc accidit, non in omnibus, nec semper, & in lardaceo, & tophaceo integra manet ossi igitur uidemus esse melleum, uel atheromaticum, & diuturnus sic tumor, eadem est curatio, quia debemus aperire subito, ne materia erodat os, & corrumpat, at in tophaceo, & lardaceo non necessaria est apertio. Omnes atheromatici, & mellei sanantur, saltem per sectionem, pereat os, uel non pereat: & curatio non est dolorosa. Atheromatici difficillime sanantur, certo sanantur per apertionem, sed sectio dolorosa est ualde, & ideo non curamus per sectionem, sed per digestionem. tophacei, ut plurimum non sanantur succedit tamen quandoq; curatio. sed primo deuenietis ad alterationem hepatis cum decoctis dictis. ceterum Salsa est Regina in hoc, quia discutit tophos quodam quasi miraculo, lignum etiam digerit sed non ita, nec tam facile. si salsa digerit tophaceos, multo magis lardaceos. præterea localia non omittenda, quæ digerant materiam: sunt qui mace- rant rad. alth. in aqua ardenti, & hoc medicamento inungunt tumores satis feliciter ardens aqua penetrat, rad. alth. molliat. aliqui ardenti aqua pura feliciter curant & præcipue lardaceos: alij aqua uel ol. sulfu. sed leuiter madefaciunt, ne exulceret: hoc autem non laudo. Ego soleo uti hoc empl. Recip. ol. laur. ol. mastich. chamæmill. anna unc. i. ammoniaci, sagapen. bdellij an. drach. una semis. Myrrh. drach. i. terebent. unc. ij. cere quantum sufficit, misce ad emplasteri consistentiam; quod imponitur satis felici successu. uel loco eius utor ol. scorpion. mixto cum ol. amygd. amar. quandoq; accipio aliquod genus antiquissimæ pinguedinis, uel gallinæ, uel suillæ. quandoq; utor medicamento Gal. Recip. suram porcinam salitam, etiam quod sint rancidæ pinguedines, & incoquimus, & paramus ius, in quo caseum addimus tritum, & uetustissimum, & curamus incoquendum, & emplastro facto supra tophum, & atheroma utimur feliciter. aliquando impono medullam ex perna salita, torreo os supra craticulam, & ex tosto medullam eripio, ultimo recurro ad ol. uiper. mixtum cum seuo hircino equali portione, adiuuante tamen decocto salsæ. Verum si sunt atheromatici, uel mellei non tentate discussionem, quia si succedet remanet folliculus, & sepe detectum os, atque corruptum. & oporteret uenire ad opus chyrurgicum. & quauis lardacei tumores ex sententia antiquorum folliculum habeant,

Curatio.

Salsa Regina in discutiendis.

Localia. Aqua ardens

Ol. sulfu.

Emplastrum.

Atthm Gal. de Casp.

tamen gallici non habent, & experientia uos hoc docebit. & ideo dissoluen-
tem sine apertione, curationem tentare potestis, in alijs autem non, quia
auferendus folliculus, sed quid agendum in his? uideatis an corium atte-
nuatum sit, uel folliculus putrefactus, si hoc est aperite. si corium est
crassum, & folliculus integer, tentate huius putrefactionem, illius uero
actenuationem. sed quō cognoscimus corruptionem folliculi? hac ratione,
quoniam in omni tumore tali, quoties folliculus integer est possumus coriū
superius diducere hac, & illac, tumor autem manet in sua consistentia, in sua
forma. qua ergo ratione macerandus folliculus? (quia, si non maceramus,
oportet, ut uiolentia extrahatur medicamento erodente, uel instrumento
chirurgico, & fiunt dolores intollerrabiles,) sed dicet quis, quid refert si
remanet folliculus? quoniam solet subcrefcere caruncula quedam intra fol-
liculum, quæ insanabilis est, & hoc fit duorum, uel quatuor dierum spacio.
quō igitur macerabimus? Ego infinita maturantia proferrem. sed confugio
ad diachil. magnum Mesu. cui aliquando ammoniac. aliquando sagapen. ali-
quando galban. addo. quandoq; ping. gallinæ uetustiori dissoluo. Ex usu ergo
istius medicamenti per sex, uel decem dies tento putrefactionem folliculi.
facto hoc aperio caustico medicamento, nisi sit in fronte, uel in facie. quia
apertio fit maior, secundo quia putrescunt aliqua reliquia folliculi, tertio
quoniam calescit locus, & roborat. sin minus ferro seco. facta apertione
si reliquia restāt folliculi extraho præcipitato, demum expleo carne locū.
& hec de tumoribus istis dicta sint satis: iam ad ossium corruptionem
transeamus.

De ossium corruptione.

C A P. XCVI.

Sæua ualde est in morbo gallico ossium corruptio, & adhuc sæuior,
quia corrumpuntur ossa in illis partibus, in quibus sanari non possunt.
quoniam corrumpuntur ossa, quæ facta sunt à natura pro cerebri tutela &
coopertione, ita ut totum uiderim cranium exesum: ego habeo infinita exē-
pla: sed aliquando etiam corrumpuntur ossa palati, ut totum palati os rece-
dat, & non solum palati ossa id patiuntur, sed etiam narium. & sciatis quod
non in omni inueterato gallico hoc fit, sed tantum in illis, in quibus inunctio
facta est Hydraz. si igitur fiat, ut corrumpatur os in morbo gallico, si sunt
ossa tibia, ea ratione tractanda sunt, quam dedi in curatione ulceris cum
osse corrupto. [sed quia rē intactā relinquere nolumus, ne lectores ad alios
tractatus demandemus, ut hanc nostram plenam, & omnibus numeris abso-

*In lami gallin
no tnt folliculi*

*Corruptio folliculi
quō cognoscit*

*Diachil. tr magnum
maturantia*

*Aphro in amphi
nt, sed no
in fronte*

Ossium
corruptio

*Tota Cranium
a palati os ex
sum et hor
plurimū fix
In lami hūm
ijij*

Unable to display this page

ma occulta prouenire dicam sed quā his ntimini, miscete ualde calido medica-
 mēto penetrante: ista sunt hiosciamus, uel papaueris omnis materia & huius-
 modi, unde Paulus ponit medicamētum factū ex folijs pap. silu. & folijs sic-
 cum simul contusis, & impositis, nā primū fol. pap. illud faciunt, & a fici-
 neis folijs habent penetrationem. subdit Paul. aliud medicamentum, quod
 constat ex fol. hiosciam, uel semine. & contundit cum calcanto usto. & hoc
 est praestantius, quia hiosciam semē priuat uita partem, & alimento. cal-
 cātum ustum ponimus, quia in eo fit actenuatio ustione, quod dico de papau.
 dico de mandrag. non de lactuca, & solano, quia non habent uim siccandi.
secundum medicamentum est siccans, & primū est radix peucedani sicca. iri-
 dis communis rad. etiā sicca, radix aristol. rotundae, uel longae, opopan. ra-
 dix, uel succ. sagapeni uulgaris lachryma squama artis exusta, erugo etc. Re-
 centiores laudant aquam sulfuris oleum appellatum, ego laudo summopere.
 sed ea ratione, ne corrumpat carnem. laudant calcanti oleum, hoc etiam ego
 laudo. praeterea habemus aquam aluminis magist. qua non reperio medica-
 mentum praestantius, qua in omnibus utor, & semper madesacio os corru-
 ptum hac aqua, quoniam non solet excitare dolorem, reliqua medicamenta
 quantū ualidiora, tantū dolorosiora. sed principatum tenet euforbium in-
 ter omnia: & hoc meritū, quia medicamentum habet facultatem siccantem
 in quarto, & habet tenuitatem partium, & probatur a Diosco. qui non pro-
 ponebat, nisi certa medicamenta: sed huius medicamenti usus debet cum arte
 adhiberi ne corrumpat aliam partem sanam, nam ego soleo accipere pastam,
 cui misceo portiunculam Euforb. & pulu. ex rad. irios, & rad. peucedani,
 & ita compono medicamentum, quod pēno supra os corruptum tantum, &
 non transfunditur in partes sanas. sed soleo etiam cerotum quodam ex Eua-
 forb. ad eundem usum conficere. hoc modo Recipe pulu. peuced. aristol. ro-
tundae, opopanacis, Euforb. an. drac. sem. tereb. unc. sem. ol. lil. alb. cere an.
unc. sem. haec simul coquantur ad ignem donec spissum fiat cerotum, & hoc
ponimus loco affecto. Hipp. 4. de art. 36. solet separare frustum ossis ex ti-
 bijs 60. diebus, in alijs locis 40. & 30. si huiusmodi medic. robustissimis ute-
 mur fiet in 20. diebus, & ego aliquando extraxi integrum calcanei os, uel
 tali os, quae sunt frustra magna, et tunc necessario ueniendū ad ignitum cor-
 pus, quod penitus siccet os. & exurat partem. sed aduertatis, ut medicus di-
 ligentissimē obseruet partem, ubi tuta sit ustio. fugite ustionem in capite,
 quādo imminet periculū inflammatiōis, in ossibus thoracis similiter, ne febris
 & mors succedat. praeterea in uertebis dorsi fugite usam ferramenti, ne in-
 candescat medulla, & pereat aeger: in reliquis locis utimini exustione usque

pan. h. p. o. q. m.
 Al²

Alia mēta
 lēn chul rāthi.

Ag. Abum: Aug:

Euforbium

Cum h. o. de p. h. o.
 et in q. u. p. a. h. o.
 f. o. y. d. o. b. r. a. x.
 - i. g. - o.

Cum h. o. de p. h. o.
 et in q. u. p. a. h. o.
 f. o. y. d. o. b. r. a. x.
 - i. g. - o.

Gabrielis Fallopp.

ad medullam, exusti mille Ossa, usque ad medullam sine periculo, dummodo recte omnia reliqua tractentur. sed quomodo parabitur ista exustio? primo uratis quantum exuri debet secundo non exuratis partes carnosas circumpositas. primum facimus, si ferramentum ignitum erit proportionatum parti exurenda: aliud, si ita in profundum exuremus, quantum opus est. ad profundum dupliciter uenimus, aut longa exustione ter, uel quater repetita, aut (ut leniorem faciant exustionem sicut imaginati sunt Recentiores) perforemus partem, & postea scafelem in illud foramen ponamus, & hoc fit commodius, quia repetitio cruciat egrum: secundum obseruandum est, ne partes circumpositae urantur, hoc fiet, si eas ita muniamus: habent fistulas ferreas, uel aneas, quas imponunt ulceri, & postea per eas imponunt ferramentum ignitum. sed notate, quod istae igniuntur, & ignitae exurant labia. accipiat is fistulam, & uestiat is tela, & si potest esse lanea tela tenuis, commoda est, & ita exuret is os sine exustione carnis. sed raro uindicamus labia ab exustione: hoc facto statim extinguendus calor contractus in osse per impositionem medicamenti actu frigidi, ideo accipimus aquam ros. ol. ros. uel uiol. album oui, & simul miscemus, & per spongiam, uel stupam imponimus bis, uel ter. praeterea mitigemus dolorem contractum in labijs, & ita per 24. horas relinquimus hoc medic. deinde uenimus ad maturationem escar. labiorum cum butiro, uel tetrapharmaco habente uim concoquendi, & emolliendi. sed non supra os. quia supra eum ponetur pul. peuecedani, uel alius, & postea medicamentum maturans. post hoc procedemus ad separationem ossis. ultimo cum sarcoticis curabimus ulcus.] In capite uero, si tectum fuerit os, & corruptum, quomodo tractandum? nos secamus cutim, & detectum os abradimus separando malum a bono. at si totum os corruptum, totum est abradendum, totum sequestrandum: ego utor forcipe ad auferendum os sequestratum. sed antequam sequestretur non abrado, sed curo, ut natura ipsa separet, & solet facere si incumbamus siccationi robustissime. & primo decocto salse utimur, postea ad localia uenimus. sed primum alternis diebus madefacio os oleo calcant. uel ol. uiriol. uel aq. alum. magistr. quod mitius est, & ego habeo gratias huic medicamento, quia non absorbet carnem, non facit dolorem, & robuste siccatur, & sic fit sequestratio a natura cum generatione nouae carnis, postea madefacto osse bis inspergo puluerem capitalem dictum. tertio ego impono medicamentum ex Euforb. quam compositionem uos docui, dum tractarem de ulcere cum osse corrupto, uel madefacio splenium in aqua alum. magist. & pono labia, & partes carnosas munio ungu. isidis, uel tego linamento sicco, uel misceo ung. isid.

*primus & secundus
fieri debet
ut.*

*primus calor
exustionis
linguale*

Os capi-
tis.

Secundus Salsa

Ipsum

cum ung. diaponf. sed aduertite quòd aliquando membrana detecta est, uos tegite eam linamentis siccis postea madefacite os huiusmodi liquoribus. hoc agimus donec sequestretur os: sequestrato osse surgit difficultas, quomodo ducenda sint ulcera ad cicatricem, quoniam durat ulcus uinens ad annum, & ad duos annos. ego solco uti unguento de plumbo, & satis feliciter successit, & deduxi ad cicatricem; utor emplastro albo ex pipere Gal. quod siccat, & deducit ad cicatricem, sed hoc difficillimè. abluo ulcus decocto adstringente ueluti ex rosis, beton. chamam. & gallis. & coquo ad ablutionem, & adstrictionem. utor aliquando purissima aqua aluminosa, & accipio aquam ros. & aquam beton. & addo parum alum. & sic fit aqua aluminosa. uinum austerum coctum cum rosis præstantissimum est. sed curatio accelerari non potest, ideo solari potestis egros in hoc casu, ut patientes sint. quoniam membranæ sunt in continuo motu, & magna deperditio facta est ossis. si corrumpitur os palati, ego semper utor hoc medicamento. s. aqua aluminosa magistrali, & sic citò, & commodè extrahere conor ossa corrupta. ol. sulf. & calcanti dolorosa sunt, hæc aqua non est dolorosa, & ideo utimur madefaciendo gossipium, & ponendo ad locum quotidie bis. postea tota die curo, ut abluat os decocto scabiose, cum aqua plantag. uel decocto huiusmodi cum aqua plant. tertium decoctum est beton. agrim. & ros. in uino austero quartum est decoctum falsæ in aqua plant. Denum mando, ut aeger inungat os melle ros. quia detergit, & educit saniem. si esset cavitatas impono gossipium imbutum aqua magist. alum. quòd si aqua hæc uideatur nimis potens contemperetur cum rosacea, uel aqua plant.

os / r / p / m / l / o / q / u / o /
f / u / i / t / l / r / u / a / n / d /
C / i / m / b / i / o / d / e / t / e / a /.

Os palati

Aq^a Alumin. Magistralis

Abstinere aq^a
plantag. & scabiose

Remedia quum cadit os palati. CAP. XCVII.

Cadit os palati, sanatur homo, sed succedunt miseria, & angustie intolerabiles. primum, ut non possit loqui, secundo ut non possit bibere, quia recurrit uinum ad ciathum ex naribus: non potest loqui, quia uox resultat per nares, & sic coarticulatio fieri non potest. In isto casu opus est, ut nos perpendamus coniectura an lapsus ossis multus sit. nam si tantum ossis ceciderit quantus est nummus, qui dicitur gazetta, tunc non speramus coniunctionem, sed oportet inuenire artificium, quo claudatur palatum, ergo est tentandum, ut citissimè fiat cicatrix circum circa gignitur, autè per decocta adstringentia. post genitā cicatricē etc. cicatricē oportet explorare foramen ali quo, quod non cadat. Hinc aliquando gossipio claudimus, & multi comode gerunt. sed domini aliquando accidunt, ut magnitudo foraminis non capiat gossipium. tunc duo habemus instrumenta alterum cærcum, alterum ex ar-

Nominata q^a
sagittæ Casum
ossis palati

Gossipiū

Gabrielis Fallopp.

*1. Am. h. r. f. an. h. m.
f. m. r. instrumē
v. v. r. tū in pala
x. p. h. m. to ubi os
p. r. s. m. p. deficiat.*

*N. M. i. n. b. l. o
i. n. s. t. r. u. m. e. n. t. u. m.*

*Callositas ubi
f. m. r. v. p. h. m.*

Sarcotica

*de. r. a. m. h. i. j.
C. i. - f. m. r.*

*M. f. m. r. x. g.
f. i. n. c. l. a. m. y.*

gento. difficilia sunt hæc instrumenta fantastica. non possum lingua explica-
re, deferam vobis instrumentum ex cera constructum, atque docebo vos mo-
dum conficiendi, & sic ex argento, uel auro fieri potest. solemus quotidie
auferre instrumentum, detergere, & iterum aptare. Caterum aliud est in-
strumentū, quod gossipio obuoluimus, & ui imponimus in foramine. sed ego
habui doctorem quendam habentem exesum palatum morbo gallico, ita ut
non adfuerit locus, ubi commēdare potuerimus instrumenta, nihil enim erat
palati. ego aptaui instrumentum ad nares, catenam, scilicet auream in parte
uergente circa gurgulionem, quam feci recurrere per nares, & ne exedan-
tur nares ab auro geminis laminis aureis succurro suppositis catenæ aureæ;
si uerò magnitudo est parua exesi palati in eo casu speranda repletio carnis.
sed opus est summa diligentia. necessarium enim est, ut non sinatis, quod ul-
cus ad cicatricem deducatur, sed semper uiride seruetur; hoc autem serua-
tur, si quinto quoque die, uel quarto madescat parū margo ulceris semel
tantum currente gossipio, oleo uitrioli; sed oportet, ut ponatur medicamē-
tum ualde sarcoticum, quod habeat uim regnendæ carnis. ego multos sana-
ui, & præcipuè illi serem Polonium. Quum generum utor sarcoticis, alterū
est decoctum gaiaci, in quo dissolutum sit Myrrha, & Thus & mando, ut
hac crebrò calluat palatum. secundum medicamentum est pasta quedam,
ex qua conficio clauum, quem impono foramini, & felici successu usus sum
sepe. Medicamentum autem est huiusmodi. Recipe giambi elimi, carabe an.
unc. sem. resinae pini colatæ unc. i. ceræ albæ unc. i. mastice. Thuris ana-
drach. i. & sem. olei communis quantum sufficit: misce, & sit cerotum mol-
le, quod accipio, & digitis formo clauum ad magnitudinem foraminis: sed
si quarto quoque die uidemus cicatricem fieri abluo aqua dicta uel ol. sulf.
in pauca quantitate Aliquando aquis thermarum diui Petri abluo os, insper-
gendo putu. rad. irid. & sic utor felici successu.

De ulceribus Gallicis.

C A P. XCVIII.

Vlcerum
curatio.

*V. m. r. f. i. l. o. r.
p. o. n. i. n. o. p. u. l. o. r. i.
f. e. d. i. s. u. n. i. p. a. n. i.*

Vlcera gallica solent corripere uniuersum corpus, & per ulcera nō
intelligimus, quæ glandem, sedem, palatumue exulcerant, sed quæ na-
seuntur in uniuerso corpore callosa sunt, & aliquādo habent ossa corrupta,
aliquando desinunt in fistulas. In curatione horum nos præter expurgatio-
nem totius corporis, & decoctum, tractare solemus hac ratione. si ad sunt
fistule, uti ulcera fistulosa tractamus. si calli adsunt reuertimini ad curatio-
nem, quam tradidi in ablatione callorum. si uerò his factis non curantur

tunc uenimus ad curationem ex precipitato, & ung. ros. mes. & solemus im-
ponere hoc medicamentum. Recipe ungu. ros. mesu. & addimus portiuncula
precipitati preparati, & loti, uel, si neque precipitato huiusmodi ulcera
sanantur, uenimus ad ungu. quod habet in se hydrargyron, & hoc ego utor.
Recipe assungie porcine, terebent. lot. ana. unc. ij. butiri recentis, ol. lib.
alb. an. unc. i. Mercur. extincti unc. sem. cera parum misce, & fit medica-
mentum. tractamus autem ulcus, primum madefaciendo aqua alum. mag. te-
perata copiosissima aqua ros. postea imponimus medicamentum hoc. in ex-
terioribus autem linteum magnum imbutum linimento simplici. & semper
sanari hoc modo.

Propolis
Lyth

Hydrarg.
Vngt.

De impetigine. C A P. X C I X.

Post ulcera sunt impetigines, que solent suboriri, precipue in mani-
bus, & pedibus, & curantur ea ratione, qua relique impetigines, &
ideo habetis medicamenta propria. at in impetigine gallica oportet insti-
tuere dietam, que leuat morbum. sed non exhibeatis Guaiacum, quia non sa-
nat, sed decoctum false pariglia, nam per illud decoctum Gaiaci non fit perpe-
tua sanatio, & differtur curatio ad tres, uel quatuor menses.

*Impetigi-
nis cur.*

Apoc. fals. pariglia

De Gonorea atque aurium tinnitu. C A P. C.

Post impetiginem est gonorea, & tinnitus aurium. Tinnitus curatio-
nem non habet, ingenuè fateor eam ignoro. per localia omnia tenta-
ui, curare non potui: & nisi per assumptum decocti sanetur, nulla alia ra-
tione sanatur. ego uidi multos exhibito gaiaco per se incolumes redditos.
Vidi etiam multos laborantes morbo gallico, qui non laborabant tinnitu
aurium post principium assumptionis gaiaci sentisse illum, quem sanari de-
coctoulse, aliquando incurabilis est. quandoque curabilis aquis Thermarum
uillensium refrigerantibus uniuersum corpus. Gonorea decocto curatur,
non per localia, sed quis queret quomodo cognoscitur hæc gallica à non gal-
lica? hoc opus, hic labor est. nam in Gonorea gallica, & adest isdem color
seminis, & uti ex coitu una prouenit, ita & altera. habemus tamen conie-
cturas. & ego multas habeo. prima est quando incipit gonorea gallica non
est ardor, uel pruritus ingens, qui est in non gallica, in qua exulceratur ca-
nalis urinaris, & tunc succedit stranguria, qui est appetitus semper min-
gendi. secundum inditium est à diuturnitate, quia gallica longa est, non

Tinnitus.

Curatio tinnit.
Apoc. fals. igno. in
subor.

Gonorea. Gallica non
curat. localia fals. igno.

*Gallicæ
gonoreæ
coniec-
ta. 1.*

2.

Unable to display this page

mus semel, postea illa aqua viadefacimus, & cum siccata est illinimus partes trociscis Andronis quos diluimus uino granatorū uel cum syr. mirt. ad mel-
lis spissitudinem, & bis, & ter inungimus. sed accidit, ut nondum superen-
tur, in hoc casu macero pedes cum saccis quibusdam, in quibus ordeum, & la-
patium incoctum sit. ego coquo ordeum donec disrumpatur, & simul folia
lapatij, & expleo sacculum supra quem calentem impono manus, & pedes
per horam cum dimidia, postea inungo hoc medicamento, habēte sublimatū,
uel argentū uiuum. primū est Reci. ol. ros. cōpleti, butiri recētis ana unc. 1.
cerussæ drach. ij. tereb. lot. e unc. 1. sublimati supra marmor pictoriū moliti,
& cum succo limonum loti scrup. ij. misce in mortario, & isto medicamen-
to inunguntur manus, & pedes. Verū accidit, ut egrotantes uelint inced-
dere, ego habeo in eo casu emplastrum, ex quo conficitur solea, quæ subijci-
tur pedibus, & ita incedunt. Medic. hoc est. Recipe ammon. præp. galban.
ana drach. 1. thuris, mast. aloes, cerussæ ana drach. sem. pingued. Vrsi, Tassi,
Suis ana unc. 1. terebent. resin. pini, ana unc. semis, olei ros. compl. unc. ij. auri-
pigm. calcant. alum. rocchæ ana drach. ij. & sem. arg. uiu. extincti unc. 1.
cære quantum sufficit misce, & fiat solidum cærotum, quod extensum supra
lintheum facit soleam. Verū ita rebelles sunt Rhagades, ut aliquando opus
sit locum affectum suffumigare. utimur autem suffumigijs primum maceran-
do, uel lixiuio cōmuni, uel decocto dicto, postea inungimus sapone nigro fri-
cando callos, quia ætenuat eos, & dissipat, postea iterum per spatium horæ
abluimus lixiuio, & post sticcationem suffimus; & huiusmodi suffitu omnes
liberantur: post suffitum trociscum andr. uel cærotum ultimum imponimus
Materia suffitus est hæc Rec. cinnab. auripig. sandarachi græc. ana unc. 1.
præcipitati unc. sem. ligni aloes, gummi iuniperi, storacis siccæ, belzuini
Myrrhæ, Thuris ana drach. ij. teruntur hæc crasso modo, & miscentur, atq;
supra carbones insperguntur aliqui sublimati portuiculam addunt, at ego
nunquam addidi.

Turon/ri Anglonis

Succum.

Vngtu

Vngtu p solea
pro dūm.Suffitus.
in rhagad.

De cephalæa & reliquis symptomatibus.

CAP. CII.

Cephalæa curatio fit per decoctum. Marasmus ex gallico, & asthma
incurabiles sunt affectus, & ideo egros solis pronosticis destine-
mus. [Modò receptui canens. te lector oratum uelim, ut animum meum
hilari fronte recipias, cum à calumniæ, & obrectationis metu defendens.]

Cephalæa Cinnab.

Marrub. p. Asthma
in m. b. h. a. Sams.

Unable to display this page

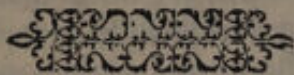
ANTONII
FRACANCIANI

DOCTORIS TEMPESTATE

NOSTRA CELEBERRIMI,

De Morbo Gallico fragmenta quædam
elegantissima ex lectionibus anni
1563. Bononiæ.

EDITIO PRIMA.

PATAVII, Apud Christophorum Gryphium.

M D L X I I I.

ANTONI

FRANCIS

DOCTORIS TEMERITATE

NOTA A CENSURIS

De Morbo Gallico fragmenta quaedam

elegantissima ex lectionibus anni

1563. Bononiæ.

EDITIO PRIMA

ATAVIL. Vp. Christophorum Gyspium.

M D L X I I.

P R A E F A T I O.

C A P. I.

CUM Medici finis sit sanitas, ut bene mereatur de genere humano, nihil utilius, nihilq; his temporibus accommodatius fore cogitavi, quam agere de morbo gallico, cum passim hodie uagetur, & summo opere seuiat, difficillima, & molestissima inferens symptomata. cumq; difficillime hoc morbo uexati sanentur. de hoc morbo acturus, primo inquiram, quæ eius essentia, à qua primæ curatiuæ indicationes capiuntur. secundo de differentiis agam. cum unaquæq; differentia, uel species propriam requirat curationem, & de differentiis sermonem instituens, de causis huius morbi breuiter tractabo, cum à causis etiam differentie desumuntur. Tertio agam de signis tum morbi pathognomicis, tum differentiarum: quarto de modo curandi, qua uia etiam incessere plurimi, qui de hoc morbo tractarunt, & licet multi de hac re scripserint, quoniam tamen, & à me obseruata sunt quedam, quæ utilia fore arbitror, agam & ego, ut hæc aperiam.

De essentia & natura morbi gallici.

C A P. II.

Quoniam uerò satis manifestum est quid nomen huius morbi significet, non erit opus in illius declaratione immorari; Vnde hoc prætermisso statim ad eius essentiam, & naturam declarandam deuenio. essentia uerò non poterit aliquomodo reperiri, nisi prius proximum genus habeatur, & postea differentie propriæ, ac essentielles, cum rei essentia, ex suo genere, & proprijs differentiis constituatur. Primo igitur proximum inueniendum est genus; & cum hunc affectum omnes concesserint esse morbum, inquirendum est in quo nam genere morbi reperiatur. quod quidem difficile est, cum diuersa symptomata quandoque ostendant in

*finis Medici
est sanitas.*

ordo loquendi.

*Essentia rei
quæ in differentiis
consistit.*

Antonij Fracanciani

*Varij opines
de hoc morbo*

Exustio
perpetuū
sympto-
ma galli-
ci.

*In vniuersa
semper apparet
exustio*

*Morbus Gallicus
Intemperie calida
et sicca.*

uno, quandoque in alio genere collocandum. Vnde fuere qui dixerunt affe-
ctum hunc nullum sibi determinatum genus uendicare, sed quandoque in uno
quandoque in alio constitui, quandoque simul omnia tria morborum gene-
ra complecti. ego uero aliter sentiens proprium, et determinatum genus
inueniri huius affectus credo, istudq; à posteriori inuestigandum arbitror,
et necessarium mihi uidetur unumquodque proprium genus habere. quo-
niam uero inter ea, quæ gallicum morbum insequuntur unum tantum modò
est symptoma, quod ipsum perpetuò comitatur, alia enim non semper, sed
quandoque tantum accidunt, ab eo, quod perpetuum est, genus, et essentiam
inquiramus: hoc uero solum, et perpetuum symptoma exustio est; quæ non
solum in progressu, sed etiam in primo morbi ingressu manifestè conspicia-
tur: unde si quis carie afficiatur nerunt non tantum chirurgi, sed et ine-
pti tonsores num caries illa gallica sit, nec ne; hoc uero non nisi ab exu-
stione, et sorditie, quæ liuido, uel nigro colore, et ex callositate innotescit.
Gonorrhœa quoque si ad sit eandem exustionem, tum substantia, tum
colore demonstrat. Pariter et bubones duri; qui si suppurentur, et labia
callosa habent, et exusta elucta sanies uidetur. Idem etiam indicatur ex
doloribus (si ad sint) uehementissimis enim sunt, et ad uesperam inuaden-
tes. eadem exustio conspicitur, quum gingiue, os, et palatum corrodu-
tur, quum dentes cadunt, quum Pili, quum narium extremitas; quod sæ-
pe etiam fieri consuevit, quæ quidem omnia ex adusta, et mordaci materia
proveniunt. conspicitur, et eadem exustio in urinis semper, quicunque
fuerint humores exusti. Cum itaque Res ita se habeat, nec possit exustio
fieri nisi ab intemperie calida, neq; possit caliditas exurere absque adiuncta
siccitate, cum humiditas calorem obtundat, necessarium erit asserere mor-
bum gallicum esse intemperiem calidam, et siccam: unde à perpetuo hoc sym-
ptomate non tantum genus, sed etiam una ex differentiis habetur. nec dicat
aliquis exustionem oriri ex putredine, cuius ultimus terminus est incine-
ratio, quoniam hoc dici non potest. nam licet in morbo hoc putredinem
reperimas, tamen conspicua exustio, qualis conspicitur in hoc affectu
non quamcunque putredinem insequitur, sed insignem tantummodo, quam
quidem in hoc morbo et præsertim in principio nullus concedit; rectè igitur
ex hoc symptomate genus et unam ex differentiis inuentam esse credo.
quoniam autem humores exusti appaerent non determinatæ alicuius par-
tis, sed uniuersi corporis, idèò membrum, in quo primò fundatur hæc intem-
peries inquirendum erit. et cum nullum sit in corpore nostro, quod hoc
possit facere nisi iecur, quod officina humorum est, à quo tanquam à fon-

te seaturiunt, in iecore dicimus hanc intemperiem calidam, & siccam esse. & ita aliam huius affectus differentiam habemus, & quidem essentialem, subiectum sit de essentia accidentis, & ita dicimus morbum gallicum esse intemperiem calidam, & siccam iecoris, & uenarum: at quoniam saepe recur, & uenae intemperie calidam, & siccam patiuntur absque eo quod morbus gallicus infestet, pro perficienda hac definitione. & pro ultima differentia, qua destinguetur ab alijs intemperaturis calidis, & siccis iecoris, & uenarum, dicendum quendam esse gradum huius intemperaturae immanifestum nobis, qui exacte eius naturam, & essentiam integrat, & sicuti ultimae rerum differentiae sunt nobis ignotae, ita & hic gradus, qui constituens essentiam huius morbi, nominatus est morbus gallicus, & gradus temperamenti, quae proprietas temperamenti appellatur, & est, quae constituit in esse unum quodque. & quoniam haec proprietas temperamenti, uel gradus est occulta dici fortasse poterit hac ratione morbum hunc esse in occulta proprietate repositum. proprie tamen, ac uere dicetur esse intemperies quaedam iecoris, & uenarum calida, & sicca sed hic duae occurrunt difficultates circa dicta, quartum altera est, quoniam uidetur haec lues gallica morbus in forma, uel tota substantia, non autem in intemperie cum praeter intemperiem, quam quandoque adiunctam uidimus, ita seuiat, ut totam substantiam corrumpat, nec possit sanari, nisi medicamentis à tota etiam substantia conferentibus, ueluti est ligni decoctum. nec defuere, qui rationibus his assentientes hoc tenuere. altera est difficultas, quoniam & si hic morbus sit in intemperie in calida potius, & humida, quam in aliqua aliarum reponendus uidetur. Primò, quoniam hic morbus incipit in membro humido, nempe in pudendo quae humida sunt membra. secundo, quia ferè semper initium habet à morbo humido, uidelicet à cariebus, ulceribus, ac pustulis qui quidem humidi sunt morbi. Tertiò quoniam per contagium contrahitur, & non datur contagium absque putredine, nec putredo sine insigni humiditate, & haec sententia habuit suos fautores. fuerunt & qui dixerunt morbum quidem esse in intemperie, sed frigida, & humida, quoniam uidemus laborantes pituitosis, & crudis humoribus abundare, nec sanari nisi calefacientibus auxilijs, & exiccantibus ueluti est ligni decoctum. ad haec dicendum, & primò ad primam dubitationem non dari morbos in forma, seu tota substantia, quam dicunt, cum substantiae nihil sit contrarium, nec formae substantiales, nisi forsan elementales, contrarietatem habeant. Præterea falsum est, quod dicunt lignum, & alia medicamenta à tota substantia conferre. sanant enim potius ob continuatam euacuationem, quam

Iecur subiectum gallico. Gallici definitio.

*Primo quod in potius
habetur calidum ac
sicca, uel
secundum proprium*

difficultates circa dicta.

Solutio. Morbum à tota substantia non dantur.

Antonij Fracanciani

Ad 2.

7
Pudenda
uirorum
nō humi-
da sunt.

Ad 3.

*Magis est
huiusmodi
f.*

Ad 4.

*in gallinis
multa exstis
p. h. l. a*

præstant. nec inferendum, corrumpit totam substantiam, ergo est morbus in tota substantia. hac enim ratione concludere possemus morbum in intemperie esse in tota substantia: quod si per totam substantiam proprietatem temperamenti intelligant, iam nihil diuersum ab intemperie proponent, sed potius illud idem, quod negare intendunt, affirmabunt. ad secundum dicimus impossibile esse hunc morbum esse intemperiem calidam, et humidam, cum semper habeat exustionem adiunctam, quam quidem humiditas prohiberet. Nec uerum est, quod semper hic morbus incipiat in membro humido, & a pudendis, falsumque est pudenda in uiris humida esse. Virga enim & glans, in quibus plerumque incipit, sicca sunt membra, non humida cum neruea, & dura sint. Præterea non tantum in his initium habet, sed in omnibus illis membris, quæ uel confricatione incalescunt, uel per contactum facile sua natura contagium suscipiunt. Vnde sæpe contrahitur a pudendis, ab ore, a mamillis, & in consudantibus, a cuti, quæ sicca est ualde, licet huiusmodi membra interdum non uideantur affecta. Neque ualet secunda ratio, quoniam semper in Gallicis cariebus, ulceribus, ac pustulis exustio reperitur, quæ siccitatem indicat caliditati adiunctam, ut ex duritie, callositate, liuidoque, uel nigro colore demonstratur, etiam ijs, qui parum periti sunt. Peccat etiam tertia ratio, nam licet concedamus (ut rei ueritas est) morbum gallicum semper per contagium acquiri apud nos, quod aliqui tamen contradicentes historijs, & experimento, negarunt, nihilominus non sequitur propterea morbum esse humidum, quia plurimi sunt contagiosi morbi sine putredine, ut ophthalmia. neque uerum est, quod ubicunque requiritur putredo, ibi etiam sit humida intemperies, quoniam licet materia, quæ putrescit, humida sit actu (quod in putredine requiritur) facultate tamen potest esse sicca, ut apparet in bile, ac melancholia putrescentibus, ad illos autem qui dicunt esse intemperiem frigidam, & humidam negamus hoc posse fieri, cum a tali intemperie nullo pacto proueniat exustio. quod si ad sunt quandoque plurima excrementa pituitosa, & cruda in his, qui laborant morbo gallico illa quidem generantur ex uigilijs, doloribus, incontinencijs, & cruditatibus, quæ insequuntur. neque sanatur hic morbus medicamentis calefacientibus, & exiccantibus merito primarum qualitatum, sed ratione continuatæ euacuationis, quæ communis est omnibus auxilijs, quibus morbus iste sanatur. Natura enim per frequentes euacuationes exonerata, residuum propellit, & euacuata materia intemperiem superat. Quoniam autem morbum hunc per contagium ab Occidentalibus Indijs fuisse ad nos delatum Hispanorum historiae testantur neque uisus est, inquam apud

*Hic morbus non sanatur per Materia reduci faciem ac
exiccant, sed per uisum inuicem inuicem*

nos aliquis, qui aliter in ipsum inciderit, estq; contagium infectio ex uno in
alterum facta, quæ quidem tripliciter efficitur uel ob contactum, uel per
fomitem, uel etiam ad distans (ut dicunt) uidendum est, quo contagij mo
do contrahatur. Et breuiter dico quod ex his tribus modis nunquam fuit
 morbus gallicus ad distans productus. sed fere semper per contactum acci-
 pitur, ut in utraque uenere contingit. per mammillas, per exosculationes,
 per consudationes. Rarissime autem per fomitem contrahi uidetur. Vidi
 ego semel tantum hoc modo contractum à puella 7. annorum quæ pelliceam
 uestem cuiusdam infectæ mulieris induerat. sed quæret aliquis cum iste mor-
 bus ponatur esse intemperies iecoris, & uenarum quomodo per uenerem, et
 alias contagij causas inficiatur? Et dico quod infectio fit per uapores, qui
 arterias, & uenas ingressi per humores in iecur ingrediuntur, & ipsum in-
 ficiunt. non inficiunt autem cor, quoniam non est sic aptum pati, hoc enim
 pro passi præparatione contingit, unde interdum extima quoque membra
 licet primò contangantur, non tamen inficiuntur. Iecur autem inficitur,
 quoniam facilius recipit, quàm alia membra, sic etiam, & humores, hi enim
 facile suscipiunt; infecto tamen iecore necessum est, ut reliqua etiam prin-
 cipalia membra inficiantur, & ideo sæpe uidemus in laborantibus hoc mor-
 bo patiente iam corde uitale robur imminutum, & ipsos timidos affectos,
 sæpius etiam mæstos, & segnes ad motum, ac sensibus tum externis, tum in-
 ternis torpescences, ob communicatum cerebro affectum. Quod & pustula
 supra capitis coronam apparentes ostendunt: materia enim ab hepate
 cæteris membris principalibus, & uniuerso tandem corpori communica-
 tur. Concludendum itaque, ut quod primò propositum fuit absolua-
 tur: morbum scilicet gallicum esse intemperiem quandam calidam, & siccam iecoris,
 & uenarum: quod si pro clariori doctrina uoluerimus addere per conta-
 gium factam, poterimus quidem, non tamen ad eius essentiam constituendam
 est opus, cum ad accidentis definitionem sufficiat genus, ac differentia, quæ
 sumitur à subiecto in quo primò, & perpetuò fundatur:

De differentijs.

CAP. III.

Cognita tandem essentia huius effectus consequens est, ut de differen-
 tijs agamus, primòq; de essentialibus, de quibus nemo hactenus uer-
 bum fecit: essentialia autem alia sumuntur à Magnitudine, & paruitate
 intemperaturæ: non enim quæcunque talis intemperies eodem modo est ma-
 gna, sed aliqua maior, aliqua minor, nec eodem modo se habet in subiecto.

Contagium galle
 fit uel
 per contactum
 per fomitem
 Ad distans

Rarissime per fomitem
 videtur

Quomodo
 fit infe-
 ctio.

A hunc morbum
 in foveis et lumbis
 et ceteris.

Definitio
 gall. com-
 pleta.

De differentijs nulli
 per se non sunt
 fove
 Et similiter

Antonij Fracanciani

Aliqua enim in affectu, aliqua in habitu posita est, alie uerò sumuntur à qualitate. gallicus namque morbus quidam ferus admodum est, ita ut maxime uniuersum corpus infestet: quidam uerò mitis adeò, ut nihil ferme molestare uideatur. alia sumuntur à modo motus, quem seruat hæc intemperies, interdum enim statim incipiens ad summum peruenit, ita ut ex leui aliqua infectione citissime ad statum properare, ac pertingere uideatur. Interdum autem incipiens hic morbus tardus admodum est in augmento, & plures pertranscunt menses, antequam uel ab ægrotantibus, uel à Medicis adesse dignoscatur. alia tandem hauriuntur à subiecta materia: nam quandoque iecur tantum occupat, ac consequenter uenas: Vnde in definitione dictum est à me clarioris doctrine gratia iccoris, & uenarum & ferè semper contingit, ut in principio tantum iecur occupet, quandoq; uerò communicatur uniuerso corpori, ita ut cor etiam patiatur, & cerebrum, ueluti ex læsis actionibus, alijsq; symptomatibus ad uirtutem uitæ, & animalem pertinentibus facile deprehenditur: Neque turbari debet quis quòd posuerim aliquas differentias in magnitudine, & paruitate intemperiei, cum prius dixerim morbum Gallicum consistere in determinato gradu: gradus enim ille diuisibilis, & latitudinem habet. sunt insuper alie differentie, quæ communes sunt cæteris morbis, & quodammodo ad essentielles accedere uidentur. ut quæ sumuntur à tempore, cum dicimus morbum Gallicum uel nouum esse, uel antiquum, & sicuti quæ à materia capiuntur, quæ causa est efficiens, ueluti si dicamus ipsum, uel à sanguine, uel à pituita, uel ab atra, uel à flaua bile oriri, non enim semper iisdem peccat humor: sed quandoq; unus, quandoq; alius, ut ex natura corporum, & symptomatum diuersitate indicatur. Vnum tamen semper, & perpetuò reperitur in quocunque humore peccante uideliter exustiō: semper enim humores, qui peccant in hoc morbo, exusti apparent. Ab essentialibus tandem uisis differentiis, ad accidentales ueniamus, quas quoniam diligentissime aliqui sunt persecuti, ut fortasse ducentas, uel trecentas numerauerint, non omnes ego, sed aliquas tantum prosequar, quæ à morbis, & Symptomatibus eum hoc morbo coniunctis oriuntur: una igitur est, quum gonorrhea coniungitur, quæ fit (ut causas etiā breuiter absoluamus) propter acredinem adusti sanguinis, & languiditatem uasorum seminalium ex intemperie factam. redditurq; fæda (ut aiunt) & plurima excrementa per illam uiam euacuantur. Accidit uerò sæpe gonorrhea ijs præsertim, qui rem habent cum infecta muliere, quæ uteri profluium patiatur, ut expectimento sæpius est uisum; & ratio etiam commonet, ut partes illæ iam contaminatæ

*A quibuslibet
simply.*

A modo motus

AD

A subiecta materia

*In hoc morbo
gallico & de his
et hinc sunt*

A...

*In hoc morbo
gallico & de his
et hinc sunt*

*accidentales
differentie.*

Gonorrhea.

*Edm 200 h 300 fms morbi gallici
de his sunt acci...*

contaminata, & malè affecta contangentibus membris eandem affectionem communicent: Alia uerò accidentalis differentia est, quum caries pudendorum adiungitur, quæ quidem est de genere morborum, & gignitur ex acredine humorum, qui per motum, & confricationem partium calidiores effecti mordacem illam facultatem accipiunt, et partes illas erodendo exulcerant. Alia est quum apparent verrucæ quædam scissæ, callosæ, ac duræ procedentes à materia crassa, & exusta: uisumq; sæpius est ab istis gallicam luem incipisse. Alia quidem, quum adsunt in inguinibus tumores præter naturam transmissa eò materia, tanquam ad partes laxiores, & imbecilliores fitq; his apparentibus manifestum, iccur esse infectum; cum in huiusmodi partes hepar excrementa reijcere consueuerit, & hepatis emunctoria nocentur. Alia sane cum pustulæ, ac parui aliqui tumores apparent in capite, & præsertim circa coronam, ubi capilli desinunt, qui diuersi contingunt pro diuersitate humorum in uenis abundantium, quoties in capud, uel transmittuntur, uel attrahuntur. Alia cum ulcera fiunt uel in corpore uniuerso, uel in aliqua tantum parte, prout maior, uel minor materiæ copia redundat. quæ quidem in principio, cum capit morbus gallicus grassari, adeò erant seua, ut uniuersum corpus eroderent, & quandoq; intergra membra deciderent. Alia est quum topi coniunguntur à crassa, & frigida materia facti, suntq; et ipsi de genere tumorū præter naturam, apparent, autem in tibijs & brachijs, & præsertim in internodijs, pariter & in capite, & sæpius nisi sunt in costis, & alijs interdonijs. Interdum autem etiam in osse yoidis apparere: sunt uerò hi tumores quandoq; in substantia ossium impacti, quandoq; ossibus adherent, quandoq; perihostia tantum & partes circumstantes afficiunt. Alia differentia, est, quum dolores, uel uniuersi corporis, uel determinatæ alicuius partis, copulantur, & hi rarò articulos occupant. sed semper partes inter articulos, quæ internodia dicuntur, excruciant: quoniã hæc materia, quæ doloris est causa, exusta, mordax, & crassa non facillè potest in cavitates, atq; neruosas partes penetrare, sed in internodijs residens ibi continui solutionem efficit, ac dolorem producit. Alia quidem est, cum coniungitur casus pilorum, qui uel est morbus in numero, uel affectio corporis immutata, de hac enim re Galenum uariè locutum reperimus, licet sibi nullomodo contradicat; solent autem prius concidere pili congeniti quàm post apparentes, ut ciliarum, & palpebrarum, qui etiam ex coitu superfluo decidunt, cum post apparentes increscant. cuiusmodi sunt capilli, barbæ & reliqui, ut notatū reliquit Aristot. in 3. de hispan. Alia tandem sunt differentia, cum uel ca-

Caries.

Verrucæ

Tumores

Pustulæ.

Ulceræ.

Topis.

Dolores.

Pilorū de
fluuium.

Antonij Fracanciani

Dentium calus. *Sus dentium contingit, qui etiam est morbus in numero factus ab eadem exusta materia gingiuas ad dentium radices corodere uel unguium, uel narium etiam extremarum, quod uisum est quandoq;: uel palati osium erosio. contingunt sepe impetigines quaedam feræ, præsertim in palmis manuum, & plantis pedum, sic & rhagades, & ulcera circa rectum intestinum, plurimaq; alia mala, ut exanthemata, & alia. Neque est aliquod morbi genus, uel symptomatis, quod possit ab exusta materia provenire, quod nequeat cum hoc morbo copulari. unde pro uarijs adiunctis uariæ quidem differentiæ fiunt, & facile omnibus est ex plurimis, atque diuersis quæ combinari possunt plurimas etiam & diuersas huiusmodi differentiæ efficere. Mihi autem sufficiat, hæc de differentijs dixisse.*

De signis.

C A P. I I I I.

Signa.

pathognomonica.

Lotium

**Secundū
signum
ab affect.
corporis
mutata.
Tertiū si-
gnum ex
leſis actio-
nibus.**

**Concur-
sus signo-
rum.**

DE signis modò agamus, quorum aliqua pathognomonica sunt, aliqua uero aſidentia, uel differentiarum. pathognomicorum autem alia indicant intemperiem calidam, alia ſeccam, alia ſimul talem intemperiem calidam, & ſeccam ostendunt. inter prima uerò, & primum, & certiffimum eſt lotium, cum enim tota humorum maſſa ſit exuſta ex intemperie calida, & ſicca iniecore, atq; uenis, lotium erit ſignum neceſſarium; ipſum namque certiffimum eſt ſignum affectionis iecoris, & uenarum, nec non eorum, quæ in ijs abundant; erunt itaque lotia flaua, & lucida, contentaq; habe- bunt ueluti ſabuloſa, uel arenofa, uel etiam fruſtuloſa, & inſtar ſcopuli cuiuſdam ſciſſi diſrupta, & inæqualia. ſecundum ſignum capitur ab affectione corporis immutata, & ex puſtulis, ulceribus, & alijs omnibus, quæ in cuti apparere ſolent, manifeſtè deprehenditur in colore liuido uel nigro, in tumore duro, & calloſo. Tertiū autem ſignum ſumitur ex leſis actionibus, ſiunt enim hoc morbo affecti, languidiores, & in progreſſu ratione male nutritionis, emaciantur, ſiunt uigilantes, timidi, triſtes ſemine lancholici, & neſciunt ipſimet reſerre quid patiantur. hæcque omnia contingunt affectione hac communicata cæteris partibus ab ipſo hepate. hæc uerò ſigna, licet ostendant intemperiem calidam, & ſeccam iecoris, & uenarum, non tamen ſola poſſunt illam intemperiem demonſtrare, quæ quidem eſt eſſentia morbi gallici, ſed his addenda ſunt illa, quæ conſtituunt concurſum, à quo ſumuntur ſigna huius affectus certiffima. Vnde oportet addere quòd patiens cum affectis hoc morbo conſuetudinem habuerit, &

Unable to display this page

Antonii Fracanciani.

*Malig. a. Morb.
In rity. Cantus.*

alia contagij causa cauere non enim in his iam dictis ualde fidendum est, nec semper est putredo in morbo gallico, neque possunt linteamina uapores educere, aut inquinatum sanguinem corrigere.

De curatione.

C A P. VI.

Curatio
his mor-
bi gall. sic
p euacua-
tionem.

An mor-
bus gall.
curabilis
ex toto.

Es qd non

*Opimis An-
h-
q. f. for-
m-
q. p. s. r.*

Omissa itaque praeservatione ad curationem accedo, quae licet duo capita contineat euacuationem uidelicet materiae, & alterationem membrorum, haec enim est uerissima methodus curationis omnium intemperierum cum materia, saepius tamen est uisum huiusmodi morbum sola prima intentione sanatum. natura enim euacuata materia solet saepissime relictam intemperiem superare. Vnde uidemus quandoq; incipientem hunc morbum sola expurgatione, quandoq; solo exercitio sanatum, neque aliter, quam per continuatam euacuationem sanatur a suffumigijs, inunctionibus ex hydrargyro, ligni decocto, salsa pariglia, & China. si tamen ex his aliqui unquam sanantur. Sed dicet aliquis frustra nos perfectam huius morbi curationem inquirere, cum nequeat sic absolute curari, quin semper aliqua morbi reliquia remaneant; & huius opinionis fuere uiri doctissimi comprobantes hanc sententiam, ex eo quod si aliquis ab hoc morbo curatus forte contingat uulnerari, uel aliquo alio morbi genere corripitur magis omnia seuiunt, ac difficilia fient in hoc, quam in alio, qui nunquam fuit gallico morbo affectus quod quidem indicare dicunt remansisse fomites, & reliquias prioris morbi, & sic uidentur nunquam perfecte sanari. sed aliter sensio, & uidi nonnullos perfectissime sanatos, cum nullum symptoma in eis remansisse cōspexerim, non enim restat morbus absque symptomatibus, cum haec illum insequantur, ueluti umbra corpus; uerum tamen est, quod languida remanent membra, & itecur praecipue paratum ad intemperiem suscipiendam, et humores exurendos, & hinc postea fit, ut in graues plerumque morbos incidant, nec facile ab illis liberentur ij, qui semel passi sunt morbum gallicum; & sicuti, qui pestilentia laborarunt ob relictam languiditatem in corpore uniuerso, & praesertim in membris principalibus cum aegrotant, morbis etiam difficillimis affici solent, non tamen dicendi sunt praeterea pestilentia laborare ita neque semper dicendi pati morbum gallicum illi, qui semel curati afficiantur interdum aliquo difficili morbo; non ergo frustra perfectam huius morbi curationem inquirimus. Prosequemur autem omnes curandi modos, qui uarij sunt, ut uideamus quid boni, quidue mali ab unoquoque auxilio sperandum. non enim est facile auxilium quod strenue inuenit in

Sicut q laborant peste, post curam a Leprosam suam hanc languiditatem morbi, Ita illi in Gallico remanent

uenire, quod etiam in aliquo non noceat, & plura sunt, quæ maximè solita sunt nocere. Vnus curandi modus est per euacuationem, quæ fit & uenæ sectione, & expurgantibus pharmacis, in quo primò lenienda est aluus, deinde cum hic morbus plerumque sit mali moris, & ideo magnus, uena erit secanda uiribus consentientibus, ac ætate: secetur uerò uel basilica dextrilateris cum iecur perpetuò afficiatur in hoc morbo, uel media; si forte capud, ac uniuersum corpus patiat: extrahenda uerò est illa sanguinis quantitas, quæ uidebitur oportuna sumptis indicationibus à uirtute, magnitudine morbi, corporis habitu, & reliquis. præparetur postea corpus & materia concoquatur, ut pharmaco exhibendo educi facile possit. & si quis est morbus, in quo præparatione sit opus, & concoctione, hic est, peccat enim materia crassa, exusta, & rebellis, præparantia uerò, & concoquentia diuersa requiruntur pro diuersitate humorum educendorum, semper tamen attenuantia incidentia, & pariam refrigerantia, & temperata conueniunt. Hinc syr. de fumaria, de betonica, oximel, & huiusmodi probantur. sic decocta borag. cicorij, stecados, iuxa, hysopi, & consimilium. præparato autem corpore materia iam concocta euacuetur, nō manna tantum, syr. ros. & huiusmodi mitioribus, & benedictis (ut aiunt) sed fortioribus medicamentis, cuiusmodi sunt pill. de hermodact. fetidæ, confectio hamech. Hiera, diacolachinthidos Actii, pill. pariter à Gale. conscriptæ in lib. de compos. med. secund. loca, & alibi: præ cæteris autem optimæ uidentur cochia Rasii cum eis additi fuerint cortices rad. ellebori nigri, qui etiam alijs pill. addi debent in hoc casu & alijs etiam medicamentis expurgantibus. Euacuationes uerò continuatæ sunt faciendæ, ut bis, uel ter in hebdomada, & in his diutius insistendum, & ita testor me uidisse plurimos sanatos ab incipiente morbo gall. sine administratione alterius auxilij non sanaretur aut inueteratus, neque omnes curandi hac uia: sunt enim qui forte non possunt, ut qui habent uentriculum imbecillum, & qui à medicamentis purgantibus facile resoluuntur. Alia uero est curandi ratio per continuata exercitia, & uehementiora, quæ tum insensibiliter, tum etiam sensibiliter per sudores euacuare possint. Hæc autem prius expurgationem corporis & pharmacum requirunt, & licet aliqui nulla præposita expurgatione solo exercitio fuerint pristinae sanitati restituti, non tamen tutum est, & præsertim, si corpora sint cacochima; exercitium enim fundit humores, & in huiusmodi corporibus mala potest symptomata parere. Alius curandi modus est per suffumigia, quibus primò usi sunt uulgares quidam corpore non expurgato, non sine maxima temeritate, ac detrimento in-

T. C. m. d. p. h. l. y
T. p. E. n. m. h. o. s.
 Venæ sectionio.

Præparantia.

Euacuatio.

p. m. d. f.
C. h. i. n. m. h. o. l. l. b. o. r. o.
o. p. h. i. m. e. f. i. n. e.

2. m. d. y. c. m. d. y.
 Exercitatio.

3. m. d. y.
 Suffumigia.

Antonij Fracanciani

fermi sic .n.cū diffunderentur humores, & propellerentur uniuersi corporis excrementa in fauces, plurimi suffocabuntur, & hac de causa reiecta id sunt hæc suffumigia, interdum tamen expurgata prius corpora sanant. uerum tamen est, quod cum hæc suffumigia diu sint generum aliqua uehementiora, aliqua leuiora, tutò quidem, sed inefficaciter utimur leuioribus, quæ quidem conficiuntur ex aromatibus, gummis, & herbis calidioribus ueluti Myrrha styrace, belzuino, thure, dictamno, schordio, gentiana, & consimilibus: hæc quidem sudorem prouocant, sed non possunt tantam euacuationem præstare, quanta pro morbi ablatione sufficiat; & ideo nunquam aliquis uisus est sanatus per hæc mitiora: uehementioribus autem reliquis aliqui sunt sanati, quæ præter dicta recipiunt cinnabarin. quæ ex argento uiuo conficitur, ratione cuius funduntur humores, repelluntur, & ad fauces, & os conuertuntur. unde corpore tandem expurgato per continuatam euacuationem, si quid residuum est à natura superatur, & ita sanitas insequitur: hoc tamen auxiliij genus periculosum est, etiam quod uniuersi corporis expurgatio præcedat: posset enim fieri, ut uel reliquum materie fusum ac ad partes, quæ sunt circa laryngem, & fauces propulsum suffocationis periculum inducat; uel si per fauces non educatur, adiuncturas, aut alia corporis loca secedat, reddetq; morbum seuiorem, & quandoq; insanabilem: præterea fædum est etiam, ac malum oris exulcerationem facere: quapropter aliqui, ut ipsam prohibeant, utuntur singulis diebus una ex pill. Alexandri, quæ uidentur eadem esse cum cocchijs Gal. descriptis primo de med. secundum loca, & alibi: sed male faciunt, iudicio meo, sic enim contrarios simul motus efficiunt, neque tot uacuationes eodem tempore natura ferre potest. male etiam faciunt, qui bis in die suffumigant, quiq; cooperto, non autem exerto capite id præstant: cogunt enim illi patientes inspirare aerem hydrargiri uaporibus infectum: errant etiam, qui suffumigant repleto uentriculo, & tamen tutius est huiusmodi auxilio non uti, quamuis aliquando profuerit. si quis tamen eo uti uoluerit, probò, ut semel in die ante prandium, & exerto capite utatur, neque diu, sed per mediam horam, uel tres horæ partes ad summum in suffumigijs æger immoretur, & hoc faciat per octo tantū dies, uel etiam paulò plures, aut fortè pauciores, usque quo materia copiosior in os, & fauces prorumpat. Alius sanationis modus habetur ex inunctionibus hydrargirum recipientibus, quæ quidem licet quandoq; sanare uideantur, tamē tāquā nimis uiolentum, & periculosum iam non erat amplius in usu. sed nunc secundus agitur annus, morbo gallico rebeli, & contumaci maxime facto quod multi sint coacti,

Mitiora suffumigia

Uehementiora

pill. Alex. fædum est etiam, ac malum oris exulcerationem facere

Erroneo q. f. in suffumigijs

4. Modus

Inunctiones.

Et quidem doctissimi uiri iterum ad predictas inunctiones deuenire, quæ adiuuentæ uidentur empirico argumento per transitum ad simile, cum uiderint Auic. in scabie seu a uti pro inunctionibus, Hydrargiro, permiscetur autem cum argento uiuo ea, quæ laxant fundunt, et uim eius ad penitiora deducunt, ut insimul fusione, ac repulsione facta materia per os, et fauces erumpat. permiscemus itaque axungiam porcinam, butyrum recens, oleum lauri, styracem, mastich. thus et similia, sunt uero qui balaustia rosas, camphuram, et gummi Arabicum addant. quæ cum adstringentem, ac refrigerantem uim habeant, non probo, non tamen sunt improbandi, qui commiscunt Myrrhidatum, et Theriacen. hæc enim in pauca quantitate posita sunt uim hydrarg. ad penitiora corporis deducere: in his tamen inunctionibus administrandis est etiam prius optime corpus expurgandum, ne propulsa materia, (ut sæpius contingit) consertim ad partes faucium et laryngis suffocationem inducat: non tamen totum corpus inungatur, sed à genu infra usque ad extremum pedis, et à cubito usque ad extremum manus, et ieiuno non repleto uentriculo, ut alij faciunt. nec actu frigidum hoc medicamentum administretur, sed calidum: neque pillula illa Alexandri, qua uti solent aliqui est exhibenda singulis diebus ob easdem rationes, quas diximus supra, cum de suffumigijs agebamus; tanto uero tempore inunctionibus est insistendum, donec in os, et fauces materia sufficienter erumpat. Hæc tamen inunctiones et ipse sunt periculose etiam quod hæc omnia recte fuerint obseruata; quod si non sanant morbum relinquunt incurabilem, ita ut et comitetur ægrum usque ad mortem. sunt qui utantur cæcatis ex hydrargiro etiam confectis, extremis appositis partibus eodem modo. addunt autem ad predicta, ceram, resinam, et alia. de quibus idem dicendum, quod supra de inunctionibus, et suffumigijs diximus.

Digressio de Hydrargiro.

C A P. VII.

SEd cum de hydrargiro mentionem fecerimus opere præcium esse uidetur aliqua de eo dicere, ut scire possimus quonammodo agat, et operetur: et primo uideamus eius temperiem, deinde nunquid uenenum sit, uel antidotum, tertio substantiam ipsius, quarto et ultimo difficultates aliquas ex eius usu emergentes dissoluamus. est autem maxima difficultas de primo ob diuersitatem opinantium, et scribentium, prius tamen ego quid uerum esse iudicem aperiam, et post opinioniones aliorum in medium afferam, adductisq; eorum rationibus respondebo. Rei ergo ueritatem esse cre-

hæc in i. i. h. i.
et i. i. i. l. o. b.
An. i. i. i. o. n. i. i.
S. i. i. i. i. i. i.

et in h. i. i. i. i. i.
S. i. i. i. i. i. i.
et in h. i. i. i. i. i.

et in h. i. i. i. i. i.

Cæcata
ex hydra.

de i. i. i. i. i. i.
S. i. i. i. i. i. i.

Unable to display this page

hydragyrus Naturalis
De Morbo Gallico.

calide, uel frigide temperaturæ, quare dicendum arbitror, & rationibus, & auctoritatibus prædictis, ipsum calidam temperaturam habere. quod si frigidas parit ægitudines, illud est, quia partes aqueæ tenues enaporantes uel ignis ad caput cerebrum refrigerant & condensatæ ad neruos descendunt, atque illas ægitudines efficiunt. De secundo uerò an. s. uenenum si uel antidotum, nullam nobis fidem Gal. facere potest, cum se inexpertum fateatur de hac re, nec aliud à factitio nouerit. est autem omnium ferè antiquorum auctoritas, qui modum, quo interficiat, docent. Diosc. enim testatur argen. uiu. interficere non secus ac misy. sory, calchantum, quæ quidem non aliter interficiunt, nisi quia cum crassarum sint partium diutius morantur in uentriculo, & alijs partibus, & non distributa incenduntur, & comburunt ueluti ferrum ignitum. est igitur argen. uiu. uenenum calidum, & corrosiuum. sed contra instant aliqui dicentes esse hoc falsum, quia oppositum patet experimento nam apud Germanos et alios pueris pro uermibus absq; læsione exhibetur. asserunt etiam historiam quandam ab Ausonio Epigrammate conscriptam de Muliere, quæ uiro toxicum propinauit argento uiuo commixtum, & uir inde nullam læsionem accepit: quare inaserunt Hydrarg. esse potius antidotum, quàm uenenum, cum illius ueneni admixti uires hebetarit, ac prorsus abstulerit, & ita dicunt, quod ueluti antidotum morbum gallicum sanat. sed mihi uidetur quod isti à ueritate declinent: periculosissimum enim est argen. uiu. exhibere: quod si quandoq; uisum sit innocuè pueris propinatum, dixerim hoc esse uel ratione pauca quantitatis, uel ratione fortis expultricis puerorum, & humiditatis, quæ quidem in causa esse potest, ut citissimè dilabatur, & descendat priusquàm ad actum talem deducatur, ut comburere possit. ad historiam uerò dicebarem, quod forsitan illa mulier admiscuit argento uiuo talia uenena, quæ citò ipsum deducere potuerunt. & uel caloris agentis postea citò euacuare, unde non multum immorans in corpore non potuit comburere nec interficere: concludimus igitur cum omnibus ferè antiquis argentum uiuum esse uenenum. neque credendum est illis, qui dicunt naturale posse tutò exhiberi, non autem factitium, cum enim habeant easdem substâncias (ut dictum est) habebunt easdem operationes, & ideo ambo erunt uenena. nec obstat Pauli auctoritas qui dixit in 7. lib. argentum uiuum combustum exhiberi à quibusdam, & mixtum cum alijs medicamentis in dolore ileoso, quoniam hoc Paul. asserit non ex propria sententia, sed aliorum dicta exponens. nec que uerum est quod aliqui sanent morbum gallicum exhibitio præcipitato in pillulis deuorando, hoc enim falsum est, & ita exhibitum seuissima indu

*Ad uen. frigid. resp.
cui frig. & parit
ægitudines.*

*Arg. uiu. an sit uenenum.
Cuiuslibet
Soc. lib. 1.
de uen.*

*Hydragyrus naturalis
& corrosiuus*

*Hydragyrus & factitius
cuiuslibet
antidoti*

*Rapport.
Hydragyrus
cuiuslibet
ad uen.
exhibetur: illi
non lædunt.*

Ad 2^m

*falsitas uen.
posse tutò exhiberi
paul. in lib. 7. de
med. lib. 1.*

*Præcipitato uen.
in pillulis deuorando*

Argen. uiu. & uenenum

Antonii Fracanciani.

cit symptomata, & tormina, maximèq; laborantes affligit. De tertio

Arg. uiuū
eius sub
natix fig.

Gal: 2° lib. 10° cap. 11.
et paulim.
ab. sol. mil.

cuiusnam substantie sit dictum est à Gal. ipsum esse crassarum partium: aliter autem sentiunt moderni & arguunt experimento, cum uideamus, quòd si pellis confricetur cum argen. uiuo, uel si eo marsupium impleatur, penetrat, exudatq; , quod non posset contingere, ni tenues haberet partes.

Difficul-
tas.

cum sit in partibus
morbis.

Solutio.

Cui respondendo dico, quòd licet aliquas habeat partes tenues, & acreas, quæ quidem exudant, & penetrant partes; tamen adsunt terrestres crassæ, atque sulphureæ, quæ remanent, nec aliquo modo pertranseunt. sunt modo, aliquæ difficultates afferendæ, ut quartum propositum in hac re absolutum;

Difficul-
tas.

cum sit in partibus
morbis.
Istius exhalatio
est.

Solutio.

prima difficultas est de eo, quod Diosc. & Gal. dixere argentum uiuum in-
terficere, & corrodere sui grauitate, quoniam Auic. hoc reprobatur, in-
quit que non posse mente concipi. sed quòd mō id fiat manifestè demonstrat
Gal. dicens, quòd ratione crassitiei partium nequit arg. uiu. distribui, quæ
re diutius detentum accenditur, & erodit partes sui grauitate, quoniam
grauitas est in causa, ut tandiū in corpore immoretur, donec illum calorē
conceperit, quo postea immediatè interficiat. alia difficultas est unde
nam fiat, quòd arg. uiu. fufum, & ui ignis euaporatum morbos pariat fri-
gidos ueluti apoplexiam, epilepsiam, paralysim stuporem, & huiusmodi: si
uerò inungatur, exulcerationem faucium, & oris efficiat: quòd si deuore-
tur exulceret uentriculum, & intestina? Ad quam difficultatem missa re-
sponsione, quam aliqui afferunt, dicentes hoc esse ab occulta Hydrargiri
proprietate, cum hæ responsiones nihil doceant, dico quòd fuso argento ui-
uo, & ui exterioris ignis exagitato fit exhalatio partium aquearum, &
frigidarum, quæ per nares præsertim attractæ, & cerebrum refrigerant,
& condensatæ descendunt. & sic morbos frigidos producant. Inunctum
uero admixtis oleis, quæ ipsum ad penitiora corporis deducunt attrahitur
per arterias, & in eas receptum ui maximi caloris, qui in arterijs repe-
ritur, funditur, & sicut ui ignis in olla, deducitur ad partes supremas, &
residens in ore, ac faucibus tanquam in partibus imbecillioribus ibi exul-
cerationem efficit. cum autem in uentriculum suscipitur ubi remissa, &
elixans caliditas non est tanta, ut ipsum fundere possit neque partes eius
aqueas conuètere in uapores, & eleuare, diutius detinetur, donec uim
igneam concipiat, cuius merito postea uentriculum & intestina corrodit.
& exulcerat. & hoc est, quod in præsentia, ad hanc maximam difficulta-
tem mihi dicendum occurrit.

De Morbo Gallico.

10

De Radice Chyna.

C A P. VIII.

v. Modus

Est alius modus curandi per decoctum Chynæ, quo aliqui sunt usi, & Chyna ra
 primò fuere Medici, qui propinarunt hoc decoctum Carolo quine
 to Imperatori semper Augusto, cuius auctoritate magnam deinde gloriam
 apud omnes homines consecutum est; unde postea plurimi nobiles usum hu
 ius decocti susceperunt, & præcipue Veneti. Hæc autem radix aduehitur ex
 In diis & aiunt à regione chinarum, quæ tartaris finitima, & antiquum
 est sinarum Regnum. Extra est flauis coloris, intra uerò albicantis, raram
 habet substantiam, & fungosam; cuiuslibet ferè saporis, & aliarum qua
 litatum expertem: habetur Ianuæ, Venetijs passim, & alibi. consuevitq;
 ubiq; cariùs uenundari, & asserunt quidam esse rad. harundinis, tempe
 rie frigidam, non tamen manifestè, atq; siccam, habentem partes tenues, quib;
 bus humores adeò fundit, ut quàm maximè sudorem prouocet. Modus
 utendi est ut corpore prius optimè expurgato decoctum hoc propinetur,
 & mane, & uespere, & in prandio, & in cena. Quantitas autem syr. est
 15. uel. 12. unc. quæ uerò loco potus capitur, sumentis arbitrio permit
 titur. fit syr. capiendò huius rad. unc. 1. & illam infundendo in lib. iii.
 aque per 24. horas deinde ad medietatis consumptionem bulliendo. pro
 potu autem eadem radix accipitur, & superadditis tribus libris aque bul
 lit quousque duæ partes remaneant. cibus exhibetur boni succi, nec ualde
 tenuis. estq; terminus assumendi hoc decoctum communiter usque ad tres
 dies. nullum tamen uidi ego ex huius radicis usu, neque audiui sanatum. nò
 nocet quidem, quia tum euacuat, tum etiam humores contemperat: sed nea
 que multi est iuuamenti, at experimento cognoscitur.

Chyna ra
dix.Carolus V. huius
radicis antea uisum
fuitNotæ chy
næ.Modus
utendi.

Cibus.

Nullus sanatus
est.

De sarsaperilla.

C A P. XI.

vi. Modus

Aliud auxiliij genus est per sarsam perillam, quam dicunt, quæ ra
 dix est ab Hispanis ad nos delata, tenuis, flexilis, intus albicans,
 exterius flaua, uel nigra, nullum saporem habens, nullum sensibilem odorem,
 nullamq; acredinem; & crederem ego hanc esse radicem smilacis asperæ,
 quæ passim in Hetruria reperitur, & de qua dictum est à Dioscori. quòd
 quandoq; ponitur in antidotis, unde non esset fortasse ab Hispanijs, uel
 Indijs petenda. Temperiem eius aliqui dixerunt esse calidam cum sum
mopere discutiat, & tophos resoluat. sed aliter ergo sentio. cum nec odo
 rem, nec saporem habeat acrem, uel amarum, nec os mandentibus calefa

Sarsape
rille notæEst sarsam x. Aspo
y. et in Hetruria
reperitur

Téperies.

Antonij Fracanciani

*Salvatore Cath. Fidei,
Redemptor huius partitionis
topographicae huius
officium Vfus.
huius.*

ciat. neque decoctum assumentes incallescant. quare si tophos discutit, (ut reuera conspicitur) illud præstat ratione tenuitatis partium, non secus ac facit asplenium, quod splenes ualdè induratos astenuat, & tumidos, non caliditate, sed partium suarum tenuitate. ut Gal. & omnes fatentur. usus autem est, ut post uniuersi corporis expurgationem exhibeatur eius decoctum, quod quidem sit capiendū huius rad. unc. iij. & in frustra secando, in fundendoq; per 24. horas in lib. aquæ x. uel 12. deinde bulliendū ad medietatis consumptionem, & hoc postea colatum pro syr. seruatur. Demum eadem sarsa iterum bullit in 15. lib. aquæ ad consumptionem tertiæ partis, & hoc decoctum est potus patientis ad libitum. de primo autem exhibentur quolibet mane, ac uesperī sex uel octo unc. per 25. 30. uel plures etiā dies. Victus uerò exhibetur, tenuis et astenuans; unde dantur panis communis, uel biscocti tres unc. uuæ passæ, amygd. auiculæ montanæ, pulli gallinacei parui ad pondus durum, uel trium unc. sed licet ex usu rad. huius aliqui dicantur esse sanati, nullum tamen mihi contingit uidisse perfectè sanatum. uerum quidem est, quòd tophos optimè discutit, ac mirificè symptomata remouet. sed breui reuerti consueuerunt, & in aliquibus maxime uentriculum refrigerat & lædit.

2000/2001

Vu Mody.

Hetechē
lignum.

De ligni betechen decocto.

С А Р. X.

Est aliud etiam auxilium ex decocto ligni cuiusdam hetechen appelle-
lati, quod quidem spinosum est, mediocriter crassum, & intus phe-
nicei coloris & hoc Afri utuntur, ut refert Ioann. aphricanus in suis hi-
storijs. ad nos tamen non peruenit adhuc usus medicamenti huius, & ideo
nihil de hoc certi asserere possum, sicut nec de radicibus quibusdam, quibus
in hoc morbo utuntur mulieres in insula santi Thomæ.

Viii

De ligno Gaiaco.

C A P. XI.

Gaiacum

Prestantissimum uerò auxilium ad hunc morbum gallicum sanandum est Gaiaci decoctum, quod genus auxilij, sicuti & morbus, ex Indijs Occidentalibus fuit nobis communicatum. Guaiacum autem nomen est Indum cuiusdam arboris, quæ his temporibus etiam nota est in Italia, & præsertim Ianuæ, atque Patavij, habet enim corticem maculosum, cineritii coloris, & nigri: mediocris est magnitudinis, folijs uerò latoribus, & magis ad longum tendentibus, quàm ad rotundum, fructus edit similes duobus

lupinis insimul coniunctis, & si cedatur, nigrum, magis tamen, & minus ostendit meditullium, & huius decocto utuntur in insula Hispana, & finitimis regionibus, ubi frequentissimus est hic morbus, regionibusq; illis endemicus; uerum quia uidentur duo genera lignorum circumferri, quorum alterum appellatur guaiacum, alterum uero lignum, uel palum sanctum, inquirendum est num diuersæ, uel eiusdem sint speciei. sunt qui dicant, quod ex insula Diui Ioannis defertur lignum sanctum, ex Beata, Gaiacum; quoddam lignum sanctum, nigrum non habet meditullium, sed totum est coloris lutei, & quod plurimos sanat morbos frigidos, quos Gaiacum non sanat; unde cum & loco, ubi nascuntur, & figura, & uiribus differant interferunt diuersarum est specierum. Dixerim tamen ergo non esse diuersæ speciei, sed eiusdem; neque aliud colligi potest ex historiis, Gonsali de Ouiedo, qui dicit idem esse lignum, & quod palum sanctum species sit gaiaci: nec aliquid refert, quod & figuram, & colorem, & uires uideantur habere diuersas cum ratione soli, ac regionis hoc possit absque dubio fieri, sicuti in alijs plantis quamplurimis etiam apud nos plerumque contingit. est autem huius ligni temperies calida, & sicca in fine secundi gradus, calefacit enim & siccit manifestè & satis intense. unde calefaciens etiam, & siccans erit eius decoctum, cum tale necessario decoctum reddatur, quale illud est, quod decoquitur. ad hanc uero temperiem accedit partium tenuitas merito quarum semper insensibiliter euacuat, ut patet in resolutione tophorum, & quandoq; sensibiliter per sudorem, per urinam, & per aluum, maxime quidem, si satis amarum fuerit decoctum. lignum autem eligendum est ponderosum, non scissum, odorum, resinosum; quod cognoscitur si redactum in scobem, atq; compressum sit & scobes simul cohereat, et accensum multam resinam emittat, reddatq; decoctum amarum. sed hic dubitatur, an ligni cortex efficacior, uel potius languidiore habeat uirtutem ipso ligno? & nonnulli asserunt corticem discutere magis, euacuare, ac sudorem prouocare. alij uero contrarium tenent asserentes ignauiores esse corticem, quoniam in cortice nec odor, nec amarities, nec resinosum quod conspicitur, que omnia manifestè sunt in ligno. Præterea dicunt quod cortex cum asseratur lignum pro nauium suburra sordem, & situm contrahit, ita ut ueluti corrumpatur, & ineptum reddatur ad operandum; sed oppositum experientia demonstrat, apparet enim clarè maiorem esse calefactionem, & exiccationem in cortice: quo aliqui solo puluerizato utuntur, & felici cum successu, & inuamento maximo, neque hoc mirum cum idè sitonibus plantis: cortex enim semper ex partibus tenuioribus constat

Et arbo q. d. lignum sanctum ex Beata, & nigrum in differt.

Gaiacū et lignū sanctum idē.

Temperies.

Electio ligni.

Dub. de cortice. an languidius sit uel efficacius habeat uirtutem ligno.

Cortex minoris est calidioris & exiccationem.

Antonij Fracanciani

*Objectiones sol-
uit.*

Prepara-
tio corpo-
ris.

*Exhibere sibi p-
prietatem in febri mela-
symptomata.*

Vena se-
ctio.

*NB
Sensu vena ad
centrum à cir-
cumferentia nat-
uræ.*

*Cir. Añic. obij-
sionem vena in huius-
modi apparet.*

Coctio
materie.

*Corio qd
p-
finitur.*

Syr.

Ad rationes autem dicimus, quòd & si non tantus ad sit odor, neque sapor, neque tanta resinofitas in cortice, quemadmodum in ligno, est tamen par-
tium magis tenuium cortex, quàm lignum: neque semper (ut ipsi dicunt)
pro nauium saburra desertur, quinimò sepe solo penè hoc ligno naues onua-
stæ ad nos deueniunt. De usu modò uideamus. primò tamen dicendum quo-
modo corpus debeat preparari, cum necessaria sit corporis preparatio an-
tequam ligni decoctum absumatur, ut rectè possit operari: si enim aliter
ad usum recipiatur, exagitur materia, quæ cum sit multa, nec possit eua-
cuari, quandoq; ad mala deducit symptomata, & perniciem: & uidi ego
factam quandoq; Epilepsiam, & apoplexiam ob exhibitum absque prepa-
ratione huiusmodi decoctum. In preparatione igitur primò lenienda, est al-
uus per cassiam, quæ retorridos etiam humores exacuat, uel alio consimili,
deinde ad uenæ sectionem ueniendum, ubi magnus sit morbus, & ætas, &
uires consentiant. nec obstat, quòd aliqui à uenæ sectione abhorreant, di-
centes ipsam facere operationem contrariam naturæ, quòd natura à centro
ad circumferentiam expellat, sectio autem uenæ ad centrum à circumferen-
tia retrahat, quia si ualeret hæc ratio nunquam etiam esset pharmacis ex-
purgantibus utendū in hoc morbo. Præterea secatur uenam Auic. etiam in Va-
riolis apparentibus, quoties aliquod malum imminet, ac plenitudo adest
quoniam ubi plurima est materia non fit huiusmodi retractio, sed potius
aliquantulum exonerata natura à parte materiæ ueluti à sarcina potètius
ad cutim, & extimas corporis partes residuum propellit: secta uena deue-
niendum est ad materiæ coctionem: in qua quidem aliqui semper cum miro-
bolanis, corticibus ellebori nigri, senæ folijs, & consimilibus procedunt;
sed non rectè, quoniam hæc potius coctioni resistunt, cum coctio fiat per
quietum, & expurgantia medicamenta, cuiusmodi sunt prædicta; semper
exagitant, & licet sena lene sit medicamentum, non tamen est, quin humo-
res educat exustos: quòd uerò cortices ellebori nigri exagitare possint ma-
nifestum est. & multò minus conueniunt mirabolani, nam si corpora sunt
purganda fluida fieri debent: cuius oppositum faciunt mirabolani, non er-
go conueniunt similes syrupi. et hoc optimè contra Rasim annotauit Auic.
uituperans mirabolanorum usum in febribus in principio. quare potius utè-
dum est syr. de fumaria de betonica, melle ros. & similibus, cū decoctis fu-
mar. beton. borag. alijsq; huiusmodi, si materia sit pituitosa. Quòd si sit bi-
llosa, syrupus conuenit acetosus, simplex, rosarum recens, de succo cichorij,
endiu. atque consimiles cum decoct. eiusdem generis. si autem sit melanco-
lica commodum est oximel, syrup. de fumaria, de pomis simplex, de succo

Unable to display this page

Mortem frigus quod in a magis fortiter ad
Contra.

Antonij Fracanciani

Atque adhibere
quoniam adhibere

Herbo per hunc frigus
quoniam adhibere
quoniam adhibere

Atque adhibere
quoniam adhibere

Immo in hunc
quoniam adhibere

Quoniam adhibere

Quoniam adhibere

Victus.

panis.

Contra.

aque per sublimationem factæ, sicut & pluuiæ participant adstrictione, ut Galenus etiam sentit. quod si parua hæc adstrictio, quam habent, uideatur facere ad penetrationem. hoc utique esset, si paucis diebus exhiberetur, nihilominus, quia diu est exhibendum in tam longo temporis spacio si bimet ipsi uiam occluderet, unde laudarem potius usum decoctionum herbarum frigidarum cum ligno, quoties timemus calefactionem, & exiccationem superfluum, licet ex ipsis decoctum reddatur imbecillius. Probo etiam illos, qui quidem ex iure pulli decoctum faciunt: in imbecillioribus enim maxime conuenit, cum ius pulli iunioris & nutriat, & humores contemperet. Non probo autem illos, qui cum hoc decocto medicamenta expurgantia miscent, est enim ualde perniciosum cum fiat pugna in operationibus, decoctum enim expurgat per ambitum totius, medicamentum uero purgans à circumferentia semper deducit ad centrum. Nec etiam ualde probo illos, qui commiscunt quedam tanquam antidota, ut carduum benedictum, radices tormentillæ, betonicæ, & consimilia, quandoquidem licet hæc & calfaciant, & exiccent, non tamen sunt admiscenda, quia nec Indi aliquid admiscunt, & fortè in hac admixtione additur aliquid, quod tota forma ligno aduersatur. n. sunt quedam repugnantiæ à tota specie, quæ sunt nobis occultæ unde hoc adnotauit Mesues cauendum in compositione medicamentorum, & hinc patet multò deterius facere illos, qui & soluentia medicamenta, & antidota, & uinum, & aquam commiscunt: syrupi autem quantitas exhibenda non est una in omnibus, ut plurimum tamen est octo, uel decem unciarum, post cuius assumptionem quiescendum est in lecto, & sudor prouocandus capite non cooperto, sic enim incommoda multa, quæ sequi solent euitantur, sicuti capitis repletio ac humorum eliquescitio, unde cephalæ, hemicræneæ, destillationes cæcitates, & huiusmodi alia plura oriri possent: nec ui prouocandus est sudor, uel calfactis lateribus, uel pannis, uel uesticis aqua calida plenis, ut quidam faciunt: his enim funduntur humores, spiritus, & calor innatus dissipantur. Victus uero conuenit mediocris, & actenuans, non enim ualde tenuis est oportunus, ut consuevit esse in usu primis illis temporibus, quoniam à tali uictu maxime languida redditur uirtus, ita ut neque concoquere, neque discutere, neque sensibilibiter exacuare possit, dandus est itaque panis, neque semper biscoctus. hic nanque licet benè nutriat, egrè tamen conficitur. conueniunt etiam carnes auicularum montanarum, pulorum gallinaceorum, & fructus ueluti sunt passulæ, atque pistachia, quæ quidem & nutriunt mediocriter, & actenuant; nec penitus uituperanda sunt composita ex amygdalis, & saccaro, atque alia huiusmodi, licet non satis facile

Atque adhibere
quoniam adhibere

facile concoquantur. panis quantitas, ^{ut} purimum solet esse trium uncia-
rum, obsonium uero duum, uel trium, ^{nam} tamen ista quantitas debet in omni-
bus ita mensurari, sed pro natura, & consuetudine laborantium uel augen-
da, uel minuenda est. datur autem prandium per tres, uel quatuor horas ab
assumpto syrupo, sit etiam & cena similiter. syr. autem, qui exhibetur ad ue-
speras assumitur post 7. horas à prandio. De secundo decocto bibant pa-
tientes in prandio, & cena quantum eis sufficere uidebitur, & quantum
conficere possunt. sed inter prandium, & cenam, & à cena nihil bibere de-
bent, & quum utimur hoc genere auxilij non sunt egri semper in cubiculis
detinendi, ut olim fiebat, sed permittendum est eis egredi quandoq; domo,
dummodo non sit uentosus, caliginosus, frigidusue aer, & talis, qui corpus
nimium immutare, uel commouere possit: terminus autem est exhibendi
hoc decoctum 40. dierum licet etiam per plures exhibeant aliqui. hoc aut
fit, quia longus est morbus, & longa pariter continuata euacuatione indi-
get & 40. dies uidetur poni pro termino in morbis contagiosis ueluti in
pestilentia. quo exemplo ducti credo, quod medici assumpserint hanc diem
pro termino huius auxilij; uictus autem in principio, & fine crassior esse
debet, in medio uero tenuior, quia tunc natura maxime contra morbum in-
citata ipsum aggreditur, nec est impedienda per cibum. Cayendum autem
est, ne, cum hoc decoctum assumitur singulis 8. uel 10. diebus (ut aliqui fa-
ciunt) purgans aliquod medicamentum propinetur, sit enim natura impedi-
tur, & materia retrahitur à circumferetia ad centrum, cum natura ab hoc
decocto adiuta semper insensibiliter per cutim euacuet, licet euacuare nō
uideatur. transactis uero 40. diebus, cum non amplius decoctum adhibea-
mus omnino est utendum medicamento purgante, ut humores iam parati,
& qui non sunt euacuati, euacuentur: suntq; medicamenta purgantia, quae
lia descripsimus in preparatione corporis. post euacuationem refrigerandi
sunt egri et humectandi uictu, balneis, & medicamentis quibusdā leuioribus
pro cibo igitur utantur, ptisana, cicoraceis, lactucis, & huiusmodi. bal-
neum sit solum aquae dulcis tepide. medicamenta uero saccarum ros. bora.
quod si uberiores ulterius uoluerimus expurgationē oportunitum est serum
lactis, & exhibitum more Gal. & antiquorum in debita, & magna dosi.
Neque probandi sunt illi, qui à principio huius morbi non exhibent hoc
decoctum, & cunctantur ad minus per annum, dicentes in hoc morbo expe-
ctandam esse fermentationem, donec scilicet morbus ad unam formam
specificam sit deductus, ut sanari possit ab auxilio agente etiam à forma
specificā, quoniam fermentatio requiritur in mixtis factis ab arte, tūc natu-
ra

panis 2 uncias
syr. 4
et 1/2

Egri nō semper in
cubiculis detine-
ntur

unde sunt 40. dies
pro termino in
pestilentia.

ut in medio
tenuior est
in fine.

Nō singulis
8. uel 10. diebus
medicamentum.

et si finis morbi
non sit

etiam si per
annum morbus non
exhibeat fermentationem.

Ro. 40. dies terminus à contagiosis morbis in pestilentia
uidele de sum. p. m.

Nō singulis 8. uel 10. diebus medicamentum

In mixto ab m. d. g. n. e. Antonij Fracanciani
formis habio

In mixto ab m. d. g. n. e.
cum in p. h. e.
f. m. a. r. m. a.
f. m. a. r. m. a.
f. m. a. r. m. a.

In mixto ab m. d. g. n. e.
h.

Nomina ex q. n. e.
d. m. n. i.

S. i. m. o. d. e. m. l. x.
h. i. s. e. h. i. s. e. h. i. s. e.
o. l. i. s. g. u. i. n. i. s.

frigidus m. l. x. d. e.
Calidus m. l. x. d. e.
Frigidus.

Ed. d. m. n. i. s. a. h. i. s.
h. i. g. n. o. y. h. i. s. m. a. r.
o. y. n. o. s. a. n. t. e.

Obviant m. l. x. d. e.
d. m. n. i.

tura deducantur ad unam formam, quod apparet intheriaca sed inter morbum, & nostrum corpus non uideo, quae fermentatio fieri debeat. fermentatio autem inter uapores inquinatos, & humores nostri corporis efficitur quam citissime, ita ut in intemperie morbi principium eiusdem sit rationis cum ea progressa, ut uult Gal. ubiq; : Igitur quamprimum intemperies incipit suum habet esse, & formam specificam : quod quidem dicendum est erit de morbo gallico, cum sit morbus in intemperie, unde hoc expectare nihil aliud est, nisi permittere, ut morbus in habitum deducatur. Accedit et, quod neq; uerum est ligni decoctum sanare hunc morbum à forma specifica, ut supra quoque ostendimus. Ex hoc genere auxilij maxima habentur iuuamenta quandoquidem praeterquam quod morbum hunc sanant, uentriculum roborat, humidiora, & excrementosa corpora exiccat; cerebrum etiam destillationibus obnoxium ex intemperie frigida, & humida, sanat; Ceterum quandoq; si ualde siccis exhibeatur ad hecticam senilem deducit: interdum etiam in corporibus calidis, & siccis aestatis tempore exhibitum febres excitat: interdum quoque uisi sunt aliqui ex potu decocti huius in hydropem deuenisse, resolutio calore naturali iocinoris ob discussionem, & continuatam euacuationem, ut refrigerato postea uiscere sequuta sic hydrops. uerumtamen, si moderate sumatur, innocue semper capitur in quacunque temperatura, corporis habitu, & etate, ita ut exhibitum quandoque fuerit pueris quatuor annorum felicissime; sic etiam exhibitur in quolibet regione, anni tempore, ac calis constitutione. fugiendus tamen est aer uel saluus calidus, uel ualde frigidus; frigidus enim aere corpore nimirum constipato, insensibilis euacuatio prohibetur, in calido autem ob cutis raritatem plurima fit resolutio: sed ubi res urget, alterandus est aer, uel ad calidum, uel ad frigidum, ita ut reddatur temperatus: & postea tuto decoctum exhibitur. sed quaeret quis nunquid, quemadmodum sanatur hic morbus decocto guaiaci, possit etiam sanari (ut aliqui testantur) decoctis aliorum lignorum consimilium, ut Iuniperi, buxi, quercus, & hebeni? cui respondendum nemini hoc succedere potuisse, quamuis multi, ut uiri etiam doctissimi experimentum facere tentarint, & ego neminem uidi, nec audiui sanatum: Neque testimonium fide dignum adducunt ij, qui oppositum dicunt, nec sequitur propterea ligni decoctum sanare à forma specifica quoniam, licet in lignis enarratis reperiantur aliquae manifestae qualitates consimiles guaiaco, non tamen reperitur illa partium tenuitas, qua quidem funduntur & attenuantur humores, & ideo non possunt illud idem prestare: quod si quis admiscuerit aliqua, ex quibus haberi possit penetratio, attenuatio, & fusio,

Unable to display this page

Antonij Fracanciani

ma quidem, quod & sædum est, & maximo impedimento. auferuntur autē hæ, si pensiles fuerint, ligatura: si uerò sessiles, medicamentis emollientibus, & corrodentibus, unde usus ammoniaci cum squama æris preparata, & præcipitato est ualde conueniens. & uidi sæpius citissimè, ac facillimè remotas per aquam superius dictam, sed in hoc etiam symptomate curando necessarium est prius uniuersum corpus euacuare.

De Gonorrhea.

C A P. XIII.

Gonor-
rhea.

Solet quoque hic morbus incipere à sæda gonorrhæa, quæ cum gallica est statim ex unico tantum congressu quandoq; inuadit, ita ut manifestum appareat contagium: cognoscitur tamen gallicam esse ex plurima educta materia, colore liuida. curatur uerò, si post necessariam totius euacuationem, semen supprimitur, & uiscidum reddatur, præbendo aliquem tonū uasis seminalibus cum ijs, quæ moderatè adstringunt, cuiusmodi est electuarium, quo maximè utor ex radicibus nymphææ, seminibus lactucarum, & agni casti, apposito gummi draganti, mastiche, ac thure addito aliquo genere terræ, ut bolo Armena uulgarè, uel terra sigillata cum seminibus melonum, & cucurbitæ. cauendū tamen est ab usu ualde adstringentium, & præsertim circa principia: periculum enim est, ne praua illa materia retenta laborantes ad priora symptomata deducantur, ut sæpè multos ab imperitis deductos fuisse conspeximus.

De bubone.

C A P. XV.

Bubones.

Solent bubones insequi gonorrhæam, uel pudendorum caries, & uerrucas, & ex huiusmodi progressu cognoscuntur esse gallici, quanuis etiā gallici sine hoc progressu contingant, affecto iecore, sicuti perpetuò afficiuntur in hoc morbo. in horum uerò curatione in principio neque uena est sciendenda, neque pharmacum purgans exhibendum, præter aliquod lenitiuū ne fiat retractio materiæ facientis inflammationem ad intra uenas, nisi fortè summa fuerit repletio, uel cacochymia, tunc enim & uenā secare, & purgans aliquod medicamentum exhibere poterimus, non enim in hoc fiet retractio materiæ facientis inflammationem intra uenas, et licet in cæteris inflammationibus prima intentio sit materiæ repulsio, in hac tamen, sicut & in alijs, quæ accidunt in locis, in quibus membra principalia superfluitates expellunt non conuenit repulsio, & qui materiam hanc repellere uolue-

runt, multa mala symptomata induxerunt, & morbum gallicum confirma-
runt, quapropter in bubonibus huiusmodi primum, quod intendunt Medici,
est materie suppuratio, ut facta suppuratione, ac loco ad aperto non solum
euacuetur materia, quæ in loco inflammato continetur, sed etiã corpus uni-
uersum expurgetur, seruando locum diutius apertum sic enim continuatæ
sunt euacuationes, unde sæpius hoc modo sanatus est morbus iste gallicus
absque alio auxilio, statim itaque ad ea, quæ suppurationem faciunt uenien-
dum; & si dolor adest intensus optimum erit cataplasma illud Gal. ex fac-
rina, oleo, & aqua; si durus sit tumor præstans est lenimentum ex butiro,
axung. & ol. amygd. dulcium appositis lanis succidis. ad extrahendum aut
quod necessum est, cum uidemus ad discussionem properare, & alia morbi
gallici signa increscere, conueniens est emplastr. ex capis, radie. lil. alb. fer-
mento, & caricis. Quod si contumaces fuerint appositis cucurbitulis extra-
hantur, appposito etiam emplastro illo mollitino, quo passim Veneti utuntur,
uel etiam diachilo simplici, uel consimilibus, suppuratione autem facta bu-
bões aperiuntur, uel ferro, uel igne, uel caustico aliquo medicamento,
apertione potius magna, quàm parua, & angusta, ne ulcus reddatur fla-
nuosum, atque ut crassæ materie effluere possint. abstergetur uerò, mundi-
ficetur, & ultimò, cum diutius permanserit apertum, & multa ex eo fue-
rit educta materia ne amplius aliquid effluat, consolidetur.

De pustulis.

CAP. XVI.

Frequentissimè consueuerunt etiam esse pustulæ in hoc morbo, quæ
circa capud apparent, præsertimq; circa partem illam, ubi capilli
desinunt, quæ solent etiam circa ipsum anum & in alijs corporis partibus
apparere. in his autem curandis non est repellentibus utendum, ut quidam
faciunt non sine maximo discrimine laborantium: sed si crustosæ sint aufe-
renda est crusta medicamentis emollientibus, deinde aqua, quæ recipiat alu-
men, & sublimatum, & participet aliquam absterfionem, ut esset aqua far-
faræ madesieri debent pustulæ, ac loca illa. si uerò appareant in ore con-
iungatur alumen, & sublimatum, uel præcipitatum cum aqua plantag.
tunc enim ob periculum, quod imminens circa partes illas minantur, non
est malum; quin imò debemus uti aliqua repulsione: sed in his etiam est
prius uniuersum corpus expurgandum, & euacuandum.

Pustulæ.

Non hic repulsio
in longumAq. plantag. sublim.
L. p. g. l. m.

Antonij Fracanciani

De ulceribus.

C A P. XVII.

Ulcera.

Vlcerapariter in hoc morbo gallico, sepiſſimè, cōtingunt quæ quan-
doq; ita fuerunt exedentia, ut ipſorum malignitate integra mēbra
conciderint, in quorum curatione poſt euacuationē, & expurgationē cor-
poris uniuerſi conueniunt medicamenta ualidè ſiccantia; inter quæ nume-
rantur præcipitatum, argentum uiuum, ſublimatum, & ſcoria æris præpa-
rata. Hæc uerò debent miſceri cum hiſ, quæ medicamentorum acrimoniam
retundunt. & aliqui utuntur ceratis ex cæruſa, lythargirio, addito uel
argento uiuo, uel ſublimato, uel præcipitato. quòd ſi ulcera ſint in ore opti-
mus eſt uſus illius aquæ, quam ſuperius diximus confici ex alumine, ſubli-
mato, & aqua plantag.

*Aqua x alu-
mine & aqua
plantag.*

De oſium carie.

C A P. XVIII.

Oſium
caries.

Accidit etiam in oſibus caries, moleſtiſſimum quidem ſymptoma,
& præcipuè ſi fuerit in palato, uel naribus, ubi oſſa facile corro-
duntur, & ſi hoc ſymptoma in palato acciderit, laborantes naribus loquun-
tur, & omnia liquidiora quæ per os aſſumuntur ex naribus effluunt: & iò
quam citiſſimè huiusmodi periculo eſt occurrendum; & cum caries in exte-
mis partibus apparet, ſtatim diuidenda eſt pars affecta uſque ad os ſubie-
ctum, uel ferro, uel cauſtico medicamento: & illud oſis, quod fuerit cor-
ruptum auferendum, & poſtea conſolidandum ulcus. prohiberi etiam de-
bet oſis putredo per medicamenta, quæ ſtrenuè ſiccare poſſunt: cuiusmodi
ſunt ol. ex ulphure, uel ex calchanto, & aqua plantag. quæ receperit alu-
men, & ſublimatum; ung. etiam aliquod, in quod præcipitatum admittat-
tur. debent autem ſolliciti, & diligentes eſſe medici, quum uident puſtulas
& ulcera palati, ut occurrant (quantum fieri poteſt) corruptioni oſis.
præexigitur etiam, & in hoc ſymptomate curando euacuatio, & expur-
gatio corporis uniuerſi.

*S. ut palati
carie in
oſe*

De tophiſ.

C A P. XIX.

Tophi.

Tophi etiam contingunt, ac tumores adeo duri, ut quandoque oſſa
uideantur, iſ ſi oſſei ſint, nec cedant ſarzæ decocto, aperienda ſunt
loca, oſſa deinde abradenda, & poſtmodum ulcera conſolidanda. ſi uerò non
fuerint oſſei emolliendi ſunt prius, & poſtea diſcutiendi. & caueatis in hoc

symptomate à causticis med. periculum enim est ne per huiusmodi auxilia
ulcus cancrum inducatur; sicut quandoque uidimus contigisse.

*A miffiori ligni
Chirone dicitur.*

De Rhagadibus.

CAP. XX.

Superueniunt quandoque Rhagades, & lichenosæ, quas dicunt, affe- Rhaga-
ctiones, in uolis manuum, & plantis pedum, quæ nisi à ligni decocto si- des.
perentur difficilimè possunt remoueri; tentanda tamen est curatio, præpo-
sita corporis euacuatione, per linimentum confectum ex ungu. ros. Mesue, *pro- la- p- p- p- l-
lo.*
uel ex pomata, etiam addito præcipitato.

De pilorum defluuio.

CAP. XXI.

Cadunt etiam sæpe pili ciliorum, superciliorum, capitis, barbae, ac Pilorum
partium reliquarum, in cuius symptomatis curatione nunquam ad casus.
adstringentia ueniendum (ut quidam faciunt) qui ad usum ladani, olei myr- *Adstringentia
nō p-
tini et consimilium deueniunt. sic. n. fit, ut materia repulsa excitet sympto-
mata seuiora. sed procedendum est eo modo, quo Gal. in consimili affectio-
ne procedit in primo de medic. sec. loca, euacuando scilicet prius uniuer-
sum corpus, & capud, deinde materiam discutiendo, quæ continetur subcu-
te, discussio autem præcipuè per tapsiam habetur permixtam cum aliquo-
tenuium partium. quæ quidem tapsia radix est ex Gargano monte delata, *tapsia radix
Gargano monte delata*
& uulgo turbit appellatur, hæc enim & discutit, & pro pilorum genera-
tione idoneam attrahit materiam.*

De casu dentium.

CAP. XXII.

Solent etiam interdum (quod peius est) concidere dentes, & narium Dentium
extremitates. cui quidem symptomati, expurgato prius corpore, oca casus.
currendum est repellentibus, & exiccantibus, ut cum aqua plant. balaustia- *Adstringentia
fistulæ.*
rum, & similium, nec malum esset gingiuas, & narium extremitates ma-
defacere aqua ros. & plantag. addito alumine, & pauco etiam præcip.

De dolore.

CAP. XXIII.

Inter omnia uerò symptomata nullum est, quod magis laborantes excru- Dolor.
tiet, quàm dolor, in cuius ablatione, quamuis tripliciter possit remoueri

Unable to display this page

INDEX CAPITVM,

QVAE IN TRACTATV

GABRIEL. FALLOPP.

de Morbo Gallico continentur.

P raefatio de origine morbi Gallici Cap. i. car. 1.	Contra Manardum. cap. xv. 10.
De nominibus uarijs morbi Gallici Cap. ii. 2.	Quòd non sit frigida, & humida intemperies cap. xvi. 10.
An nouus, an antiquus sit morbus iste et primò an idem cum lepra Arabum. Cap. iii. 3.	Quòd non sit calida, & sicca intemperies cap. xvii. 10.
Quòd non sit sabasatum Auicenn. Cap. iiii. 4.	Quòd non sit calida, & humida intemperies cap. xviii. 11.
An Gallicus cum Alboti sit idem. Cap. v. 4.	Quòd affectio Gallica non distinguatur ratione quatuor humorum. cap. xix. 13.
Quòd non sit dolor articularis, nec uariola nec Psora. Cap. vi. 4.	An affectio Gallica morbus sit nec ne, & si morbus, in quo genere? cap. xx. 13.
Quòd non sit còis nec aestiuus epidemialis contra Leon. Ca. vii. 4.	De modo generationis morbi. cap. xxi. 16.
Quòd Gallicus sit morbus nouus còis, contagio inductus. Ca. viii. 7.	De causis. cap. xxii. 16.
De parte, quae primò, & per se laboraret, & q non est communis toti corpori. Cap. ix. 7.	De signis. cap. xxiii. 17.
Quòd pars, quae primò, & per se patitur non sint pudenda Cap. x. 7.	De curatione morbi, & primùm de exercitatione cap. xxiiii. 19.
Quòd non sit capud proprium subiectum Gallici. Cap. xi. 8.	In quo proponitur suffumigium. cap. xxv. 20.
Quòd non sit cutis, nec crura contra Leon. Cap. xii. 8.	In quo proponitur Hydrargirum. cap. xxvi. 20.
Ponitur opinio propria, & concluditur esse hepar Cap. xiii. 9.	In quo proponitur Praecipitatum. cap. xxvii. 20.
De natura morbi an simplex, an compositus, & primò contra Bras. Cap. xiiii. 9.	De curatione per Methodum, & primò de uictus ratione ca. xxviii. 20.
	De motu, & quiete, somno, animi passionibus, excrementis ca. xxix. 21.
	De euacuatione materiae capud xxx. 22.

De præparatione humorum. cap. xxxi.	23.	Quot diebus debet assumi decoctum cap. l ii.	35.
De medicamentis euacuantibus pituitam cap. xxxii.	24.	De hora exhibendi syrup. & de seruandis cap. l iii.	36.
De euacuantibus bilē ca. xxxiii.	24.	De ijs, quæ uitanda sunt ca. liiii.	36.
De electuar. bili conferente cap. xxxiiii.	24.	De corrigendis cap. l v.	36.
De præparantibus melanco. capud xxxv.	24.	De excrementis cap. l vi.	36.
De euacuantibus humorem melanc. cap. xxxvi.	26.	De uictus ratione cap. l vii.	37.
In quo proponitur uera antidotus f. Gaia. cap. xxxvii.	26.	De potu cap. l viii.	37.
Vbi examinatur iuniperus & soluentur problemata quedam cap. xxxviii.	27.	Quid agendum post dietam si interperies calida hepatis persistat cap. l ix.	38.
De natura ligni Gaia. ca. xxxix.	28.	De radice china cap. l x.	38.
An Gaia. notum antiquis cap. xl.	29.	Quomodo paretur decoctio chynæ cap. l xi.	38.
De qualitatibus, & uiribus ligni in dici cap. xli.	30.	De electione chinæ cap. l xii.	38.
An lignum indicum ualeat ad alias infirmitates cap. xlii.	30.	De salsa pariglia cap. l xiii.	39.
De modo utendi ligno Indico cap. xliii.	30.	De modo conficiendi decoctum falsæ cap. l xiiii.	40.
Quale lignum sit eligendum cap. xliiii.	31.	De uacuantibus quum bibitur decoct. falsæ cap. l xv.	40.
De præparatione ligni ca. xlv.	32.	De ratione uictus cap. l xvi.	41.
De decoctione ligni cap. xlvi.	32.	De cura symptomatum superuenientium cap. l xvii.	41.
De compositis decoctis ligni cap. xlvii.	33.	De alijs falsæ facultatibus capit. l xviii.	41.
In quibus ægri tudinibus utamur prædictis decoctis cap. xlviii.	35.	De suffumigijs cap. l xix.	41.
De tempore, quo exhibendum decoctum cap. xlix.	35.	De suffimentorū uiribus ca. lxx.	42.
De loco cap. l.	35.	De diuisione suffituum ca. lxxi.	42.
De quantitate decocti assumendi cap. li.	35.	De modo suffumigandi materia ualida sed non uenenosa ca. lxxii.	42.
		De symptomatibus superuenientibus cap. lxxiii.	43.
		De suffitibus ex materia benigna cap. lxxiiii.	43.
		De suffitibus malignis ca. lxxv.	43.
		De inunctione ex hydrargyro cap. lxxvi.	44.

Ad corrigenda symptomata capud	De uerrucis, flue porris capud ^a	
lxxyii.	45.	lxxxviii. 51.
De uarijs unktionum generibus cap.	De præseruatione à carie Gallica ca.	
lxxxviii.	lxxxix.	52.
De præcipitato, quod exhibent per os	De bubone gallico cap. xc.	53.
cap. lxxix.	46.	De curatione bubonis cap. xci. 54.
De numero symptomatum atque or-	De fluxu pilorum ca. xcii.	55.
dine quo tractantur ca. lxxx.	47.	De pustulis cap. xciii. 57.
De cariei gallicæ causis ca. lxxx.	47.	De dolore articulorū ca. xciiii. 58.
De tribus cariei gallicæ speciebus ca.	De Gummatibus, atque eorum cura-	
lxxxii.	48.	tione cap. xcy. 59.
De tumore præputij ex carie	cap. De ossiū corruptione cap. xcvi. 60.	
lxxxiii.	50.	Remedia quum cadit os palati cap.
De callo præputij cap. lxxxiiii.	50.	xcvii. 62.
Quomodo curandus tumor præputij,	De ulceribus gallicis ca. xcvi.	62.
ita ut recurrere non possit cap.	De impetigine cap. xcix.	63.
lxxxv.	50.	De Gonorea, atque aurium tinitu
De carie in canali uirgæ capud	cap. c.	63.
lxxxvi.	50.	De Rhagadibus cap. ci. 63.
De cicatrice callosa & ueluti neruo	De cephalea, & reliquis symptomati-	
remanente post carie c. lxxxvii.	50.	bus cap. cii. 64.

INDEX CAPITVM,

QVÆ IN TRACTATV

ANT. FRACANG.

continentur.

P refatio cap. i.	2.	De sarsaperiglia cap. ix.	10.
De essentia, & natura gallici		De ligni hettechē decocto ca. x.	10.
cap. ii.	2.	De ligno Gaiaco cap. xi.	11.
De differentijs cap. iii.	4.	De symptomatibus, & primò de carie	
De signis cap. iiii.	5.	cap. xii.	14.
De præseruatione cap. v.	6.	De uerrucis cap. xiii.	14.
De curatione cap. vi.	6.	De gonorrhœa cap. xiiii.	14.
Digressio de Hydrargyro capud		De bubone cap. xv.	14.
vii.	8.	De pustulis cap. xvi.	15.
De radice chyna cap. viii.	10.	De ulceribus cap. xvii.	15.

De osium carie cap. xyiii.	15.	De casu dentium cap. xxii.	16.
De tophis cap. xix.	15.	De dolore cap. xxiii.	16:
De rhagadibus cap. xx.	16.	Quid faciendum post symptomatum	
De pilorum defluuio cap. xxi.	16.	mitigationem cap. xxiiii.	16:

*Sunt non nulla errata ueluti pag. 7. in qua pro nota,
lege notha 8. pro regitur, .l. tegitur. ibid. pro su-
biecti, .l. subiecta, & alia, quæ lector celeritati
condonans ex se ipsa corrigeat.*

DEO O. M. SIT HONOR
ET GLORIA.

PATAVII, Apud Christophorum Gryphium.
M. D. L X I I I.

INDEX CAPITULORUM

QVAE IN TRACTATV

ANT. FRACAN.

CONTINENTUR.

De osium carie cap. xyiii.	15.
De tophis cap. xix.	15.
De rhagadibus cap. xx.	16.
De pilorum defluuio cap. xxi.	16.
De casu dentium cap. xxii.	16.
De dolore cap. xxiii.	16:
Quid faciendum post symptomatum	
mitigationem cap. xxiiii.	16:

Unable to display this page

